

Štátna školská inšpekcia
Staré grunty 52, 842 44 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach
v Slovenskej republike v školskom roku 2002/2003

Bratislava, október 2003

1. Úvod	5
2. Závěry z inšpekčnej činnosti v školách a školských zariadeniach	7
2.1 Závěry z komplexných inšpekcií	7
2.1.1 Základné školy	10
2.1.1.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	10
2.1.1.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	13
2.1.1.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	14
2.1.2 Iné zistenia pri komplexnej inšpekcii v základnej škole	17
2.1.2.1 Stav a úroveň výchovných predmetov na 1. a 2. stupni základnej školy: hudobná výchova, výtvarná výchova, telesná výchova, občianska výchova	17
2.1.2.2 Vyučovanie slovenského jazyka (s dôrazom na rozvoj komunikatívnych a tvorivých zručností a progresívne metódy práce na hodinách) a matematiky na 1. stupni základnej školy	20
2.1.2.3 Úroveň vyučovania dejepisu a zemepisu v základnej škole	21
2.1.2.4 Podmienky individuálnej integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole	22
2.1.2.5 Uplatňovanie slovného hodnotenia žiakov na 1. a 2. stupni základnej školy	23
2.1.2.6 Stav a úroveň pokusného overovania a uplatňovania výsledkov ukončenia pokusného overovania v základnej škole	24
2.1.2.7 Stav učebnicového fondu, prístup k objednávaní učebníc a hospodáreniu s učebnicami v základnej škole	25
Zoznam základných škôl, v ktorých bola v šk. r. 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	26
2.1.3 Stredné školy	28
2.1.3.1 Gymnázia	29
2.1.3.1.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	29
2.1.3.1.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	32
2.1.3.1.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	33
Zoznam gymnázií, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	35
2.1.3.2 Stredné odborné školy	36
2.1.3.2.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	36
2.1.3.2.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	38
2.1.3.2.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	39
Zoznam stredných odborných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	41
2.1.3.3 Stredné odborné učilištia a učilištia	42
2.1.3.3.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	42
2.1.3.3.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	44
2.1.3.3.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	45
Zoznam stredných odborných učilíšť a učilíšť, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	47
2.1.3.4 Iné zistenia pri komplexnej inšpekcii v stredných školách	48
2.1.3.4.1 Úroveň vyučovania telesnej výchovy v stredných školách	48
2.1.3.4.2 Podmienky a organizácia štúdia v bilingválnej sekcii gymnázia	48
2.1.3.4.3 Stav učebnicového fondu, prístup k objednávaní učebníc a hospodáreniu s učebnicami v stredných školách	49
2.1.4 Špeciálne základné školy	51
2.1.4.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	51
2.1.4.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	53
2.1.4.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	54
Zoznam špeciálnych základných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	56
2.1.5 Základné umelecké školy	57
2.1.5.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	57
2.1.5.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	58
2.1.5.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	58
Zoznam základných umeleckých škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	59
2.1.6 Materské školy	60
2.1.6.1 Výsledky výchovy a vzdelávania	60
2.1.6.2 Podmienky výchovy a vzdelávania	62
2.1.6.3 Riadenie výchovy a vzdelávania	63
Zoznam materských škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	65
2.1.7 Špeciálne výchovné zariadenia	67

Zoznam reedukačných domovov pre mládež, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia	69
2.2 Závbery z rôznych oblastí činnosti škôl a školských zariadení	70
2.2.1 Stav a úroveň zavádzania a využívania informačných technológií v základnej škole a v stredných školách	70
2.2.2 Stav primárnej prevencie drogových závislostí v základnej škole, špeciálnej základnej škole a stredných školách	71
2.2.3 Podmienky riadenia, výchovy a vzdelávania v základnej škole a v stredných školách	72
2.2.4 Stav výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základnej škole a v špeciálnej základnej škole	73
2.2.5 Úroveň vedomostí žiakov základnej školy a gymnázia s osemročným štúdiom po ukončení 1. stupňa základnej školy	76
2.2.6 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov z matematiky a prírodovedných predmetov v základnej škole a gymnázium s osemročným štúdiom	77
2.2.7 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov zo slovenského jazyka a literatúry v základnej škole a gymnázium s osemročným štúdiom	79
2.2.8 Úroveň vzdelávania v matematike a prírodovedných predmetoch v rámci projektu TIMMS; Úroveň čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti 15-ročných žiakov v rámci projektu PISA	80
2.2.9 Odbúravanie bariér pre vzdelávaciu mobilitu	80
2.2.10 Overovanie nového modelu maturitnej skúšky MONITOR 2003	83
2.2.11 Objektívnosť priebehu prijímania žiakov na štúdium na stredné školy, špeciálne stredné školy a odborné učilištia pre školský rok 2003/2004	84
2.2.12 Záverečné skúšky žiakov v strednom odbornom učilišti za účasti Slovenskej obchodnej priemyselnej komory, Slovenskej živnostenskej komory a Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory	87
2.2.13 Úroveň vzdelávania 5 – 6 ročných detí v materskej škole	89
2.2.14 Kvalita riadenia a výchovno-vzdelávacieho procesu v súkromných a cirkevných základných a stredných školách	92
2.2.15 Kvalita riadenia a výchovno-vzdelávacieho procesu v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom národností so zameraním na vyučovanie slovenského jazyka	94
2.3 Výsledky kontroly plnenia opatrení na odstránenie nedostatkov	97
2.4 Výsledky prešetrovania sťažností	99
3. Poznatky regionálneho charakteru	103
Bratislavský kraj	103
Trnavský kraj	104
Trenčiansky kraj	106
Žilinský kraj	108
Nitriansky kraj	110
Banskobystrický kraj	112
Prešovský kraj	115
Košický kraj	117
4. Závbery z inej činnosti	120
5. Poznatky orgánov štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení a vzdelávacích ustanovizní a organizácií v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach	121
6. Záver	133
6.1 Podnety a odporúčania školskej inšpekcie operatívneho charakteru	133
6.2 Podnety a odporúčania školskej inšpekcie aktuálneho charakteru	135
6.3 Podnety a odporúčania školskej inšpekcie perspektívneho (dlhodobého) charakteru. Odporúčania školskej inšpekcie na úpravu legislatívnych školských predpisov	136
7 Prílohy	137

1. Úvod

Správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike (ďalej Správa) za uplynulý školský rok podľa § 8a ods. 3 písm. b) zákona SNR č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov predkladá ministrovi školstva SR hlavný školský inšpektor. Predložená správa je súhrnom poznatkov o výsledkoch kontroly a hodnotenia kvality práce škôl a školských zariadení v školskom roku 2002/2003.

Správa za školský rok 2001/2002 bola prerokovaná na 5. operatívnej porade ministra školstva (OPM) 18. 02. 2003 s úlohami:

1. pripraviť tlačovú konferenciu s prezentáciou správy (úloha nebola splnená)
2. rozpracovať podnety a odporúčania ŠŠI pre MŠ SR a podať informáciu do OPM do 31. 03. 2003 (úloha splnená na 11. OPM 31. 03. 2003 so záverom predložiť v októbri 2003 na rokovanie OPM vyhodnotenie úloh vyplývajúcich z materiálu)
3. pripraviť materiál ako informáciu na rokovanie vlády SR (úloha splnená, materiál bol zaradený ako informácia na 23. rokovanie vlády, 12. 03. 2003 bol na požiadanie otvoriť rozpravu stiahnutý a preložený na 24. rokovanie vlády SR 19. 03. 2003, kde po uskutočnenej rozprave bol materiál vzatý na vedomie)
4. pripraviť materiál na rokovanie Výboru NR SR pre vzdelanie, vedu, mládež a šport (pripravený materiál s odporúčaním ministra predsedovi NR SR postúpiť Správu uvedenému výboru bol doručený do kancelárie NR SR 04. 03. 2003 bez ďalšej reakcie)
5. materiál uverejniť v celom rozsahu v sieti Internet, Govnet (úloha splnená, Správa je na www stránke MŠ SR).

Vychádza z **2 825 vykonaných inšpekcií** (o 877 viac ako v šk. r. 2001/2002). Z hľadiska členenia inšpekčného výkonu to predstavuje **652 (22,9 %) komplexných inšpekcií** (o 142 menej ako v šk. r. 2001/2002), **811 (28,7 %) tematických inšpekcií** (o 441 viac ako v šk. r. 2001/2002), **1 020 (36,09 %) informatívnych inšpekcií** (o 514 viac ako v šk. r. 2001/2002) a **344 (12,1 %) čiastkových inšpekcií** (o 66 viac ako v šk. r. 2001/2002). Počet **1 375** kontrolovaných a hodnotených škôl a školských zariadení v uplynulom školskom roku predstavuje 17,3 % z ich celkového počtu. Kontrolovaných bolo **2 707 štátnych a 115 neštátnych** škôl a školských zariadení (33 súkromných a 82 cirkevných), z toho **163 s vyučovacím jazykom národnosti**.

Z uvedeného počtu škôl a školských zariadení bolo **904** inšpekcií v základných školách, **972** v stredných školách (v gymnáziách **384**, v stredných odborných školách **345** a v stredných odborných učilištiach **243**, **58** v špeciálnych základných školách, v základných umeleckých školách **20**, v materských školách **841** a v **9** reedukačných domovoch pre mládež, v ktorých sa doposiaľ žiadna inšpekčná činnosť nevykonávala.

Inšpekčná činnosť sa realizovala aj v školách a školských zariadeniach s vyučovacím/výchovným jazykom národnosti v **85** základných školách, **41** stredných školách (z toho v **17** gymnáziách, **13** stredných odborných školách, **11** stredných odborných učilištiach), **37** materských školách.

Správa uvádza podstatné zistenia, kľúčové pozitíva, negatíva a smerovanie vývoja príslušného druhu škôl a školských zariadení zistené inšpekčnou činnosťou na základe jednotného postupu podľa príslušných metodík jednotlivých inšpekčných úloh, ukazovateľov a hodnotiacich kritérií inšpekcií.

Z hľadiska štruktúry správa obsahuje poznatky a závery z inšpekčnej činnosti podľa druhov škôl a školských zariadení a vykonaných inšpekčných úloh, zistenia Štátnej školskej inšpekcie regionálneho charakteru, skúsenosti nových zriaďovateľov a škôl po prechode zriaďovateľských kompetencií na samosprávne orgány, ďalej informácie spracované z materiálov iných štátnych orgánov a organizácií dotýkajúce sa výchovy a vzdelávania detí a mládeže, ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov, zdravotného stavu detí a mládeže a hygienických podmienok škôl a výchovných problémov, ktoré pomáhajú vytvoriť obraz o situácii v školstve v uplynulom školskom roku. Ďalej obsahuje odporúčania a podnety na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacej práce pre školy a školské zariadenia, ich zriaďovateľov, školské vzdelávacie inštitúcie a orgány štátnej správy v školstve a prílohy.

Správa plní úlohu informačného zdroja o súčasnom stave výchovy a vzdelávania, kvalite výchovnovzdelávacieho procesu a jeho výsledkoch pre orgány štátnej správy, orgány štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení, pre školské vzdelávacie inštitúcie, vysoké školy, rezortné výskumné ústavy, pre mimorezortné organizácie, ktorých činnosť súvisí s problematikou detí a mládeže, pre školy, ale aj pre širokú rodičovskú verejnosť.

2. Závery z inšpekčnej činnosti v školách a školských zariadeniach

2.1 Závery z komplexných inšpekcií

Komplexnými inšpekciami sa kontrolovala kvalita priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho výsledkov, podmienok výchovy a vzdelávania a úroveň riadenia škôl a školských zariadení.

Poznatky o kvalite práce škôl sa získali pozorovaním, štúdiom výsledkov žiackej činnosti, rozborom pedagogickej dokumentácie a žiackych prác, didaktickým rozborom zameraným na príčinné, porovnávacie, hodnotiace a vývojové hľadisko, kvalitatívnou a kvantitatívnou analýzou, komparáciou, exploráciou a generalizáciou zistení. Poznatky o kvalite škôl a školských zariadení získané pedagogickými hospitáciami, rozhovormi, dotazníkmi pre riaditeľov, učiteľov, žiakov, zriaďovateľov a radu školy a inšpekčnými testami umožňujú Štátnej školskej inšpekcii predložiť reálnu informáciu o stave výchovy a vzdelávania v SR v školskom roku 2002/2003. Všetky inšpekcie sa vykonali podľa jednotných metodík.

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **271 základných školách** (258 štátnych, 11 cirkevných, 2 súkromných), čo je 11,3 % zo siete škôl. Vykonalo sa 5384 hospitácií.

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **12 štátnych základných umeleckých školách**, čo je 6,1 % zo siete škôl a vykonalo sa 373 hospitácií (vlni 224).

V **gymnáziách** sa komplexné inšpekcie vykonali v **22 školách** s vyučovacím jazykom slovenským, z toho v 19 štátnych a v 3 cirkevných, čo predstavuje 10,2 % siete týchto škôl v SR. V 8 gymnáziách bola osemročná forma štúdia.

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **23 štátnych stredných odborných školách**, 1 stredná odborná škola bola s vyučovacím jazykom maďarským, čo vcelku predstavuje 8,6 % z celkového počtu škôl zaradených v sieti. Výchovno-vzdelávacie proces sa kontroloval na 714 vyučovacích hodinách, z tohto počtu hospitácie na odborných predmetoch tvorili 49 %.

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **24 štátnych stredných odborných učilištiach**, v **8 združených stredných školách** a v **3 učilištiach**, čo je zo siete 8,8 %, z uvedeného počtu škôl boli **2** s vyučovacím jazykom maďarským. Celkove bolo vykonaných **852** (v minulom školskom roku 801) hospitácií, ich najvyššia frekvencia 53,3 % bola na odborných predmetoch a odbornom výcviku.

V **špeciálnych základných školách** sa vykonali komplexné inšpekcie v **32 štátnych školách**, čo je 9,8 % zo siete týchto škôl. Spolu sa vykonalo **432** hospitácií (v minulom školskom roku 647).

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **246 materských školách** (z toho v 3 súkromných), čo je 7,6 % z ich siete, **22** škôl bolo s výchovným jazykom maďarským. Poznatky sa získali **1 361** hospitáciami.

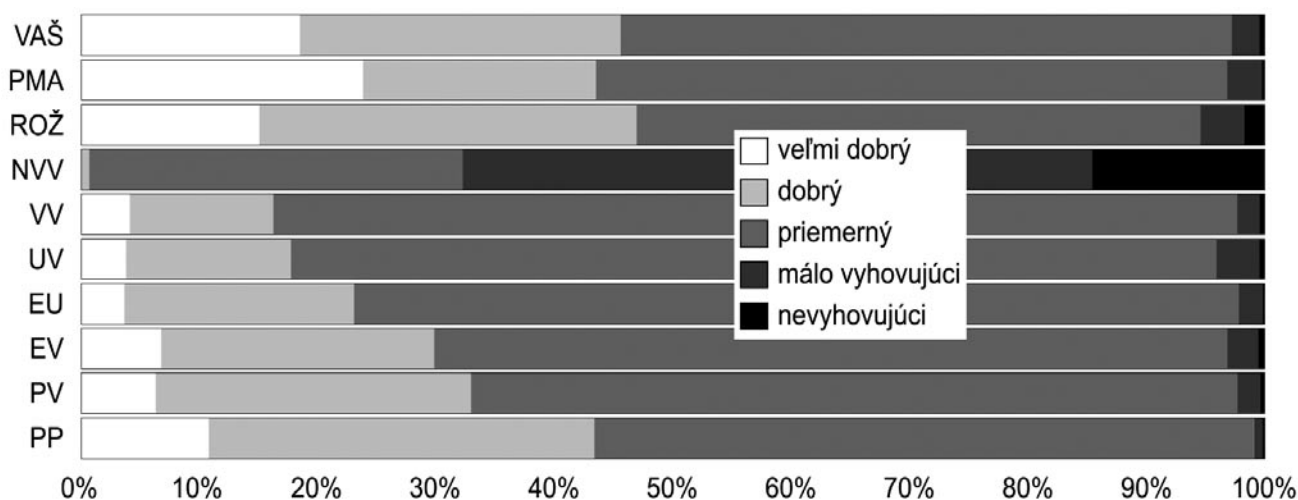
Komplexné inšpekcie sa vykonali vo všetkých **9 reedukačných domovoch pre mládež** v SR. Vykonaných bolo **114** hospitácií.

Na základe výsledkov hodnotenia kvality škôl a školských zariadení sa prehodnotilo hodnotenie jednotlivými stupňami, ktoré sa uplatňovali od šk. r. 2001/2002¹ v lineárnej postupnosti a nahradili sa reálnejšími kritériami hodnotenia zodpovedajúcimi praxi: +1,60 až +2 veľmi dobrý, +1,04 až +1,60 dobrý, +0,20 až +1,04 priemerný, +0,80 až -0,20 málo vyhovujúci, -2 až -0,80 nevyhovujúci. Z tohto hľadiska je porovnanie hodnotenia škôl v školských rokoch 2001/2002 a 2002/2003 rozdielne, pričom sa výsledky škôl zásadne nemenili. V správach za jednotlivé druhy škôl a inšpekčné úlohy sa porovnávajú na základe reálnych zistení, nie podľa rozdielnych hodnotiacich kritérií.

¹ Rozpätie stupňov +2 až -2 v postupnosti +1,5 až +2 veľmi dobrý, +0,5 až +1,5 dobrý, -0,5 až +0,5 priemerný, -1,5 až -0,5 málo vyhovujúci, -2 až -1,5 nevyhovujúci.

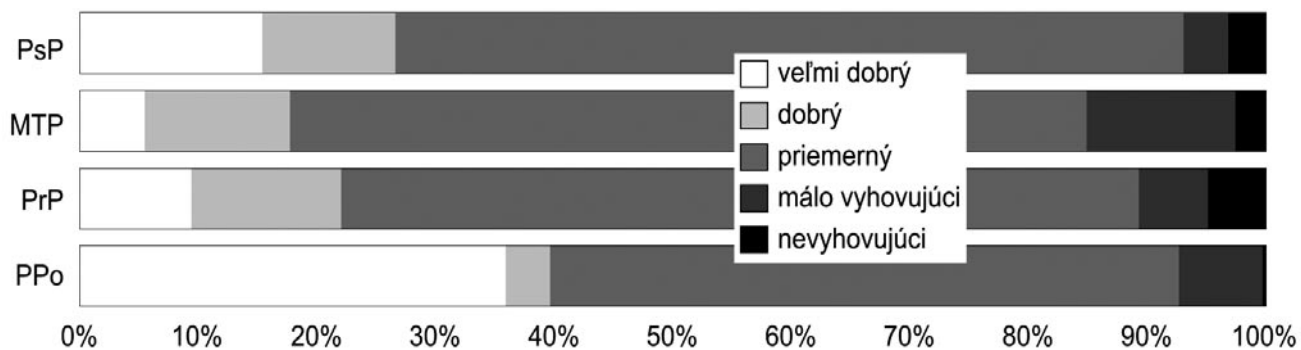
Tabuľka 1 Celkové výsledky škôl a školských zariadení v SR v šk. r. 2002/2003²

Ukazovatele	Hodnotenie podľa druhov škôl							Celkový počet škôl s hodnotením				
	MŠ	ZŠ	ŠZŠ	GYM	SOŠ	SOU	SR	veľmi dobrý	dobrý	priemerný	málo vyhovujúci	nevyhovujúci
Pedagogické pôsobenie	0,97	0,99	1,16	1,10	0,87	0,81	0,98	70	203	348	4	1
Podmienky vyučovania	0,84	0,85	0,96	1,03	0,84	0,70	0,85	41	166	404	13	2
Efektívnosť vyučovania	0,84	0,76	0,95	1,00	0,76	0,68	0,81	44	144	417	18	3
Efektívnosť učenia	0,84	0,68	0,81	0,78	0,41	0,44	0,73	25	121	467	11	2
Úroveň osvojenia ved. a zruč.	0,80	0,51	0,48	0,71	0,29	0,42	0,62	26	87	487	23	3
Vzdelávacie výsledky	0,82	0,42	0,47	0,65	0,25	0,36	0,58	26	74	490	12	2
Namerané vzdel. výsledky		-0,42		0,26			-0,35	0	1	40	67	18
Celkové hodn. vyuč.	0,85	0,55	0,83	0,78	0,57	0,57	0,69	57	198	263	8	0
Rozvoj osobnosti žiakov	1,27	1,15	0,90	1,26	0,94	1,03	1,17	96	198	298	23	11
Prev. a multimed. aktivity	0,66	0,97	0,87	1,22	1,00	1,04	0,86	152	122	331	19	2
Významné aktivity školy	1,13	1,01	0,99	1,26	0,92	0,87	1,05	55	80	150	7	1
Vých.-vzdel. práca celkom	1,02	1,07	0,95	1,25	0,96	0,98	1,04	62	183	348	23	7
Personálne podmienky	1,47	0,83	0,19	1,24	1,01	1,19	1,09	225	24	327	0	48
Priestorové podmienky	0,87	0,56	0,36	0,18	0,80	0,76	0,68	62	77	419	37	31
Mat.-tech. podmienky	0,59	0,41	0,15	0,65	0,65	0,78	0,50	36	77	418	78	17
Psychohyg. podmienky	1,00	0,73	0,51	0,68	0,82	0,73	0,83	99	68	415	24	20
Podmienky vých. a vzdel. celkom	1,03	0,65	0,35	0,74	0,81	0,88	0,80	55	215	331	21	4
Koncepcnosť	0,87	0,89	0,98	1,20	1,13	1,10	0,92	139	123	324	27	13
Plánovanie	0,86	0,80	0,88	1,10	1,10	1,03	0,86	128	144	324	22	8
Odb. a pg. riadenie	1,01	0,85	0,85	1,05	0,86	0,86	0,92	47	214	356	7	2
Kontrolný systém	0,74	0,64	0,69	0,69	0,82	0,59	0,69	42	161	377	34	12
Informačný systém	1,14	1,21	1,04	1,25	1,16	1,13	1,17	135	258	227	5	1
Plnenie uč. osnov	0,98	0,89	1,17	0,95	0,75	0,74	0,93	180	13	371	10	52
Plnenie uč. plánov		1,18	1,28	1,32	0,75	1,41	1,19	178	6	163	1	32
Plnenie vzdel. štand.		0,84	0,88	1,00		0,71	0,47	78	5	243	0	16
Kvalita pg. dokument.	0,90	0,78	0,78	1,11	0,88	0,72	0,84	102	103	367	44	10
Dodržiavanie legislatívy	0,49	0,30	0,47	0,69	0,71	0,56	0,42	27	30	475	17	77
Riadenie celkom	0,87	0,87	0,88	1,07	0,97	0,86	0,88	36	181	406	12	1
Celkové hodnotenie škôl	0,94	0,77	0,70	0,98	0,83	0,84	0,85	28	153	425	20	0

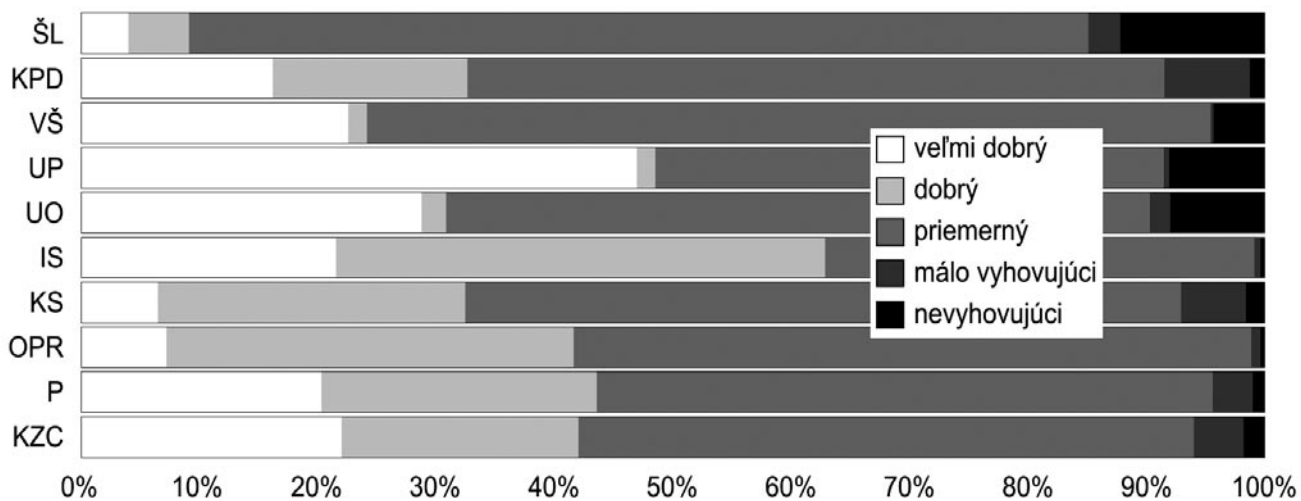
Graf 1 Grafické znázornenie celkovej kvality výsledkov výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR v šk. r. 2002/2003³² Vysvetlenie skratiek v tabuľke 1 obsahuje príloha 1³ Vysvetlenie skratiek v Grafe 1 obsahuje príloha 2

Graf 2 Grafické znázornenie kvality podmienok výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR v šk. r. 2002/2003⁴

Graf 3 Grafické znázornenie kvality riadenia výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR v šk. r. 2002/2003⁵

⁴ Vysvetlenie skratiek v Grafe 2 obsahuje príloha 2

⁵ Vysvetlenie skratiek v Grafe 3 obsahuje príloha 2

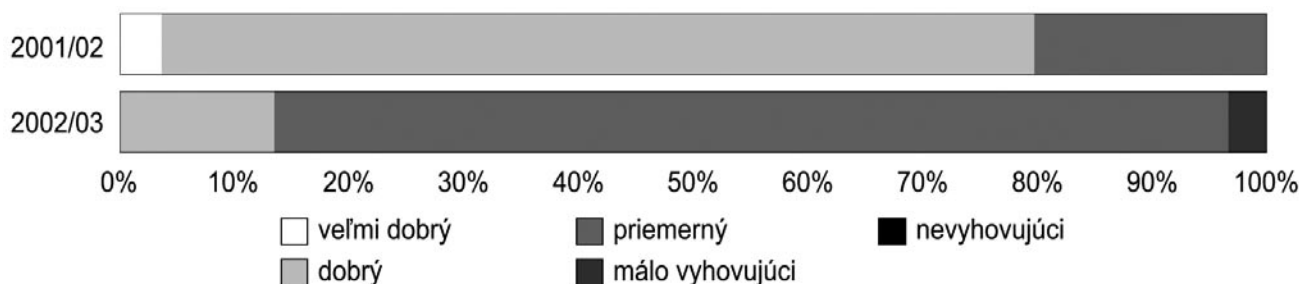
2.1.1 Základné školy

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **271 základných školách** (258 štátnych, 11 cirkevných, 2 súkromných), čo je 11,3 % zo siete škôl. Na základe inšpekčných zistení bola 1 škola hodnotená ako veľmi dobrá (v minulom školskom roku 12), **36** škôl bolo hodnotených ako dobré (v minulom školskom roku 217), **224** ako priemerné (v minulom školskom roku 60), **10** ako málo vyhovujúce (v minulom školskom roku 0). Vykonalo sa **5 384 hospitácií**.

Tabuľka 2 Hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v základnej škole v šk. r. 2002/2003

Slovné hodnotenie	Hodnotené ukazovatele									
	celkové hodnotenie		vých.- vzdel. proces		vých.- vzdel. práca		podmienky výchovy a vzdel.		riadenie	
	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/2002	2002/03	2001/2002	2002/03	2001/2002
veľmi dobrý	1	12	30	3	9	73	15	14	5	51
dobry	36	217	117	188	54	187	93	146	55	177
priemerný	224	60	123	98	186	29	154	121	207	58
málo vyhovujúci	10	0	1	0	18	0	7	8	3	3
nevyhovujúci	0	0	0	0	4	0	2	0	1	0

Graf 4 Grafické znázornenie kvality výchovy a vzdelávania v základnej škole v šk. r. 2002/2003

2.1.1.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

1. stupeň základnej školy

Na **1. stupni ZŠ** sa **slovenský jazyk a literatúra** vyučuje prevažne v pozitívnej psychosociálnej klíme. Negatívnym zistením sú nízke komunikačné zručnosti žiakov. Nedo-
držiaujú sa učebné osnovy pri počte a zameraní diktátov, málo vyhovujúci je grafický prejav žiakov.

Maďarský jazyk sa vyučuje v dobrej interakcii učiteľov a žiakov. Rezervy sú v hodnotení práce žiakov a vo využívaní učebných pomôcok. Aplikácia teoretických poznatkov v praxi, úroveň verbálnej a písomnej komunikácie sú na priemernej úrovni.

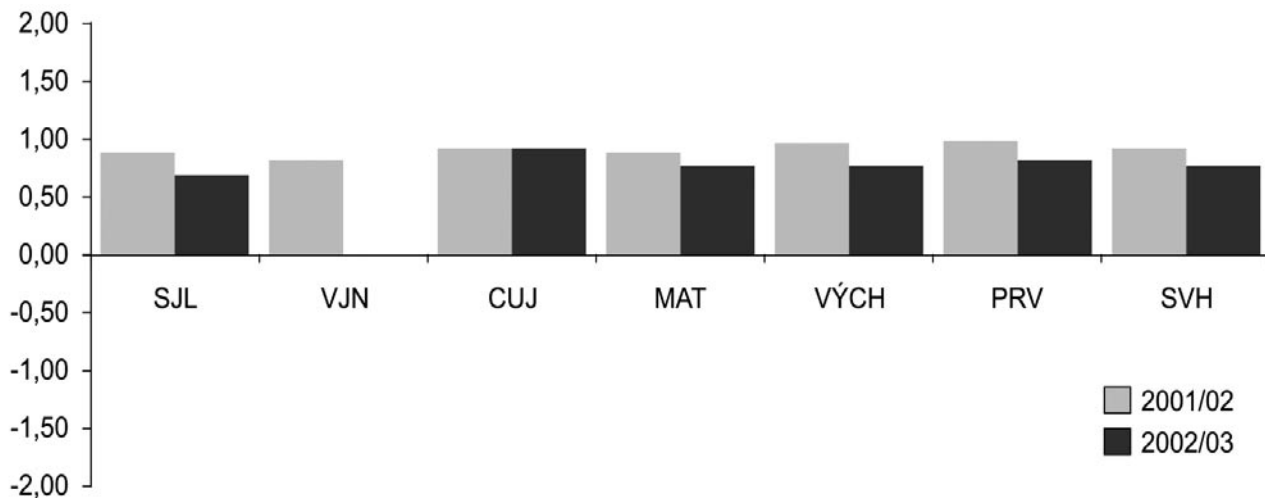
Vyučovanie **cudzích jazykov** ovplyvňuje vysoké percento nekvalifikovaných učiteľov. Nedostatky sa prejavujú v slabom rozvíjaní komunikačných zručností v cudzom jazyku. V málotriednych školách sú podmienky na vyučovanie cudzích jazykov sťažené, vyučujú sa len v malom počte škôl.

Na hodinách **matematiky** je celkove dobrá pracovná atmosféra. Prevažuje hodnotenie písomných prác pred ústnym skúšaním. Žiaci nemajú dostatočné rysovacie návyky, čo im spôsobuje problémy pri prechode na 2. stupeň ZŠ.

Hodiny **prvouky, prírodopisu a vlastivedy** sa vyznačujú orientáciou na zdravý spôsob života a na pozitívny vzťah k prírode. Na zisťovanie vedomostí sa často využívajú časovo a vedomostne náročné písomné previerky. Úroveň osvojených vedomostí a zručností je priemerná.

Vo **vyučovaní výchovných** predmetov sú pracovná atmosféra a psychosociálna klíma dobré. Negatívnym javom sú slabé materiálne podmienky a častá aprobačná ne-odbornosť učiteľov. Na vyučovaní telesnej výchovy absentuje evidencia telesného vývinu a diagnostika všeobecnej pohybovej výkonnosti a výkonnostných parametrov.

Graf 5 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu na 1. stupni základnej školy vo vybraných predmetoch v šk. r. 2002/2003⁶

2. stupeň základnej školy

Pozitívom v predmete **slovenský jazyk a literatúra** je vysoká aprobačná odbornosť učiteľov. Progresívne metódy a formy práce sa vyskytujú ojedinele. Namerané vzdelávacie výsledky sú v porovnaní s požiadavkami vzdelávacieho štandardu (75 %) nízke (67,31 %). Nedostatkom vyučovania slovenského jazyka sú i problémy s neskorým do-dávaním učebníc.

Na hodinách **maďarského jazyka a literatúry** je kvalita vyučovania z hľadiska činnosti pedagógov dobrá, z hľadiska činnosti žiakov priemerná. Nedostatky sa vyskytujú v spôsobe hodnotenia práce, čo sa odráža v priemerných výsledkoch žiakov a v ich slabej motivácii.

Na sledovaných hodinách **cudzích jazykov** sa prejavujú značné rozdiely spôsobené nedostatkom kvalifikovaných učiteľov. Na mnohých hodinách sa vyučuje s prevahou komunikácie v slovenskom jazyku, žiaci precvičujú gramatické javy na úkor verbálnej komunikácie. Nedostatky sa vyskytujú v hodnotení a klasifikácii.

Vysoká odbornosť odučených hodín **matematiky** sa prejavuje v prevažne dobrej efektívite vyučovania a v premyslenej organizácii práce. Nedostatky sú u časti vyučujúcich v zotrvávaní na tradičných metódach a formách práce. Namerané vzdelávacie výsledky žiakov sú nízke (50,97 %).

Na vyučovaní **prírodovedných predmetov** je vo väčšine dobrá odbornosť odučených hodín. Negatívom je absencia vlastnej poznávacej činnosti žiakov. Nedostatok učebných pomôcok a potrebných chemikálií spôsobuje vynechávanie experimentu. Málo vyhovujúca je úroveň výsledkov testov (65,04 %).

Hodiny **zemepisu** sa vyznačujú prevažne dobrou efektívnosťou vyučovania vo vzťahu k cieľom a obsahu vzdelávania. Negatívom je vyššia neodbornosť vyučovania predmetu a pre-vaaha klasických typov hodín. Rezervy sú v systematickom hodnotení a v klasifikácii žiakov.

Efektívnosť činnosti vyučujúcich na hodinách **dejepisu** je priemerná s výraznými rozdielmi. Efektívnosť činnosti žiakov pozitívne ovplyvňuje zaraďovanie regionálnych dejín do vyučovania. Negatívne je hodnotené slabé vybavenie predmetu modernými didaktickými pomôckami.

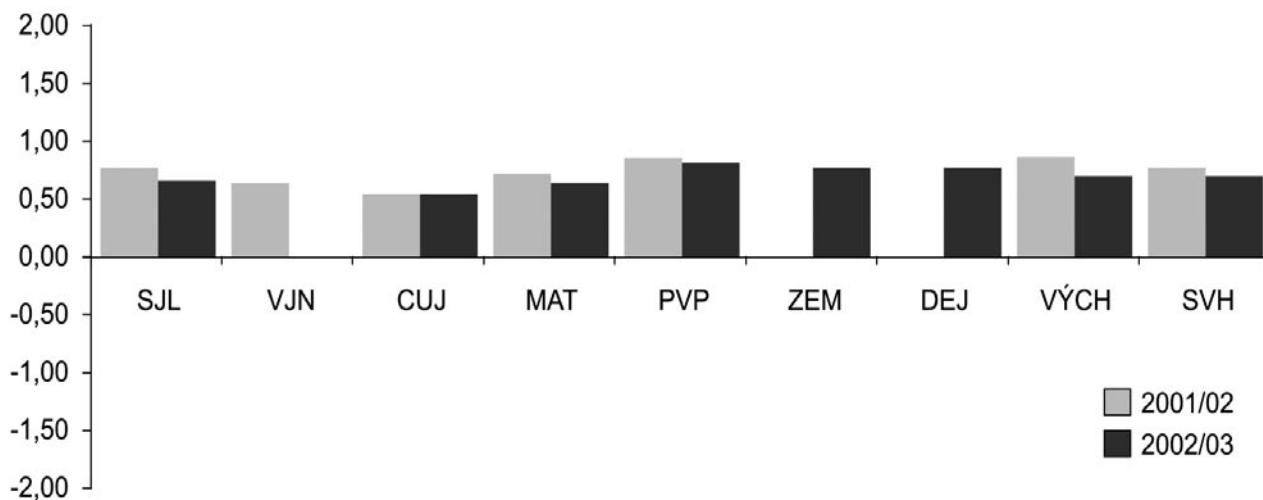
Podmienky vyučovania a efektívnosť činnosti pedagógov dosahujú vo **výchovných predmetoch** priemernú úroveň, ojedinele sa vyskytujú veľmi dobré podmienky pre rozvoj zručností a schopností žiakov. Negatívnym zistením je neodbornosť ich vyučovania.

Výchovno-vzdelávacia práca je v kontrolovaných školách hodnotená ako priemerná. Kvalita vyučovania jednotlivých predmetov je rôznorodá s prevahou klasických metód

⁶ Vysvetlenie skratiek v Grafe 5 obsahuje príloha 1 a 2

a foriem. Motivácia a stimulácia žiakov sú výraznejšie na 1. stupni. Pozitívne sú hodnotené aktivity škôl s preventívnym charakterom a intenzívna spolupráca s rodičmi hlavne na málotriednych školách. Negatívnym zistením sú výsledky žiakov v testovaných predmetoch. Žiaci nedosahujú požadovanú úroveň vedomostí a v testovaných predmetoch sú značné rozdiely v polročnej klasifikácii a vo výslednom hodnotení testu. V **slovenskom jazyku a literatúre** je výsledok v teste 2,85, v polročnom hodnotení 2,39, v matematike v teste 3,70, v polročnom hodnotení 2,49 a v **prírodovedných predmetoch** v teste 3,55 a v polročnom hodnotení 2,08.

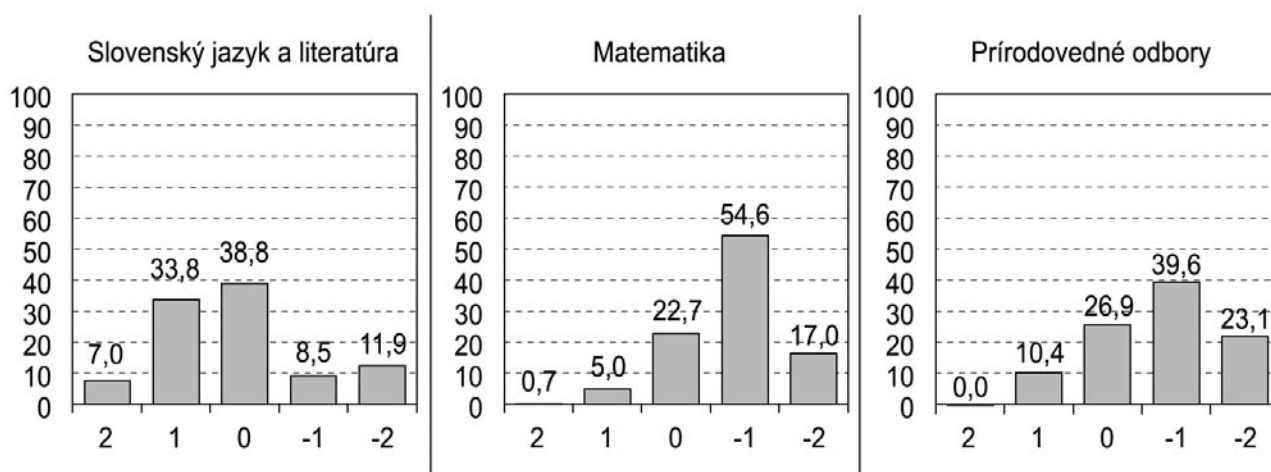
Graf 6 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu na 2. stupni základnej školy vo vybraných predmetoch v šk. r. 2002/2003⁷

Tabuľka 3 Kvalita vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch 9. ročníka v základnej škole v šk. r. 2002/2003⁸

Slovné hodnotenia	Stupne hodnotenia	Počty škôl podľa hodnotiacich stupňov			Percentá škôl v hodnotiacich stupňoch		
		SJL (181)	MAT (141)	PVP (134)	SJL	MAT	PVP
veľmi dobrý	2	14	1	0	7,0	0,7	0,0
dobrý	1	68	7	14	33,8	5,0	10,4
priemerný	0	78	32	36	38,8	22,7	26,9
málo vyhovujúci	-1	17	77	53	8,5	54,6	39,6
nevychovujúci	-2	24	24	31	11,9	17,0	23,1

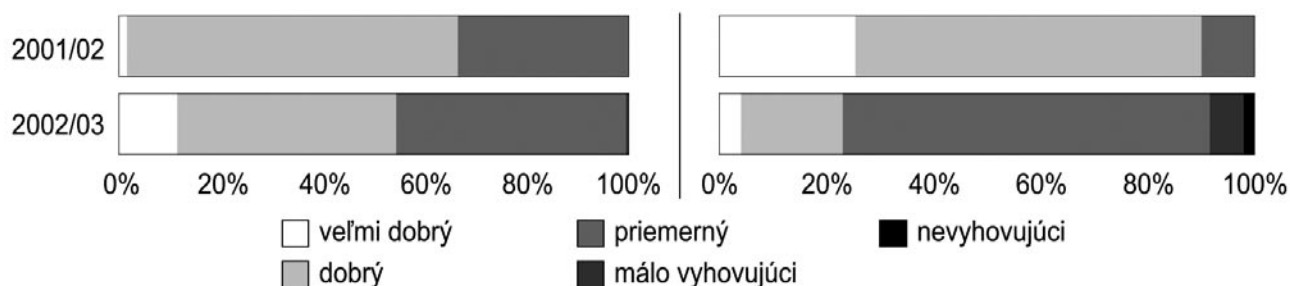
Graf 7 Porovnanie kvality vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch 9. ročníka v základnej škole v šk. r. 2002/2003

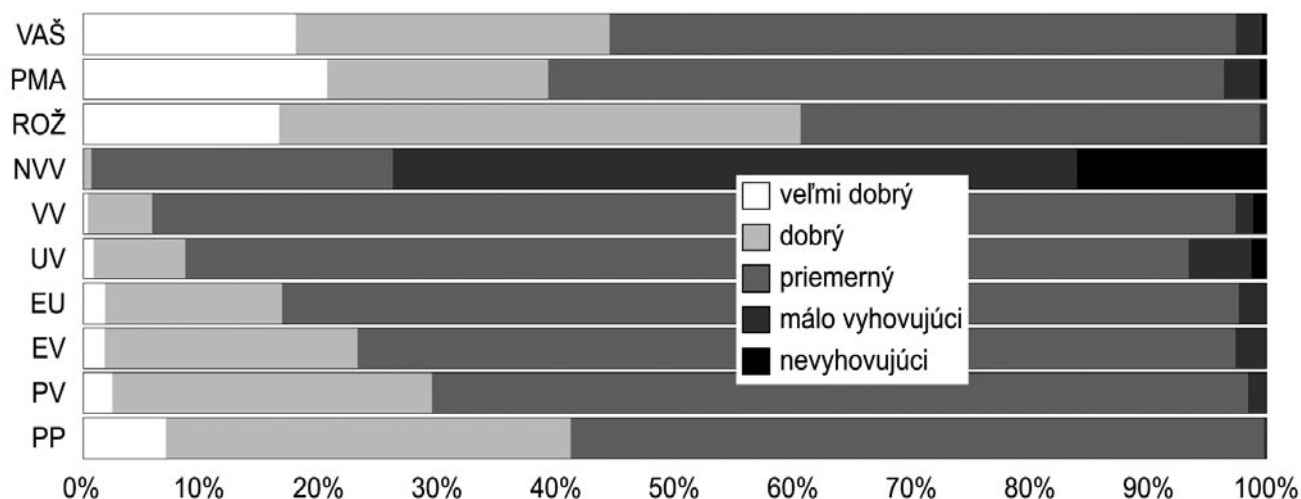
⁷ Vysvetlenie skratiek v Grafe 6 obsahuje príloha 1 a 2

⁸ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 3 obsahuje príloha 1

Graf 8 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v základnej škole v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 4 Kvalita vyučovacieho procesu v základnej škole podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁹

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	PP	PV	EV	EU	UV	VV	NVV	ROŽ	PMA	VAŠ
veľmi dobrý	19	7	5	5	2	1	0	45	56	49
dobry	93	73	58	41	22	15	1	120	51	71
priemerný	159	187	201	219	230	248	29	105	155	143
málo vyhovujúci	0	4	7	6	15	5	66	1	9	7
nevyhovujúci	0	0	0	0	2	2	18	0	0	1

Graf 9 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v základnej škole podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹⁰

2.1.1.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky pedagogického zboru sú vo vzťahu k zameraniu a vzdelávacím aktivitám škôl prevažne vhodné. Pretrváva nedostatok kvalifikovaných učiteľov na málotriednych školách a učiteľov cudzích jazykov. Znižovanie počtu žiakov v školách spôsobuje nízku odbornosť vyučovania zemepisu, dejepisu a výchovných predmetov.

Priestorové podmienky škôl poväčšine zodpovedajú počtu žiakov a vzdelávaciemu programu školy. Celkove nevyhovujúci je technický stav budov.

Materiálno-technické vybavenie škôl je na rôznej úrovni. Vďaka sponzorstvu a snahe niektorých zriaďovateľov mierne narastá počet výpočtovej techniky. Pretrváva nedostatok aktuálnych učebných pomôcok, nevybavenosť žiackych a učiteľských knižnic a nedostatok vhodného školského nábytku.

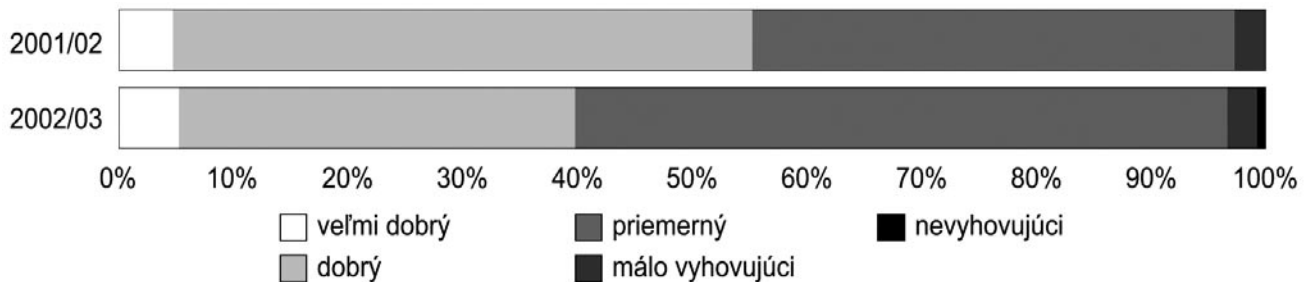
⁹ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 4 obsahuje príloha 2

¹⁰ Vysvetlenie skratiek v Grafe 9 obsahuje príloha 2

Psychohygienické podmienky školy prevažne akceptujú a zabezpečujú. Mnohé sú zapojené do realizácie projektu Škola podporujúca zdravie. Väčšina škôl zabezpečuje pitný režim, menej mliečny program. Pri tvorbe rozvrhu hodín dochádza na niektorých školách k porušeniu psychohygienických zásad.

Podmienky výchovy a vzdelávania v kontrolovaných školách vzhľadom na kvalitu zabezpečovania personálnych, priestorových, materiálno-technických a psychohygienických podmienok sú priemerné. V porovnaní s minulým školským rokom pretrvávajú problémy s kvalifikovanosťou učiteľov cudzích jazykov a výchovných predmetov a s neodborným vyučovaním dejepisu a zemepisu.

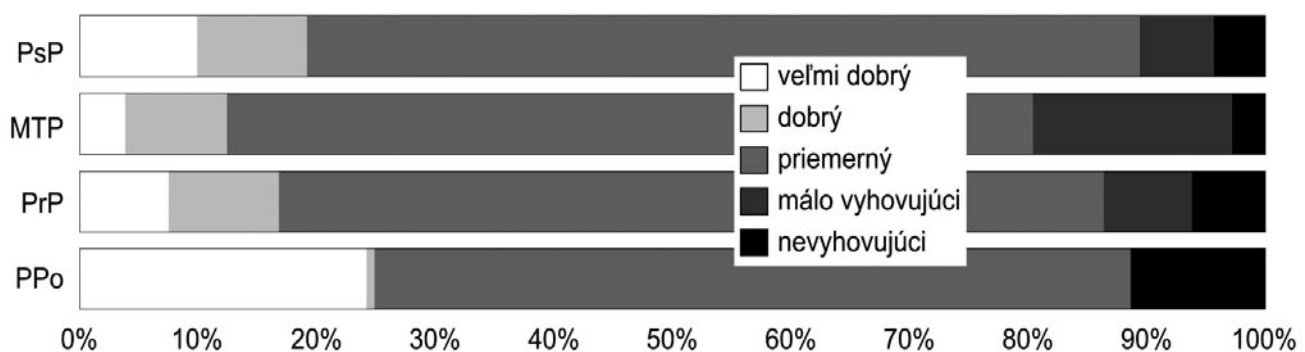
Graf 10 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 5 Kvalita podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹¹

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov			
	PPo	PrP	MTP	PsP
veľmi dobrý	65	20	10	27
dobrá	2	26	24	25
priemerný	173	188	184	190
málo vyhovujúci	0	20	45	16
nevyhovujúci	31	17	8	13

Graf 11 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹²

2.1.1.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

Školy majú vo väčšine spracované koncepčné zámery. Vychádzajú z dosiahnutej úrovne výchovy a vzdelávania, z regionálnych podmienok, tradícií a požiadaviek rodičov. Formálnosť v riadiacej práci sa prejavuje smerom k analyzovaniu plnenia úloh, rozpory sú medzi verbálnou prezentáciou a možnosťami školy.

Väčšina škôl má dobre spracovaný **kontrolný systém**, v ktorom sú stanovené hodnotiace prostriedky. Kritériá hodnotenia sú známe pedagógom, žiakom i rodičom. V mno-

¹¹ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 5 obsahuje príloha 2

¹² Vysvetlenie skratiek v Grafe 11 obsahuje príloha 2

hých školách prevláda formálnosť a malá konkrétnosť ukladania opatrení, chýba analýza zistených nedostatkov.

V školách je účinný vnútorný **informačný systém**. Rodičom, žiakom i pedagógom sú pravidelne poskytované potrebné informácie v dostatočnom rozsahu. Ojedinele sa prejavuje zlyhanie

Školy pracujú podľa schválených **učebných plánov**. Výber variantov prispôsobujú personálnym a materiálnym podmienkam školy, čo nie vždy vyhovuje rodičovskej verejnosti. informačného toku a spôsobuje zbytočné nedorozumenia medzi pedagógmi, žiakmi a rodičmi.

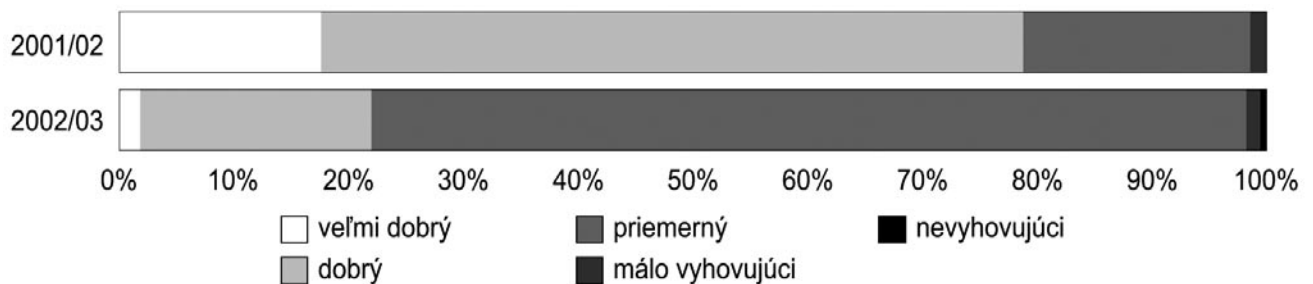
Učebné osnovy sa dodržiavajú a plnia vo väčšine škôl na priemernej úrovni. Porušenia v plnení učebných osnov sa týkajú slovenského jazyka na 1. i 2. stupni v nedodržaní počtu a zameraní diktátov a v nerealizovaní počtu laboratórnych prác z fyziky, prírodopisu a chémie.

Majú k dispozícii platné **vzdelávacie štandardy** s exemplifikačnými úlohami. Mnohé vedenia škôl nedoceňujú ich význam a hodnotenie na ich základe realizujú len čiastočne, nie vo všetkých predmetoch.

Kvalita **pedagogickej dokumentácie** je prevažne dobrá, vedená v štátnom jazyku na predpísaných tlačivách. Občas sa vyskytuje nesprávne vedená agenda o žiakoch, neúplnosť údajov v triednych knihách, používanie vlastných tlačív a nedovolené opravovanie.

Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov je na priemernej úrovni. Podcenenie znalostí spôsobuje porušenie niektorých záväzných pedagogických dokumentov a nenapĺňanie vzdelávacích cieľov do dôsledku.

Graf 12 Grafické znázornenie kvality riadenia výchovy a vzdelávania v základnej škole v šk. r. 2002/2003

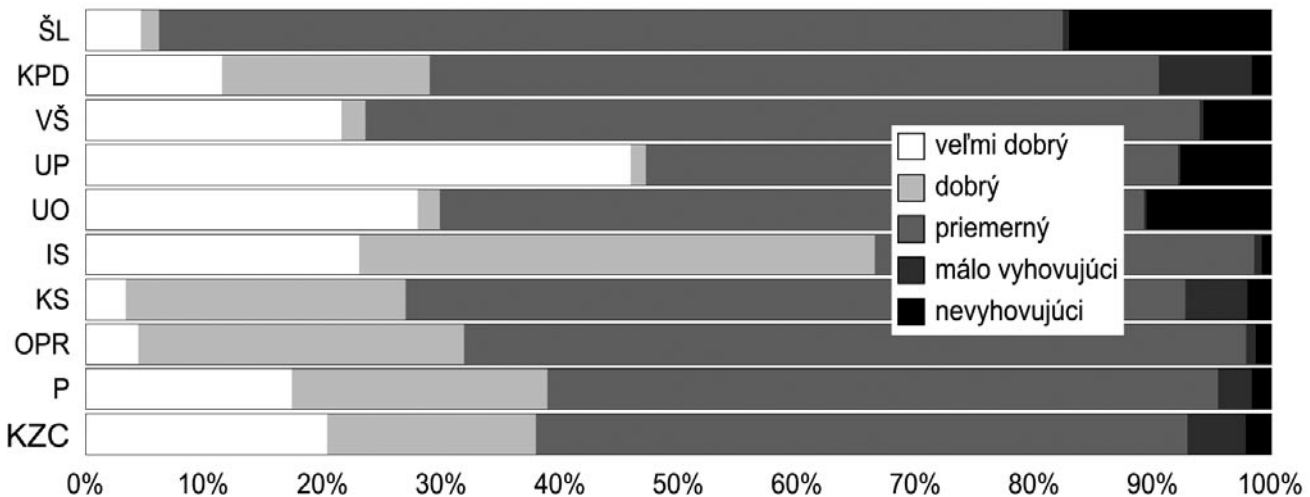

Tabuľka 6 Riadenie výchovy a vzdelávania v základnej škole podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹³

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	KZC	P	OPR	KS	IS	UO	UP	VŠ	KPD	ŠL
veľmi dobrý	56	47	12	9	63	76	125	59	31	13
dobrá	47	59	75	64	118	5	4	5	48	4
priemerný	150	154	179	179	88	162	122	192	167	207
málo vyhovujúci	13	8	3	15	1	0	0	0	22	1
nevyhovujúci	5	3	2	4	1	28	20	15	3	46

¹³ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 6 obsahuje príloha 2

Graf 13 Grafické znázornenie riadenia výchovy a vzdelávania v základnej škole podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹⁴

Školská inšpekcia v základných školách vcelku hodnotí ako

dobré

- rozvoj osobnosti žiakov, informačný systém, plnenie učebných plánov,

priemerné

- priebeh a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu, podmienky výchovy a vzdelávania, riadenie,

málo vyhovujúce

- namerané vzdelávacie výsledky žiakov v slovenskom jazyku a literatúre, v matematike a v prírodovedných predmetoch, kvalifikovanosť učiteľov cudzích jazykov,

Kľúčové pozitíva:

- zapájanie škôl do projektov,
- aktivity smerujúce k prezentácii škôl na verejnosti,

Kľúčové negatíva:

- zhoršujúce sa materiálno-technické a personálne podmienky škôl,
- výrazné nedostatky v systéme celospoločenskej a vnútroškolskej stimulácie učiteľov,
- nevyhovujúca spolupráca s rodičmi žiakov z málo podnetného prostredia,

Smerovanie vývoja:

- v porovnaní s minulým školským rokom zníženie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu,
- prehlbujúci sa rozpor medzi požiadavkami rodičovskej verejnosti na vzdelanie a možnosťami školy.

¹⁴ Vysvetlenie skratiek v Grafe 13 obsahuje príloha 2

2.1.2 Iné zistenia pri komplexnej inšpekcii v základnej škole

V rámci komplexných inšpekcií sa venovala zvýšená pozornosť niektorým oblastiam činnosti škôl, preto sa uvádzajú osobitne.

2.1.2.1 Stav a úroveň výchovných predmetov na 1. a 2. stupni základnej školy: hudobná výchova, výtvarná výchova, telesná výchova, občianska výchova

Hudobná výchova

Vyučovanie hudobnej výchovy sa kontrolovalo v 92 základných školách na 198 vyučovacích hodinách.

Zo zistení vyplýva, že učitelia využívajú prevažne vhodné **metódy a formy práce**, nácvik piesní spájajú s tancom, využívajú názorné pomôcky a hru na hudobnom nástroji. Prínosom je, že vo väčšine škôl sa venuje pozornosť rozvoju tvorivosti žiakov, rozvoju rytmického cítenia a pohybových zručností, rytmickej a melodickej úrovni spevu a aplikácii teoretických poznatkov.

Negatívom v menšej časti škôl je nedostatočné využívanie hudobného nástroja a vhodných pomôcok, čo spôsobuje zníženie efektivity procesu. Príčinou negatívnych zistení je prevažne neodborné vyučovanie hudobnej výchovy, nedostatok odborných učebníc a orientácia učiteľov na náukovú stránku pred rozvojom hudobných schopností a zručností žiakov. Kontrolované školy sú nedostatočne vybavené didaktickou technikou a pomôckami na vyučovanie. Dostupné učebné pomôcky sú zastarané a opotrebované.

K **novým učebniciam hudobnej výchovy** chýbajú **metodické príručky**. V učebniciach určených pre 1. stupeň je väčšia časť piesňového materiálu dlhá a náročná, v 5. – 7. ročníku nie sú nové učebnice, učebnice pre žiakov 8. a 9. ročníka sú obsahovo náročné. Uvedené negatíva spôsobujú v niektorých školách neplnenie vyučovacích cieľov, ako aj slabú úroveň aplikácie učiva. Učitelia, najmä na 1. stupni, využívajú magnetofónové a CD nahrávky k učebniciam.

V kontrolovaných školách sa realizoval učebný plán pre triedy s rozšíreným vyučovacím hudobnej výchovy iba v 1 škole v dvoch triedach.

Slovné hodnotenie sa uplatňovalo na 154 hodinách (78 %) a hodnotenie klasifikačnými stupňami na 44 hodinách (22 %). **Na 1. stupni** počas všetkých hodín hudobnej výchovy sa v zmysle metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu realizovalo slovné hodnotenie. Uplatňovanie slovného hodnotenia napomáha predchádzaniu stresu u menej nadaných žiakov, rešpektujú sa vekové zvláštnosti a individuálne osobitosti, spontánnejší je prístup k hudobným činnostiam, realizuje sa sebahodnotenie, dobre je zabezpečená spätná väzba a aktivita žiakov.

Na 2. stupni sa slovné hodnotenie využíva nedostatočne, uplatňuje sa prevažne dvojestupňová klasifikácia (výborný a chválitebný). Nedostatky v hodnotení spôsobujú stagnáciu rozvoja tvorivých prístupov žiakov k hudbe. Príčinami sú nedostatočná pripravenosť učiteľov 2. stupňa na slovné hodnotenie a nerešpektovanie metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu v plnom rozsahu. Chýba metodika slovného hodnotenia žiakov.

Výtvarná výchova

Úroveň vyučovania výtvarnej výchovy sa kontrolovala v 141 základných školách na 321 vyučovacích hodinách.

Na 1. stupni sa vyučuje spravidla v dvojhodinových blokoch, iba v ojedinelých prípadoch po jednej hodine dvakrát týždenne. **Na 2. stupni** je to 1 hodina týždenne podľa dotácie platných učebných plánov, v menšej časti škôl sa využíva možnosť zlučovať vyučovanie do dvojhodinových celkov každý druhý týždeň. V jednej škole sa vyučuje podľa variantu s rozšíreným vyučovaním výtvarnej výchovy.

Úroveň vyučovania je rozdielna nielen medzi jednotlivými školami, ale aj v rámci jednej školy. Príčinou je nedostatok aprobovaných učiteľov, nakoľko vyučovaním výtvarnej výchovy si mnohí učitelia len dopĺňajú úväzky. Výrazné rozdiely sú v prístupoch a schopnostiach aj medzi kvalifikovanými učiteľmi.

Podnecujúca motivácia, názorné demonštrovanie postupov práce a pozitívne hodnotiace činnosti sa prejavili zvýšením záujmu žiakov o tvorivú výtvarnú činnosť. Negatívom je stereotypnosť činností učiteľov, neefektívna motivácia, prevaha frontálnych prístupov, ktoré sú zapríčinené nedostatkom skúseností, povrchnou prípravou na vyučovanie, nedocenením poslania výtvarnej výchovy, či horšími podmienkami školy.

Vystupovanie učiteľov v úlohe vzoru, či uplatňovanie názornosti sa ako efektívne ukázalo v 29 % sledovaných škôl, kým nedostatky v tomto smere sú až v 33 % škôl. Pozitívne sa hodnotí tvorivé využívanie prírodných a rôznych druhotných materiálov, či aplikovanie netradičných experimentálnych techník, ktorých prínosom sú originálne tvorivé výsledky a rozvoj priestorovej predstavivosti žiakov. **Pozitívne** je tiež zaraďovanie motivujúcich námetov s aktuálnou tematikou z oblasti environmentálnej, zdravotnej, protidrogovej alebo rodinnej výchovy. Ojedinele sa využíva počítačová grafika. **Negatívom** je neefektívna komunikácia učiteľov so žiakmi, prevaha učiteľových vstupov nad aktivitami žiakov.

Na 1. stupni sa len čiastočne zaraďujú prvky integrovaného pracovného vyučovania. Ako nežiadúce sa ukázalo neprimerané zasahovanie do výtvarného prejavu žiakov vnucovaním vkusu a názoru učiteľa, čím sa obmedzuje priestor na ich tvorivosť.

V súvislosti so zistenými nedostatkami možno konštatovať, že vo väčšej časti škôl metodické orgány nepracujú dostatočne kvalitne a chýba kontrolná činnosť riadiacich zamestnancov škôl.

Vybavenosť kabinetov **učebnými pomôckami** a potrebným materiálom je kvôli nedostatku finančných prostriedkov slabá. Dobré materiálno-technické a priestorové podmienky má veľmi málo škôl.

Slovné hodnotenie sa na 2. stupni uplatňuje viac ako **hodnotenie klasifikáciou**. Z celkového počtu 321 hospitácií sa 266 uskutočnilo v triedach so slovným hodnotením (83 %) a v 55-tich triedach s klasifikáciou (17 %). Úroveň vyučovania nie je primárne ovplyvnená zvolenou formou hodnotenia. Hodnotenie činnosti podľa vopred určených kritérií v úvode hodiny sa uplatnilo len v 48 školách. Hodnotiace činnosti sa realizovali nesystémovo, nepripravene, rutinne v 25-tich školách.

Hodnotenie so všetkými atribútmi sa uplatňovalo len sporadicky, v 12-tich sledovaných školách sa neuskutočnilo vôbec. Aktívne sa do hodnotenia zapájali žiaci v 53 školách. V 54 % škôl sa cielene využívala pochvala. Slovné hodnotenie sa uplatňovalo v písomnej forme v 23 % škôl.

Hodnotenie klasifikačnými stupňami často zakrývalo nezvládnutie organizácie hodiny, riešenie výchovných problémov, nepripravenosť učiteľa. Porušovanie metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu v ročníkoch 1. stupňa sa zistilo v 7 školách (4,96 %). Celkovo prevažuje slovné hodnotenie žiakov na obidvoch stupňoch základných škôl.

Telesná výchova

Úroveň vyučovania telesnej výchovy sa kontrolovala v 141 základných školách na 450-tich hodinách.

Počet hodín povinnej telesnej výchovy vo všetkých kontrolovaných školách je v súlade s **učebným plánom**. Pre pohybovo nadaných žiakov uplatňuje 11 % škôl variant učebných plánov so športovou prípravou, v spolupráci so zriaďovateľom vytvárajú podmienky pre **činnosť školských športových stredísk**. 51 základných škôl (36 %) realizuje záujmovú telesnú výchovu vyučovaním nepovinného predmetu pohybová príprava a zriadením športových krúžkov.

45 základných škôl (32 %) nerealizuje záujmové formy telesnej výchovy a športu pre nevhodné priestorové a materiálno-technické podmienky, ako i pre nezujem učiteľov.

Obsah základného učiva sa plní v 78 % škôl. V 13-tich základných školách (9 %) je veľmi dobrá úroveň osvojenia rozširujúceho učiva v tematickom celku športové hry. 15 základných škôl (11 %) nevyužíva rozširujúce učivo, čo má negatívny dopad na rozvoj pohybových schopností so zreteľom na individuálne predpoklady žiakov. 31 základných škôl (22 %) porušuje učebné osnovy nedodržaním obsahu základného učiva.

62 % škôl má kvalitu vyučovania na **dobrej úrovni**. V 38 ZŠ (27 %) je **veľmi dobrá úroveň** pohybových zručností žiakov v herných činnostiach, v 33 % škôl sú pohybové zručnosti žiakov v tematickom celku športová gymnastika na priemernej úrovni. V 38 základných školách vyučujúci neefektívne využívajú čas na cvičenie (prestoje žiakov), dôsledkom toho

je **nízka účinnosť fyziologického zaťaženia žiakov** vo vyučovacom procese. V 42 základných školách (30 %) vyučujúci v malej miere uplatňujú hodnotenie žiakov a pozitívnu motiváciu. Celkovo je kvalita výsledkov vyučovania telesnej výchovy na priemernej úrovni.

Z počtu 665 učiteľov vyučujúcich telesnú výchovu je 538 kvalifikovaných (81 %). Z 3458 hodín povinnej telesnej výchovy (týždeň) bolo 2759 (80 %) odučených odborne. Telocvične sú v 81 základných škôl (57 %), nevhodné podmienky na vyučovanie telesnej výchovy (chýbajú telocvične a športový areál) sú v 60-tich školách. Nedostatočná vybavenosť škôl telocvičným náradím a náčiním (až 61 % škôl) znižuje úroveň efektivity vyučovania a obmedzuje možnosti plnenia učebných osnov.

Organizovanie lyžiarskeho (62 % škôl) a plaveckého kurzu (65 % škôl) pozitívne vplývalo na žiakov a zvýšilo ich záujem o telesnú výchovu.

Cvičenia v prírode, pri ktorých sa uplatňovali medzipredmetové vzťahy, organizovalo 39 % škôl. Vzhľadom na finančnú náročnosť, personálne dôvody a nedostatky v riadení telovýchovného procesu 38 % škôl neorganizovalo žiadne kurzové formy vyučovania.

V 2 školách boli zdravotne postihnutí žiaci zaradení do oddelenia zdravotnej telesnej výchovy, 13 škôl (10 %) nezabezpečilo vyučovanie pre žiakov so zdravotným postihnutím v oddelení zdravotnej telesnej výchovy (personálne dôvody) a žiakov oslobodili od vyučovania telesnej výchovy, čo negatívne vplývalo na rozvoj ich pohybových schopností a zručností.

Žiaci čiastočne oslobodení od vyučovania telesnej výchovy cvičia na hodinách povinnej telesnej výchovy s úľavami podľa odporúčaní lekárov. V kontrolovaných školách nebolo potrebné riešiť bezbariérové vyučovanie.

Občianska výchova

Úroveň vyučovania občianskej výchovy sa kontrolovala v 36 základných školách na 61 vyučovacích hodinách.

Občianska výchova sa v kontrolovaných školách vyučovala v zmysle **platných učebných plánov**, vyučovanie v dvojhodinových celkoch každý druhý týždeň nebolo zistené, rozširujúcou hodinou predmet posilnený nebol. V školách je zabezpečené vyučovanie predmetu v súlade s **učebnými plánmi a učebnými osnovami**.

Väčšie nedostatky sa zistili v plnení **vzdelávacieho štandardu**. Približne v 50 % škôl je jeho plnenie nedôsledné, ukázala sa nesystematická práca vyučujúcich s ním, v niektorých prípadoch nemali učitelia vzdelávacie štandard k dispozícii. Príčiny sú v nižšej úrovni riadiacich a kontrolných činností vedenia škôl, vo formálnej práci metodických orgánov, v odsúvaní problémov predmetu na okraj záujmu a v učiteľoch, z ktorých časť učila neodborne. V dôsledku týchto negatív sa nevykonáva komparácia získaných a požadovaných vedomostí a zručností u žiakov. Celková úroveň vyučovania je priemerná.

Materiálno-technické vybavenie predmetu, s výnimkou počtu učebníc je málo vyhovujúce. Učitelia majú pripomienky k učebnici pre 8. ročník (nekorešponduje úplne s učebnými osnovami) a k učebnici pre 9. ročník (obsahová náročnosť pre žiakov).

Viac ako 80 % nemá potrebné pomôcky, alebo má len zastarané pomôcky. Pozitívom je, že polovica týchto škôl si zabezpečuje potrebné pomôcky svojpomocne, čo prispieva k aktualizácii a inovácii učiva, žiaci sa aktívnejšie zapájajú do riadenia výchovno-vzdelávacieho procesu.

O málo lepšie je vybavenie škôl didaktickou a informačnou technikou, ktorú využívajú vo vyučovaní predmetu. Z 36 kontrolovaných škôl má v tomto smere len asi desatina (11,11 %) dobré zabezpečenie.

Z celkového počtu 61 kontrolovaných vyučovacích hodín boli žiaci hodnotení slovné v 36 %, v 64 % sa vedomosti a zručnosti žiakov hodnotili klasifikačnými stupňami.

Školy majú výrazné problémy pri uplatňovaní obidvoch druhov hodnotenia. Pri klasifikácii učitelia nevyužívajú celý rozsah klasifikačnej stupnice (väčšinou používajú stupne výborný až dobrý), čo je v rozpore s metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu. Negatívny dopad to má aj na žiakov, ich príprava na vyučovanie a záujem o predmet majú klesajúcu tendenciu. Klasifikáciou žiakov si niektoré školy zabezpečujú disciplínu a zvyšujú váhu predmetu. Pri slovnom hodnotení sa zistili nedostatky až v 50 % sledovaných škôl. Väčšina učiteľov občianskej výchovy neovláda v dostatočnej miere spôsoby, metódy a formy slovného hodnotenia. Dôsledkom tejto skutočnosti je nižšia dôvera žiakov a ich zákonných zástupcov k tejto forme hodnotenia.

2.1.2.2 Vyučovanie slovenského jazyka (s dôrazom na rozvoj komunikatívnych a tvorivých zručností a progresívne metódy práce na hodinách) a matematiky na 1. stupni základnej školy

Slovenský jazyk

Úroveň vyučovania slovenského jazyka a literatúry na 1. stupni sa kontrolovala v 215-tich základných školách na **681** vyučovacích hodinách.

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry má priemernú úroveň. K danému stavu prispieva efektívna činnosť učiteľov pri utváraní bezprostredných interaktívnych vzťahov a využívanie **aktivizujúcich metód** práce formou didaktických hier, tajničiek, rébusov a motivačných textov. Svojou činnosťou navodzujú v triede pozitívnu sociálno-emotívnu atmosféru, zabezpečujú živý kontakt medzi učiteľom a žiakmi.

Účelným využívaním názorných **didaktických prostriedkov** sa rozvíja zmyslové vnímanie žiakov, zapamätávanie preberaných jazykových javov, ich zatriedovanie do systémov a použitie v praxi. Uplatňovaním variabilných foriem hodnotenia učiteľa pozitívne ovplyvňujú kognitívne, afektívne a socio-morálne komponenty osobnosti žiaka.

Málo frekventovaná je **individualizácia výchovno-vzdelávacích postupov** učiteľov vo vzťahu k problémovým i nadaným žiakom. Učitelia zriedkavo zadávajú diferencované a individualizované úlohy podľa stupňa vedomostí žiakov. Pri sprístupňovaní a precvičovaní preberaných jazykových javov učiteľa uprednostňujú informačno-receptívne metódy pred progresívnymi. Ich činnosť je viac orientovaná na rozvíjanie poznávacích schopností žiakov, menej na rozvoj tvorivosti a komunikačných zručností. Prejavuje sa nedostatočná didaktická kompetentnosť učiteľov v schopnosti modifikovať obsah učebných osnov a pohotovo reagovať na medzery a nedostatky vo vedomostiach žiakov, čo spôsobuje výraznú polarizáciu úrovne vedomostí, zručností a schopností žiakov vo vzťahu k učebným osnovám a priemerné vzdelávacie výsledky i napriek skutočnosti, že záujem žiakov o osvojovanie poznatkov je aktívny. Učebné osnovy sa sporadicky nedodržiavajú v počte a obsahovom zameraní kontrolných diktátov.

Žiaci sa o materinský jazyk a prácu s literárnym textom zaujímajú priemerne. Ich čitateľské zručnosti sú priemerné až dobré. Výrazne polarizované sú ortografické návyky a zručnosti žiakov. V nižších ročníkoch majú žiaci osvojené pomerne kvalitné návyky správneho a estetického písania, kým vo vyšších ročníkoch sa zistila málo vyhovujúca, zvýraznene neestetická grafická úprava zošitov. Žiaci sa úspešne prezentujú v literárno-recitačných súťažiach.

Výchovno-vzdelávací proces vo vzťahu k rozvoju komunikatívnych a tvorivých zručností žiakov a k využívaniu alternatívnych metód práce je málo efektívny. Príčinou je nedôsledné uplatňovanie **novej koncepcie vyučovania slovenského jazyka a literatúry** založenej na komunikatívno-poznávacom a zážitkovom princípe. V sledovaných hodinách sa učitelia málo orientovali na rozvoj **komunikatívnych kompetencií** žiakov, ich aktivita dominuje v celom výchovno-vzdelávacom procese, čím sa výrazne obmedzuje rečová aktivita žiakov. Dôsledkom tohto stavu je nízka úroveň komunikatívnych zručností žiakov, kooperácie pri riešení problémových situácií a slabšia aktívna slovná zásoba. Verbálny prejav žiakov je často ovplyvnený používaním dialektu a jazyka národnostných menšín. Učitelia iba ojedinele vytvárajú pedagogické situácie podnecujúce sebahodnotenie žiakov. V špeciálnych triedach základných škôl prevláda neodborné vyučovanie. V neplnoorganizovaných školách kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu ovplyvňujú aj vysoké počty žiakov z jazykovo a sociálne znevýhodneného prostredia. Negatívom je aj zriedkavé uplatňovanie **alternatívnych metód** a prístupov v učebnom procese (využívanie prvkov integrovaného tematického vyučovania, prvkov projektu Krok za krokom, progresívnych prvkov projektu Orava...) a nízka tvorivosť žiakov. Príčinou je nedostatočná socio-profesijná kompetencia učiteľov.

K pozitívam patrí uplatňovanie funkčnej motivácie, najmä počas hodín čítania a literárnej výchovy. Prostredníctvom nej vyučujúci utvárajú učebnú klímu podporujúcu rozvoj komunikatívnych zručností žiakov. Využívaním vnútropredmetovej, umeleckej a viacpredmetovej integrácie v práci s literárnym textom učitelia zabezpečujú efektívnu aplikáciu preberaných javov. Interpretáčnej a esteticko-výchovnej aktivity využívajú zároveň na výcvik verbálnej a neverbálnej komunikácie.

Pri práci s čítankovým i mimočítankovým textom sa učitelia nesústredujú len na zvyšovanie kvality čítania, ale aj na sústavné rozvíjanie slovnej zásoby a estetického vnímania sveta.

Matematika

Úroveň vyučovania matematiky na 1. stupni sa kontrolovala v 192 základných školách na 654 vyučovacích hodinách.

Výchovno-vzdelávací proces sa v kontrolovaných školách realizuje v zmysle **platných učebných plánov a učebných osnov**. Týždenná časová dotácia v jednotlivých ročníkoch je dodržaná. Vzdelávacie ciele a obsah vyučovania sa na sledovaných vyučovacích hodinách splnili. V pedagogickom pôsobení učiteľov dominuje kultivovaná komunikácia a interakcia medzi učiteľom a žiakom, uplatňuje sa kooperatívny spôsob vyučovania, individuálny prístup k žiakom. Vhodné **podmienky vytvárané učiteľom** a dobrá **organizácia práce** učiteľov vedú k efektívnemu využívaniu pracovného času. Učitelia svojou činnosťou podporujú aktivitu žiakov v jednotlivých fázach vyučovacej hodiny, nenásilnou hravou formou získavajú žiakov pre učebnú činnosť, rozvíjajú ich slovnú zásobu. Pribežným kladením otázok overujú stupeň porozumenia preberaného učiva.

Nedostatky v pedagogickom pôsobení a organizácii práce naďalej pretrvávajú u niektorých začínajúcich a nekvalifikovaných učiteľov, čo je zapríčinené nedostatkom skúseností, nedostatočnou odbornou pripravenosťou, či slabším záujmom učiteľov sledovať nové trendy v pedagogike. Nedostatky v organizácii vyučovania sa ojedinele vyskytujú v neplnoorganizovaných školách, kde je samostatná a priama práca žiakov nedostatočná.

Využívaním účinných **foriem a metód práce** učitelia žiakov nabádajú k aktivite, zvyšujú ich záujem o preberané učivo, vedú ich k osvojovaniu základných vedomostí, zručností a návykov vo všetkých hlavných častiach didaktického systému matematiky (aritmetiky, algebry, geometrie). Riešením slovných úloh si žiaci hrovou formou cielavedome osvojujú matematické operácie upotrebiteľné v ich každodennom živote, rozvíja sa ich schopnosť aplikovať získané vedomosti a zručnosti v praxi. Žiaci sa za priamej podpory učiteľov zapájajú do ročníkových matematických súťaží. Niektorí učitelia naďalej uprednostňujú klasický štýl vyučovania, čím žiakom neumožňujú aktívne sa zapájať do výchovno-vzdelávacieho procesu.

Dostupné **učebné pomôcky** ako aj pomôcky svojpomocne zhotovené sa zaraďujú do procesu pri vysvetľovaní učiva, pri vytváraní nových matematických pojmov, pri ich precvičovaní i upevňovaní. Nedostatok učebných pomôcok a didaktickej techniky, ich zastaranosť a nefunkčnosť sú evidentné najmä v neplnoorganizovaných školách.

V ojedinelých prípadoch sa nedostatočne realizuje **spätná väzba**. Pri **hodnotení práce a žiackych vedomostí** je nepomer **klasifikácie** a slovného hodnotenia, počet známok z hodnotenia písomných prác prevyšuje nad počtom známok z ústnych odpovedí. V menšej miere sa na sledovaných vyučovacích hodinách využívalo **sebahodnotenie žiakov**. Príčinou je nedostatočné vytváranie priestoru na sebahodnotenie zo strany učiteľov.

2.1.2.3 Úroveň vyučovania dejepisu a zemepisu v základnej škole

Úroveň vyučovania dejepisu sa kontrolovala v rámci komplexných inšpekcií v 51 základných školách a úroveň vyučovania zemepisu v 55 základných školách.

Dejepis

Týždenná dotácia daná **učebným plánom** sa v kontrolovaných školách dodržiava. Úroveň plnenia učebných osnov je dobrá. Dodržiavajú sa tematické celky, ich obsah a osnovami odporúčaná časová dotácia. Vzdelávacie ciele i obsah sú prevažne v súlade s učebnými osnovami. Väčšina základných škôl **vzdelávací štandard** rešpektuje. Učitelia ho využívajú pri konkretizácii cieľov vo vyučovacom procese, pri stanovení požiadaviek na vedomosti a zručnosti žiakov, pri spracovaní časovo-tematických plánov a menej pri príprave testov a previerok žiakov. V školách s nízkou úrovňou riadenia a nekonceptne pracujúcimi predmetovými komisiami dejepisu učitelia nepracujú so vzdelávacím štandardom (asi 18 % škôl).

Dejepis sa vyučuje najčastejšie v klasických učebniach. **Vybavenie kabinetov** je zväčša priemerné. Skoro všetky školy majú staré mapy a atlasy, ktoré nekorešponujú so súčasnými učebnicami. Aj keď väčšina škôl vlastní didaktickú techniku, niektoré školy aj počítače, na sledovaných hodinách sa využívali minimálne. Najčastejšími pomôckami učiteľov sú odborné publikácie, populárno-vedecká literatúra, obrazový materiál, písomné pramene.

Základný **učebnicový fond** pre vyučovanie dejepisu mali všetky kontrolované školy zabezpečený v dostatočnom množstve. V 6. a 9. ročníku sú **nové učebnice** zárukou kvalitnejšieho vyučovania s menším dôrazom na memorovanie. Sú prehľadnejšie, pluralitnejšie z hľadiska názorov, umožňujú synchrónne vyučovanie svetových a národných dejín a hľadanie historických súvislostí. Za negatívum pokladajú učitelia v učebniciach 6. ročníka náročný text učiva staroveku a zhustené učivo najstarších starovekých štátov. V 9. ročníku je veľmi stručne spracovaná 2. svetová vojna. **Alternatívnu učebnicu** učitelia využívajú, pretože im poskytuje možnosť nazerať na dejinné udalosti z rozdielneho uhla pohľadu. Na hospitovaných hodinách učitelia nepoužívali **alternatívne učebnice**. Podľa učiteľov sú tieto učebnice náročné, obsahujú veľa faktov, takže ich nie je možné použiť pri vedomostnom zložení žiakov v bežných triedach. Tým však majú obmedzené možnosti talentovaní žiaci. Príčinou tohto stavu je nevyužívanie diferenciacie a individuálneho prístupu učiteľov k žiakom, prevaha klasických foriem a metód práce a malá kreativnosť pri práci s učebnicou.

Zemepis

Úroveň plnenia **učebných plánov** a učebných osnov je dobrá, úroveň plnenia **vzdelávacieho štandardu** priemerná. Vyučovacie ciele sa plnia v súlade s učebnými plánmi, učebnými osnovami a vzdelávacím štandardom. Učitelia v kontrolovaných školách nevyužívajú možnosť úpravy **učebných osnov** s využitím regionálnych prvkov.

Vzdelávací štandard učitelia (najmä kvalifikovaní) využívajú najviac pri utvrdzovaní učiva a pri opakovaní tematických celkov. Odbornosť vyučovania je v sledovaných školách 54 %-ná. V nižších ročníkoch (5. – 6. roč.) je citelný záujem žiakov o geografické poznatky a široký rozsah faktografických vedomostí. Vo vyšších ročníkoch žiaci vypracúvajú referáty najmä z oblasti environmentálnej výchovy. **Zemepisné cvičenia** predpísané učebnými osnovami sa realizujú na priemernej úrovni. **Neodborné vyučovanie** sa výrazne prejavuje v hodnotení žiakov a v spätnej väzbe. Nekvalifikovaní učitelia dostatočne neovládajú vzdelávací štandard. Kvalifikovaní učitelia zemepisu plne využívajú učebné pomôcky, žiaci sú na ich hodinách aktívni, prakticky aplikujú teoretické poznatky.

Z klasických učebných pomôcok učitelia využívajú atlasy, nástenné mapy, slepé mapy a encyklopédie. Používajú aj vlastné učebné pomôcky. Menej sa využívajú zemepisné slovníky, zemepisné čítanky. Nedostatočne alebo vôbec sa nevyužívajú videokazety, CD-ROM a Internet. Kabinety zemepisu obsahujú prevažne zastarané učebné pomôcky. Práca s niektorými neaktuálnymi údajmi obmedzuje motiváciu žiakov a názornosť vyučovania.

2.1.2.4 Podmienky individuálnej integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole

Úroveň realizácie individuálnej integrácie sa kontrolovala v 80-tich základných školách na 301 vyučovacích hodinách.

V 2 základných školách Trenčianskeho kraja učitelia integrovaným žiakom zabezpečili vlastnou iniciatívou **kompensačné pomôcky**, v Žilinskom kraji v 6-tich školách sú zabezpečené polohovateľné školské lavice, stoličky pre telesne postihnutých žiakov a kompenzačné pomôcky pre žiakov s rôznym druhom postihnutia, čo umožňuje kompenzáciu následkov postihnutia.

V 22 sledovaných školách je vybavenie kompenzačnými pomôckami nedostatočné, príčinou je nedostatok finančných prostriedkov. Vybavenosť kontrolovaných škôl kompenzačnými pomôckami je celkovo na málo vyhovujúcej úrovni.

Bezbariérovosť je zabezpečená v 7 školách. Výťah pre telesne postihnutých žiakov je v 2 školách v Trenčianskom a Žilinskom kraji. V 4 školách Trenčianskeho kraja riešili bezbariérovosť zriadením tried s integrovanými žiakmi v prízemí školy. **Bezbariérový**

vstup je zabezpečený v 2 školách. V 3 školách Trenčianskeho kraja nebola **zabezpečená bezbariérovosť v prístupe do odborných učební**.

V 21 školách nie je zabezpečená bezbariérovosť pre telesne postihnutých žiakov z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov škôl, dôsledkom je neschopnosť samostatného pohybu telesne postihnutých žiakov v priestoroch školy.

V sledovaných školách z celkového počtu 193 učiteľov je 85 % **kvalifikovaných**. Odborne odučených vyučovacích hodín je 65 %. V Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom a Banskobystrickom kraji na 50 škôl pripadá 9 špeciálnych pedagógov z poradenských zariadení. V Trenčianskom kraji na 6 škôl pripadajú 2 školskí špeciálni pedagógovia – zamestnanci škôl.

Ani v jednej zo sledovaných škôl nie je zamestnaný **školský psychológ**. Nízky počet **školských špeciálnych pedagógov** a psychológov v školách má za následok málo vyhovujúcu špeciálnopedagogickú starostlivosť vo výchovno-vzdelávacom procese integrovaných žiakov. Nedostatočné je zabezpečenie špeciálno-pedagogickej starostlivosti a pomoci priamo v procese výchovy a vzdelávania, odborného vypracovania individuálnych výchovno-vzdelávacích programov, odborného stanovenia modifikácie rozsahu a obsahu učebných osnov, vybavenie špeciálnymi kompenzačnými učebnými pomôckami; poskytovanie špeciálno-pedagogickej starostlivosti, stanovenie dlhodobých a krátkodobých výchovno-vzdelávacích cieľov.

Neuplatňuje sa vhodný spôsob hodnotenia a klasifikácie výchovno-vzdelávacích výsledkov integrovaných žiakov. Na 50 škôl pripadlo 5 asistentov učiteľov, väčšinou pre telesne postihnutých žiakov. Personálne podmienky integrácie postihnutých žiakov sú celkovo na nevyhovujúcej úrovni.

V Trenčianskom, Nitrianskom a Žilinskom kraji základné školy **spolupracujú** pri vypracovávaní individuálnych výchovno-vzdelávacích programov **s poradenskými zariadeniami** na dobrej úrovni. Prínosom je zabezpečenie špeciálno-pedagogickej starostlivosti integrovaným žiakom. V Banskobystrickom kraji je táto spolupráca na priemernej až málo vyhovujúcej úrovni, dôsledkom čoho je slabá realizácia špeciálnopedagogickej starostlivosti. Riaditelia škôl sú nedostatočne orientovaní v školskej legislatíve, odborná a metodická pomoc zriaďovateľov je nedostatočná, ojedinele až úplne chýbajúca.

Postup pri evidencii individuálne integrovaných žiakov podľa Usmernenia Ministerstva školstva SR k evidencii individuálne integrovaných detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do tried materských škôl, základných škôl a stredných škôl (ďalej Usmernenie ...) nebol rešpektovaný v 25 % sledovaných škôl v Trenčianskom, Trnavskom, Nitrianskom a Banskobystrickom kraji. Následkom toho neboli vytvorené predpoklady na úspešnú integráciu žiakov. Príčinou je neznalosť Usmernenia... riaditeľmi škôl. Rešpektovanie Usmernenia... je na priemernej až málo vyhovujúcej úrovni.

V Trnavskom a Žilinskom kraji sú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré mali odklad povinnej školskej dochádzky v starostlivosti pedagogicko-psychologických poradní. Špeciálno-pedagogické poradne nedostatočne informujú školy o možnostiach starostlivosti o tieto deti.

2.1.2.5 Uplatňovanie slovného hodnotenia žiakov na 1. a 2. stupni základnej školy

Úroveň uplatňovania slovného hodnotenia sa kontrolovala v rámci komplexných inšpekcií v **207** základných školách na **3 656** vyučovacích hodinách.

Slovné hodnotenie výchovných predmetov podľa variantu A metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu využíva **na 1. stupni** 203 škôl, len 4 školy využívajú variant B s úplným slovným hodnotením všetkých predmetov. V 2. – 4. ročníku 30 % škôl pokladá variant A za vyhovujúci z hľadiska vyváženosti klasifikácie a slovného hodnotenia. **Na 2. stupni** sa možnosť **neklasifikovať** výchovné predmety nevyužíva dostatočne.

Metódy a formy verbálneho hodnotenia sú vekuprimerané a rôznorodé. V procese chýba priebežné slovné hodnotenie s následnou korekciou chybných krokov. Príčinou je nevypracovaný systém slovného hodnotenia, čo má negatívny dopad na spätnú väzbu. Motivujúce je oceňovanie žiakov pred kolektívom a rodičmi. Nedostatočne sa využíva **sebahodnotenie** žiakov.

Pri voľbe spôsobu hodnotenia postupovali v 150-tich školách (73 %) **v súlade s legislatívou**. Pozitívom je dodržiavanie objektivity a zásad hodnotenia. Negatívom je klasifikovanie v predmete, ktorý mal byť hodnotený slovné (7 škôl), nedodržanie pokynov na hodnotenie žiakov 1. ročníka (2 školy), chýbajúce záznamy v žiackych knižkách pri slovnom hodnotení (7 škôl). Nedostatočná je informovanosť rodičov o alternatívnych spôsoboch hodnotenia v 2. – 4. ročníku a o hodnotení výchovných predmetov na 2. stupni (15 škôl).

Príčiny negatívnych zistení sú v nedostatočnej kontrolnej činnosti riadiacich zamestnancov a v slabej profesijnej príprave učiteľov na slovné hodnotenie zo strany metodických orgánov. **Klasifikačný systém** dodržiava 70 % kontrolovaných škôl. Zistilo sa nedodržiavanie klasifikácie (25 % škôl) v počte známok za klasifikačné obdobie, v prevahe známok z písomných skúšok nad ústnymi a v používaní lomených známok. Príčinou je, že učitelia sa sústreďujú hlavne na prebratie učiva, systém hodnotenia a spätnú väzbu nemajú premyslenú. Dominantné postavenie hodnotenia žiakov klasifikačnými stupňami nie vždy rešpektuje individuálny prístup a danosti žiaka.

V 62 plnoorganizovaných školách (67 %) sa zneužíva klasifikácia z výchovných predmetov aj na trestanie žiakov za nenosenie si pomôcok alebo na udržanie disciplíny, klasifikácia nie je motivujúca, predmetom hodnotenia nie sú učebné výsledky.

Prechod zo slovného hodnotenia na hodnotenie klasifikačnými stupňami na **1. stupni** bol v 172 školách (83 %) **plynulý**. Klasifikácia pozitívne motivovala žiakov k učeniu, podnecovala ich aktivitu a zdravú súťaživosť.

Z 93 plnoorganizovaných škôl len 6 hodnotí výrazne pozitívne klasifikovanie výchovných predmetov s následným zlepšením výsledkov a vzťahu k predmetu. Z uvedeného počtu škôl sa všetky výchovné predmety slovné hodnotia v 5-tich školách, telesná výchova v 12-tich a výtvarná výchova v 1 škole. Tieto školy majú rozpracované kritériá slovného hodnotenia a nepotrebujú známku na hodnotenie výsledkov žiakov.

V 32 školách (34 %) je slovné hodnotenie na **2. stupni** nekonceptné, chýba systematickosť v rozhodovaní o spôsobe hodnotenia. Učitelia chápu slovné hodnotenie ako pokus, v nasledujúcom školskom roku znovu predmety klasifikujú, čo spôsobuje dezorientáciu žiakov. Príčiny sú v slabej spolupráci medzi vyučujúcimi 1. a 2. stupňa, v sklamaní vyučujúcich v prístupe žiakov k predmetu, ktorý sa neklasifikuje a orientácia na zaužívanú formu hodnotenia vedomostí známami.

V 7 základných školách sa uplatňovali varianty učebného plánu s rozšíreným vyučovaním výchovných predmetov (telesná výchova 5 škôl, výtvarná výchova 1 škola, technická výchova 1 škola) a vedomosti žiakov sa z uvedeného predmetu hodnotia slovné. Učitelia neuvádzajú žiadne výchovné problémy, žiaci sa učia na základe svojej poznávacej potreby, dôležitejší je pre nich priebeh vyučovania ako výsledná klasifikácia. Učenie pre žiakov znamená postupné približovanie sa k vytýčenému cieľu, objektívny cieľ a subjektívne úsilie je v súlade.

2.1.2.6

Stav a úroveň pokusného overovania a uplatňovania výsledkov ukončenia pokusného overovania v základnej škole

Úloha sa kontrolovala v 5-tich základných školách. Z toho v dvoch sa realizuje Projekt alternatívnej starostlivosti o nadané deti, v jednej Projekt pokusného overovania vzdelávania autistických detí, Projekt nadácie Krok za krokom – Reintegrácia rómskych žiakov osobitných škôl zo sociálne zanedbaného a výchovne menej podnetného prostredia medzi majoritnú populáciu sa realizuje v jednej základnej škole a projekt Informatizácia v základnej škole – Overovanie nového učebného plánu zameraného na informačné a komunikačné technológie tiež v jednej základnej škole.

Dodržiavanie čl. 2 Smernice MŠ a V SR z 22. novembra 1993 na pokusné overovanie organizácie, foriem i obsahu výchovy a vzdelávania a spôsobu riadenia škôl (ďalej Smernica ...) – postup schvaľovania a vykonávania pokusného overovania.

V kontrolovaných školách sa dodržiavajú všetky náležitosti uvedeného článku Smernice... Pokusné overovanie v základných školách riadi Ministerstvo školstva SR, overované projekty majú stanovených gestorov. Návrhy na pokusné overovanie a ich schválenie sú v súlade s čl. 2 príslušnej Smernice... a predložili ich inštitúcie podieľajúce sa na výchove a vzdelávaní prostredníctvom gestorov.

Čl. 3 Smernice... – zabezpečenie pokusného overovania sa dodržiava na kvalitatívne rôznej úrovni. V kontrolovaných školách priestorové podmienky zabezpečujú zriaďovatelia, organizačne pokusné overovanie zabezpečujú školy v spolupráci s gestormi.

Priestorové a materiálno-technické podmienky sú v štyroch základných školách na dobrej úrovni. V jednej škole sú priestorové podmienky nevyhovujúce a premiestnenie tried s mimoriadne nadanými deťmi do bežnej základnej školy spôsobuje ohrozenie zdravia a bezpečnosti žiakov v triedach s bežnou populáciou.

Pri zriaďovaní triedy pre deti s autizmom neboli zohľadnené zvýšené náklady v rozpočte v podmienkach nepľnoorganizovanej školy.

Čl. 4 uvedenej Smernice... – hodnotenie a ďalší program pokusného overovania sa v štyroch kontrolovaných školách dodržiava. Pokusné overovanie sa hodnotí po každom školskom roku, projekty sú v štádiu realizácie s dodržaním všetkých náležitostí uvedeného článku.

V jednej škole sa porušuje platná legislatíva nerešpektovaním ukončenia Projektu alternatívnej starostlivosti o mimoriadne nadané deti na 1. stupni základnej školy (projekt bol na 1. stupni ukončený a boli schválené učebné plány pre 1. a 4. ročník základnej školy).

2.1.2.7

Stav učebnicového fondu, prístup k objednávaniu učebníc a hospodáreniu s učebnicami v základnej škole

Učebnice sa do škôl objednávajú prostredníctvom **ponukových listov** firmy ADREM podľa aktuálneho počtu žiakov v jednotlivých ročníkoch každý rok. Nie všetky objednané učebnice sú dodané, niektoré nie sú dodané vôbec.

V školách, kde sa sledoval stav učebnicového fondu v rámci výkonu komplexných inšpekcií, veľké množstvo učebníc chýba (cca 52 titulov) a mnohé, ktoré sú v učebnicovom fonde, sú zastarané (cca 13 titulov).

V **základných školách** (s vyučovacím jazykom slovenským aj s vyučovacím jazykom národností a v špeciálnych základných školách) spravidla chýbajú učebnice na vyučovanie cudzích jazykov, matematiky, hudobnej výchovy, prírodovedy, dejepisu, slovenského jazyka a literatúry, fyziky, chémie, občianskej výchovy. **Chýbajú** šlabikáre, čítanky a cvičebnice, pracovné zošity ako aj školské atlasy (zemepisné aj dejepisné).

Niektoré učebnice neboli dodané napriek opakovanej objednávke vôbec, iné neboli dodané do času konania inšpekcie v konkrétnej škole.

Školy poukazujú na nízku kvalitu väzby nových učebníc (mäkká väzba), ako aj na nevhodné formáty niektorých učebníc. Stáva sa, že niektoré nové učebnice nezodpovedajú platným učebným osnovám a nevyhovujú po metodickej stránke. Niektoré pracovné listy (napr. pre špeciálne ZŠ) nekorešponujú s textami v učebniciach. Nezriedkavým javom je výskyt veľkého množstva gramatických chýb v textoch učebníc.

Zoznam základných škôl, v ktorých bola v šk. r. 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia**Bratislavský kraj**

Bratislava, Jesenského 6
 Bratislava, M. C. Skłodowskej
 Bratislava, Odborárska 2
 Čataj, Hlavná 113
 Jablonové
 Marianka

Trnavský kraj

1. – 4. roč. Kútniky
 1. – 4. roč. s VJM Hubice
 1. – 4. roč. Dolná Streda
 1. – 4. roč. Kajal
 1. – 4. roč. Malženice
 1. – 4. roč. Mierovo
 1. – 4. roč. Prievaly
 1. – 4. roč. s VJM Michal na Ostrove
 1. – 4. roč. s VJM Ohrady
 1. – 4. roč. Smolinské
 Biely Kostol, Poľovnícka ul.
 Brestovany
 Cífer, Ul. SNP
 Dolné Saliby
 Hlohovec, M. R. Štefánika
 Holíč, Kollárova ul.
 Jahodná
 Jaslovské Bohunice
 Košúty, Hlavná ul.
 Kráľovičove Kračany
 Letničie
 Mostová, Hlavná ul.
 Piešťany, Mojmírova ul.
 Prašník
 Rakovice
 s VJM Kostolné Kračany
 s VJM Matúškovo
 s VJM Veľké Úľany
 s VJM Veľký Meder
 Šaštín – Stráže, Štúrova ul.
 Trebatice č. 239
 Trnava, Gorkého ul.
 Trnava, Ul. K. Mahra
 Veľká Paka
 Veľké Kostoľany
 Veľké Úľany č. 560

Trenčiansky kraj

Bánovce nad Bebravou, Komenského ul. 1290/1
 Beluša
 Bojnice, Školská 7
 Brezová pod Bradlom, Dolné Lúky 357
 Brodzany č. 25
 Čereňany
 Handlová, Školská 526/53
 Ľ. Podjavorinskej s MŠ Bzince pod Javorinou
 Nové Mesto nad Váhom, Odborárska 10
 Partizánske, Malinovského
 Považská Bystrica, Slovens. partizánov

Prievidza, Dobšinského ul.
 Trenčín, Východná 9
 Rudník
 sv. Dominika Savia Dubnica nad Váhom, Školská 1
 Sverepec 240
 Trenčianska Turná
 Trenčianske Bohuslavice
 Trenčianske Jastrabie
 Trenčín, Saratovská 10
 Václava Mitúcha Horné Srnie
 Veľké Bierovce
 Visolaje

Nitriansky kraj

1. – 4. Lukáčovce, Hlavná 191
 1. – 4. roč. Závada
 1. – 4. roč. Čalovec
 1. – 4. roč. Dedina Mládeže
 1. – 4. roč. Hrušovany
 1. – 4. roč. Chrabrany
 1. – 4. roč. Iža, Ďatelinová 296
 1. – 4. roč. Jelšovce 261
 1. – 4. roč. Kráľová n. Váhom
 1. – 4. roč. Nemčiňany
 1. – 4. s VJM, Mýtne Ludany
 1. – 4. roč. Nitriansky Hrádok
 Bajč, 1. – 4. roč.
 Demandice 131
 Farná
 Chotín, Školská 335
 Lehota, Školská 141
 Levice, Školská 14
 Marcelová, Cesta na vršku
 Modrany, Hlavná 525
 Nitra – Mlynárce, Bolečkova 4
 Nové Zámky, Devínska ul.
 Podhájska, 1. – 4. roč.
 Poľný Kesov 69, 1. – 4. roč.
 Šaľa, Jána Hollého
 Šurany, Ul. SNP
 Topoľčany, Škultétyho 11
 VJM 1. – 4. roč. Bíňa
 VJM 1. – 4. roč. Dlhá nad Váhom
 VJM 1. – 4. roč. Nová Stráž
 VJM 1. – 4. roč. Trávník, Hlavná 62
 VJM Strekov
 VJM, roč. 1. – 4. Rúbaň
 Zlaté Moravce, Mojmírova 2

Žilinský kraj

Bobrovec, Bobrovec 490
 Bytča, Ul. mieru 18
 Černová, Černovských Martýrov 1
 Dolný Kubín, Nemocničná 2
 Krpeľany, Školská 1
 Krušetnica, Krušetnica 83
 Likavka, Školská 480
 Liptovský Mikuláš, Čsl. brigády 4
 Lisková 550
 Lopušné Pažite, Lopušné, Pažite 122
 Malatiná 70

Martin, Aurela Stodolu 60
 Necpaly 164
 Ružomberok – Biely potok,
 Ružomberok, Dončova 4
 sv. Cyrila a Metoda Žilina, Jarná 13
 sv. J. Vianneyho Rajec, Námestie A.
 Škrábika 5/5
 Vyšný Kubín, Vyšnokubínska J. Kráľa
 Liptovský Mikuláš, Žiarska 13
 Žilina, Moskovská 1
 Žilina, Na Závaží 2
 Žilina, Zádubnie 19

Banskobystrický kraj

1. – 4. roč. Čierny Balog-Kráľ, Mlynská 1352
 1. – 4. roč. Dolný Badín č. 28
 1. – 4. roč. Rimavská Sobota, Hviezdoslavova č. 26
 1. – 4. roč. s VJM, Sútör č. 31
 1. – 4. roč. s VJM, Štrkovec
 1. – 4. roč., Hucín č. 32
 1. – 4. roč., Lovča, Geromettova
 Vlkanová, Vlkanovská 81
 1. – 4. roč. s MŠ Prenčov č. 203
 1. – 4. roč. s VJM Gortva
 Ábelová č. 130
 Banská Bystrica, Okružná 2
 Barca 24
 Breznička 49
 Cerovo 58
 Čerín č. 57
 Čierny Balog-Dobroč, Jilemnického 131
 Dobroč č. 28
 Dolná Lehota č. 161
 Dubovec 118
 Dudince, Okružná 142
 Hiadeľ
 Holiša 21
 Horná Lehota č. 65
 Hrnčiariska Ves č. 82
 Chanava 30
 Jasenie, Partizánska cesta č. 1
 K. Bieleka Lovčica – Trubín
 Kaloša č. 50
 Kameňany 8
 Korytárky 52
 Kosihovce č. 158
 Kováčová, Trávniky č. 380/13
 Králiky 98
 Látky č. 51
 Lenártovce č. 31
 Lesenice 167
 Lieskovec, Stredisková č. 5
 Litava č. 4
 Lom nad Rimavicou 3
 Lučatín
 Malachov, Banícka č. 52
 Môlča č. 12
 MŠ Tachty č. 101
 Muránska Dlhá Lúka 127

Mýtna č. 67
 Nitra nad Ipľom č.96
 Opatovská Nová Ves 86
 Ostrý Grúň č. 221
 Panny Márie s VJM, Veľká Čalomija
 č. 214
 Píla č. 24
 Podrečany č. 105
 Príbelce č. 280
 Priechod č. 283
 Radnovce 63
 Revúčka 120
 Riečka č. 33
 Ružiná, Školská 116
 s VJS a VJM 1. – 4. roč., Veľká nad
 Ipľom č. 231
 Sielnica č. 15
 Sklabiná č. 133
 Sklené Teplice 1
 Slatinské Lazy č. 112
 SLNIEČKO Banská Bystrica, Okružná 2
 Stredné Plachtince č. 33
 Trebeľovce č. 21
 Uhorské č. 234
 Včelince č. 22
 Veľké Zlievce č. 87
 Veľký Blh, Kúpeľná 16
 Vidiná, Riečna 27
 VJM Belina 185
 VJM Číž 21
 VJM Kráľ č. 266
 VJS a VJM Čamovce č. 33
 VJS a VJM Filákovské Kováče č. 274
 VJS a VJM Nenince, Školská
 VJS a VJM Rapovce, Hlavná
 VJS Kráľ č. 39
 Žiar nad Hronom, Dr. Jánskeho

Prešovský kraj

Bodovce
 Cirkevná Kendice
 Čičava
 Dlhá Lúka
 Dlhé Stráže
 Gregorovce
 Hermanovce
 Holčíkovce
 Hrabkov
 Huncovce
 Chlmec
 Jakubovany
 Koprivnica, okr. Bardejov
 Kračúnovce
 Kurima
 Lascov
 Levoča, Nám. Š. Kluberta
 Lipovce
 Lubiša
 Medzany
 Ondavské Matiašovce
 Pečovská Nová Ves
 Petrovany
 Poprad – Veľká, Fraňa Kráľa
 Baškovce
 Prešov, 17. Novembra
 Sedliská
 Slovenská Volová
 Snina, Študentská ul.
 sv. Cyrila a Metoda Stará Ľubovňa
 sv. J. Bosca Bardejov
 Štrba
 Turany nad Ondavou
 Turcovce
 Tvarožná
 Udavské

Ulič
 Vyšné Ružbachy

Košický kraj

Abovská 36, Košice
 Belehradská 21, Košice
 Buzulucka 3, Košice
 Bystrany
 Čeľovce
 J. Sklenára, Letanovce, Školská
 Kaľava
 Košice, Masarykova 19/A
 Krompachy, SNP 2
 Kysak 210
 Mládežnícka 3, Košice-Šaca
 Mokrance
 Nižná Myšľa
 Okružná 17, Michalovce
 Parchovany 462
 Podjavorinská 1, Košice
 Polianska 1, Košice
 Remetské Hámre 27
 Rudná 19
 Sečovce, Komenského 4
 Sokol
 Trebišov, Pribinova 34
 Úbrež 141
 VJM Kráľovský Chlmec Hunyadiho
 VJM Malý Horeš
 VJM, Čierna/Tisou, Zimná 6
 VJM, Vojany, Elektrárenská
 VJS Kráľovský Chlmec, Kossutha
 Závadka
 Žbince 145
 Ždaňa, CZŠ

2.1.3 Stredné školy

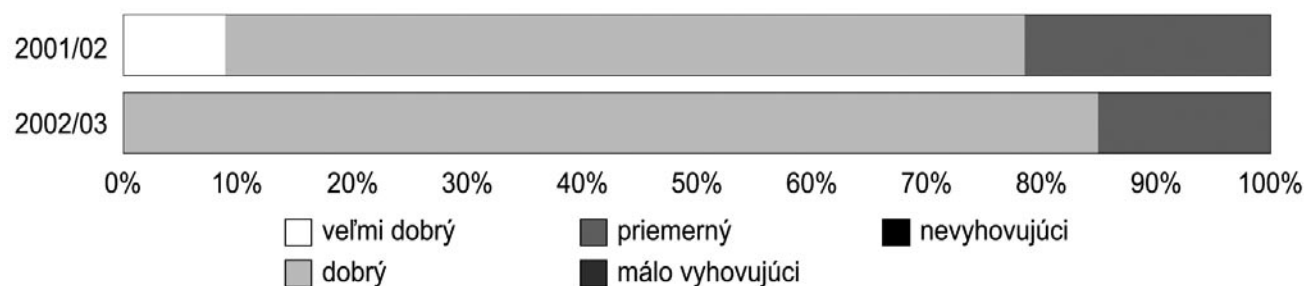
V gymnáziách sa komplexné inšpekcie vykonali v **22 školách** s vyučovacím jazykom slovenským, z toho v **19 štátnych** a v **3 cirkevných**, čo predstavuje 10,2 % siete týchto škôl v SR. V 8 gymnáziách bola osemročná forma štúdia.

V rámci komplexných inšpekcií sa vykonalo celkom **759** hospitácií (v minulom školskom roku 652). Na základe inšpekčných zistení v tomto školskom roku nebola **ani jedna škola** hodnotená veľmi dobre (v minulom školskom roku 2), ako dobré bolo hodnotených **11** škôl (v minulom školskom roku 16), 11 ako priemerné (v minulom školskom roku 5).

Tabuľka 7 Hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v gymnáziách v šk. r. 2002/2003

Slovné hodnotenie	Hodnotený ukazovateľ									
	celkové hodnotenie		vých.-vzdel.proces		vých.-vzdel. práca		podmienky výchovy a vzdel.		riadenie	
	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02
veľmi dobrý	0	2	0	0	2	8	0	4	2	9
dobrá	11	16	2	21	16	11	8	13	12	8
priemerný	11	5	20	2	4	4	12	6	8	6
málo vyhovujúci	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Graf 14 Grafické znázornenie kvality výchovy a vzdelávania v gymnáziách v šk. r. 2002/2003

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **23 štátnych stredných odborných školách**, **1** stredná odborná škola bola s vyučovacím jazykom maďarským, čo vcelku predstavuje 8,6 % z celkového počtu škôl zaradených v sieti. Výchovno-vzdelávací proces sa kontroloval na 714 vyučovacích hodinách, z tohto počtu hospitácie na odborných predmetoch tvorili 49 %.

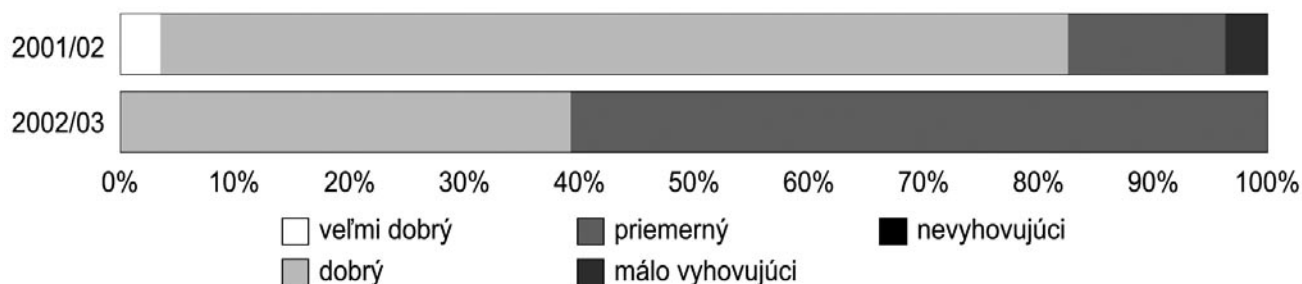
Na základe inšpekčných zistení v tomto školskom roku nebola **ani jedna škola** hodnotená veľmi dobre (v minulom školskom roku 1), ako dobré bolo hodnotených 9 škôl (v minulom školskom roku 23), ako priemerné **14** (v minulom školskom roku 4), ako málo vyhovujúca nebola hodnotená ani jedna SOŠ (v minulom školskom roku 1).

Tabuľka 8 Hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

Slovné hodnotenie	Hodnotený ukazovateľ									
	celkové hodnotenie		vých.-vzdel.proces		vých.-vzdel. práca		podmienky výchovy a vzdel.		riadenie	
	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02
veľmi dobrý	0	1	0	1	4	7	1	3	0	8
dobrá	9	23	1	19	8	18	8	19	11	12
priemerný	14	4	22	9	11	3	14	7	11	9
málo vyhovujúci	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **24 štátnych stredných odborných učilištiach**, v **8 združených stredných školách** a v **3 učilištiach**, čo je zo siete 8,8 %, z uvedeného počtu škôl boli 2 s vyučovacím jazykom maďarským.

Graf 15 Grafické znázornenie kvality výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

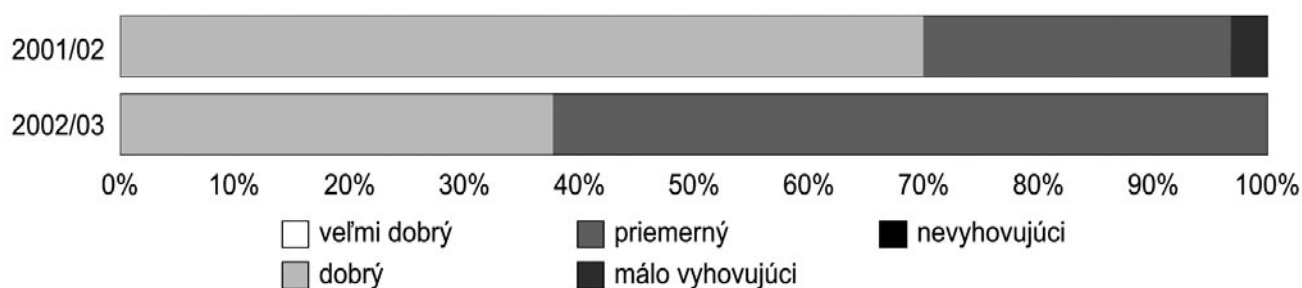

Celkove bolo vykonaných **852 hospitácií** (v minulom školskom roku 801), ich najvyššia frekvencia 53,3 % bola na odborných predmetoch a odbornom výcviku. Na základe inšpekčných zistení bolo **12** ako dobré (z toho 6 združených stredných škôl, v minulom školskom roku), **16** ako priemerné (v minulom školskom roku 8).

Tabuľka 9 Hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v stredných odborných učilištiach v šk. r. 2002/2003

Slovné hodnotenie	Počet škôl hodnotených v ukazovateľoch									
	celkové hodnotenie		vých.-vzdel. proces		vých.-vzdel. práca		podmienky výchovy a vzdel.		riadenie	
	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02
veľmi dobrý	0	0	0	0	2	2	0	1	0	1
dobrá	12	21	3	13	11	22	12	18	14	19
priemerný	20	8	29	17	19	5	19	10	18	9
málo vyhovujúci	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Graf 16 Grafické znázornenie kvality výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

2.1.3.1 Gymnázia

2.1.3.1.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

Kvalita priebehu a výsledkov výchovy a vzdelávania v **gymnáziách** sa zisťovala v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, cudzí jazyk, prírodovedné predmety, spoločenskovedné predmety, telesná výchova, v gymnáziách s vyučovacím jazykom národností aj vyučovacím jazyk a v cirkevnom gymnázium náboženstvo.

Vo vyučovaní **slovenského jazyka** a literatúry bola dobrá interakcia a komunikácia medzi učiteľom a žiakom so zreteľnou motiváciou a zabezpečením spätnej väzby. Žiaci

prejavovali primeraný záujem o učenie. Praktická aplikácia teoretických poznatkov a tvorivosť žiakov má menšie rezervy, verbálna komunikácia bola lepšia ako písomný prejav. V gymnáziách s osemročnou formou štúdia sa u žiakov 4. ročníka sledovala úroveň vedomostí, schopností a zručností písomným testom. Úspešnosť žiakov bola v jednotlivých školách rôzna a v porovnaní so vzdelávacím štandardom (75 %) bola v rozmedzí 55,67 % – 78,75 %.

Vyučovací **jazyk národnosti (ukrajinský)** sa sledoval v jednom gymnáziu. Učitelia vytvárali dobré pracovné podmienky, atmosféra bola tvorivá s priemernou úrovňou komunikácie medzi učiteľom a žiakom. Prevažovali tradičné metódy a formy vyučovania, s výkladom ako dominantnou metódou. Žiaci mali záujem o učenie, dobre reagovali na podnety, úroveň ich vedomostí vo vzťahu k obsahu učiva je priemerná.

Vo vyučovaní **cudzích jazykov** bola kvalita činnosti pedagógov na priemernej úrovni. Pozitívom bola výrazná stimulácia a motivácia žiakov, ako aj dobrá komunikácia a vzájomná spolupráca učiteľov so žiakmi, najmä na hodinách francúzskeho a nemeckého jazyka. Kultivovaný, profesionálny prejav a dobré jazykové zručnosti učiteľov vytvárali priaznivú pracovnú atmosféru. V bilingválnej francúzskej sekcii učitelia používali účinné metódy a formy práce zodpovedajúce progresívnym trendom. U niektorých učiteľov prevažovali tradičné málo podnecujúce formy práce s prevahou frontálnej činnosti. Záujem žiakov o učenie, ich aktivita, reagovanie na podnety boli v jednotlivých školách rozdielne, tomu zodpovedala aj ich odlišná úroveň vedomostí, zručností a verbálnej komunikácie.

V **matematike** sa konštatovala premyslená organizácia vyučovacích hodín a účelné využívanie času vyučovacej hodiny. Kvalita vyučovania vo vzťahu k cieľom bola dobrá, prevládala tradičný prístup prezentovaný frontálnymi formami s málo diferencovaným prístupom. Záujem žiakov o učenie bol primeraný, hodnotové postoje prevažne pozitívne. Úroveň vedomostí a zručností žiakov je na hranici dobrá – priemerná. Namerané vzdelávacie výsledky žiakov gymnázií s osemročnou formou štúdia sú priemerné.

Úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu **spoločenskovedných predmetov** sledovala inšpekcia na hodinách dejepisu, náuky o spoločnosti a geografie. V prevažnej miere dobrá spolupráca a vzájomná komunikácia učiteľov so žiakmi viedla k pozitívnej a motivujúcej pracovnej atmosfére so zabezpečením spätnej väzby. Pretrvávajúce tradičné foriem organizácie a nedostatočné využívanie učebných pomôcok znižovalo efektívnosť vyučovacieho procesu. Nedostatok vhodných učebníc spôsobuje, že učitelia učivo diktujú, čo smeruje k preťažovaniu žiakov a učiteľov.

Na vyučovacích hodinách **prírodovedných predmetov** (biológia, chémia, fyzika, informatika) učitelia efektívne organizovali prácu, ojedinele uplatňovali progresívne metódy a formy, ale nebola vždy zabezpečená účinná spätná väzba. Cieľ a obsah vzdelávania bol v súlade s učebnými osnovami a vzdelávacím štandardom. Záujem žiakov o učenie je primeraný, dokázali reagovať na podnety a správne vedeli aplikovať teoretické vedomosti. V jednotlivých školách je rozdielna úroveň vo vybavenosti odborných učební a stavu didaktickej techniky a učebných pomôcok. Napriek tomu sa učitelia snažia účelne ich využívať.

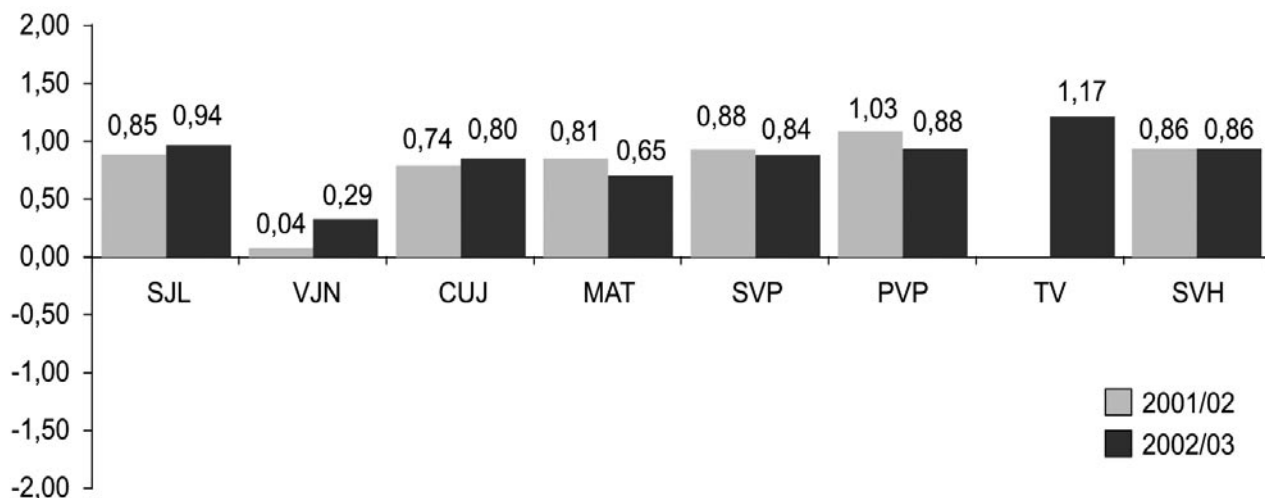
Vo vyučovaní **telesnej výchovy** bola dobrá organizácia vyučovacieho procesu. Zvolené metódy a formy práce boli primerané charakteru predmetu, učebnej téme a veku žiakov. Žiaci prejavovali záujem o telesnú výchovu, boli aktívni v získavaní a osvojovaní poznatkov a zručností. Inšpekcia zistila, že žiaci majú veľmi slabé teoretické vedomosti (pravidlá hier, odborná terminológia). V niektorých školách na kvalitu a organizáciu vyučovania vplyva absencia vlastnej telocvične (premiestňovanie do prenajatých priestorov), prípadne nevyhovujúce vlastné vnútorné a vonkajšie telovýchovné priestory.

Inšpekcia sledovala hodiny **náboženstva** v jednom cirkevnom gymnáziu. Interakcia medzi učiteľom a žiakmi, spolupráca, stimulácia a spätná väzba boli na dobrej úrovni s výnimkou 4. ročníka, kde dominantným faktorom bol učiteľ, pričom nedokázal zapojiť žiakov do aktívnejšej činnosti. V ostatných triedach bola motivácia lepšia, čím sa podarilo vzbudiť záujem o preberané učivo a žiaci mali možnosť formulovať svoje názory a postoje.

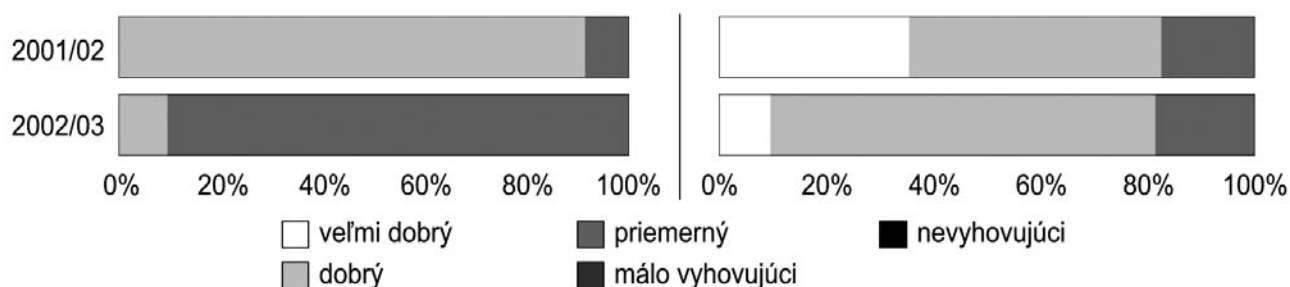
Školy vytvárajú dobré podmienky a priestor na **rozvoj osobnosti žiakov** a posilňovanie mravných hodnôt, humanistických a demokratických zásad. Výchovné pôsobenie pedagógov vedie k formovaniu hodnotovej orientácie a postojov žiakov, dodržiavaniu medziľudských vzťahov. Kvalita služieb poskytovaných výchovnými poradcami a spolupráca škôl s poradenskými a odbornými zariadeniami je dobrá.

Systém prevencie drogových závislostí, environmentálnej výchovy, ako aj výchovy k manželstvu a rodičovstvu je funkčný a na dobrej úrovni. Vo väčšine škôl je široká ponuka školských a mimoškolských aktivít. Žiaci gymnázií dosahujú dobré výsledky v súťažiach, olympiádach a stredoškolskej odbornej činnosti na regionálnej, celoslovenskej, ako aj medzinárodnej úrovni.

Graf 17 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v gymnáziách vo vybraných predmetoch v šk. r. 2002/2003¹⁵

Graf 18 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v gymnáziách v šk. r. 2002/2003

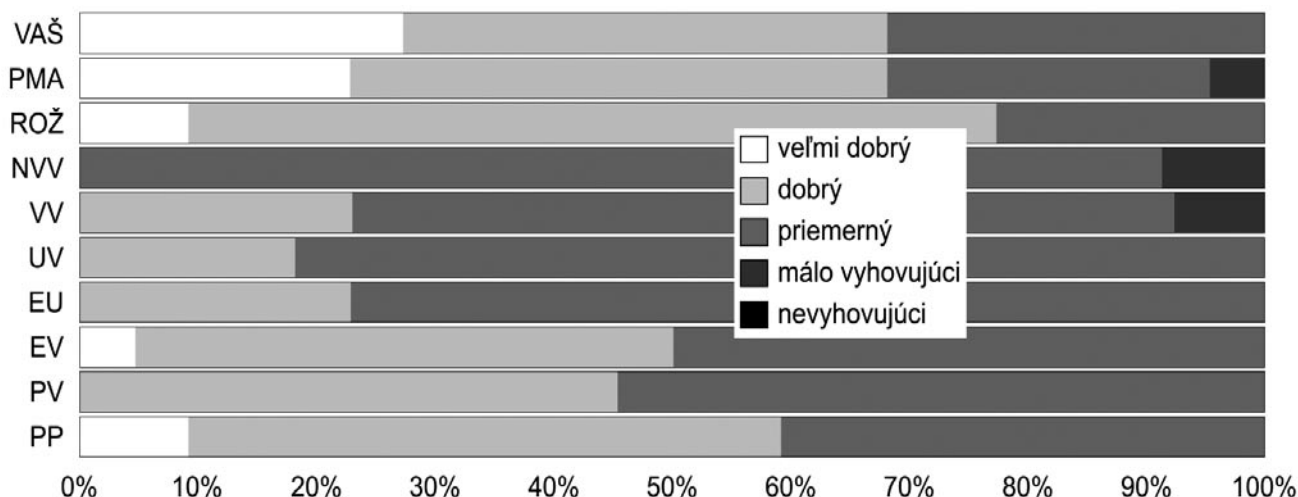
Tabuľka 10 Kvalita vyučovacieho procesu v gymnáziách v jednotlivých ukazovateľoch v šk. r. 2002/2003¹⁶

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	PP	PV	EV	EU	UV	VV	NVV	ROŽ	PMA	VAŠ
veľmi dobrý	2	0	1	0	0	0	0	2	5	6
dobrá	11	10	10	5	4	3	0	15	10	9
priemerný	9	12	11	17	18	9	11	5	6	7
málo vyhovujúci	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁵ Vysvetlenie skratiek v Grafe 17 obsahuje príloha 1 a 2

¹⁶ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 10 obsahuje príloha 2

Graf 19 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v gymnáziách v jednotlivých ukazovateľoch v šk. r. 2002/2003¹⁷

2.1.3.1.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

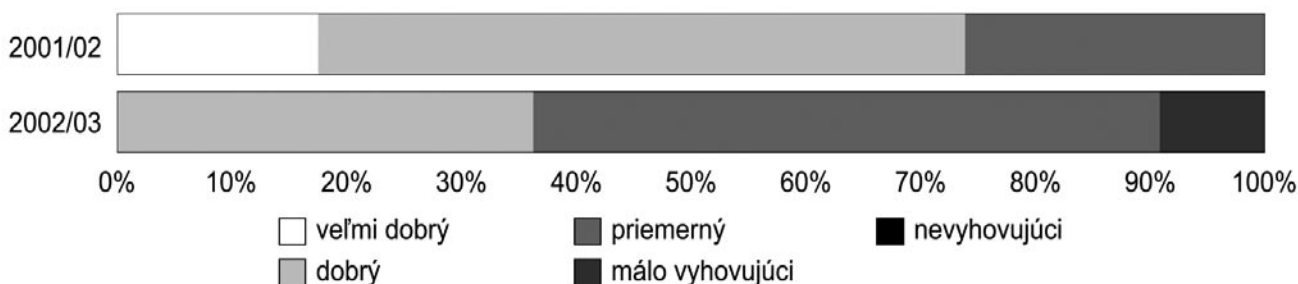
V gymnáziách inšpekcia zistila vhodnú kvalifikačnú, vekovú a aprobačnú štruktúru pedagogického zboru. **Kvalifikovanosť učiteľov a odbornosť vyučovania** vo väčšine škôl je viac ako 90 %.

Vnútorne a vonkajšie **priestorové podmienky** sú priemerné, vyskytujú sa školy s menej vyhovujúcim stavom. V niektorých školách chýbajú vyhovujúce odborné učebne a laboratóriá, majú kapacitne nepostačujúce telocvične a 3 školy nemajú vlastné telocvične.

Materiálno-technické podmienky sú na dolnej hranici dobrej úrovne. Školy sú dostatočne vybavené prostriedkami výpočtovej techniky, zapojenou vnútornou počítačovou sieťou a mnohé sú pripojené na internet. Rozdielna je vybavenosť učebnými pomôckami a didaktickou technikou, ktorá je v mnohých prípadoch zastaraná a nefunkčná. V sledovaných školách vybavenosť učebnicami nie je rovnaká, pretrvávajú ich nedostatky, sú opotrebované a v gymnáziách s osemročnou formou štúdia sa často používajú učebnice, ktoré nie sú v zhode s učebnými osnovami.

Vo väčšine škôl pri zostavovaní rozvrhu vyučovacích hodín a dodržiavaní dĺžky prestávok sa uplatňujú **psychohygienické zásady**, zabezpečený je pitný režim a stravovanie.

Graf 20 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v gymnáziách v šk. r. 2002/2003

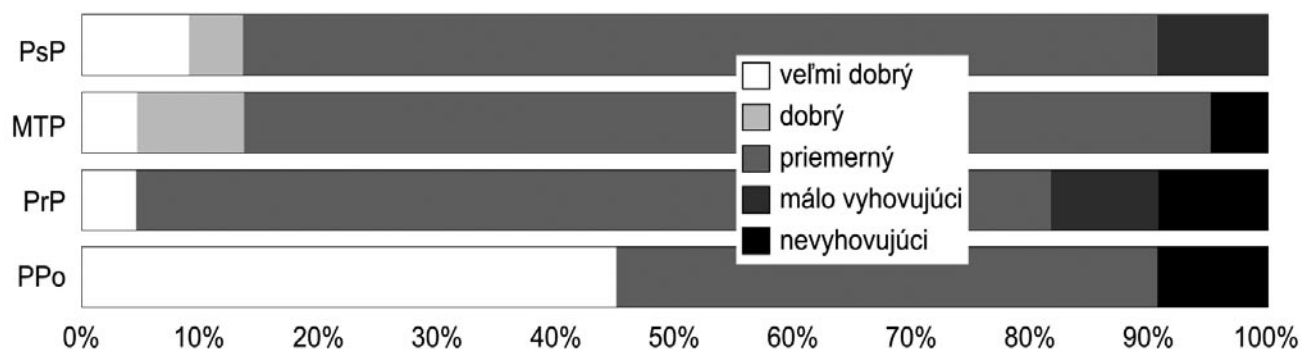

¹⁷ Vysvetlenie skratiek v Grafe 19 obsahuje príloha 2

Tabuľka 11 Podmienky výchovy a vzdelávania v gymnáziách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹⁸

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov			
	Ppo	PrP	MTP	PsP
veľmi dobrý	10	1	1	2
dobrá	0	0	2	1
priemerný	10	17	18	17
málo vyhovujúci	0	2	0	2
nevyhovujúci	2	2	1	0

Graf 21 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v gymnáziách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003¹⁹

2.1.3.1.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

Školy majú stanovené **konceptné zámery a ciele**, vychádzajúce zo spoločenských požiadaviek, tradícií a objektívneho poznania vonkajších a vnútorných podmienok. Pri ich realizácii sa kladie dôraz na všestranný rozvoj osobnosti žiakov a skvalitnenie prípravy na vysokoškolské štúdium, prípadne iné formy štúdia. Operatívne plány sú väčšinou funkčné, nedostatky sa vyskytujú v plánovaní krátkodobých úloh. Úroveň **odborného a pedagogického riadenia** je dobrá.

Zabezpečená je koordinácia činnosti členov vedenia školy, prevláda funkčná **organizačná štruktúra** so stanovenými pravidlami a delegovaním kompetencií na predmetové komisie, poradné orgány a pedagógov. Organizačný a pracovný poriadok pedagogických pracovníkov a ostatných zamestnancov sú prevažne vyhovujúco vypracované a všeobecne sa dodržiajú. Vedenia škôl podporujú odborný rast pedagogických pracovníkov. Rezervy sú v práci predmetových komisií, často je formálna, chýba analýza činnosti a spätná väzba.

Kontrolný systém má v jednotlivých školách veľmi rozdielnu úroveň. Sú školy, v ktorých je funkčný a účinný, ale väčšinou prevláda nesystematická hospitačná činnosť, nízka úroveň spätnej väzby, chýba analýza zistení a kontrola opatrení. Rozdielna je úroveň vypracovania kritérií hodnotenia žiakov a práce pedagogických pracovníkov.

Vnútorný a vonkajší informačný systém je dobre prepracovaný a funkčný, čo sa prejavuje v dobrej interakcii škola – rodičia a pozitívom v tomto systéme je zapojenie škôl na internet a vytvorenie vnútornej počítačovej siete.

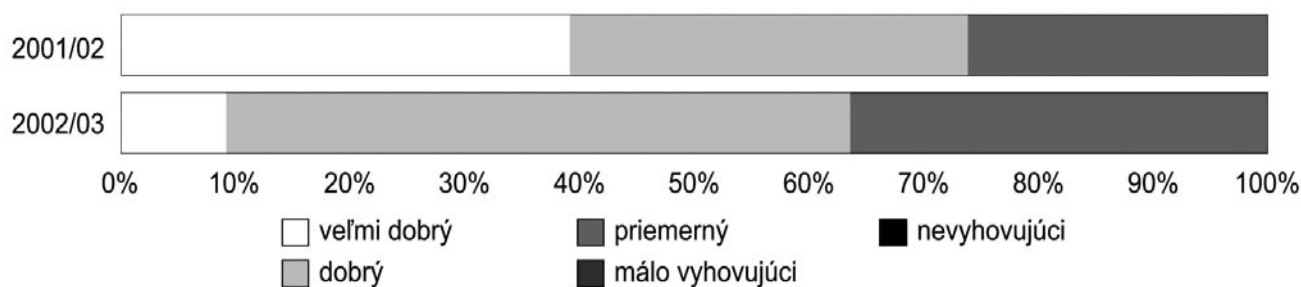
Učebné plány a učebné osnovy sa plnia až na niektoré výnimky na celkovo priemernej až dobrej úrovni. Z inšpekčných zistení vyplýva, že nie všetci učitelia dôsledne pracujú so vzdelávacími štandardami, čo sa prejavuje preťažením žiakov a osvojením si nadbytočných informácií.

Pedagogická dokumentácia sa vedie v súlade s platnou legislatívou s menšími formálnymi nedostatkami (najmä v katalógoch a triednych knihách). V školách sa všeobecne dodržiajú právne normy, orientácia v legislatíve je lepšia zo strany vedenia ako u učiteľov.

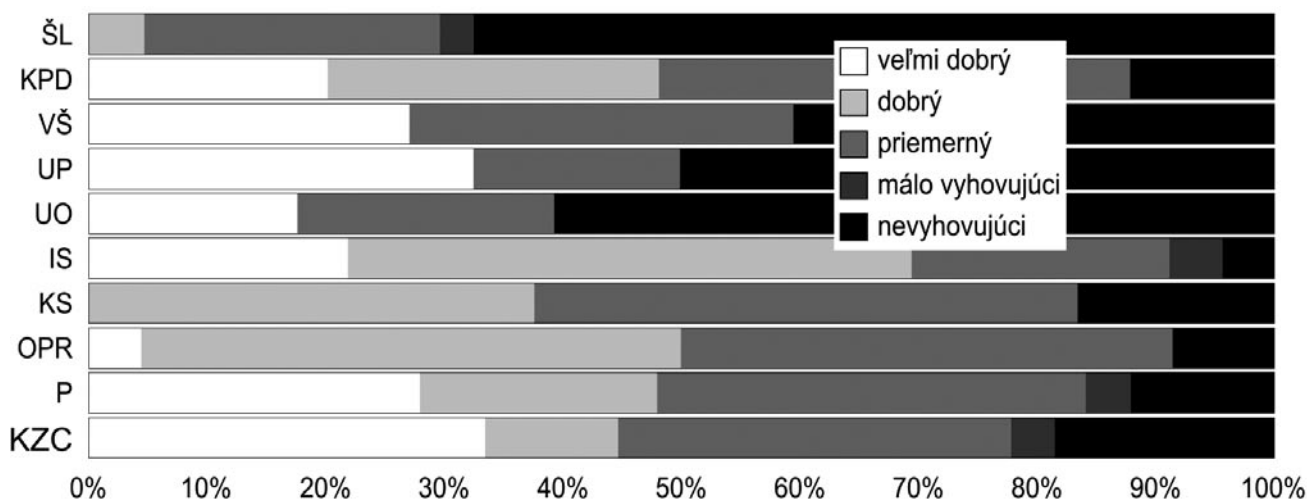
¹⁸ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 11 obsahuje príloha 2

¹⁹ Vysvetlenie skratiek v Grafe 21 obsahuje príloha 2

Graf 22 Grafické znázornenie riadenia v gymnáziách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 12 Riadenie v gymnáziách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²⁰

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	KZC	P	OPR	KS	IS	UO	UP	VŠ	KPD	ŠL
veľmi dobrý	9	7	1	0	5	8	13	10	5	0
dobrá	3	5	11	9	11	0	0	0	7	3
priemerný	9	9	10	11	5	10	7	12	10	17
málo vyhovujúci	1	1	0	0	1	0	0	0	0	2
nevyhovujúci	0	0	0	2	0	4	2	0	0	0

Graf 23 Grafické znázornenie riadenia v gymnáziách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²¹²⁰ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 12 obsahuje príloha 2²¹ Vysvetlenie skratiek v Grafe 23 obsahuje príloha 2

Školská inšpekcia v gymnáziách vcelku hodnotí ako

dobré

- celkove výchovno-vzdelávaciu prácu,
- celkove riadenie,

priemerné

- sumárne hodnotenie vyučovania,
- podmienky výchovy a vzdelávania,

Kľúčové pozitíva:

- personálne podmienky,
- vybavenosť výpočtovou technikou,

Kľúčové negatíva:

- priestorové podmienky,
- nedostatočná kontrolná činnosť,

Smerovanie vývoja:

- v porovnaní so školským rokom 2001/2002 sa znížila kvalita výchovno-vzdelávacieho procesu (o 0,13), podmienky výchovy a vzdelávania poklesli (o 0,10), predovšetkým sú horšie priestorové podmienky, výsledky hodnotenia riadenia škôl sú porovnateľné s predchádzajúcim rokom, ale výrazne klesla úroveň kontrolného systém (o 0,22).

Zoznam gymnázií, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

Bratislava, Metodova 2
Malacky, 1. mája 8

Trnavský kraj

J. Bosca Šaštín – Stráže

Trenčiansky kraj

Nové Mesto nad Váhom, Športová
Trenčín, Palackého 4

Nitriansky kraj

Komárno, Pohraničná 10

Žilinský kraj

Bytča, Štefánikova 219/4
Horné Rakovce
Kysucké Nové Mesto
Vrútky, Čachovský rad 36

Prešovský kraj

Bardejov, Slovenská
Humenné, Lesná 28
Prešov, T. Ševčenka, Dilongova 13
Svidník, Komenského

Košický kraj

Košice, Popradská
Trebišov, Komenského
Michalovce, Masarykova
Krompachy, Lorencova
Gelnica, SNP
Dobšiná, SNP
Košice, Poštová
Košice, Opatovská

2.1.3.2 Stredné odborné školy

2.1.3.2.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

Pre vyučovanie **slovenského jazyka a literatúry** je charakteristická vo väčšine dobrá úroveň interakcie učiteľov a žiakov, niekde aj humanizujúce prístupy učiteľov, dobrá organizácia práce a prevládajúca pozitívna motivácia. Aktivitu a tvorivosť žiakov niekedy tlmili neefektívne využívanie času, nemotivujúce metódy a formy práce najmä sprostredkovania nového učiva, absencia názoru, nedostatočná praktická aplikácia teoretických poznatkov. S celkovo efektívnou vyučovacou činnosťou nekorešponujú len na dolnej hranici priemerné učebné činnosti žiakov a ešte slabšie vedomosti a zručnosti prejavujúce sa aj nižšou kultúrou ústneho a písomného prejavu.

Vyučovanie **maďarského jazyka a literatúry** sa kontrolovalo iba v jednej škole (OA), kde sa efektivita výchovno-vzdelávacieho procesu hodnotila ako veľmi dobrá, osobitne efektivita vyučovania a podmienky vytvárané učiteľom a výsledky – úroveň vedomostí a zručností ako dobré na hornej hranici.

Cudzie jazyky sa kontrolovali na 15 % vyučovacích hodín z celkového počtu hospitácií. Zistili sa značne diferencované poznatky podmienené vnútornou motiváciou žiakov, ale aj vonkajšími faktormi – spoluprácou so zahraničnou firmou. Vyučovanie sa uskutočňovalo vo vhodnom jazykovom prostredí s často dominantným pôsobením učiteľa, málo podnecujúcimi metódami. Aktivitu žiakov oslabovala aj menšia skúsenosť učiteľov. Nedostatočnými boli názor na hodinách a hodnotenie vedomostí žiakov. Pretrvávajúcim problémom boli až do roku 2003 zastarané učebné osnovy. Jazykové zručnosti žiakov ovplyvňuje aj slabá slovná zásoba a nedostatočné príležitosti na jazykový prejav počas vyučovania.

Spoločenskovedné predmety sa kontrolovali len v niektorých školách (dejepis, občianska náuka a ojedinele etická výchova). Na hodinách prevládala dobrá komunikácia, pracovná klíma, organizácia vyučovacích hodín, ale profesionalita učiteľov bola rozdielna. Obsah vyučovania korešpondoval s učebnými osnovami, uplatnené metódy a formy vyučovania prevažne zodpovedali charakteru predmetu, niekedy boli výrazné snahy aktivizovať žiakov aktualizáciou učiva a formovať ich spoločenské vedomie. V niektorých školách sa efektivita vyučovania obmedzovala diktovaním učiva a prejavovanie postojov žiakov predkladaním poznatkov a hotových súdov. Nedostatkom aj naďalej ostáva menej účinná spätná väzba, kontrola a hodnotene vedomostí, iba priemerná aktivita žiakov na hodinách a nezáujem časti žiakov o spoločenskovedné predmety.

Vyučovanie **matematiky** sa rozdielne hodnotí aj vzhľadom na typ školy. Priemerné až dobré sú odbornosť učiteľov, atmosféra vyučovacích hodín a spätná väzba niekedy s objektívnym hodnotením a podnecovaním žiakov k samostatnosti a tvorivosti. Vyrovnané sa v niektorých školách využívajú progresívne metódy, najmä riešenie problémových úloh. Na druhej strane sa konštatuje slabý názor a individuálny prístup, stereotyp hodín vedúci až k negatívnemu postojovi žiakov k predmetu. Pretrvávajúcim nedostatkom je odborná terminológia a v niektorých školách (DOŠ) aj napriek časovému posilneniu vyučovania iba priemerné až málo vyhovujúce vedomosti a zručnosti žiakov. Vo vyučovaní sa prejavujú rozdiely v zameraní štúdia (výber žiakov) a tým aj v jeho efektivite. Efektivita vyučovania a jeho výsledky sú najslabšie zo všetkých kontrolovaných predmetov v SOŠ.

Inšpekcia hodnotí stav vyučovania **telesnej výchovy** ako priemerný. Efektivita vyučovania sčasti súvisí s nedostatkom materiálnych prostriedkov, inak je proces celkovo dobre organizovaný, záujem žiakov o vyučovanie dobrý, čo je predpokladom na získanie pohybových zručností. Príčinou celkovo priemernej úrovne pohybových schopností, okrem iného, je nižšia telesná zdatnosť a pripravenosť žiakov zo základnej školy. Nedostatky sú v intenzite prípravných a kondičných častí hodiny a v sledovaní pohybového rozvoja žiakov, niekde aj v neefektívnom využívaní času.

Pozitívne zistenia na úseku **odborných predmetov** sa konštatujú v časti obchodných akadémií a v niektorých SOŠ a vzťahujú sa na pracovné prostredie, dobrú spoluprácu učiteľov a žiakov, dynamický priebeh vyučovacích hodín, aktivitu a záujem žiakov ako dôsledok uplatňovaných metód a foriem práce s vysokým podielom aplikačných činností

so zrejším dopadom na výchovno-vzdelávacie výsledky. V škole s vyučovacím jazykom maďarským sa zistila dobrá znalosť odbornej terminológie v oboch jazykoch. Úroveň vyučovania, učenia a výchovno-vzdelávacích výsledkov v rovnakom druhu SOŠ je rozdielna aj v rámci regiónov (mesto – vidiek, blízkosť krajského mesta a pod.). V časti škôl so slabšími výsledkami tak, ako doteraz, sa konštatuje malá podnetnosť vyučovacích metód, nízka úroveň názornosti a nedostatočné uplatňovanie medzipredmetových vzťahov medzi odbornými predmetmi a praxou. Ojedinele sa konštatuje aj nízka úroveň didaktickej pripravenosti učiteľov.

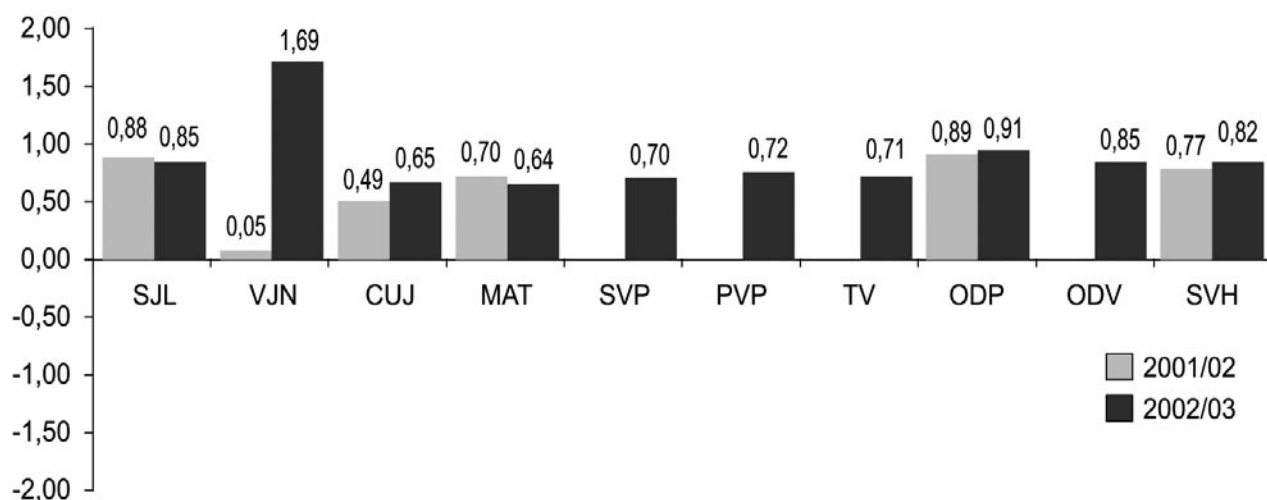
Vyučovanie **praxe** sa hodnotí nižšie ako vyučovanie odborných predmetov, pričom efektívnosť ich vyučovania je rovnaká, ale efektívnosť učenia a jeho výsledkov je nižšia. Zistenými pozitívami sú efektívna organizácia vyučovacích hodín, pozitívna motivácia, pracovná atmosféra, dodržiavanie zásad bezpečnosti práce. Pretrvávajúcimi nedostatkami v porovnaní s uplynulým školským rokom je neplnenie učebných osnov spôsobené chýbajúcim materiálno-technickým vybavením a s tým súvisiacia nižšia úroveň zručností a aplikačných schopností. Ojedinele sa zistilo zníženie počtu vyučovacích hodín, ale aj neschopnosť školy zabezpečiť kvalitnú prax.

Primerané podmienky na **rozvoj osobnosti žiakov** utvárajú školské poriadky, dávajúce možnosť uplatňovaniu medziľudských vzťahov, rozvíjaniu pozitívnej hodnotovej orientácie žiakov, individuálnych dispozícií žiakov a dobrej komunikácie v škole. Nezriedka sa vyskytuje porušovanie školského poriadku, neochota prispôbovať správanie normám niekedy hraničiacia s agresivitou voči okoliu. V oblasti preventívnych činností prevláda celkovo dobre fungujúce výchovné poradenstvo, priemerne realizovaná environmentálna výchova a zvládanie výchovných problémov žiakov. Ojedinelé zanedbanie drogovej prevencie spôsobilo v jednej škole relatívne vysoké (40 % žiakov) zistené experimentovanie s drogami.

Významné aktivity škôl majú charakter prípravy žiakov na súťaže, prosociálnych podujatí, realizácie projektu Škola podporujúca zdravie, školských prehliadok žiackych prác, ojedinele umožňovanie získania certifikátov v spolupráci s firmami, ktoré prispievajú k lepšiemu uplatneniu absolventov na trhu práce. V tejto oblasti prevládajú veľké rozdiely v kvalite a systémovom prístupe.

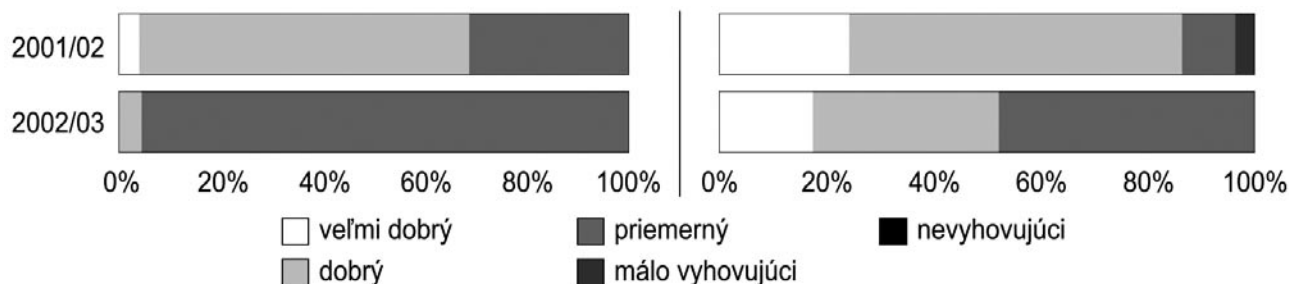
Graf 24

Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v stredných odborných školách vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003²²

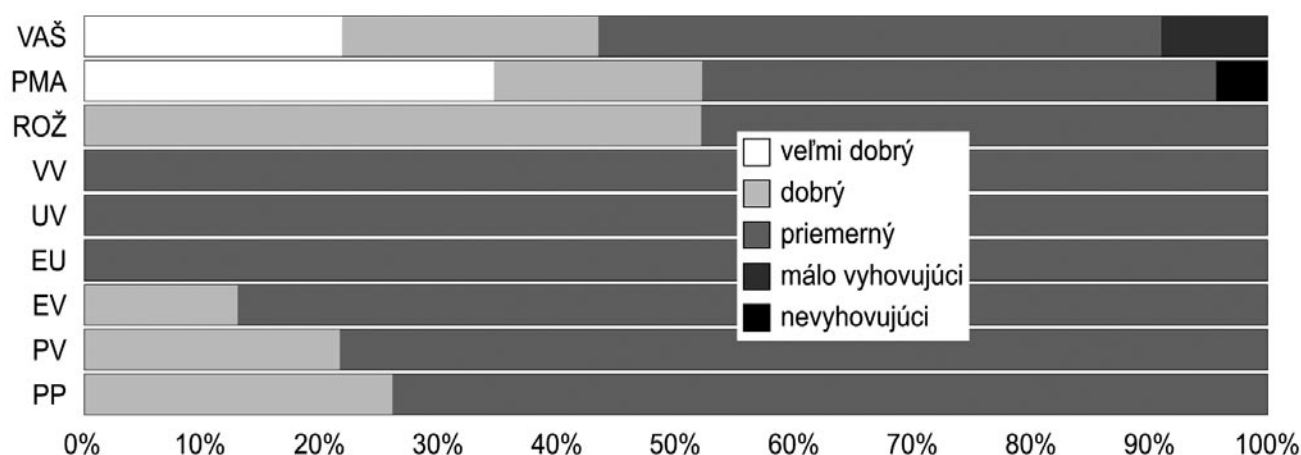

²² Vysvetlenie skratiek v Grafe 24 obsahuje príloha 1 a 2

Graf 25 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 13 Kvalita vyučovacieho procesu v stredných odborných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²³

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	PP	PV	EV	EU	UV	VV	ROŽ	PMA	VAŠ	
veľmi dobrý	0	0	0	0	0	0	0	8	5	
dobrý	6	5	3	0	0	0	12	4	5	
priemerný	17	18	20	23	23	18	11	10	11	
málo vyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	2	
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	1	0	

Graf 26 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v stredných odborných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²⁴

2.1.3.2.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky sú prevažujúco dobré – vysoká kvalifikovanosť, relatívne dobrá odbornosť vyučovania (v niektorých OA až 100 %-ná), často narušovaná fluktuáciou najmä mladých učiteľov odborných predmetov. V niektorých školách neodborné vyučovanie je zapríčinené nevhodnou štruktúrou učiteľského zboru. V porovnaní s uplynulým školským rokom je lepšia situácia vo vyučovaní odbornej praxe.

Priestorové podmienky inšpekcia hodnotí ako priemerné a diferencované – od optimálnych poskytujúcich podmienky na plnenie vzdelávacích programov po málo vyhovujúce – umiestnenie škôl vo viacerých budovách, v neúčelových budovách, bez potrebných odborných učební, telocviční, s vybavenosťou starým nábytkom, zlými sociálnymi zariadeniami.

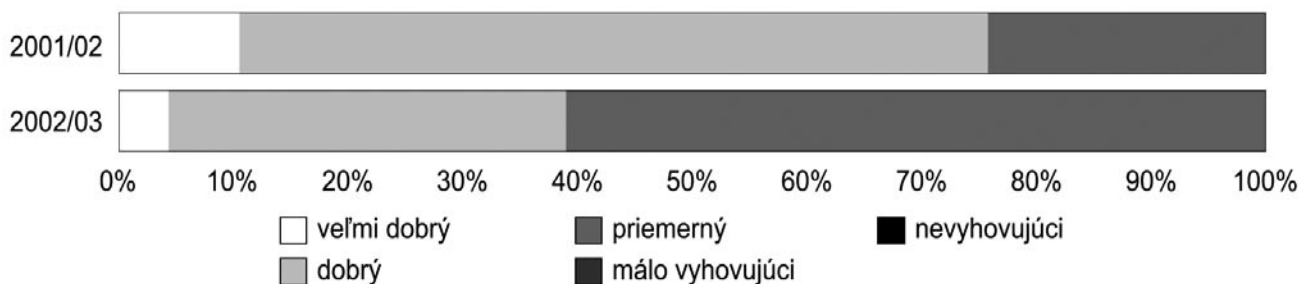
²³ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 13 obsahuje príloha 2

²⁴ Vysvetlenie skratiek v Grafe 26 obsahuje príloha 2

Materiálno-technické podmienky priaznivo ovplyvňuje zlepšujúce vybavenie výpočtovou technikou a zriaďovanie odborných učební tohto druhu z projektu INFOVEK a sponzorsky. Nezlepšuje sa situácia v modernizácii didaktickej techniky v školách a je málo vyhovujúca prakticky vo všetkých predmetoch vrátane odbornej praxe. Ojedinele sa konštatuje dobré a veľmi dobré vybavenie modernou meracou technikou pre niektoré odbory. Knižničný fond nezodpovedá požiadavkám, málo sa obnovuje, pretrvávajú nedostatky učebníc odborných predmetov.

Psychohygienické podmienky sa vo väčšine škôl prispôsobujú doprave a externým učiteľom, čím dochádza k nerovnomernej záťaži najmä žiakov, prestávky niekde neslúžia na oddych, ale na presun žiakov alebo učiteľov.

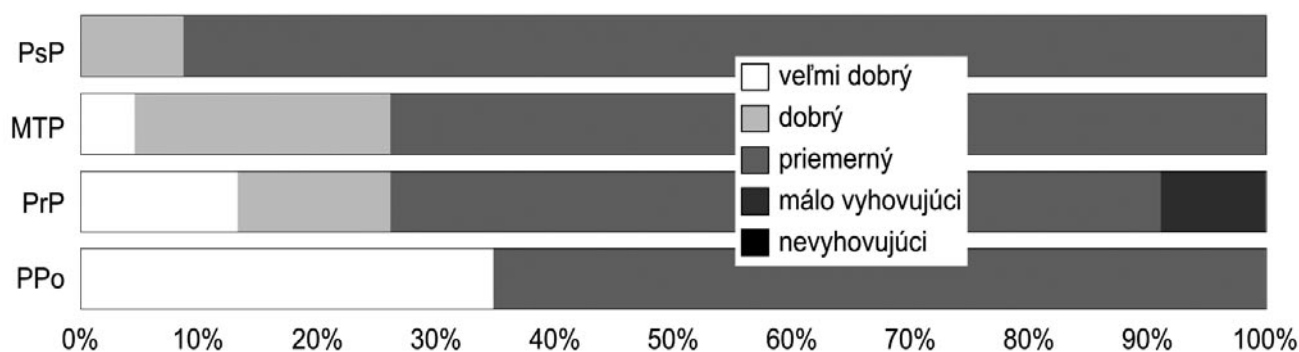
Graf 27 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 14 Podmienky výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²⁵

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov			
	Ppo	PrP	MTP	PsP
veľmi dobrý	8	3	1	0
dobrá	0	3	5	2
priemerný	15	15	17	21
málo vyhovujúci	0	2	0	0
nevyhovujúci	0	0	0	0

Graf 28 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²⁶

2.1.3.2.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

Rozvojové zámery sú vypracované na dobrej úrovni s cieľom zabezpečiť pre žiakov prípravu na uplatnenie na trhu práce. Sú prispôbené reálnemu stavu, realizujú sa obsahovými inováciami a voliteľnými predmetmi, overovaním nových odborov, ojedinele

²⁵ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 14 obsahuje príloha 2

²⁶ Vysvetlenie skratiek v Grafe 28 obsahuje príloha 2

sa opierajú o zahraničné projekty. Operatívne plány sú vo väčšine funkčné, kontrola ich plnenia je preukázateľná.

Podstatnými znakmi **odborného a pedagogického riadenia** sú konkrétne vymedzené pravidlá fungovania škôl a organizačná štruktúra. Vo väčšine škôl sú určené kompetencie metodických orgánov, riaditelia podporujú odborný rast učiteľov, iba ojedinele je v škole napätá atmosféra odvádzajúca od práce.

Kontrolný systém škôl je v časti škôl funkčný, častejšie formálny a nesystémový s rezervami v hospitačnej činnosti a kontrole plnenia uložených opatrení.

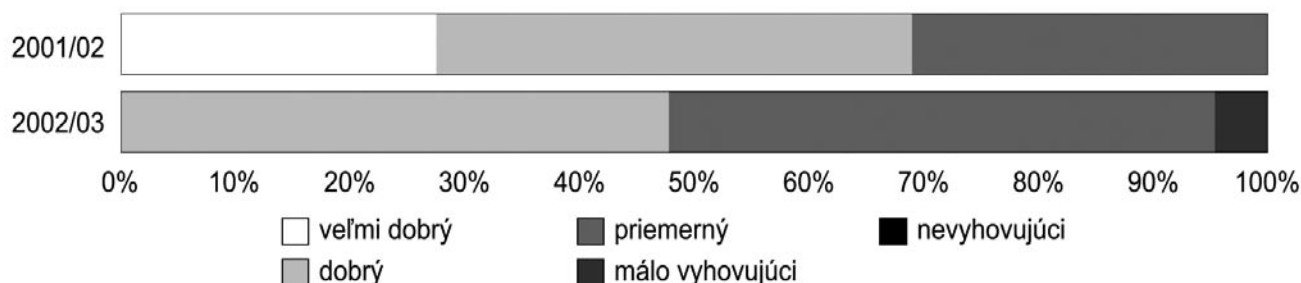
Učebné plány sa plnia na celkovo dobrej úrovni, v polovici škôl sa zistilo nedodržanie učebných osnov najmä odborných predmetov.

Vnútorň a vonkajší informačný systém je prepracovaný a fungujúci na dobrej úrovni.

Pedagogická dokumentácia sa vedie na predpísaných tlačivách na úrovni lepšieho priemeru, nedostatky vyplývajú z nedostatočnej kontroly.

Orientácie vedenia v legislatíve je mierne horšia ako v uplynulom roku, jej porušenie sa zistilo vo viacerých školách vo výkone štátnej správy v 1. stupni (vydávanie chybných rozhodnutí), pri komisionálnych skúškach, výchovných opatreniach.

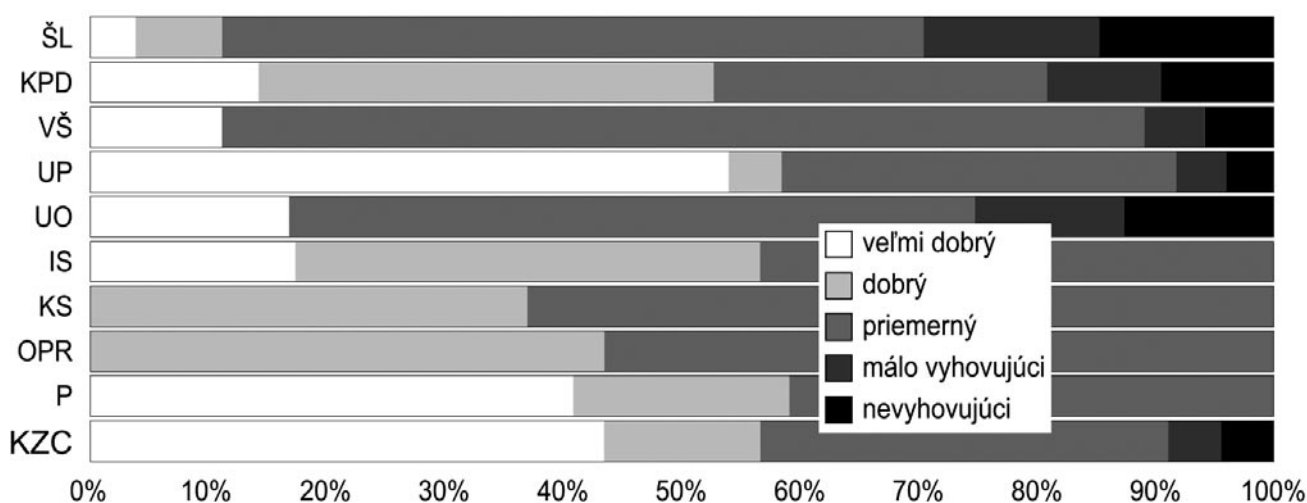
Graf 29 Grafické znázornenie riadenia v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 15 Riadenie v stredných odborných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²⁷

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	KZC	P	OPR	KS	IS	UO	UP	VŠ	KPD	ŠL
veľmi dobrý	10	9	0	0	4	4	13	2	3	1
dobry	3	4	10	7	9	0	1	0	8	2
priemerný	8	9	13	12	10	14	8	14	6	16
málo vyhovujúci	1	1	0	4	0	2	0	0	4	0
nevyhovujúci	1	0	0	0	0	3	1	1	2	4

Graf 30 Grafické znázornenie riadenia v stredných odborných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003²⁸

²⁷ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 15 obsahuje príloha 2

²⁸ Vysvetlenie skratiek v Grafe 30 obsahuje príloha 2

Školská inšpekcia v stredných odborných školách vcelku hodnotí ako

dobré

- preventívne a multidisciplinárne aktivity škôl,
- koncepcnosť a rozvojové zámery škôl,
- personálne podmienky,
- vybavenie výpočtovou technikou väčšiny škôl,

priemerné

- výchovno-vzdelávaciu prácu škôl,
- kontrolnú činnosť,

málo vyhovujúce

- vybavenie učebnými pomôckami a učebnicami,
- výchovno-vzdelávacie výsledky v matematike a praxi,

Kľúčové pozitíva:

- personálne podmienky škôl,
- vybavenosť výpočtovou technikou,

Kľúčové negatíva:

- hospitačná činnosť vedenia škôl,
- uplatňovanie učebných pomôcok na vyučovaní,
- používanie málo efektívnych metód vyučovania.

Zoznam stredných odborných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia

Trnavský kraj

Sereď, Mládežnícka ul.
SPŠ Trnava, Študentská ul.
Veľký Meder, Bratislavská ul.

Trenčiansky kraj

OA Trenčín, Martina Rázusa 1

Nitriansky kraj

OA Topoľčany, Inovecká 2041
SPoŠ Šurany, Nitrianska 1
SPŠ Nitra, Ul. Fraňa Kráfa 20

Banskobystrický kraj

DOŠ Hnúšťa, Hlavná 425
DOŠ Revúca, Železničná 2
OA Krupina, M.R.Štefánika 8
OA Modrý Kameň, Jarmočná 1
OA Revúca, Železničná 2
OA Zvolen, Lieskovská cesta
SPŠ Banská Štiavnica
SPŠ Zvolen, Lieskovská cesta

Prešovský kraj

SPŠ Humenné, Komenského 1
SPŠ Svit, SNP 8

Košický kraj

OA Košice, Grešákova 1
SPŠ Košice, Lermontova 1
SPŠ stavebná, Rožňava
OA Trebišov, Komenského
SPŠ Košice, Komenského 2
SPŠ Spišská Nová Ves, Štefánikova

2.1.3.3 Stredné odborné učilištia a učilištia

2.1.3.3.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

Pre **slovenský jazyk a literatúru** sú typické dobrá pracovná atmosféra, profesionálny štýl práce učiteľov, menej efektívna organizácia vyučovania, pretrvávajúce tradičné metódy a formy, niekde aj nedostatočná spätná väzba a slabá motivácia žiakov. Vyučovacie ciele sa plnili s nižším efektom, čo je príčinou rozdielnej vedomostnej úrovne. Reakcie žiakov na podnety učiteľa sú často neprimerané. Časť žiakov má problémy s vyjadrovaním súvisiacim s celkovou kultúrou prejavu.

Úroveň interakcie a pracovná atmosféra boli najsilnejšou stránkou vyučovania **cudzích jazykov**, organizácia vyučovacích hodín a spätná väzba boli prevažne dobré. Metódy a formy zodpovedali úrovni jazykových kompetencií žiakov. Efektivita vyučovania bola vyššia v študijných odboroch, v učebných odboroch strojárskych a stavebných na hranici stupňa málo vyhovujúci, celkove v strede priemeru. Aktivitu žiakov ovplyvňoval prevažujúci nezáujem o cudzie jazyky a nízka kvalita vstupných vedomostí, s čím súvisí nízka úroveň jazykových vedomostí a zručností, nedostatočná slovná zásoba.

Vyučovanie **spoločenskovedných predmetov** sa vyznačovalo dobrou komunikáciou medzi učiteľmi a žiakmi, pokojnou atmosférou, primeranou motiváciou, dobrou organizáciou práce niekde narúšanou diktovaním učiva. Prevažujúcimi boli klasické výkladové metódy a frontálne formy, niekde bez hodnotenia vedomostí. Väčšina učiteľov vhodnou stimuláciou podporovala utváranie mravného vedomia žiakov.

V **matematike** efektivitu vyučovania často znižovali málo účinné metódy založené na pamäťovom učení, bez učebných pomôcok, upevňovania vedomostí a kontroly ich osvojenia. Aktivita žiakov na vyučovaní bola priemerná až dobrá (slabá v učilišti), priemerné sa ukázali ich schopnosti aplikovať získané vedomosti a samostatnosť pri riešení úloh. Motivácia zo strany učiteľov sa spravidla nestretáva s očakávanou odozvou žiakov.

Z **prírodovedných predmetov** sa kontrolovali fyzika a chémia, ojedinele informatika. Konštatovala sa dobrá komunikácia medzi žiakmi a učiteľom. Efektivita vyučovania závisela od jeho organizácie, výberu metód a foriem, ktoré boli vo väčšine klasické s podávaním hotových poznatkov, nie všade sa vyučovalo v odborných učebniach a s požadovanou demonštráciou učiva. Skôr ojedinelé bolo uplatnenie moderných vyučovacích postupov a vyhovujúca spätná väzba. Na vyučovanie informatiky neboli utvorené ani základné podmienky. V učebných odboroch prejavujú žiaci menší záujem, dôsledkom čoho je nižšia úroveň učenia a jeho výsledkov. Účast' žiakov v procese vyučovania je ovplyvnená aj metódami sprostredkovania nového učiva

Stav a úroveň **telesnej výchovy** – efektivitu vyučovania, klímu, motiváciu žiakov, utváranie podmienok vyučovania hodnotí inšpekcia ako dobré v prípade aspoň priemerných priestorových a materiálnych podmienok. Najčastejšími metódami bol výklad, ukážka učiteľa a individuálny prístup s dôrazom na bezpečnosť žiakov. Vhodne sa zaradovali relaxačné cvičenia. V školách bez telocviční a športových areálov sa zistili medzery vo vedomostiach a zručnostiach žiakov. Pohybová aktivita bola vo väčšine prípadov dobrá, pohybovo – technická pripravenosť priemerná, praktické činnosti a výkony dobré.

V oblasti **odborných predmetov** sa opätovne konštatuje výrazná snaha učiteľov vzbudiť záujem o predmet pozitívnou motiváciou, dobrou organizáciou, niekde využívaním progresívnych vyučovacích metód, v menšej miere aj účelným využívaním učebných pomôcok a efektívnou spätnou väzbou. Pretrvávajúce je uplatňovanie reprodukcie učiva pred tvorivými postupmi a praktickou aplikáciou. Nedostatok učebníc niektorých predmetov negatívne vplýva na efektivitu vyučovania, prejavuje sa to najmä na úrovni praktických zručností a nepravidelnom precvičovaní učiva. Dôsledkom toho je pomerne malý záujem žiakov o vyučovanie.

V **odbornom výcviku** sa ako veľmi dobrá hodnotila motivácia, pedagogické pôsobenie majstrov, odborná a technická príprava. Odbornosť inštrukcií bola priemerná až veľmi dobrá, časové rozvrhnutie pracovných činností efektívne, podobne pracovné postupy. Uskutočňoval sa prevažne na produktívnych prácach pri dobrom využití materiálov, energie, strojov a prístrojov. Hodnotenie žiackych prác sa vykonávalo priebežne, ojed-

nele boli porušené bezpečnostné a hygienické normy. Žiaci prejavovali výrazný záujem o praktické činnosti. Žiaci sú samostatní, nižšia vedomostná úroveň z teórie je dôvodom, že schopnosti ich uplatňovania v praxi sú iba priemerné. Evidentné boli rozdiely medzi odborními, napr. služieb a stavebnými odborními. V porovnaní s vlnajšími poznatkami nezistilo sa neadekvátne správanie majstrov k žiakom.

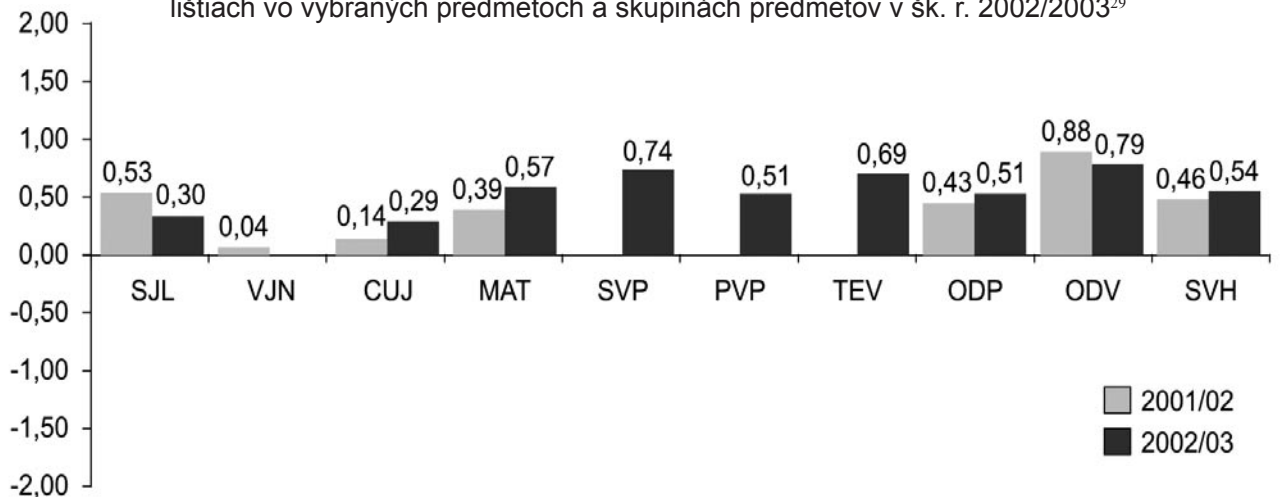
Podmienky na **rozvoj osobnosti** žiakov inšpekcia hodnotí na úrovni lepšieho priemeru – dobré sú vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi a medzi žiakmi navzájom. Ojedinele sa vyskytli prípady výrazne autoritatívneho správania učiteľov k žiakom, čo je často príčinou ich nevhodného alebo agresívneho správania. Školské poriadky sú spracované niekedy iba so zreteľom na povinnosti žiakov s nevyváženými výchovnými opatreniami. V niektorých školách nie sú pedagógovia rovnako nároční na ich dodržiavanie, v dôsledku toho je náročné eliminovať niektoré negatívne prejavy správania žiakov. Výrazné porušovanie školského poriadku sa zistilo v niektorých učilištiach a v stavebných odboroch. Negatívnym javom je nezaujím žiakov v niektorých SOU i učilištiach o dianie v škole a absencia žiackych rád.

Úroveň **preventívnych a multidisciplinárnych** aktivít škôl je značne rozdielna – od dobrej práce výchovného poradcu, aktívnej spolupráce s rodinou a poradenskými inštitúciami, cez plnenie nadpredmetových vzťahov (výchova k manželstvu a rodičovstvu, environmentálna výchova a drogová prevencia) po ich formálne premietnutie do dokumentácie a činnosti školy. Kontrola v tejto oblasti sa prakticky nevykonáva. Aj za dôsledok toho možno považovať výsledky prieskumu medzi žiakmi jednej školy – 66 % opýtaných žiakov priznáva pravidelné fajčenie, požitie hašišu a LSD 47 % žiakov a v inej škole 76 % opýtaných uviedlo požívanie alkoholu. Nie všade sa venuje pozornosť problémovým žiakom a žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Na podporu záujmu o profesionálnu prípravu, o dianie v škole a prezentáciu jej výsledkov väčšina škôl organizuje súťaže odborných zručností, športové súťaže, prosociálne a estetické aktivity pre žiakov, záujmové voľnočasové aktivity, prezentuje výsledky žiackych prác na verejnosti. Časť škôl sa zúčastňuje na zahraničných projektoch. Sú aj školy (SOU stavebné), ktoré tieto aktivity organizujú iba v obmedzenej miere pre nezaujím žiakov.

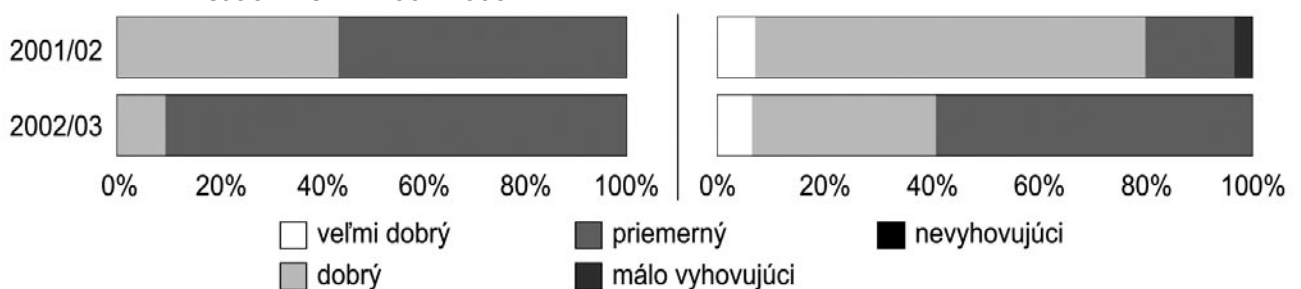
Graf 31

Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v stredných odborných učilištiach/učilištiach vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003²⁹

Graf 32

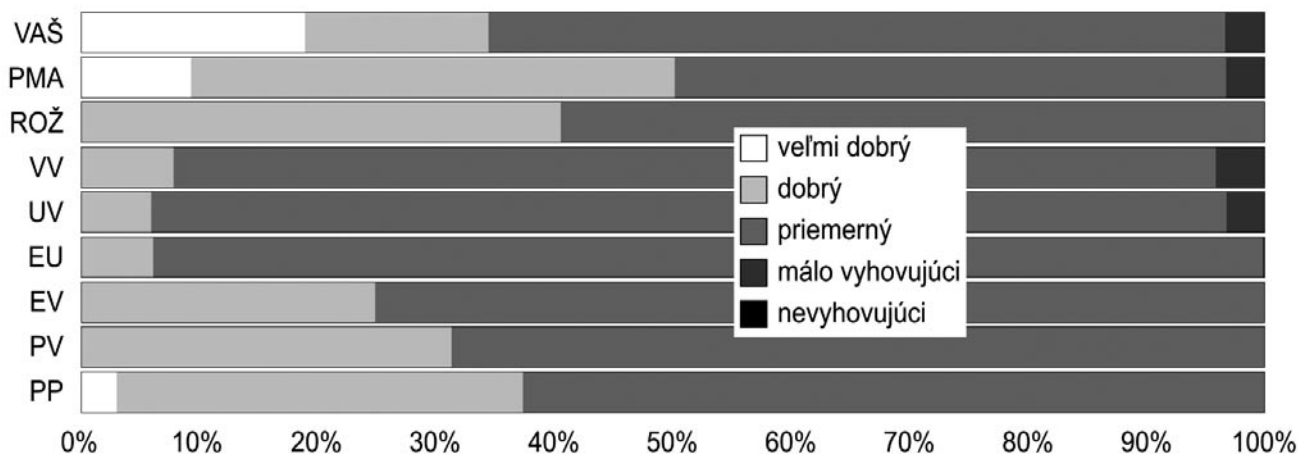
Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v stredných odborných učilištiach/učilištiach v šk. r. 2002/2003

²⁹ Vysvetlenie skratiek v Grafe 31 obsahuje príloha 1 a 2

Tabuľka 16 Kvalita vyučovacieho procesu v stredných odborných učilištiach/učilištiach podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³⁰

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov								
	PP	PV	EV	EU	UV	VV	ROŽ	PMA	VAŠ
veľmi dobrý	1	0	0	0	0	0	0	3	6
dobrý	11	10	8	2	2	2	13	13	5
priemerný	20	22	24	30	29	22	19	15	20
málo vyhovujúci	0	0	0	0	1	1	0	1	1
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Graf 33 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v stredných odborných učilištiach/učilištiach podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³¹

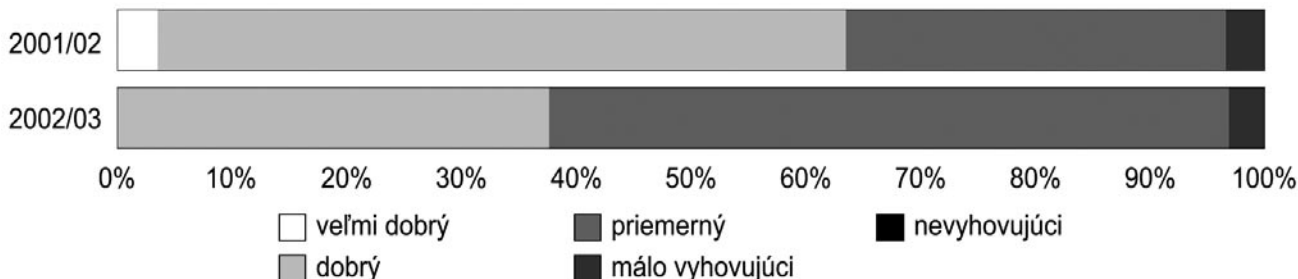
2.1.3.3.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

SOU, U a ZSŠ majú celkove priemerné podmienky – veľmi dobré **personálne** podmienky v teoretickom vyučovaní (kvalifikovanosť 90 – 100 %-ná), ojedinele aj v odbornom výcviku, horšia je situácia v odbornosti vyučovania. V niektorých školách chýbajú učitelia cudzích jazykov, odborných a prírodovedných predmetov ako dôsledok nezájmu absolventov o prácu v SOU.

Priestorové podmienky sú veľmi dobré so zabezpečením všetkých zložiek prípravy iba ojedinele, celkove priemerné (nedostatok priestorov na teoretické vyučovanie, chýbajúce telocvične a odborné učebne, nevyhovujúce sociálne zariadenia a šatne a priestory na oddych, prenajaté priestory na teoretické vyučovanie). Pozitívnou skutočnosťou v oblasti **materiálno-technických** podmienok je vybavenosť výpočtovou technikou a pripojenie na internet. Všeobecný je nedostatok učebných pomôcok prakticky pre všetky predmety, zastaranosť vybavenia dielní, nedostatok najmä moderných diagnostických prístrojov.

Psychohygienické zásady sa iba ojedinele rešpektujú v plnej miere – nedostatky sú v rozvrhoch učiteľov i žiakov najmä v kumulácii blokov odborných predmetov v niektorých dňoch, režim školy sa prispôbuje doprave.

Graf 34 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v stredných odborných učilištiach/učilištiach v šk. r. 2002/2003

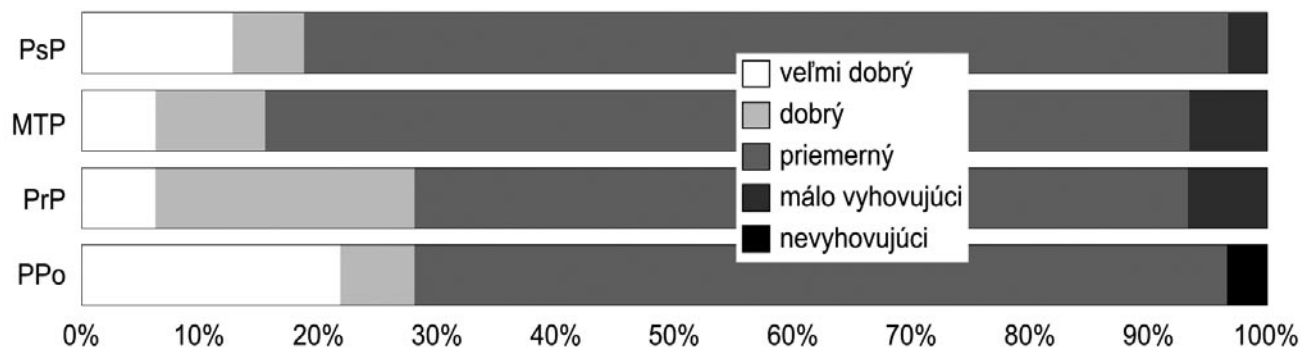

³⁰ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 16 obsahuje príloha 2

³¹ Vysvetlenie skratiek v Grafe 33 obsahuje príloha 2

Tabuľka 17 Podmienky výchovy a vzdelávania v stredných odborných učilištiach/učilištiach podľa jednotlivých ukazovateľov šk. r. 2002/2003³²

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov			
	Ppo	PrP	MTP	PsP
veľmi dobrý	7	2	2	4
dobrý	2	7	3	2
priemerný	22	21	25	25
málo vyhovujúci	0	2	2	1
nevyhovujúci	1	0	0	0

Graf 35 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v stredných odborných učilištiach/učilištiach podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³³

2.1.3.3.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

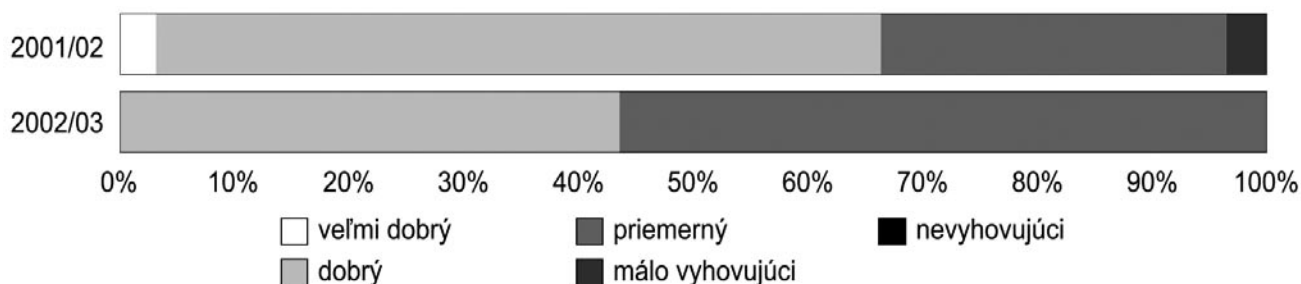
Vzhľadom na transformáciu odborného vzdelávania majú školy spracované viac či menej reálne **strategické plány rozvoja** vychádzajúce najmä z možností škôl, menej z potrieb trhu práce. Operatívne plány sú spracované na rozdielnej úrovni konkrétnosti a kontrolovateľnosti.

Organizačná štruktúra škôl je spravidla funkčná, pracovný poriadok sa zväčša dodržiava, v učilištiach sa menej dodržiava školský poriadok, iba v časti škôl sú spracované kritériá hodnotenia žiakov. Vedenia škôl utvárajú podmienky na stabilizáciu kolektívov, nie všade sa venuje pozornosť začínajúcim učiteľom a v niektorých školách sa nevyužíva odborný potenciál metodických orgánov, funkčnosť rád školy je skôr ojedinelá.

Kontrolný systém je prepracovaný na rozdielnej úrovni, často formálny s dopadom na výsledky procesu. Vo viacerých školách sa zistilo porušovanie učebných plánov a neplnenie učebných osnov často zapríčinené existenciou viacerých druhov učebných dokumentov pre jeden odbor, ako aj množstvom pokusne overovaných odborov. Častá je neochota riaditeľov SOU vyradovať nevyučované odbory.

Vonkajší aj vnútorný informačný systém je celkovo funkčný. Najzávažnejšie nedostatky vo všetkých školách sa zistili v dodržiavaní legislatívy v počtoch žiakov v triedach a skupinách, vo výkone štátnej správy v 1. stupni a v uskutočňovaní odborného výcviku v organizáciách a u súkromníkov bez príslušných zmlúv.

Graf 36 Grafické znázornenie riadenia v stredných odborných učilištiach/učilištiach v šk. r. 2002/2003

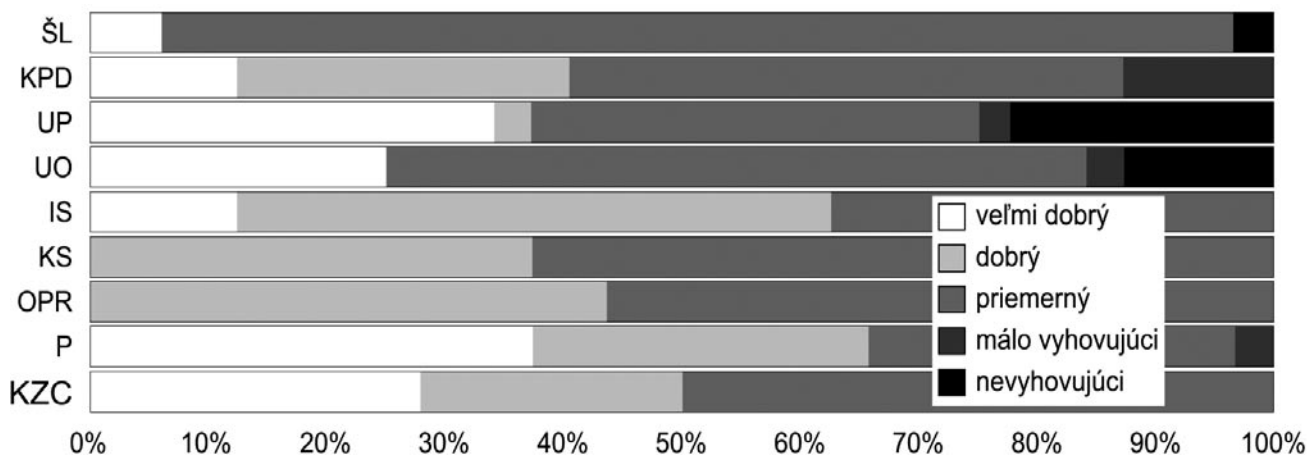

³² Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 17 obsahuje príloha 2

³³ Vysvetlenie skratiek v Grafe 35 obsahuje príloha 2

Tabuľka 18 Riadenie v stredných odborných učilištiach/učilištiach podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³⁴

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov								
	KZC	P	OPR	KS	IS	UO	UP	KPD	ŠL
veľmi dobrý	9	12	0	0	4	8	11	4	2
dobrý	7	9	14	12	16	0	1	9	0
priemerný	16	10	18	20	12	19	12	15	29
málo vyhovujúci	0	1	0	0	0	1	1	4	0
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	4	7	0	1

Graf 37 Grafické znázornenie riadenia v stredných odborných učilištiach/učilištiach podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³⁵³⁴ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 18 obsahuje príloha 2³⁵ Vysvetlenie skratiek v Grafe 37 obsahuje príloha 2

Školská inšpekcia v stredných odborných učilištiach/učilištiach vcelku hodnotí ako

dobré

- operatívne plánovanie,
- funkčnosť vnútorného informačného systému,
- personálne podmienky teoretického vyučovania,

priemerné

- plnenie učebných dokumentov,
- celkové podmienky výchovy a vzdelávania v SOU,
- efektívnosť výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho výsledkov,
- materiálno-technické podmienky,

málo vyhovujúce

- efektívnosť vyučovania cudzích jazykov a cudzojazyčné vedomosti a zručnosti žiakov,
- vzdelávacie aktivity pre žiakov učilíšť,
- využívanie učebných pomôcok,

Kľúčové pozitíva:

- záujem žiakov o odborný výcvik,

Kľúčové negatíva:

- porušovanie legislatívy pri zriaďovaní tried,
- neochota riaditeľov redukovať sieť odborov v SOU,
- nedostatky v legislatíve,

Smerovanie vývoja:

- pokles záujmu žiakov o štúdium v SOU,
- rozširovanie siete učebných a študijných odborov napriek poklesu záujemcov o štúdium v SOU,
- slabo postupujúca racionalizácia siete odborov a SOU.

Zoznam stredných odborných učilíšť a učilíšť, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

- ZSŠ Bratislava, Harmincova 1
- ZSŠ Bratislava, Sklenárova 9

Trenčiansky kraj

- SOU Partizánske, Nám. SNP 5
- SOU Trenčín, Brnianska 4
- ZSŠ Prievidza, Kalinčiaková 1
- U stavebné Trenčín
- U Partizánske, Nám. SNP 5

Žilinský kraj

- SOU Kysucké Nové Mesto, Športová 1326
- SOU Nižná, Hattalova 471
- U Kysucké Nové Mesto, Športová

Nitriansky kraj

- SOU Nitra – Mlynárce, Bolečkova
- SOU Topoľčany, Továrnická

Banskobystrický kraj

- SOU Banská Bystrica, Komenského 5
- SOU Banská Bystrica, Komenského 12
- SOU Hliník nad Hronom, Kopaničná
- SOU Hnúšťa, Hlavná 425
- SOU Krupina, Jesenského
- SOU Banská Bystrica,
- SOU Modrý Kameň, Jarmočná
- SOU Revúca, Železničná 2
- SOU Rimavská Sobotka, Školská
- ZSŠ Poltár, Sklárska 507/12
- ZSŠ Žiar nad Hronom, Jánskeho 10
- ZSŠ Želovce, Gottwaldova
- ZSŠ Liptovský Mikuláš

Prešovský kraj

- SOU Vranov nad Topľou, Lúčna
- SOU Poprad, Kukučínova
- SOU Medzilaborce, Mierová
- SOU Lipany, Komenského 16

Košický kraj

- SOU Michalovce Partizánska
- SOU Košice, Strojárska 3
- SOU Krompachy, Maurerova
- SOU Medzev, Kováčska 53
- SOU Košice, Palárikova 14
- SOU Sobrance, Nám. Slobody
- ZSŠ Košice, Textilná 1

2.1.3.4 Iné zistenia pri komplexnej inšpekcii v stredných školách

V rámci komplexných inšpekcii sa venovala zvýšená pozornosť niektorým oblastiam činnosti škôl, preto ich uvádzame osobitne.

2.1.3.4.1 Úroveň vyučovania telesnej výchovy v stredných školách

Úroveň vyučovania **telesnej výchovy** sa kontrolovala v rámci komplexných inšpekcii v 50-tich stredných školách (gymnázia – 15, stredné odborné školy – 21, stredné odborné učilištia/učilištia – 14).

Vyučovanie telesnej výchovy sa **organizuje** prevažne v jednododinových blokoch (57,34 % škôl). Z dôvodu nedostatočných priestorových podmienok 47 % gymnázií zaradilo telesnú výchovu ako nultú hodinu, čo sa negatívne odrazilo v nepravidelnej dochádzke žiakov na vyučovanie. Počet hodín **povinnej telesnej výchovy** je v 91,88 % škôl v súlade s učebnými plánmi. 86 % škôl realizovalo podľa záujmu žiakov, podmienok a tradícií školy **záujmovú telesnú výchovu** formou krúžkovej činnosti vo vybraných športových odvetviach, čím umožnilo žiakom realizovať vo voľnom čase pohybové aktivity. **Delenie žiakov** do skupín je v 93 % sledovaných škôl v súlade s pokynmi učebných plánov.

Kvalita výsledkov vyučovania sa sledovala na 190 vyučovacích hodinách. V 33 % škôl učitelia využívali progresívne metódy a formy, čo bolo prínosom pre zvyšovanie efektivity vyučovania a aktívneho záujmu žiakov o osvojovanie pohybových zručností. Negatívom v niektorých školách je nízka úroveň teoretických vedomostí žiakov z pravidiel športových hier (24 % škôl), nedostatočná pozornosť sa venuje hodnoteniu a klasifikácii žiakov (40 % škôl). Celková úroveň vyučovania a učenia sa žiakov je priemerná.

Obsah základného učiva sa dodržiava v 73,98 % škôl a rozpracúva sa do časovo-tematických plánov zohľadňujúcich podmienky škôl. V 5 školách výberové učivo neplánovali systémovo a neakceptovali záujmy žiakov.

Výberové učivo využívajú učitelia prevažne v tematickom celku športové hry, čo pozitívne ovplyvňuje kvalitu športových súťaží (27 % škôl). V 10-tich školách sa nedôsledne plnilo učivo tematického celku gymnastika uprednostňovaním herných činností, čo malo negatívny dopad na rozvoj silových a koordinačných schopností žiakov charakteristických pre gymnastické cvičenia.

Z počtu 136 učiteľov bolo 119 **kvalifikovaných** (85,94 %), z celkového počtu 2 279 hodín povinnej telesnej výchovy (týždeň) bolo **odborne odučených** 2 017 (87,64 %).

Funkčne zriadené posilňovne má 28,8 % škôl, čím sú vytvorené možnosti rozvoja silových schopností, ktoré napomáhajú zdravému držaniu a stavbe tela u žiakov. 41,56 % škôl má dobré vybavenie kabinetu učebnými pomôckami. Nedostatočné **materiálne-technické vybavenie** na realizáciu vyučovania malo 58,18 % škôl (telovýchovné náradie, náčinie, učebné pomôcky).

Plavecký výcvik a lyžiarsky kurz organizovalo 83,92 % škôl, čím sa zdokonalila plavecká a lyžiarska gramotnosť žiakov a vytvorili sa predpoklady pre ich mimoškolskú aktivitu. Vysoké finančné náklady na lyžiarsky výstroj, vysoké náklady na kurzový pobyt a dobrovoľnosť účasti na kurze, znížili počty účastníkov kurzu.

V 8 školách sú **zdravotne postihnutí žiaci** zaradení do oddelenia telesnej výchovy oslabených, 1 škola nevytvorila oddelenie zdravotnej telesnej výchovy, aj keď mala dostatočný počet žiakov (žiaci boli následne oslobodení od telesnej výchovy). Žiaci čiastočne oslobodení od telesnej výchovy cvičili na hodinách povinnej telesnej výchovy s úľavami podľa odporúčaní lekárov.

2.1.3.4.2 Podmienky a organizácia štúdia v bilingválnej sekcii gymnázia

Komplexná inšpekcia sa vykonala v jednom štátnom Gymnáziu, Metodova 2, Bratislava, ktoré má slovensko-francúzsku sekcii s päťročným štúdiom v 10 triedach.

Vo **francúzskom jazyku** sa vyučujú 4 predmety: od 2. ročníka matematika, fyzika a chémia a od 3. ročníka biológia. Sekcia bola zriadená 01.09.1990 na základe medzivládnej kultúrnej dohody medzi Slovenskou a Francúzskou republikou.

Vyučuje sa podľa osobitného učebného plánu gymnázia pre triedy **bilingválnej slovensko-francúzskej sekcie**. Prvý ročník je prípravný, s intenzívnou výučbou francúzskeho jazyka (20 hodín týždenne). V predmetoch vyučovaných vo francúzskom jazyku sa uplatňujú **učebné osnovy**, do ktorých sú zakomponované prvky slovenských učebných osnov (v rôznej hĺbke učiva niektorých tematických celkov, pričom sa dodržiava základné učivo) a prvky francúzskych osnov (zaradenie nových tematických celkov, obmedzenie memorovania, väčší dôraz na tvorivosť a praktickú aplikáciu získaných vedomostí, vyšší podiel laboratórnych cvičení, či pokusov). Tým je umožnené absolventom bilingválnej sekcie bez problémov sa uchádzať o štúdium na vysokých školách tak na Slovensku ako aj vo Francúzsku.

V 2. – 5. ročníku učitelia systematicky zoznamujú žiakov so slovenským ekvivalentom výrazov používaných v odbornom jazyku. V poslednom ročníku štúdia si žiaci môžu vybrať povinne voliteľné predmety v slovenskom jazyku (semináre alebo cvičenia z jednotlivých prírodovedných predmetov).

Všetci **učitelia** spĺňajú požiadavky pedagogickej a odbornej spôsobilosti (18 slovenských a 3 francúzski učitelia). V súlade s platnou legislatívou majú znížený úväzok o 4 hodiny učiteľa bilingválnej sekcie.

Pri organizácii a priebehu maturitných skúšok sa uplatňujú aj ustanovenia vyhlášky MŠ SR 102/1991 Zb. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach a učilištiach v znení neskorších predpisov. **Maturitné skúšky** sú rozložené do posledných dvoch ročníkov štúdia. V 4. ročníku sa povinne písomne a ústne maturuje zo slovenského jazyka a literatúry a z francúzskeho jazyka a literatúry, v 5. ročníku sú povinnými predmetmi maturitnej skúšky matematika a 2 prírodovedné predmety (žiaci si volia z fyziky, chémie a biológie) konané písomnou formou vo francúzskom jazyku a z dvoch voliteľných predmetov podľa vlastného výberu žiaci konajú ústnu skúšku v jazyku, v ktorom sa predmet vyučoval. Ide o progresívny model maturitnej skúšky, ktorá sa v externej časti vyznačuje objektivizáciou a štandardizáciou písomných skúšok (3) vo francúzskom jazyku, anonymnosťou ich opráv a obohatením o prvky typické pre francúzsku maturitnú skúšku.

V **ústnej časti** si skúška zachováva v prevažnej miere prvky slovenskej maturitnej skúšky. Vydávajú sa 2 rovnocenné vysvedčenia – v slovenskom a francúzskom jazyku, preskúmava sa jeho možnosť uznávania vo Francúzsku ako rovnocenného s francúzskou maturitou bacclauréat. Absolventi sú v súčasnosti oslobodení od vstupného jazykového testu potrebného na prijatie na francúzske univerzity, ktorému sa povinne podrobujú uchádzači zo zahraničia.

Na základe úspešne vykonanej maturitnej skúšky podľa stanovených kritérií môžu žiaci získať vysvedčenie o štátnej jazykovej skúške v prírodovednom odbore. Tradične dosahujú vysokú **úspešnosť v prijímaní** na domáce i zahraničné vysoké školy. V školskom roku 2001/2002 bola úspešnosť v prijímaní 98,33 %, pričom 68,33 % absolventov bolo prijatých na domáce vysoké školy a 30 % absolventov na vysoké školy v zahraničí (najviac v Českej republike – 16,67 % a vo Francúzsku – 10 %). Na prírodovedné a technické smery bolo prijatých 23,33 % absolventov, na ekonomické 45 % a na spoločensko-vedné smery 30 % absolventov.

2.1.3.4.3

Stav učebnicového fondu, prístup k objednávaniu učebníc a hospodáreniu s učebnicami v stredných školách

Učebnice sa do škôl objednávajú prostredníctvom **ponukových listov** firmy ADREM podľa aktuálneho počtu žiakov v jednotlivých študijných odboroch resp. učebných odboroch každý rok. Nie všetky objednané učebnice sú dodané, niektoré nie sú dodané vôbec.

V školách, kde sa sledoval stav **učebnicového fondu**, veľké množstvo učebníc chýba (cca 88 titulov) a mnohé, ktoré sú v učebnicovom fonde, sú zastarané (cca 38).

V stredných školách (SOŠ, SOU, ZŠŠ, G, OGY) najčastejšie **chýbajú** učebnice všeobecno-vzdelávacích predmetov, učebnice a pracovné zošity cudzích jazykov, ako aj učebnice odborných predmetov pre jednotlivé študijné a učebné odbory.

V stredných školách chýba **normatív učebníc** pre jednotlivé študijné a učebné odbory podľa ročníkov a predmetov. Dodávané učebnice nie vždy korešpondujú s platnými učebnými osnovami, niektoré učebnice obsahujú veľké množstvo obrázkového materiálu na úkor textu (napr. aj učebnica dejepisu 1, 2, 3, 4 Chylová a kol.). Učebnica Základy estetiky a etiky pre stredné školy (Mistrík) obsahovo nezodpovedá platným učebným osnovám.

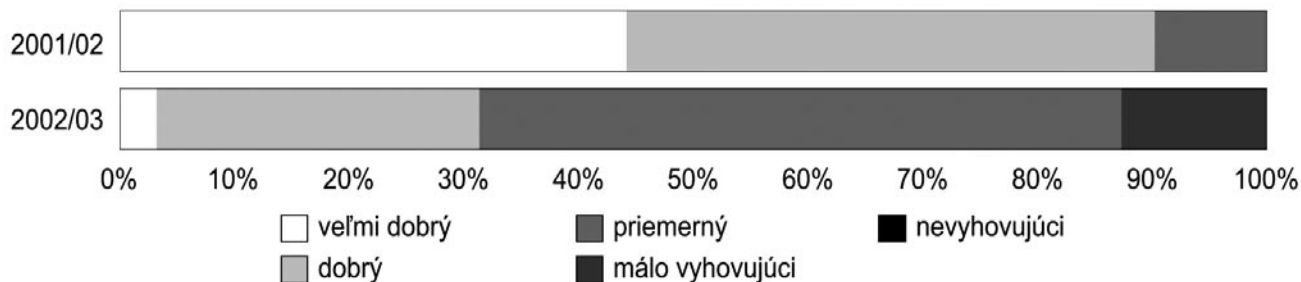
2.1.4 Špeciálne základné školy

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **32** štátnych špeciálnych základných školách pre žiakov s mentálnym postihnutím (ŠZŠ), čo je 9,8 % zo siete týchto škôl. Spolu sa vykonalo **432** hospitácií (v minulom školskom roku 647). Veľmi dobré boli **2** (v minulom školskom roku 6), dobrých bolo **19** (v minulom školskom roku 50), priemerných **11** (v minulom školskom roku 5 škôl).

Tabuľka 19 Hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách v šk. r. 2002/2003

Slovné hodnotenie	Počet škôl hodnotených v ukazovateľoch									
	celkové hodnotenie		vých.-vzdel.proces		vých.-vzdel. práca		podmienky výchovy a vzdel.		riadenie	
	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02
veľmi dobrý	1	27	1	9	5	20	1	17	3	12
dobrý	9	28	8	29	10	29	5	38	13	30
priemerný	18	6	23	23	16	12	17	5	14	17
málo vyhovujúci	4	0	0	0	1	0	7	1	2	2
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0

Graf 38 Grafické znázornenie kvality výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách v šk. r. 2002/2003

2.1.4.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

Kvalita **priebehu a výsledkov výchovy a vzdelávania** sa hodnotila v slovenskom jazyku, matematike, pracovnom vyučovaní, individuálnej logopedickej starostlivosti a vo výchovných predmetoch.

V **slovenskom jazyku** je výrazná interakcia a komunikácia medzi učiteľom a žiakom, organizácia činnosti je premyslená, atmosféra vyučovacích hodín akceptujúca, metódy a formy práce sú prispôbené schopnostiam žiakov. Na 1. stupni sa dôraz kladie na rozvoj čitateľských a grafomotorických zručností, na 2. na samostatné vyjadrovanie myšlienok žiakov. Vzdelávacie výsledky žiakov sú väčšinou priemerné. Prínosom je zapájanie sa škôl do súťaží v prednese poézie a prózy, nedostatkom prevaha klasických foriem a metód práce, sporadické využívanie didaktickej techniky a direktívny prístup.

Celková kvalita vyučovania predmetu **maďarský jazyk** a podmienky vyučovania sú na pomerne dobrej úrovni, kvalita učenia sa žiakov, úroveň ich vedomostí, zručností je priemerná, vzdelávacie výsledky sú slabšie.

V predmete **matematika** sa kladie dôraz na spoluprácu pedagógov so žiakmi, výraznú komunikáciu so zabezpečením spätnej väzby. V triedach vládne pokojná atmosféra, organizácia práce je väčšinou na dobrej úrovni. Diferencovaný prístup pri zohľadňovaní individuálnych predpokladov žiakov a využívanie učebných pomôcok podporuje záujem a aktivitu, nedostatkom je minimálne využívanie hodnotenia známku. Kvalita učenia sa žiakov, kognitívne poznatky, praktické zručnosti a tvorivosť sú prevažne na priemernej úrovni, čo je dôsledkom organicky podmienenej mentálnej retardácie súvisiacej s poškodením mozgu.

Pracovné vyučovanie sa uskutočňuje zväčša v tvorivej atmosfére, príznačná je dobrá komunikácia a spolupráca medzi učiteľmi a žiakmi, organizácia práce, rozmanitosť vyučovacích metód, rešpektovanie individuálneho pracovného tempa a schopností žiakov. Výsledkom je aktivita, disciplína a záujem žiakov o prácu, originalita ich prác, ale aj praktické využitie teoretických poznatkov a zručností pri užitočnej práci pre školu. V menšej časti škôl sa neuplatňujú progresívne metódy a formy práce, nezohľadňujú sa pri vyučovaní osobitosti chlapcov a dievčat, žiaci bez pomoci nevedia pokračovať v činnosti.

Na hodinách **individuálnej logopedickej starostlivosti** prevláda priateľská atmosféra, veľmi dobrá komunikácia učiteľov so žiakmi, dôraz sa kladie na motiváciu hrovými činnosťami. Štýl práce väčšiny pedagógov je na profesionálnej úrovni, vyučovací čas je efektívne využitý. Používajú sa pútavé textové a obrazové pomôcky, sporadicky didaktická technika, minimálne špeciálne logopedické pomôcky. Záujem o vyučovanie a reakcia na stimuláciu sú zjavné, komunikačné zručnosti sú len na priemernej úrovni. K príčinám negatívnych javov patrí neodborné vyučovanie predmetu, použitie nevhodných metód na korekciu nesprávnej výslovnosti, nezaraďovanie relaxačných prestávok a zanedbávaná dokumentácia o logopedickej starostlivosti.

K podstatným pozitívam vyučovania **výchovných predmetov** (výtvarná, hudobná a telesná výchova) patrí dobrá interakcia, komunikácia a empatia, rešpektovanie individuálnych schopností žiakov a zážitkové formy vyučovania. Na hodinách prevláda tvorivá pracovná atmosféra, žiaci majú možnosť zažiť úspech, čo sprevádza i rozvoj hodnotových a emocionálnych postojov žiakov. Do vyučovania výchovných predmetov sa včleňujú prvky etickej výchovy. Výsledky činností žiakov celkovo sú priemerné. Nedostatkom niektorých škôl je nesprávne rozvrhnutie štruktúry a časového harmonogramu hodiny, nesplnenie stanoveného cieľa, malá efektivita vyučovania, nezáujem a nedisciplinovanosť žiakov, absencia spätnej väzby a sebahodnotenia.

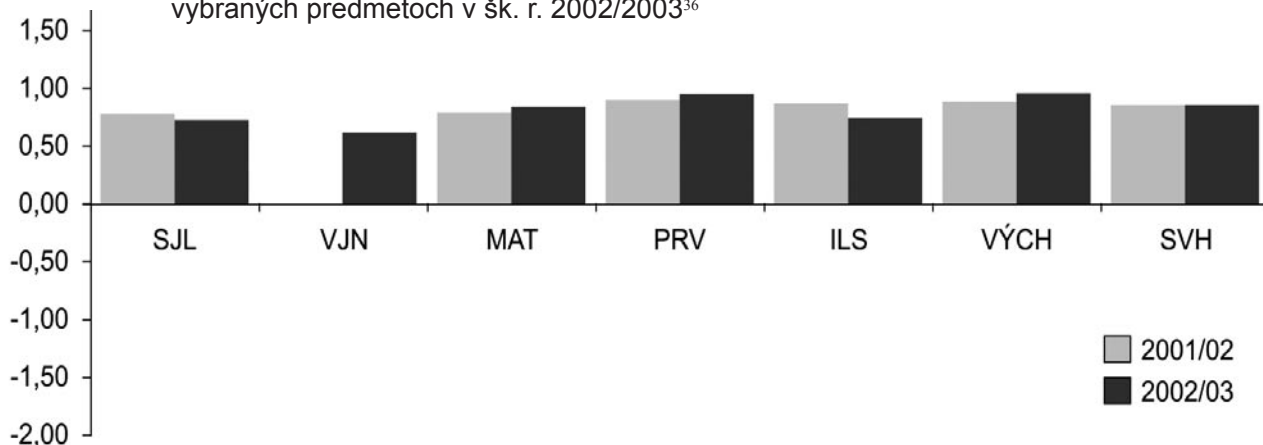
Školské poriadky, zohľadňujúce práva dieťaťa, vytvárajú predpoklady dobrých vzťahov medzi žiakmi a pedagógmi, individuálny rozvoj osobnosti žiakov je zaistený spolupracou s poradenskými zariadeniami. Nedostatkom je nezáujem niektorých rodičov o spoluprácu so školou.

Preventívne a multidisciplinárne aktivity sú zväčša na priemernej úrovni. Súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu je prevencia drogovej závislosti, environmentálna výchova i výchova k manželstvu a rodičovstvu. Spolupráca výchovných poradcov a koordinátorov so žiakmi a triednymi učiteľmi a spolupráca škôl s poradenskými zariadeniami je priemerná. Najväčšie rezervy sú v dodržiavaní intervalu kontrolných psychologických vyšetrení.

Významné aktivity školy sú na priemernej úrovni. Prínosom je v niektorých školách organizovanie podujatí s regionálnou i celoslovenskou pôsobnosťou, široká ponuka spoločenských i športových akcií, vydávanie školského časopisu, záujmové útvary, spolupráca s rôznymi subjektmi, organizovanie školy v prírode, zriadenie centra voľného času pri SZŠ, besedy, prednášky a návštevy rôznych podujatí. Negatívom mnohých škôl sú nepriaznivé podmienky pre organizáciu mimovyučovacích činností, nezáujem žiakov, chýbajúca ponuka záujmových krúžkov a voľnočasových aktivít.

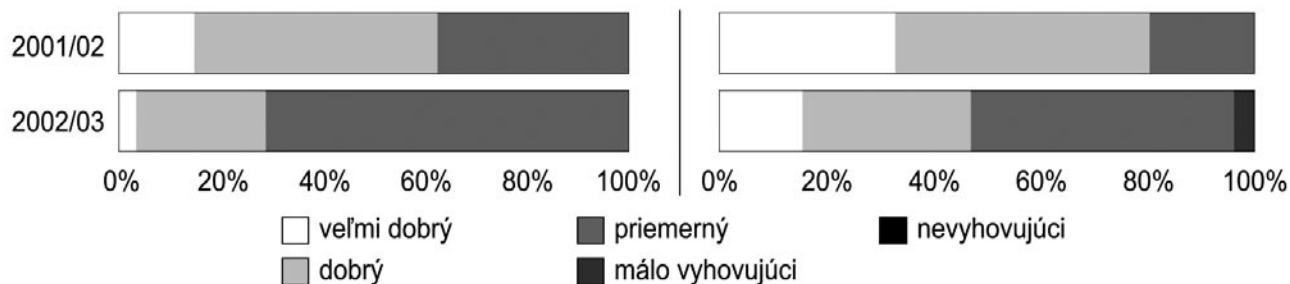
Graf 39

Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v špeciálnych základných školách vo vybraných predmetoch v šk. r. 2002/2003³⁶

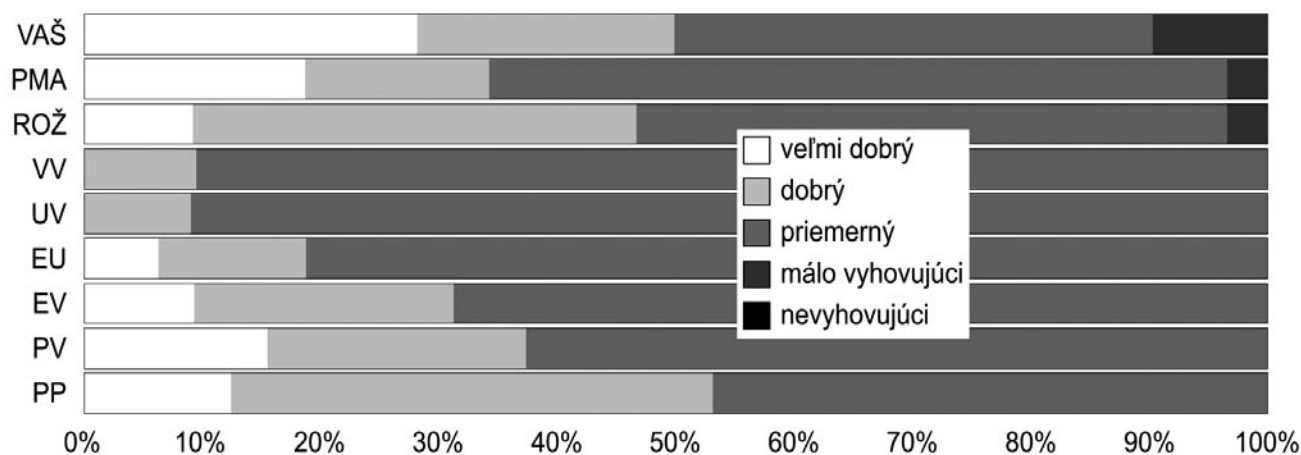

³⁶ Vysvetlenie skratiek v Grafe 39 obsahuje príloha 1 a 2

Graf 40 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v špeciálnych základných školách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 20 Kvalita vyučovacieho procesu v špeciálnych základných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³⁷

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov								
	PP	PV	EV	EU	UV	VV	ROŽ	PMA	VAŠ
veľmi dobrý	4	5	3	2	0	0	3	6	9
dobry	13	7	7	4	3	3	12	5	7
priemerný	15	20	22	26	29	28	16	20	13
málo vyhovujúci	0	0	0	0	0	0	1	1	3
nevyhovujúci	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Graf 41 Grafické znázornenie kvality vyučovacieho procesu v špeciálnych základných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³⁸

2.1.4.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

Podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu vykazujú výraznejšie rozdiely. Vo väčšine škôl je nižšia **kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov**, v menšej časti škôl veľmi dobrá. Dôsledkom je nižšia úroveň vzdelávania, chýba špeciálno-pedagogický prístup k žiakom.

Diferencie sa prejavili v **priestorových podmienkach**, sú veľmi dobré až málo vyhovujúce. Chýbanie finančných prostriedkov je príčinou neudržiavania starých budov, prevláda nedostatok učební, kabinetov, dielní, cvičných kuchyniek, telocviční a pozemkov. Dôsledkom je spájanie ročníkov, maximálny počet žiakov v triedach, dvojmennosť vyučovania, niekoľko samostatných subjektov v priestoroch školy. Pôvodné budovy nepostačujú na individuálne vzdelávanie žiakov s ťažkým mentálnym postihnutím a žiakov s viacerými chybami.

V **materiálno-technickom zabezpečení** sú medzi jednotlivými školami rozdiely. Malá časť je vybavená modernou didaktickou a výpočtovou technikou, mnoho škôl však trpí

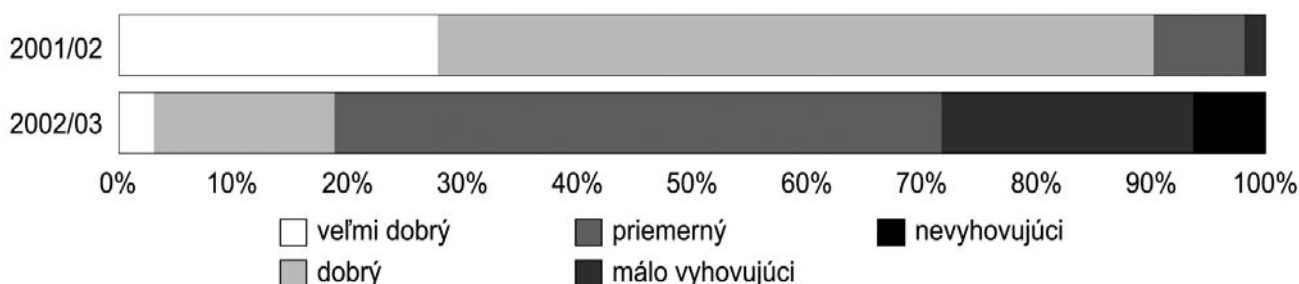
³⁷ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 20 obsahuje príloha 2

³⁸ Vysvetlenie skratiek v Grafe 41 obsahuje príloha 2

nedostatočný počet učebných pomôcok, učebníc, problémy s ich distribúciou, zastaraná didaktická technika, časté krádeže, tretina škôl nemá vytvorené podmienky pre pracovné vyučovanie.

Psychohygienické podmienky sú vo väčšine škôl dodržané, porušujú sa v organizácii vyučovania a nezaradením relaxačných prestávok vo vyučovaní. Pitný a stravovací režim je zabezpečený.

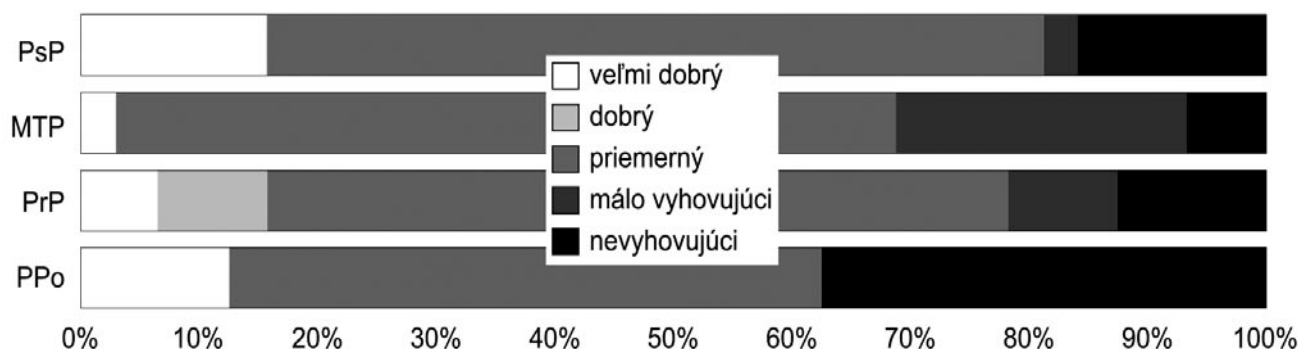
Graf 42 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 21 Podmienky výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003³⁹

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov			
	Ppo	PrP	MTP	PsP
veľmi dobrý	4	2	1	5
dobrá	0	3	0	0
priemerný	16	20	21	21
málo vyhovujúci	0	3	8	1
nevyhovujúci	12	4	2	5

Graf 43 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁰

2.1.4.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

Riadenie školy celkovo je na priemernej úrovni. **Koncepcia rozvoja škôl** je zväčša priemerná, výchovno-vzdelávacie ciele sú reálne. Strategické plánovanie vo väčšine škôl reaguje na súčasné tendencie v špeciálnom školstve, operatívne plánovanie úloh je adresné a terminované, tretine škôl však chýba dlhodobé plánovanie i plán osobného odborného rastu učiteľov.

Odborné a pedagogické riadenie je na priemernej úrovni, výkon štátnej správy je väčšinou v súlade s legislatívou. Nedostatky sú v zaradení a preradení žiakov do špeciálnej školy, v organizácii a realizácii komisionálnych skúšok, vo vnútornom poriadku školy a v činnosti predmetových komisií na druhom stupni.

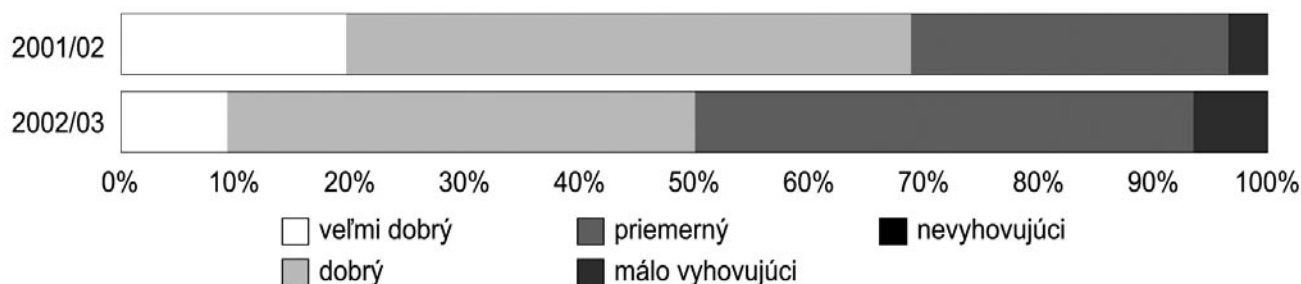
³⁹ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 21 obsahuje príloha 2

⁴⁰ Vysvetlenie skratiek v Grafe 43 obsahuje príloha 2

Kontrolný systém je plánovitý a účinný, s nižšou úrovňou spätnej väzby. Hodnotenie žiakov sa uskutočňuje zväčša podľa metodických pokynov. Informačný systém, dodržiavanie učebných plánov a učebných osnov, spolupráca s inštitúciami sú dobré, interakcia rodiny so školou nie je vždy uspokojivá.

Prístup pedagógov k potrebným **informáciám** je zabezpečený, orientácia v školskej legislatíve je priemerná. Závažným nedostatkom časti škôl je neúplná osobná dokumentácia žiakov, absencia vstupnej špeciálno-pedagogickej diagnostiky a rediagnostiky, zväčša z dôvodu nedostatočnej kapacity pedagogicko-psychologických poradní.

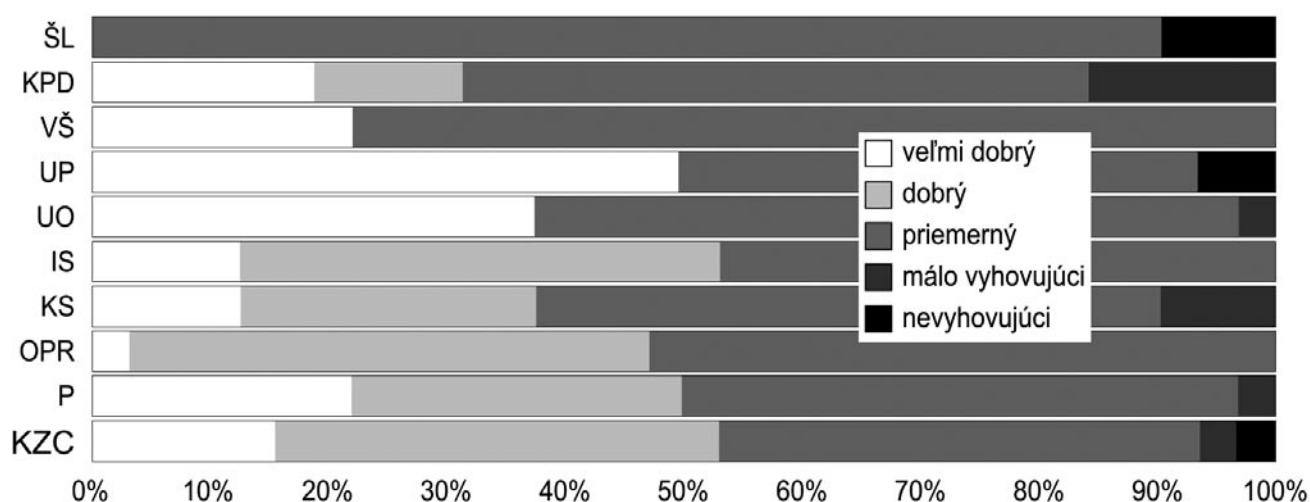
Graf 44 Grafické znázornenie kvality riadenia výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách v šk. r. 2002/2003

Tabuľka 22 Riadenie výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴¹

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov									
	KZC	P	OPR	KS	IS	UO	UP	VŠ	KPD	ŠL
veľmi dobrý	5	7	1	4	4	12	16	7	6	0
dobrá	12	9	14	8	13	0	0	0	4	0
priemerný	13	15	17	17	15	19	14	25	17	29
málo vyhovujúci	1	1	0	3	0	1	0	0	5	0
nevyhovujúci	1	0	0	0	0	0	2	0	0	3

Graf 45 Grafické znázornenie riadenia výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴²

⁴¹ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 22 obsahuje príloha 2

⁴² Vysvetlenie skratiek v Grafe 45 obsahuje príloha 2

Školská inšpekcia v špeciálnych základných školách vcelku hodnotí ako**dobré**

- pedagogické pôsobenie učiteľov,
- informačný systém,
- plnenie učebných plánov a učebných osnov,

priemerné

- úroveň osvojenia vedomostí a zručností,
- vzdelávacie výsledky žiakov,
- kvalitu pedagogickej dokumentácie,
- dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov,

málo vyhovujúce

- kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov časti škôl,
- priestorové a materiálno-technické podmienky časti škôl,

Kľúčové pozitíva:

- diferencovaný a individuálny prístup pedagógov k žiakom,
- dodržiavanie schválených variantov učebných plánov,
- metódy a formy práce prispôbené mentálnemu postihnutiu,

Smerovanie vývoja:

- v porovnaní s minulým školským rokom zníženie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu,
- zvýšenie počtu žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím.

Zoznam špeciálnych základných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia**Bratislavský kraj**

Bratislava, Dolinského 1
Bratislava, Karpatská 1
Bratislava, Nevädzova 3
Bratislava, Žehrianska 9

Trnavský kraj

Gbely, Ul. Čs. armády
Dun. Streda, Nám. SNP
Galanta, Šafárikova ul.
s VJM Jelka
Vrbové, Nám. sv. Cyrila a Metoda

Trenčiansky kraj

Púchov, Hollého 808
Prievidza, Úzka 2

Nitriansky kraj

Nitra – Čermáň, Červeňova 42

Žilinský kraj

Krpeľany, Školská 141
Námestovo, M. Urbana 160/45

Banskobystrický kraj

Čierny Balog, Hlavná 236/67
Fiľakovo, Viničná 12
Hnúšťa, Zápotockého 127
Hrachovo, Mierová 46
Jelšava, Nám. republiky 62
Klenovec, Partizánska 909
Kremnica, S.Chalupku 315/16
Lučenec, Zvolenská cesta 59

Polomka, Štúrova 60
Revúca, Jilemnického 94/3
Rimavská Sobota, Bottova 13
Telgárt 78
Valaská, Švermova 1
Veľký Krtíš, Za parkom 966

Košický kraj

Richnava 189
Krompachy, Hlavná 3
Vtáčkovce
Trebíšov, M. R. Štefánika

2.1.5 Základné umelecké školy

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **12 štátnych základných umeleckých školách**, čo je 6,1 % zo siete škôl a vykonalo sa **373 hospitácií** (v minulom školskom roku 224). **9 škôl** bolo hodnotených ako dobré, **3** ako priemerné.

2.1.5.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

Výchovno-vzdelávací proces v **hudobnom odbore** bol charakteristický veľmi dobrou vzájomnou interakciou a komunikáciou. Priaznivá psychosociálna klíma a pozitívna motívacia vytvárali dobré podmienky na pokojnú a tvorivú prácu. Vyučujúci volili prevažne efektívne metódy a formy práce, ktoré zodpovedali charakteru preberaného učiva, vekovým osobitostiam žiakov a aktuálnemu stavu v priamej súvislosti s momentálnou disponovanosťou žiakov. K dosahovaniu dobrých výsledkov prispieval adekvátny dialóg a vystupovanie pedagógov ako vzor pri interpretácii. Majstrovstvo mnohých sa prejavuje hlavne v práci s talentovanými žiakmi, ktorí dosahujú špičkovú úroveň i v medzinárodnej komparácii. Dobrú úroveň má aj vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Nedostatky sa vyskytujú u **nekvalifikovaných učiteľov**, ktorí pracujú so žiakmi prevažne v rovine inštručnej, nevytvárajú priestor na rozvoj emocionálneho a muzikálneho prejavu pri interpretácii skladieb, navyše často so zásadnými odbornými chybami. Naďalej pretrvávajú nedostatky v plnení učebných plánov a v kvalite plnenia učebných osnov. Mnohé školy vo vyučovaní súborovej a orchestrálnej hry využívajú regionálne tradície, v čom dosahujú veľmi dobrú úroveň a úspechy pri prezentácii i v zahraničí.

Dosahovaná úroveň vedomostí a zručností žiakov je priemerná. Rezervy sú vo využívaní výrazových prostriedkov, v používaní odbornej terminológie a aplikácii teoretických poznatkov.

Výtvarný odbor je pomerne najstabilnejším odborom v štruktúre ZUŠ. Takmer 100 % kvalifikovanosť učiteľov spolu s vysokou erudovanosťou vytvárajú veľmi dobré podmienky na efektívny a kvalitatívne hodnotný vzdelávací proces. Organizácia práce, zvolené metódy a formy, rešpektovanie úrovne zručností a schopností žiakov s ohľadom na vekové kompetencie spolu s pokojnou atmosférou vytvárali veľmi dobré podmienky pre tvorivú prácu žiakov.

Vo vyučovacom procese bola uplatňovaná diferenciácia, individuálny prístup, čím bol rešpektovaný rozvoj individuality žiaka ako tvorcu. Vyučujúci sprostredkovali žiakom kultúrne hodnoty výtvarného umenia, bohatosť výtvarného dedičstva našich predkov, čím prispievali k rozvoju jedinečnosti osobnosti dieťaťa cez komplexný spôsob poznávania sveta. Na nižšej úrovni bolo hodnotenie žiakov a uplatňovanie žiackej autodiagnostiky. Záujem žiakov o vyučovanie sa prejavoval aktívnou tvorivou činnosťou.

Celkovú dobrú úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu v niektorých ZUŠ znižujú nevyhovujúce priestorové a materiálno-technické podmienky, čoho priamym dôsledkom je obmedzené vyučovanie niektorých výtvarných techník.

O štúdium v **tanečnom odbore** je evidentný zvyšujúci sa záujem zo strany mladších žiakov. Vo vyšších ročníkoch klesá záujem najmä v triedach, kde vyučovanie prebieha na úrovni amaterizmu, ktorý je dôsledkom vysokej nekvalifikovanosti učiteľov. Nekvalifikovaní učitelia sa prevažne zameriavajú len na niektorú z tanečných disciplín, čo vplýva na celkovo nižšiu úroveň plnenia učebných plánov a učebných osnov. Pozitívne sa hodnotí prejavovaný záujem učiteliek o štúdium s cieľom získania potrebnej kvalifikácie.

Napriek nepriaznivej situácii v personálnej oblasti, mnohé školy dosahujú vysokú efektívnosť výchovno-vzdelávacieho procesu. Prejavuje sa to najmä v činnosti súborov s rôznym zameraním. Mnohé dosahujú nadštandardnú úroveň a úspešne sa prezentujú i v zahraničí.

Rozvojom muzikality, výrazových a technických schopností, celkovým kultivovaním pohybového prejavu sa žiaci pomerne úspešne pripravujú na účinkovanie v súboroch záujmovej umeleckej činnosti dospelých a na ďalšie štúdium na umeleckých školách. Na úroveň kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, ktorá je na dolnej hranici dobrej úrovne, negatívne vplýva i nedostatočná vybavenosť didaktickými a technickými prostriedkami.

V **literárno-dramatickom odbore** prebiehal výchovno-vzdelávací proces v pozitívnej atmosfére zväčša hravou formou, čím sa eliminoval stres a nepriaznivý pocit z neúspechu. Uplatňované metódy a formy práce boli efektívne a zamerané na zvládnutie pohybového, výrazového a rečového prejavu. Podporovali rozvoj pohotového, zrozumiteľného a kultivovaného vyjadrovania, emocionálneho cítenia a kreativity. Praktická aplikácia získaných zručností sa najefektívnejšie prejavovala v improvizáciách na dané témy.

Komplexný charakter výučby umožňuje absolventom úspešne sa pripravovať na povolania, v ktorých dominuje spolupráca, tímová práca a osobný kontakt. Obmedzujúcim činiteľom s negatívnym dopadom na celkovú úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu boli v niektorých prípadoch nevyhovujúce priestorové a materiálno-technické podmienky. Žiaci boli na hodinách spontánni, s veľmi dobrou interakciou s učiteľmi i medzi sebou navzájom.

Rezervy sú v uplatňovaní žiackej autodiagnostiky. Nedostatky sa vyskytli v plnení učebných plánov (prednes, pohyb), v pridelení korepetície. V niektorých školách vyučovanie nebolo členené na predmety podľa učebných plánov – dôraz sa kládol len na súborovú činnosť. Následne vznikali disproporcie s klasifikáciou predmetov podľa učebných plánov. Celková úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho výsledkov je dobrá.

ZUŠ vytvárajú veľmi dobré podmienky na individuálny rozvoj osobnosti žiakov na základe ich osobných predpokladov a vlôh. Prispieva k tomu veľmi dobrá psychosociálna klíma a kultivované vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi, často so značnou emotívnou väzbou.

Koncepčné zameranie ZUŠ s ponukou zmysluplného a cieleného využívania voľného času detí vytvára veľmi dobré podmienky na prevenciu a včasnú elimináciu problémových javov. Školy často participujú na podujatiach centier protidrogovej prevencie ako gestori rôznych tvorivých činností.

ZUŠ dostatočne využívajú možnosti na verejnú prezentáciu svojich výsledkov v regióne. Efektívne a na vysokej umeleckej úrovni bývajú multiodborové projekty s vlastným spracovaním od námetov až po realizáciu. V menších mestách a obciach sú ZUŠ často jedinými nositeľmi a šíriteľmi kultúry medzi obyvateľstvom. K pozitívnemu zviditeľňovaniu škôl prispievajú aj profesionálne mimopracovné aktivity učiteľov.

ZUŠ podporujú rozvoj estetického cítenia žiakov rôznymi kultúrnymi aktivitami a sprostredkovaním umeleckých hodnôt našej i zahraničnej kultúry v rôznych oblastiach. Záujem o štúdium v ZUŠ nemá klesajúcu tendenciu. Postupne sa menia preferencie záujmu o štúdium v hudobnom odbore v prospech gitary a zobcovej flauty na úkor akordeónu, čo priamo súvisí so súčasnou ekonomickou situáciou obyvateľstva.

2.1.5.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky sú priemerné, vyššia kvalifikovanosť a odbornosť vyučovania je vo veľkých mestách. **Priestorové podmienky** sa zhoršili v školách, ktoré museli opustiť dlhoročne užívané budovy z dôvodu reštitúcií. Naďalej neuspokojivá situácia je v školách, ktoré nemajú vlastné priestory a na výchovno-vzdelávací proces využívajú triedy základných škôl. Veľmi dobré podmienky majú školy, ktoré sídlia v účelových budovách. **Materiálno-technické podmienky** sú približne na úrovni minulého obdobia. Určité zlepšenie nastalo vo vybavení škôl výpočtovou technikou, čo súvisí s prechodom škôl na právnu subjektivitu.

2.1.5.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

Koncepčné zámery a následne hlavné úlohy a ciele sú stanovené reálne, na dobrej úrovni sú rozpracované v operatívnych plánoch. Málo uspokojivá je úroveň strategického plánovania. Kvalitu **odborného a pedagogického riadenia** znižujú nedostatky súvisiace s porušovaním platnej legislatívy.

Úroveň **kontrolného systému** je priemerná, informačný systém je dobrý. **Učebné osnovy** sa plnia s rezervami, ich kvalitatívna úroveň je v niektorých zložkách podpriemerná. Nedostatky pretrvávajú v plnení **učebných plánov** a vedení **pedagogickej dokumentácie**. Orientácia a uplatňovanie platnej školskej legislatívy je na priemernej úrovni.

Školská inšpekcia v základných umeleckých školách vcelku hodnotí ako

dobré

- rozvoj osobnosti žiakov,
- významné aktivity školy,
- preventívne a multidisciplinárne aktivity,

priemerné

- podmienky výchovy a vzdelávania (personálne, priestorové, materiálno-technické),
- plnenie učebných plánov a učebných osnov,
- dodržiavanie platných predpisov,
- kontrolný systém,
- kvalitu pedagogickej dokumentácie,

málo vyhovujúce

- kvalifikovanosť učiteľov tanečného odboru,
- u žiakov používanie odbornej terminológie a aplikácie teoretických poznatkov v praktických činnostiach,

Kľúčové pozitíva:

- veľmi dobrá úroveň dosahovaná v práci súborov, orchestrov, následná prezentácia doma i v zahraničí,
- uplatňovanie prvkov regionálnej kultúry vo výchovno-vzdelávacom procese,
- vysoká úroveň práce so žiakmi so špeciálnymi schopnosťami,
- pozitívny vplyv na celkový osobnostný rozvoj detí,
- prevencia a eliminácia problémových javov medzi deťmi a mládežou,
- sprostredkovávanie kultúry obyvateľom príslušného regiónu,

Kľúčové negatíva:

- vysoká nekvalifikovanosť najmä učiteľov v tanečnom odbore,
- plnenie učebných plánov,
- prijímanie žiakov nad kapacitné možnosti škôl,
- vykonávanie vnútornej školskej kontroly,
- uplatňovanie platnej školskej legislatívy,

Smerovanie vývoja:

- zlepšenie vybavenosti škôl výpočtovou technikou,
- zlepšenie podmienok pedagogickej a odbornej spôsobilosti vedúcich zamestnancov,
- zhoršenie priestorových podmienok niektorých škôl.

Zoznam základných umeleckých škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

Stupava, Cintorínska 2

Trnavský kraj

Dunajská Streda, Smetanov háj
Hlohovec, Pribinova ul.
Holíč, Bernolákova ul.

Trenčiansky kraj

Ilava

Nitriansky kraj

Nitra, Damborského 1

Žilinský kraj

Ružomberok, A. Hlinku

Banskobystrický kraj

Tornaľa, Štúrova 6
Sliač, SNP č. 39
Žarnovica, Dolná 25

Prešovský kraj

Sabinov, Nám. slobody

Košický kraj

Moldava n/B, Hlavná 67

2.1.6 Materské školy

Vykonaných bolo **246** komplexných inšpekcií (v mestských materských školách 98, vo vidieckych **144**; **3** boli cirkevné, **1** súkromná; **3** s výchovným jazykom slovenským a maďarským, s výchovným jazykom maďarským **12**), čo je 7,6 % z celkového počtu materských škôl.

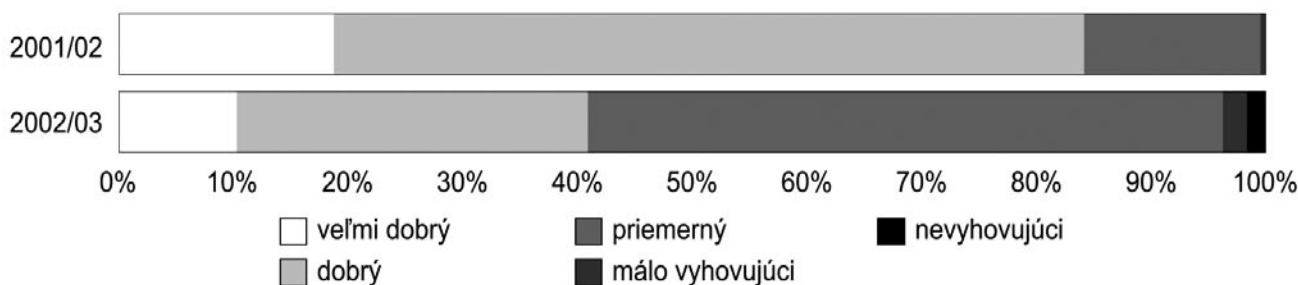
Vykonal sa **1 361** hospitácií na výchovných zložkách rozvíjanie poznania, matematické predstavy, jazyková výchova, telesná výchova a výtvarná výchova, ako aj ďalšie, počas rôznych organizačných foriem v priebehu dňa.

Celkove boli materské školy hodnotené: **26** ako veľmi dobré (v minulom školskom roku 65), ako dobré **76** (v minulom školskom roku 228), priemerných bolo **138** (v minulom školskom roku 54), málo vyhovujúcich **6** (v minulom školskom roku 1).

Tabuľka 23 Hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v materských školách v šk. r. 2002/2003

Slovné hodnotenie	Hodnotenú ukazovatele									
	celkové hodnotenie		vých.-vzdel.proces		vých.-vzdel. práca		podmienky výchovy a vzdel.		riadenie	
	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02	2002/03	2001/02
veľmi dobrý	26	65	26	54	43	106	38	103	26	67
dobrá	76	228	67	221	84	213	89	211	76	201
priemerný	138	54	146	72	112	29	115	32	138	75
málo vyhovujúci	6	1	7	1	4	0	4	2	6	5
nevyhovujúci	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0

Graf 46 Grafické znázornenie kvality výchovy a vzdelávania v materských školách v šk. r. 2002/2003

2.1.6.1 Výsledky výchovy a vzdelávania

V **rozvíjaní poznania** prevláda dobrá interakcia, stimulácia a kooperácia. Deti dobre až veľmi dobre zvládajú cieľové požiadavky Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách, nadobudnuté poznatky aplikujú v hrách a rozmanitých činnostiach. Nedostatky pretrvávajú v primeranosti požiadaviek kladených na deti, občas je málo dávaná a očakávaná spätná väzba. Chápanie detí len ako objektu pedagogického pôsobenia ako aj nevyvážené plánovanie obsahu jednotlivých tematických celkov majú za následok nerovnomerný rozvoj ich osobnosti.

Obsah **jazykovej výchovy** učiteľky plnili s využitím dostupných aktivizujúcich metód napomáhajúcich cielenému a zámernému rozvoju jazykových schopností a komunikatívnych zručností detí. Negatívom zostáva kladenie prevažne uzavretých otázok, neposkytovanie, ale ani neočakávanie spätnej väzby a prevažujúci rečový prejav učiteľky. Nedostatky pretrvávajú v plánovaní, v akceptovaní odporúčaných metodických postupov, chýba súbežnosť plnenia obsahu výchovy a vzdelávania. Nesprávny rečový vzor učiteľiek v dvojazyčnom prostredí a uprednostňovanie maďarského jazyka spôsobuje vytváranie nesprávnych rečových vzorcov detí.

Využívaním kooperatívneho spôsobu činnosti a netradičných učebných pomôcok ako aj realizáciou obojstrannej spätnej väzby sa v **matematických predstavách** cielené

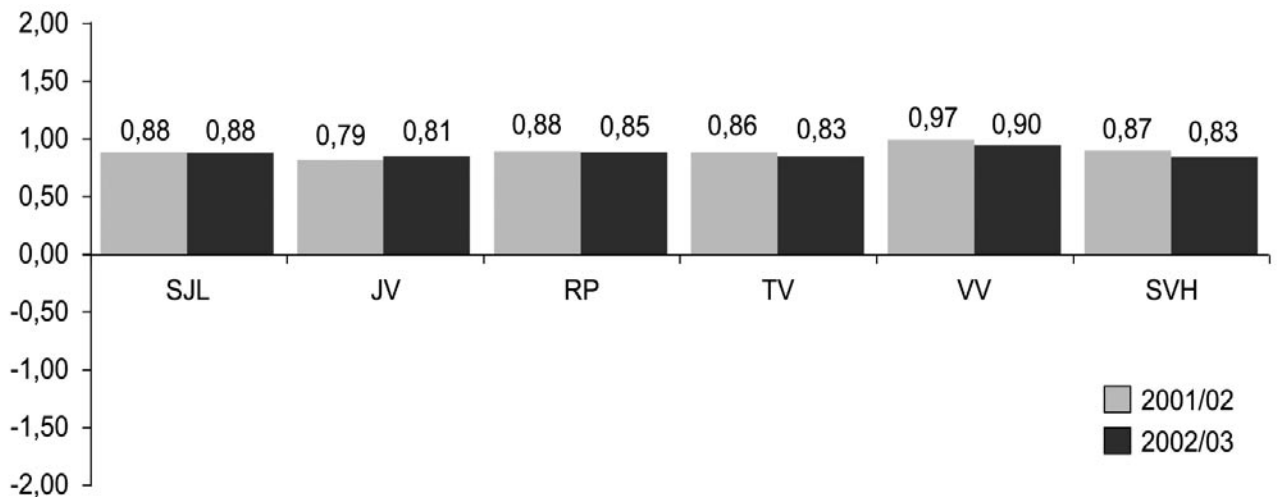
rozvíjajú matematické schopnosti a zručnosti, logické myslenie a konštruktívna aktivita detí. Pretrvávajú nedostatky v plánovaní, nedostatočne sa využívajú aktivizujúce metódy a formy práce, dominantné a didaktizujúce je postavenie učiteľky.

V **telesnej výchove** najvýraznejšie zo všetkých sledovaných výchovných zložiek funguje účinná spätná väzba. Kvalitné náradie a náčinie, dôslednosť v realizácii pohybových aktivít a prelínanie telesnej výchovy všetkými organizačnými formami priaznivo vplyva na vytváranie pozitívneho vzťahu detí k pohybovým aktivitám. Pretrvávajú nedostatky v akceptovaní metodických postupov, v skladbe telovýchovných cvičení a v plánovaní.

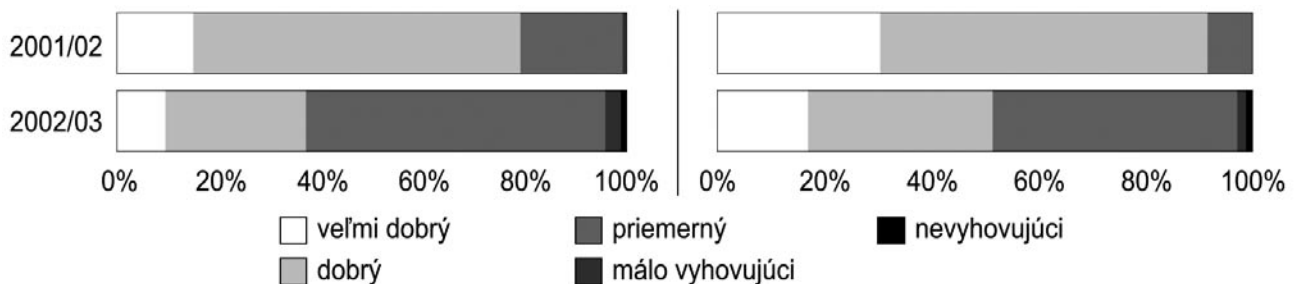
Vo **výtvarnej výchove** (s dôrazom na tematický celok výtvarné techniky a grafomotorika) sa využívajú rôznorodé formy a prostriedky. Priemerne sa rozvíja zrakovo-motorická koordinácia, deti vcelku dobre zvládajú jednotlivé grafické cviky. Odporúčané metodické postupy nácviku grafomotorických zručností sa nie vždy dostatočne akceptujú. Uvoľňovacie cvičenia sa realizujú sporadicky, chýba kvalitný a vhodný grafický materiál. Učiteľky občas neprimerane zasahujú do výtvarných činností, čím obmedzujú tvorivosť a nadanie detí. Absentuje cielené ďalšie vzdelávanie v tejto oblasti.

Na **rozvoj osobnosti** detí a formovanie ich hodnotovej orientácie priaznivo vplyva uplatňovanie prosociálneho výchovného štýlu. Kvalitná spolupráca s poradenskými zariadeniami a zariadeniami špeciálno-pedagogického poradenstva ako aj kvalitná individuálna logopedická starostlivosť priaznivo ovplyvňujú progres vo vývoji detí. Materské školy ojedinele nedostatočne využívajú svoje reálne možnosti. Účasťou na prehliadkach, súťažiach a výstavách podporujú sebarozvoj a zvyšujú sebavedomie detí. Vedú si kroniky, foto a videodokumentáciu, vydávajú vlastné časopisy.

Graf 47 Grafické znázornenie kvality výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách vo vybraných výchovných zložkách v šk. r. 2002/2003⁴³

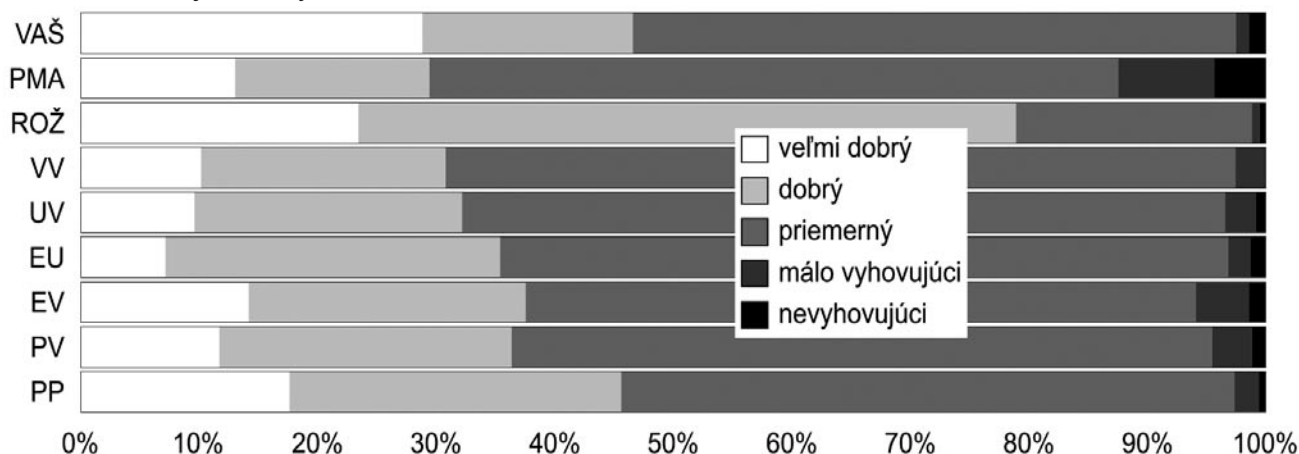
Graf 48 Grafické znázornenie kvality výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách v šk. r. 2002/2003

⁴³ Vysvetlenie skratiek v Grafe 47 obsahuje príloha 1 a 2

Tabuľka 24 Kvalita výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁴

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov								
	PP	PV	EV	EU	UV	VV	ROŽ	PMA	VAŠ
veľmi dobrý	44	29	35	18	24	25	58	32	71
dobrý	69	61	58	69	56	51	137	41	44
priemerný	128	145	139	152	158	165	49	143	126
málo vyhovujúci	4	9	11	5	7	5	1	20	3
nevyhovujúci	1	2	3	2	1	0	1	10	2

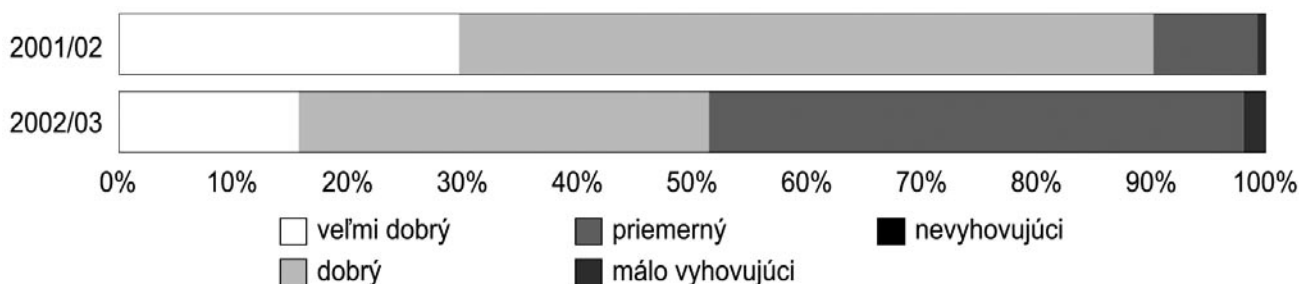
Graf 49 Grafické zobrazenie kvality výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁵

2.1.6.2 Podmienky výchovy a vzdelávania

Z hľadiska **personálnych podmienok** výrazným pozitívom je takmer 100 %-ná kvalifikovanosť a odbornosť učiteliek ako aj zvyšujúci sa počet učiteliek s vysokoškolským vzdelaním požadovaného smeru. Negatívom, po prechode kompetencií na nových zriaďovateľov, je prijímanie nekvalifikovaných učiteliek na úkor kvalifikovaných. Pozitívnym javom je pretrvávajúca vysoká estetická úroveň **interiérov** a ich efektívne využívanie. Zlý stav budov, zdevastované **exteriéry** a málo vyhovujúce priestory niektorých vidieckych materských škôl ohrozujú plynulosť prevádzky a obmedzujú výchovno-vzdelávaciu činnosť. Noví zriaďovatelia často bezdôvodne premiestňujú materské školy z typizovaných budov do zadaptovaných, hygienicky nevyhovujúcich priestorov.

Materiálno-technické podmienky sa zhoršujú, chýbajú tvorivé učebné pomôcky, novšie hračky, spotrebný materiál, pedagogická a iná literatúra, didaktická technika je výrazne opotrebovaná a zastaraná. Na kvalitu **psychohygienických podmienok** najviac vplyva uvoľnený, flexibilný denný poriadok. Cielene je realizovaný pitný režim, výchovné zložky sú v prevažnej miere rozvrhnuté správne. Pretrvávajúcim negatívom je realizácia riadených aktivít na úkor spontánnych ranných hier.

Graf 50 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v materských školách v šk. r. 2002/2003

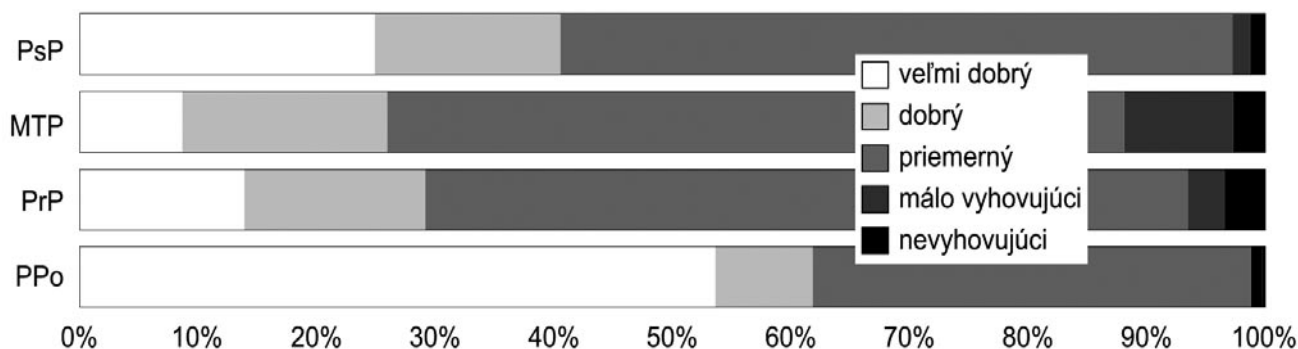

⁴⁴ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 24 obsahuje príloha 2

⁴⁵ Vysvetlenie skratiek v Grafe 49 obsahuje príloha 2

Tabuľka 25 Podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁶

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov			
	Ppo	PrP	MTP	PsP
veľmi dobrý	131	34	21	61
dobrá	20	38	43	38
priemerný	91	158	153	141
málo vyhovujúci	0	8	23	4
nevyhovujúci	2	8	6	2

Graf 51 Grafické znázornenie podmienok výchovy a vzdelávania v materských školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁷

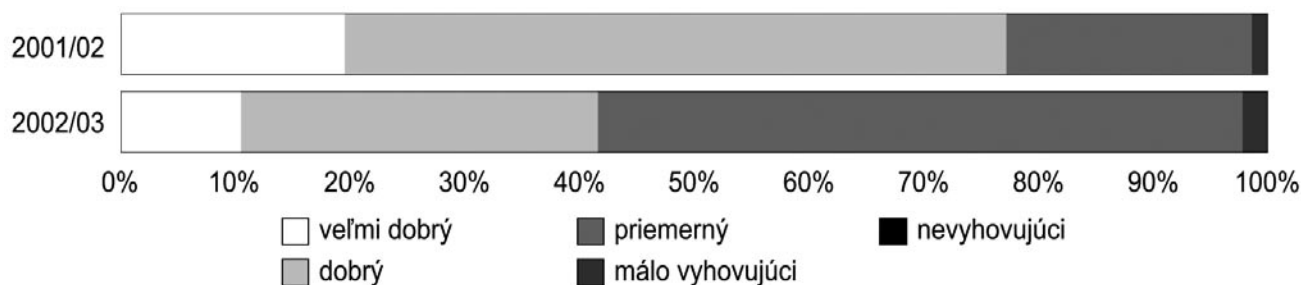
2.1.6.3 Riadenie výchovy a vzdelávania

Koncepcné zámery a ciele výchovy a vzdelávania priemerne rešpektujú špecifické podmienky materských škôl. Strategické a operatívne plánovanie je priemerne reálne, odráža sa v ňom aj realizácia doplnkových projektov. Kvalitne spracovaná organizačná štruktúra a stabilizácia pedagogických kolektívov umožňuje plynulú, systematickú a nerušenú výchovno-vzdelávaciu činnosť. Delegovanie kompetencií na ostatných zamestnancov a na interné metodické združenia je dobré. Pretrvávajú nedostatky vo výkone štátnej správy v 1. stupni (najmä pri vydávaní rozhodnutí), ako aj zavádzaní inovácií a progresívnych foriem práce. Výrazne chýba odborné a pedagogické usmerňovanie zo strany okresných úradov.

Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách sa na priemernej úrovni plní vo všetkých organizačných formách, je obohacovaný realizáciou nadštandardných aktivít. Pretrvávajú nedostatky vo formálnom spracúvaní plánov výchovno-vzdelávacej činnosti, v absencii diferenciacie obsahu výchovy a vzdelávania a neakceptovaní odporúčaných metodických postupov.

Vnútroškolská kontrola sa realizuje priemerne, vhodnými prostriedkami, so stanovenými kritériami hodnotenia. V jej realizácii pretrvávajú formalizmus, nesystematickosť a náhodnosť. Dobré je zabezpečený prístup k potrebným informáciám, pozitívna je spolupráca s rodinou. Činnosť rád škôl je u väčšiny nedostatočná, až úplne absentujúca. **Dokumentácia** je vedená prevažne v súlade s platnou legislatívou. Pretrvávajú priemerná, ojedinele až málo vyhovujúca **orientácia** riaditeľiek v **platnej legislatíve**, v jej dodržiavaní sú nedostatky.

Graf 52 Grafické znázornenie riadenia v materských školách v šk. r. 2002/2003

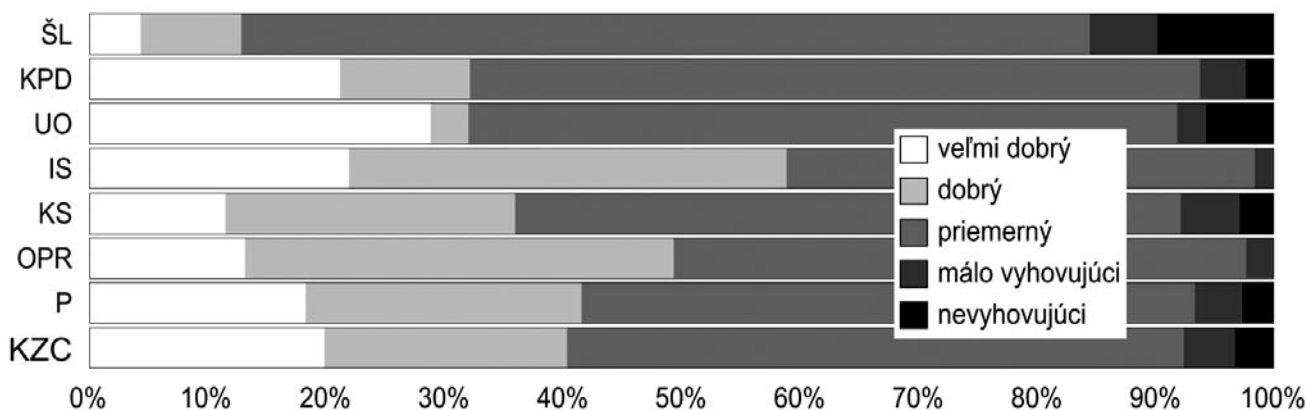

⁴⁶ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 25 obsahuje príloha 2

⁴⁷ Vysvetlenie skratiek v Grafe 51 obsahuje príloha 2

Tabuľka 26 Riadenie v materských školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁸

Hodnotenie	Počet škôl hodnotených podľa jednotlivých ukazovateľov							
	KZC	P	OPR	KS	IS	UO	KPD	ŠL
veľmi dobrý	50	46	33	29	55	72	53	11
dobrá	51	58	90	61	91	8	27	21
priemerný	128	127	119	138	97	147	152	177
málo vyhovujúci	11	10	4	12	3	6	9	14
nevyhovujúci	6	5	0	6	0	13	5	23

Graf 53 Grafické znázornenie riadenia v materských školách podľa jednotlivých ukazovateľov v šk. r. 2002/2003⁴⁹

Školská inšpekcia v materských školách vcelku hodnotí ako

dobré

- významné aktivity materských škôl a rozvoj osobnosti detí,
- kvalifikovanosť a odbornosť učiteliek,
- informačný systém,

priemerné

- výchovno-vzdelávaciu činnosť ako celok,
- priestorové, materiálno-technické a psychohygienické podmienky,
- plnenie Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách,
- koncepčné zámery a ciele, kontrolný systém a odborné a pedagogické riadenie,
- orientáciu riaditeľiek v platnej legislatíve a jej dodržiavanie v praxi,

Kľúčové pozitíva:

- takmer 100 %-ná kvalifikovanosť a odbornosť učiteliek,
- plnenie Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách,

Kľúčové negatíva:

- absencia kvalitného ďalšieho vzdelávania,
- nerešpektovanie platnej legislatívy pri personálnom obsadzovaní pedagogických kolektívov,
- zasahovanie zriaďovateľov do riadiacich kompetencií riaditeľiek,

Smerovanie vývoja:

- ohrozovanie kvalifikovanosti a odbornosti nedodržiavaním platnej legislatívy v personálnej oblasti zo strany zriaďovateľov,
- znižovanie úrovne odborného a pedagogického riadenia kvôli nekvalifikovaným zásahom zriaďovateľov do kompetencií riaditeľiek a stagnujúce ďalšie vzdelávanie.

⁴⁸ Vysvetlenie skratiek v Tabuľke 26 obsahuje príloha 2

⁴⁹ Vysvetlenie skratiek v Grafe 53 obsahuje príloha 2

Zoznam materských škôl, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia**Bratislavský kraj**

Bratislava, Bradáčova
 Bratislava, Gessayova 31
 Bratislava, Grosslingova 48
 Bratislava, Hargašova 7
 Bratislava, Jeséniova ul.,
 Bratislava, Kaméliová 10
 Bratislava, Medená 24
 Bratislava, Miletičova 37
 Bratislava, Piesočná 2
 Bratislava, Ševčenkova 35
 Bratislava, Špitálska 49
 Bratislava, Ušiaková 1
 Častá, Hlavná 293
 Jablonové 350
 Malacky, Hviezdoslavova
 Pezinok, Za hradbami 1
 Rovinka
 Tomášov, Mierová 1
 Vištuk
 s VJM, Tomášov
 Vlky
 Vysoká pri Morave, Hlavná 37
 Zálesie, Malinovského 1

Trnavský kraj

Bílkové Humence
 Bíňovce č. 8
 Dolné Lovčice
 Drahovce
 Gáň, Hlavná 23
 Hlohovec, Hollého ul.
 Holíč, Zámocká ul.
 Horné Trhovište
 Jaslovské Bohunice
 Krakovany
 Letničie
 Mokry Háj
 Oreské
 Rohov
 Sered', Cukrovarská ul.
 Sered', Jesenského ul.
 Skalica, Ul. L. Svobodu
 Smolinské
 Trnava, Ľudová ul.
 Trnava, Spartakovská ul.
 Vlčkovce, č. 113
 Vrbové, Jantauscha 5

Trenčiansky kraj

Bánovce nad Bebravou, Ul. Hollého 124
 Brezová pod Bradlom, Sídliisko
 D. Jurkoviča 426, Dolná Súča
 Horná Streda
 Horná Ves
 Ivanovce
 Livinské Opatovce
 Myjava, Bradáčova 773/30
 Nové Mesto nad Váhom,
 Partizánske, Obuvnícka ul.
 Dubnica nad Váhom, Centrum
 Stará Turá, Hurbanova 142

Pobedim
 Považská Bystrica, Dukelská
 Považská Bystrica, Praznov 4
 Považská Bystrica, Slovanská
 Prievidza, Benického
 Púchov, Športovcov 1412
 Rybany 372
 Trenčianske Teplice, SNP 75
 Trenčín, M. Turkovej č. 5
 Trenčín, Stromová 3
 Ul. Hurbanova 1

Nitriansky kraj

Babindol
 Bátovce 408
 Čab
 Čierne Kľačany, Vozokanská
 Svätý Peter, Školská 20
 Dolné Obdokovce
 Dolný Pial, Hlavná 10
 Hrušovany
 Chotín, Kostolná 225
 Imeľ, Nová 622
 Kolárovo, Lesná 8
 Komárno, Lodná 2
 Levice, Dopravná 60
 Levice, Hlboká 1
 Malé Ripňany
 Nesvady, Hurbanova 4
 Nitra, Bazovského ul.
 Nitra, Nábregie mládeže
 Okánikovo, Veľké Kosihy
 Plášťovce 280
 Podhájska
 Práznovce
 Rajčany
 Rastislavice
 s VJM Sokolce, Hlavná 26
 s VJM Komárno, Eötvösa 48
 s VJM Levice, Tekovská 28
 s VJM Máláš 165
 s VJM Sokolce, Hlavná 26
 s VJM Tvrdošovce
 Svätý Peter, Pivničná 8
 Šahy, Hontianska cesta 45
 Šahy, Ľ. Štúra 14
 Topoľčany, Škultétyho
 Trnovec nad Váhom
 Tvrdošovce, Hlboká
 Tvrdošovce, Obchodná
 Veľký Kýr, Apatská ul.
 Žitavany, Opatovská 380

Žilinský kraj

Bobrov č. 171
 Brezovica, Dolné hrady 217
 Bytča, Sídliisko 5
 Dolný Kubín, Obrancov mieru
 Dolný Kubín, Záskalická
 Liptovský Hrádok, Belanská 7
 Dražkovce, Dražkovce 154
 Horná Štubňa 528

Hričovské Podhradie č. 98
 Komjatná, Školská 291
 Kotešová
 Kraľovany č.93
 Krásno nad Kysucou, Lesnícka
 Ružomberok, Riadok 4
 Liptovský Mikuláš, Vranovská
 Novot' 217
 Liptovský Mikuláš-Okoličné,
 Liptovský Trnovec, Kláštorná 550
 Martin, Nálepková 5
 Martin, Zvolenská 32
 Námestovo, Komenského
 Martin, Uzlovská 6
 Predmier, Bajzova 152
 Trstená, Družstevná 492/2
 Turčianske Teplice,
 Turčiansky Michal 139
 Vitanová 89
 Vrútky, Fr. partizánov 19
 Žilina, Gaštanová 53
 Žilina, Žilinská Lehota 41

Banskobystrický kraj

Banská Bystrica, 9. mája č. 26
 Banská Bystrica, Cesta k nemocnici
 391/17
 Banská Bystrica, Magurská 14
 Bušince
 Bzenica č. 193
 Čerín č. 50
 Čierny Balog, Hlavná 60
 Detva, Nám. SNP 17
 Dobrá Niva, Ul.8. Marca
 Dolná Lehota č. 160
 Hnúšťa – Centrum
 Horná Lehota č. 65
 Hriňová, Školská č. 1614
 Hronsek, Hronsecká č. 28/63
 Jasenie, Partizánska cesta č.
 Jelšava, Jesenského 341
 Kováčová, Trávniky č. 380/13
 Kráľ č. 226
 Ladomerská Vieska č. 114
 Lieskovec, Nová 2912/2
 Lom nad Rimavicou 3
 Lovinobaňa, Školská 78
 Lučatin č. 54
 Lučenec, Fiľakovská cesta 12
 Lučenec, Rúbanisko II/2
 Lutíla, Slobodné č. 315
 Modrý Kameň, Poľná 541
 Nevoľné č. 33
 Ožďany č. 552
 Priečod č. 283
 Rimavská Sobota, Dobšinského
 Hucín 20
 Rudno nad Hronom č. 9
 Ružiná č. 170
 Sása č. 119
 Veľká Lúka, Ul. MDD č. 17
 Veľký Krtíš, Poľná 2

VJS a VJM Čakanovce
 ZŠ 1. – 4. roč. s MŠ Prenčov č. 203
 ZŠ s MŠ Cerovo 58
 ZŠ s MŠ Hrnčiarska Ves č. 82
 ZŠ s MŠ Tachty č. 101
 ZŠ s MŠ, Hronský Beňadik
 Zvolen, Voljanského 4913/2
 Žiar nad Hronom, Dr.Jánskeho

Prešovský kraj

Bardejov, Nový sad
 Batizovce
 Breznica
 Čaklov
 Dlhé nad Cirochou
 Drienica
 Hencovce
 Hniezdne
 Holumnica
 Hudcovce
 Humenné, Kudlovska ul.
 Jablonov
 Kľušov
 Lada
 Ladomírová
 Levoča, Predmestie

Mokroluh
 Nižná Polianka
 Plavnica
 Poprad, Sobotské námestie
 Prešov, Ďumbierska ul.
 Prešov, Hviezdoslavova ul.
 Prešov, Sabinovská 60
 Prešov, Slánska 21
 Rokytov
 Rovné
 Sabinov, Jarková ul.
 Sedliská
 Slovenská Ves
 Smilno
 Snina, Duklianskych hrdinov
 Stropkov, Bokšanská ul.
 Štrba
 Vyšný Mirošov
 Závadka
 Sabinov, Nám. slobody
 Žakovce

Košický kraj

Bidovce
 Huta
 Chrasť n. Hornádom 44

Jovsa
 Košice, Hečkova 13
 Košice, Kalinovská 9
 Košice, Ovrúčská 14
 Košice, Šafárikova 4
 Košice, Watsonova 2
 Košická Belá
 Kružná
 Lastomír
 Michalovce, Leningradská 1
 Michalovce, Močarianska 110
 Michalovce, Vajanského 5
 Rožňava, E. Rótha
 Sečovce, Obchodná 26/63
 Sliepkovce
 Spišská Nová Ves, Novoveská
 Spišské Vlachy, Žehra 10
 Spišská Nová Ves, Lipová 21
 Staré
 Svinica
 Švedlár
 V. Kapušany, L.N.Tolstého
 Vítkovce 20
 Závadka
 Žakarovce
 Žehra 48

2.1.7 Špeciálne výchovné zariadenia

Komplexné inšpekcie sa vykonali vo všetkých **9 reedukačných domovoch pre mládež** v SR. Vykonaných bolo **114** hospitácií v **49** výchovných skupinách a v jednotlivých druhoch škôl zriadených pri reedukačných domovoch pre mládež.

Priebeh **výchovnej starostlivosti** sa sledoval v **49** výchovných skupinách. Charakteristická je podnetná a motivujúca interakcia a kooperácia vychovávateľ – chovanec, komunikácia je dobrá, spätná väzba miestami slabšia, atmosféra väčšinou priateľská. Organizácia výchovnej činnosti je premyslená, pracovný čas efektívne využitý, štýl práce je kultivovaný. Uplatnené metodické postupy, formy prevýchovy a techniky korekcie správania boli u niektorých jedincov viac, u iných menej účinné. Výsledky výchovnej starostlivosti vo vzťahu k cieľu a obsahu reedukácie sú prevažne na priemernej, ojedinele na dobrej úrovni, vo vzťahu k aplikácii čiastkových cieľov individuálneho reedukačného programu sú dobré.

Formovanie osobnosti mladistvých prostredníctvom **individuálnych reedukačných programov** je premyslené a motivujúce. Programy sú dobre vypracované, v prevýchovnom procese sa uplatňujú systematicky, pravidelne sú vyhodnocované a dopĺňané. Kvalita plnenia je podmienená individuálnymi odlišnosťami psychosociálneho vývinu žiakov. Zvolené metódy a formy prevýchovy sú primerané stanovenej diagnóze správania chovancov a ich mentálnej úrovni, často zodpovedajú progresívnym trendom, v konečnom dôsledku sú však menej efektívne. Základným prostriedkom prevýchovnej činnosti je denný režim.

K samostatnosti a zodpovednosti sú **chovanci** vedení vo výchovných skupinách prostredníctvom sebaobslužných prác, jednotlivých zložiek výchovnej činnosti, prípravou na vyučovanie. Významný vplyv na prevýchovný proces majú pravidelné komunitné stretnutia. Ak je v RDM psychológ alebo liečebný pedagóg, realizuje špeciálne prevýchovné programy a terapie. Na posilnenie bezpečnosti sú vypracované opatrenia na zamedzenie mimoriadnych udalostí a páchania násillia chovancov voči sebe alebo okoliu, primerané charakteru priestupkov. Pri výchovnej izolácii chovanca sa dodržiava štatút ochrannej miestnosti.

Správanie sa denne hodnotí na **komunitných stretnutiach**, bodovací systém s hodnotiacou škálou je silne motivujúci. Medzi najväčšie problémy patria úteky. Zariadenia sa riadia vnútorným poriadkom, ktorý vytvára podmienky pre dobré vzťahy medzi pedagogickými zamestnancami a chovancami. Rozdielny je však stupeň dôvery, výchovný štýl, miera humanizácie, ktorá prevláda v jednotlivých zariadeniach. V niektorých RDM aktívne pracuje samospráva, inde samosprávny orgán chovancov nie je vytvorený. Primerane tomu sú rozdielne emocionálne postoje, reakcie, záujem chovancov, ale aj celkové výsledky reedukácie.

Atmosféra vo výchovných skupinách je akceptujúca, vzťahy medzi chovancami však nie sú súdržné. Spolupatričnosť, ochota pomáhať, neverbálna a verbálna komunikácia je priemerná. Zverenci nemajú vytvorený primeraný hodnotový systém. Záujem chovancov o prevýchovnú činnosť prevláda, dobrá je aktivita mládeže na komunitných stretnutiach a pri organizovaní záujmovej činnosti. Kvalita prevýchovy z hľadiska podmienok a efektivity činnosti vychovávateľov a odborných zamestnancov je zväčša dobrá, výsledky prevýchovnej činnosti chovancov sú na priemernej, rozvoj osobnosti zverencov na dobrej úrovni.

Činnosti preventívneho a multidisciplinárneho charakteru sú zväčša na dobrej, v 1 RDM na málo vyhovujúcej úrovni. Prevencia drogových závislostí a kriminality mládeže sa prelína celým reedukačným procesom. Účinný je **systém spolupráce** RDM s odborními sociálnych vecí a rodiny okresných úradov, so sociálnymi kurátormi, s prokuratúrou a štátnou políciou. RDM podporujú a organizujú mnohé spoločensko-kultúrne akcie, veľký dôraz sa kladie na športové činnosti. Aktivity s významným vplyvom na reedukačný proces a prázdninovú činnosť možno hodnotiť ako dobré, sú však obmedzené finančnými možnosťami RDM.

Pre chovancov v reedukačných domovoch pre mládež je zabezpečené **vyučovanie**. Stredné odborné učilište je súčasťou 6 RDM. **Kvalita vyučovania** je prevažne na dobrej až priemernej úrovni, v 1 RDM na veľmi dobrej. Odborná a technická príprava, odbornosť výkladu pracovných inštrukcií je vcelku dobrá. Vzdelávacie výsledky sú väčšinou na úrovni priemeru, v 1 zariadení menej vyhovujúce, v 1 veľmi dobré.

Učilište (v 3 zariadeniach) poskytuje dvojročnú i jednoročnú prípravu v učebnom odbore. Kvalita vyučovania z hľadiska činnosti pedagógov dosahuje dobrú úroveň, výsledky činnosti žiakov, sú priemerné. **Príprava žiakov** v odbornom učilišti sa uskutočňuje v 5 prevýchovných zariadeniach, v 1 zariadení i s kurzom pre chovanky, ktoré nemajú predpoklady úspešne ukončiť vzdelávanie poskytované odborným učilišťom. Špeciálno-pedagogické postupy sa uplatňovali na dobrej úrovni, didaktické prostriedky neboli dostatočne využité. Výchovno-vzdelávací proces troch odborných učilíšť bol na dobrej, v ostatných na priemernej úrovni. 3 zariadenia zastrešujú základnú školu.

Kvalita vyučovania je na dobrej úrovni, kvalita učenia je lepšia než priemerná. V 1 zariadení si chovanky počas prípravy v učebnom odbore dopĺňajú vzdelanie poskytované základnou školou. Pre žiakov s mentálnym postihnutím sú v 3 RDM zriadené triedy špeciálnej základnej školy. Výchovno-vzdelávací proces na vyučovacích hodinách a vyučovacích jednotkách odborného výcviku je z hľadiska činnosti pedagógov i žiakov na priemernej úrovni. Atmosféra v triedach je pokojná, žiaci sú vedení k dodržiavaniu medziľudských vzťahov a k vzájomnej úcte.

Podmienky výchovy a vzdelávania v RDM sú veľmi rozdielne. Kvalifikovanosť vychovávateľov je v rozmedzí 12,5 % po 100 %, **kvalifikovanosť** a **odbornosť** vyučovania je v rozpätí 16,67 % až po 100 %. Počet odborných zamestnancov väčšinou nepostačuje. Tretina zariadení má zodpovedajúce až predimenzované vonkajšie i vnútorné priestory, v ostatných sú priestorové podmienky priemerné až menej vyhovujúce, väčšina budov nebola pôvodne určená na účely reedukácie. **Materiálno-technické** vybavenie prevýchovných zariadení je na dobrej úrovni v 3, na priemernej v 5 a na málo vyhovujúcej úrovni v 2 RDM. **Psychohygienické podmienky** sú dodržané.

Vonkajšia a vnútorná diferenciacia reedukačných domovov pre mládež podľa § 14 ods. 5 a 6 zákona č. 202/2001 Zb. o školských zariadeniach sa v praxi nerealizuje z dôvodu nedostatku priestorových podmienok na vytvorenie uzatvorených oddelení podľa jednotlivých druhov starostlivosti a režimu.

Školy a školské zariadenia majú spoločné vedenie. Konceptia rozvoja RDM zameraná na humanizáciu prevýchovy uplatňovaním prosociálneho výchovného štýlu je väčšinou dobrá, krátkodobé ciele sú reálne. Operatívne plány a vnútorný poriadok zariadení sú kvalitné. Úroveň pedagogického a odborného **riadenia** celkove je dobrá.

Kontrolný systém v zariadeniach je prevažne fungujúci, učebné plány a učebné osnovy sa plnia na dobrej úrovni, systém hodnotenia chovancov je veľmi dobre vypracovaný. **Vnútorný informačný systém** je prepracovaný a účinný. Spolupráca s vonkajšími subjektami a so zriaďovateľom je na dobrej úrovni, spolupráca s rodinou chovancov je problematická, záujem rodičov o deti je zriedkavý alebo žiadny. **Pedagogická dokumentácia** sa vedie na dobrej úrovni, s formálnymi nedostatkami. Orientácia v legislatíve je dobrá, v jej dodržiavaní v praxi sú menšie nedostatky.

Školská inšpekcia v reedukačných domovoch pre mládež vcelku hodnotí ako

veľmi dobré

- dodržiavanie individuálnych reedukačných programov,
- hodnotiaci bodovací systém chovancov,

dobré

- kvalitu reedukácie z hľadiska činnosti vychovávateľov a odborných zamestnancov,
- kvalitu vzdelávania z hľadiska činnosti učiteľov a majstrov odborného výcviku,
- podmienky vzdelávania v školách pri RDM,
- psychohygienické podmienky a zdravotnícku starostlivosť o chovancov,
- rozvoj osobnosti chovancov,
- koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania,

priemerné

- kvalitu reedukácie a vzdelávania z hľadiska činnosti chovancov,

málo vyhovujúce:

- vybavenosť výpočtovou technikou,
- vonkajšia informovanosť smerom k rodičom chovancov,

nevyhovujúce

- vonkajšia a vnútorná diferenciacia RDM,
- kvalifikovanosť pedagógov niektorých zariadení,
- priestorové a materiálne vybavenie niektorých RDM,

Kľúčové pozitíva:

- jednotlivé úseky a ich činnosť tvoria komplementárne časti a vytvárajú z hľadiska poslania kompaktný celok,
- aktivity s významným vplyvom na reedukačný proces, dôraz na športovú činnosť,
- profesijná príprava žiakov s cieľom uplatnenia sa v spoločnosti,
- humanizácia prevýchovnej činnosti vo väčšine zariadení,

Kľúčové negatíva:

- nedostatok odborných zamestnancov (psychológ, liečebný pedagóg), s tým súvisiaca absencia špeciálnych programov a nerealizovanie terapeutickú činnosti.

Zoznam reedukačných domovov pre mládež, v ktorých bola v školskom roku 2002/2003 vykonaná komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

Sološnica
Veľké Leváre

Trnavský kraj

Hlohovec, Zámok
Trstín

Trenčiansky kraj

Chalmová

Nitriansky kraj

Zlaté Moravce, Prílepká 6

Banskobystrický kraj

Tornaľa, Mierová 137

Prešovský kraj

Spišský Hrhov, Osloboditeľov

Košický kraj

Košice, Horný Bankov

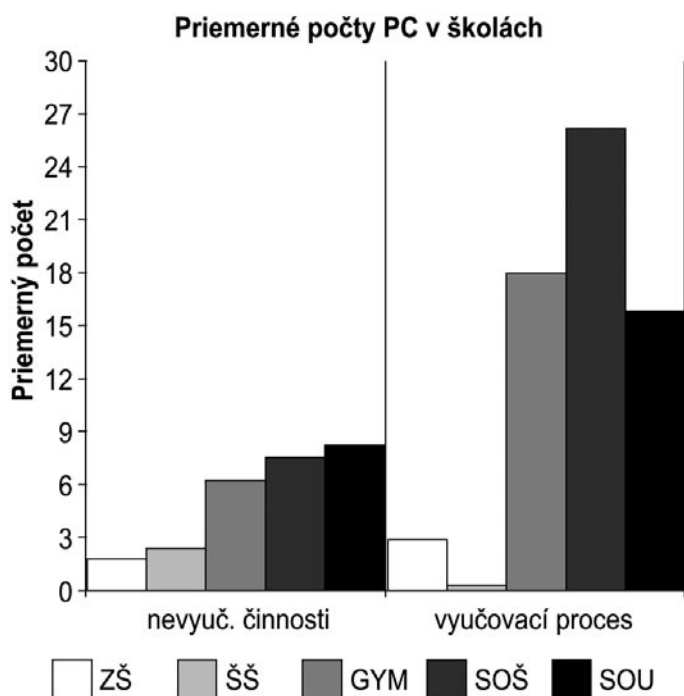
2.2 Závbery z rôznych oblastí činnosti škôl a školských zariadení

Činnosť škôl a školských zariadení sa sledovala okrem komplexných inšpekcií aj prostredníctvom čiastkových úloh pri komplexných inšpekciách, pri tematických a čiastkových inšpekciách.

2.2.1 Stav a úroveň zavádzania a využívania informačných technológií v základnej škole a v stredných školách

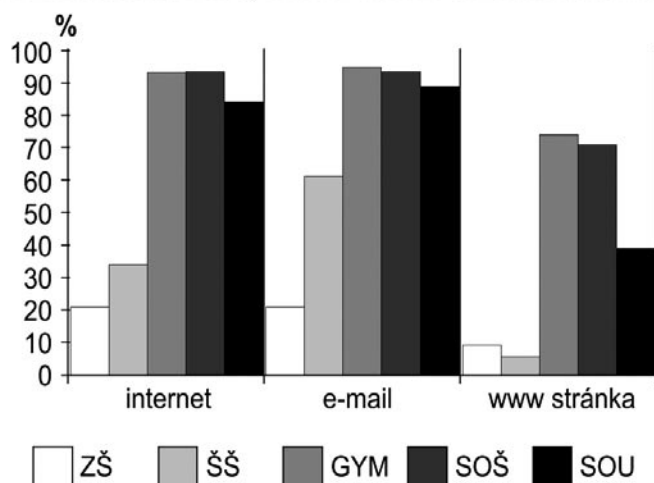
Úroveň informatizácie škôl sa zisťovala podľa množstva a spôsobu využívania personálnych počítačov (PC) typu 486 a vyššieho v administratíve školy, napojením na internet, používaním elektronickej pošty a vlastných webovských stránok a najmä zaradením PC do vyučovacieho procesu. Zisťovanie sa uskutočnilo už druhý rok, dôležité údaje z vlaňajšieho zisťovania uvádzame pre porovnanie popri nových údajoch v zátvorke.

Graf 54

Graf 55

Používanie internetu, e-mailu a www stránok v školách

Na internet je napojených len málo ZŠ 31 %, (20 %) a ŠŠ 61 %, (33 %), veľmi dobrá je situácia v stredných školách 95 % (90 %).

Obdobná je situácia vo využívaní elektronickej pošty, e-mailovú adresu má len málo ZŠ 31 %, (20 %), viac ŠŠ 64 %, (60 %) a veľmi dobre sú na tom stredné školy v priemere 94 %, (92 %).

Vlastnú webovskú stránku má len veľmi málo ZŠ 16 %, (8 %) a ŠŠ 6 %, (6 %), viac SOU 41 %, (38 %) a dobrá situácia je v G 83 %, (73 %) a SOŠ 75 % (70 %), kde ich tvoria a aktualizujú poverení učitelia najmä v spolupráci so žiakmi.

V ZŠ sa aspoň jeden z predmetov zameraných na informatiku a výpočtovú techniku vyučuje povinne len v 15 % (10 %), voliteľne 10 % (4 %) a nepovinne 33 % (21 %). Na 60 % (65 %) ZŠ sa predmety IVT vôbec nevyučujú.

V sledovaných špeciálnych školách sa predmety **IVT** vyučovali povinne len v 15 % (0 %), voliteľne v 9 % (0 %) a nepovinne v 12 % (0 %).

V gymnáziách sa vyučuje priemerne v 2, v SOŠ v 2 – 3 a v SOU v 1 – 2 odborných učebniach vybavených priemerne 10 (8) PC.

PC používajú v ZŠ priemerne 2 učitelia v 1 – 2 vyučovacích predmetoch nepatriacich do IVT (najmä matematika, prírodovedné predmety a cudzie jazyky), v gymnáziách 10 učitelia v 8 (5 – 6) (najmä matematika, prírodovedné predmety a cudzie jazyky), v SOŠ 7 – 8 (6 – 7) učitelia v 5 (4) (najmä účtovníctvo, technika administratívy a korešpondencia) a v SOU 4 – 5 učitelia v 4 predmetoch nepatriacich do IVT (najmä účtovníctvo, technika administratívy a korešpondencia). Existujú však veľké rozdiely medzi jednotlivými školami – od nevyužívania PC až po ich veľké nasadenie.

Predmety IVT sa vyučujú na ZŠ v 39 % (32 %) kvalifikovanými učiteľmi, v gymnáziách v 65 % (61 %), v SOŠ v 65 % (79 %) a v SOU v 52 % (64 %) kvalifikovanými učiteľmi.

Zistilo sa, že 13 % (16 %) PC v ZŠ je zo školského rozpočtu, podobne 32 % (40 %) v ŠŠ, 18 % (22 %) v GYM, 35 % (27 %) v SOŠ (rozpočtové organizácie) a 72 % (69 %) v SOU (príspevkové organizácie) je zo školského rozpočtu. Najväčším zdrojom PC v školách sú dary od iných organizácií – v ZŠ 46 % (54 %), v ŠŠ 29 % (38 %), v GYM 41 % (41 %) a v SOŠ 23 % (28 %). V rámci domácich projektov (najmä Infovek) celkove sledované školy získali 15 % (11 %) PC, z medzinárodných projektov 5 % (2 %) PC.

Na jeden PC pripadá v priemere 24 (30) žiakov (na vyučovacie účely 31 (44)), pričom v ZŠ 44 (73), v GYM 17 (19), v SOŠ 10 (10) a v SOU 14 (16) žiakov.

V 60 % (52 %) škôl majú žiaci možnosť využívať PC a v 38 internet v mimovyučovacom čase v priemere takmer hodinu denne, čo využíva takmer 7 % (5 %) žiakov.

Negatíva:

- Až 60 % (65 %) žiakov ZŠ sa nestretne vo vyučovaní s PC.
- Zo školského rozpočtu je zakúpených len 13 % (16 %) PC v ZŠ, 32 % (40 %) v ŠŠ, 18 % (22 %) v GYM a trend je negatívny.
- Malý nárast v rámci domácich projektov (najmä Infovek), z ktorých sledované školy získali 15 % (11 %). Školy sú vo veľkej miere závislé od darov PC od sponzorských firiem a od darov rodičov.
- Počet žiakov 24 (30) resp. 31 (44) vo vyučovaní na jeden PC je stále veľmi vysoký.
- Nízka je kvalifikovanosť učiteľov predmetov IVT v ZŠ v 39 % (32 %), v GYM 65 % (61 %), v SOŠ v 65 % (79 %) a v SOU v 53 % (64 %), ktorá v odborných školách dokonca klesla.

2.2.2 Stav primárnej prevencie drogových závislostí v základnej škole, špeciálnej základnej škole a stredných školách

Úloha sa plnila ako čiastková úloha pri komplexných inšpekciách. Cieľom bolo zistiť stav primárnej prevencie drogových závislostí (ďalej prevencia) v **základných školách (ZŠ)**, **stredných školách (SŠ)** a **špeciálnych školách (ŠŠ)**. Pozornosť bola zameraná na základné údaje o koordinátoroch prevencie drogových závislostí (ďalej koordinátor), ich činnostiach v škole, vzdelávaní, skúsenostiach a podnetoch, využívaní dostupných prostriedkov a postupov v prevencii a stav plnenia úloh v zmysle pedagogickoorganizačných pokynov ministerstva školstva.

Úloha sa plnila v **380 školách**, z toho v 367 štátnych a 13 neštátnych školách (12 cirkevných, 1 súkromná); z hľadiska druhov škôl v **271 ZŠ, 79 SŠ** (22 G, 31 SOŠ, 26 SOU/U)⁵⁰ a 30 ŠŠ. Z hľadiska počtu žiakov boli zastúpené školy do 100 žiakov (107), 100 – 300 žiakov (98), 300 – 500 (85), 500 – 1 000 a viac žiakov (17).

Údaje sa získavali najmä exploratívnou metódou prostredníctvom **dotazníka pre koordinátorov prevencie drogových závislostí** (298 respondentov)⁵¹ a **riadeným rozhovorom s riaditeľom školy** (380 riaditeľov škôl). Pri spracúvaní údajov sa použila metóda analýzy, syntézy a komparácie. Pri plnení úlohy školská inšpekcia spolupracovala okrem riaditeľov škôl aj s výchovnými poradcami, učiteľmi a triednymi učiteľmi.

Funkciu **koordinátorov** vykonávajú prevažne ženy s viacročnou pedagogickou praxou, prevažne učelia prírodovedných a výchovných predmetov. Väčšina koordinátorov bola určená vedením školy, skoro polovica koordinátorov vykonáva v škole jednu alebo viac funkcií. Väčšina koordinátorov sa venuje tvorbe plánu a kontrole jeho plnenia, tretina menej uspokojivo. Prevažuje organizovanie jednorazových akcií nad koordinovaním a usmerňovaním činností učiteľov (výrazne v G a SOU), ktoré je menej uspokojivé.

Spolupráca s vnútornými subjektami školy prevažuje nad spolupracou s vonkajšími subjektami. Dobrá frekvencia spolupráce je s vedením školy a žiakmi, menej frekventovaná s rodičmi a triednymi učiteľmi. Frekvencia spolupráce a jej kvalita nemajú rovnaké hodnoty. Dobrá kvalita spolupráce je s vedením školy a výchovným poradcom, priemerná až menej uspokojivá s rodičmi a žiakmi v SŠ a ŠZŠ. Vedenia škôl vytvárajú na činnosť vcelku dobré podmienky (lepšie v ŠŠ a SŠ), skoro pätina koordinátorov v ZŠ ich hodnotí ako dostačujúce.

⁵⁰ G – gymnázium, SOŠ – stredná odborná škola, SOU/U – stredné odborné učilište/učilište.

⁵¹ Z celkového počtu škôl 380 škôl, v 82 školách neplnoorganizovaných (málotriednych školách) školách neboli ustanovení koordinátori.

Úsilie získať **finančný grant** na podporu preventívnych aktivít má slabú odozvu v praxi. Školy, ktoré grant získali, lepšie hodnotia skúsenosti s využitím grantu ako s jeho získaním, poukazujú na administratívne ťažkosti.

Vcelku je **finančne ohodnotená** polovica koordinátorov, najviac v SOU/U a SZŠ, najmenej v ZŠ (viac ako polovica), čo je dôvodom ich nespokojnosti.

Vybavenosť publikáciami Nenič svoje múdre telo pre 1. – 4. roč. ZŠ je vcelku dobrá, publikáciami Ako poznám sám seba? pre 5. – 9. roč. ZŠ/1. – 4. roč. OGY je menej uspokojivá v ZŠ, neuspokojivá v SZŠ, publikáciami Ako sa stať sám sebou pre 1./2. roč. SŠ a 5./6. roč. OGY je vcelku dobrá, nie všetky SŠ ich však majú k dispozícii. Nedostatočný počet publikácií pre žiakov má polovica škôl najmä s rizikovými skupinami žiakov (ZŠ, SOU, SZŠ). Skoro tri štvrtiny učiteľov nemajú príslušnú metodickú príručku; negatívnym dopadom je neuspokojivá oboznámenosť učiteľov so spôsobmi a formami práce s textami z tohto dôvodu. Učebné texty sa prevažne prijímajú pozitívne, prevažujú prínosy nad negatívami. Ich využívanie z hľadiska vyučovacích predmetov je vcelku uspokojivé. Dopadom menej uspokojivého stavu zosúlaďovania činnosti učiteľov koordinátormi sú organizačné problémy, ktoré brzdia využívanie textov vo vyučovacom procese (najmä v ZŠ). Zapojenosť škôl do projektov je na nižšej ako priemernej úrovni.

Väčšina koordinátorov sa zúčastňuje krátkodobých **vzdelávacích podujatí**, menšia časť absolvovala dlhodobé vzdelávanie (špecializačné inovačné štúdium). Záujem je najmä o praktické a konkrétne zameranie vzdelávacích aktivít.

Zameranosť **preventívnych programov** na odborné preventívne zásahy a realizácia odborne garantovaných programov je málo uspokojivá.

Oboznamovanosť rodičov o preventívnych aktivitách škôl je vcelku dobrá, o možnostiach pomoci ohrozeným deťom mierne nadpriemerná, o možnostiach účinnej prevencie a pomoci a o preventívnych a poradenských zariadeniach v mieste pôsobnosti školy je menej uspokojivá.

Monitorovanie, koordinovanie protidrogovej výchovy a **metodické usmerňovanie** činnosti pedagógov sú najslabším článkom činnosti koordinátorov. Priemerne v štvrtine škôl koordinátori nemonitorujú stav protidrogovej výchovy, nekoordinujú a metodicky neusmerňujú pedagógov.

Vypracovanie **preventívnych programov** je vcelku dobré (najlepšie v G), s ojedinělými nedostatkami v ZŠ. Menej uspokojivý je stav v nepnoorganizovaných ZŠ, kde sú prvky programu prevažne čiastočne zapracované v plánoch práce škôl.

Informovanie žiakov a rodičov o činnosti poradenských a iných odborných zariadení, úzka spolupráca s centrom výchovnej a psychologickkej prevencie v mieste pôsobnosti a sprostredkovanie prepojenia školy s preventívnymi, poradenskými a inými odbornými zariadeniami je na hranici priemerného až neuspokojivého stavu. Viac ako v štvrtine škôl nie sú žiaci a rodičia oboznámení o činnosti preventívnych, poradenských a odborných zariadení, koordinátori nesprostredkujú prepojenie školy s týmito zariadeniami. V prevažnej väčšine škôl koordinátori úzko nespupracujú s centrom výchovnej a psychologickkej prevencie v mieste pôsobnosti.

2.2.3 Podmienky riadenia, výchovy a vzdelávania v základnej škole a v stredných školách

Cieľom inšpekcie bolo zistiť stav podmienok a riadenia v základných a stredných školách po prechode zriaďovateľských kompetencií základných škôl na obce a stredných škôl na vyššie územné celky.

Inšpekcie sa vykonali v základných a stredných školách v pôsobnosti všetkých ŠIC – spolu v **22 základných školách** (z toho v 13 vidieckych a v jednej s vyučovacím jazykom maďarským) a v **22 stredných školách** (2 gymnáziá, 12 SOŠ, 8 SOU, z toho v 2 vidieckych SOU a v 1 SOŠ s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským). ŠIC pri výbere škôl sa orientovali na také školy, v ktorých nebola doposiaľ vykonaná inšpekcia. Zámerom ŠSI, ktorý bol splnený vo všetkých školách, bola účasť zástupcov zriaďovateľov na inšpekcii a zistenie ich názorov a prístupov k plneniu úloh, ktoré im vyplynuli z nových delegovaných kompetencií. Zástupcovia zriaďovateľov vo všeobecnosti kladne hodnotili prizvanie na účasť v inšpekcii.

Inšpekciou sa zistilo, že v kontrolovaných školách zástupcovia zriaďovateľov po **prechode kompetencií** nadviazali kontakt s vedeniami škôl, oboznámili sa s materiálnymi a priestorovými podmienkami škôl, prejavili záujem v rámci svojich finančných možností riešiť opravy školských budov. Iba v jednom prípade starosta obce zaujal k situácii školy iba formálny postoj.

V niektorých prípadoch (ZŠ v mestských častiach Bratislavy Nové Mesto a Ružinov) starostovia zabezpečili vyčlenenie finančných prostriedkov na riešenie havarijných stavov školských budov. Vyšší záujem o spoluprácu so školami a znalosť problematiky, prípadne snaha o urýchlené riešenie materiálnych podmienok školy v niektorých obciach a mestských častiach, je spojená s pôvodným pedagogickým povolaním starostov. V tejto súvislosti sa v jednej ZŠ konštatovalo navýšenie finančných prostriedkov v porovnaní s uplynulým školským rokom.

V oblasti stredných škôl **Trenčiansky samosprávny kraj** zabezpečil financovanie prestavby podkrovia Gymnázia Ľ. Štúra v Trenčíne a SPŠ v Myjave výmenu okien a vodovodného potrubia. Kontinuitu medzi bývalým a súčasným zriaďovateľom vo viacerých prípadoch zabezpečujú zamestnanci krajských úradov, ktorí s prechodom kompetencií prešli do vyšších samosprávnych celkov (VÚC). V týchto prípadoch sa **spolupráca s novým zriaďovateľom** hodnotí veľmi kladne. Všetkým školám, v ktorých sa vykonali inšpekcie, boli vydané dodatky k zriaďovacím listinám.

Zriaďovatelia pri zlúčení základných a materských škôl odvolali riaditeľov škôl z funkcie a vypísali výberové konanie na riaditeľa novovytvorenej školy. Zriaďovateľ v prípade vypísania **výberového konania** na riaditeľa SOU lesníckeho v Modre postupoval podľa predpisov a spolupracoval pri výberovom konaní na zástupcu riaditeľa tejto školy.

Zriaďovatelia základných škôl sčasti poznajú vzdelávacie a rozvojové zámery škôl, spravidla nemajú na školy v tomto smere požiadavky. Tento stav ovplyvnili najmä **na vidieku** výsledky komunálnych volieb a zámery zriaďovateľov v čase inšpekcie ešte nenadobudli konkrétnejšiu podobu. Na druhej strane v mestských ZŠ, najmä v Bratislave, je výrazná snaha zriaďovateľov o koncepcnosť vzdelávania.

V niektorých vyšších územných celkoch sa už výrazne prejavuje záujem o posilnenie špecializácie odborného vzdelávania vo vzťahu k potrebám regiónu a v záujme rozšírenia vzdelávacích ponúk (VÚC Trenčín), prípadne aj o dôraznejšiu **integráciu stredných škôl**, najmä SOU (VÚC Prešov). Niektoré VÚC iniciujú v školách zapojenie do zahraničných vzdelávacích projektov, predkladajú školám námety na skvalitnenie činnosti, efektívnejšie využívanie priestorov školy, monitorovanie záujmov žiakov, riešenie záškoláctva, vytvorenie škôl druhej šance (vzdelávanie obyvateľov, ktorí nemajú ukončené základné vzdelanie) a pod.

Komisie pre školstvo a mládež boli zriadené pri všetkých VÚC i v obciach, najmä v ZŠ s činnosťou v čase inšpekcie iba začínali. Prevažne sú funkčné, pravidelne zasadajú a na úseku stredných škôl riešia okrem aktuálnych aj zásadné koncepčné otázky v ekonomickej oblasti, ako sú vysporiadanie majetku škôl, delimitácia finančných prostriedkov, optimalizácia siete stredných škôl a študijných odborov. Kontakt so školami sa zabezpečuje spravidla prostredníctvom riaditeľov stredných škôl – členov komisií.

Vedenia škôl a rady škôl hodnotia v súčasnosti spoluprácu so zriaďovateľmi ako primeranú až veľmi dobrú, aj keď od prechodu **zriaďovateľských kompetencií** stredných škôl uplynula krátka doba. Zástupcovia zriaďovateľov prejavili záujem o spoluprácu so školskou inšpekciou.

2.2.4 Stav výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základnej škole a v špeciálnej základnej škole

Čiastkovou úlohou komplexnej inšpekcie v základnej a špeciálnej základnej škole bolo zamerať pozornosť na stav výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP). Inšpekcia sa vykonala v základných školách (ZŠ) a v špeciálnych základných školách (ŠZŠ). Prieskum sa uskutočnil v **97** školách, z toho v **78** ZŠ a v **19** ŠZŠ prostredníctvom dotazníkov triednym učiteľom. Dotazník vyplnilo spolu **548** respondentov, v ZŠ **393**, v ŠZŠ **155**. V niektorých krajoch sa inšpekcie uskutočňovali väčšinou v málotriednych školách, prípadne v plnoorganizovaných, v ktorých boli niektoré ročníky spojené.

Z celkového počtu žiakov v triedach sledovaných škôl je v ZŠ 49 %, v ŠZŠ temer 84% žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Pri skúmaní podmienok výchovy a vzdelávania týchto žiakov zistené údaje ukazujú, že kvalifikačné požiadavky pre daný druh školy spíňa v základnej škole približne 68 %, v špeciálnej základnej škole temer 50 % učiteľov.

Väčšina žiakov zo SZP v ZŠ bola zaškolená v šiestich rokoch, v ŠZŠ približne polovica v šiestich, polovica žiakov v siedmich rokoch. Len nízke percento žiakov začalo povinnú školskú dochádzku neskôr ako v siedmich rokoch, učitelia sa však domnievajú, že nie všetci žiaci z rómskej populácie sú zaškolení.

V prípravnom a v 1. ročníku sa u žiakov prejavujú adaptačné ťažkosti: problémy v učení, správaní, jazykové problémy, zdravotné ťažkosti, nedostatočné hygienické a sebaobslužné návyky. Ako prevažujúcu príčinu adaptačných ťažkostí uvádzajú učitelia rodinné prostredie, znížený intelekt a individuálne osobitosti žiakov. Len asi pätina žiakov s adaptačnými ťažkosťami navštevovala materskú školu, približne rovnaký počet žiakov so zníženým intelektom absolvoval prípravný ročník. Žiaci majú problémy v učení a v správaní aj pri prechode na 2. stupeň.

Vo výchovno-vzdelávacom procese používa 1 % **rómskych asistentov** rómsky jazyk, s využitím rómskeho šlabikára, publikácií a časopisov v rómskom jazyku.

Závažným problémom je dochádzka žiakov do školy – z celkového počtu vyučovacích hodín žiaci vymeškali približne do 20 %.

Asi desatina žiakov bola preradená v predchádzajúcom školskom roku zo ZŠ do ŠZŠ. Ročník opakuje v ZŠ približne štvrtina, v ŠZŠ takmer desatina žiakov. Za posledné klasifikačné obdobie neprosperlo do 20 % žiakov, do 6 % žiakov bolo neklasifikovaných.

Priemerný prospech žiakov v predmete slovenský jazyk a matematika na 1. stupni ZŠ je prevažne medzi stupňom 2 – 4, na 2. stupni v rozpätí 3 – 4. Priemerný prospech žiakov na 1. i 2. stupni ŠZŠ v slovenskom jazyku a matematike je v rozmedzí klasifikačného stupňa 2 – 3. V pracovnom vyučovaní prevažuje stupeň 1 až 2.

9. ročník navštevovalo vo vlnajšom školskom roku približne 6 % žiakov v ZŠ, 9 % žiakov v ŠZŠ. Podľa poznatkov učiteľov, v školskom roku 2001/2002 sa neumiestnil na gymnázium a v strednej odbornej škole nikto zo žiakov, v strednom odbornom učilišti sa umiestnilo do 20 % žiakov ZŠ, v odbornom učilišti a v praktickej škole sa po ukončení povinnej školskej dochádzky umiestnila a aj pokračuje vo vzdelávaní asi polovica žiakov zo ŠZŠ. Vo vzdelávaní nepokračuje po ukončení školy, či povinnej školskej dochádzky 80 až 100 % žiakov základných škôl a asi štvrtina zo žiakov špeciálnych základných škôl.

Výchovné problémy sa nevyskytujú približne u štvrtiny žiakov. Ostatní žiaci majú predovšetkým vulgárne správanie, sú záškolákmi, šikanujú spolužiakov, sú drogovými závislými, okrádajú spolužiakov, porušujú školský poriadok. Problémy sa vyskytujú už na 1. stupni, na 2. stupni sú výraznejšie, pribúda gravidita školopovinných žiačok. V ŠZŠ je stupnica podobná, ale na 1. stupni dominuje záškoláctvo, na 2. stupni šikanovanie. Z celkového počtu skúmaných žiakov malo za posledné klasifikačné obdobie zníženú známku zo správania v ZŠ približne 8 % žiakov, v ŠZŠ 10 %. Prejavy rasovej nenávisť, predsudkov, intolerantné správanie voči žiakom zo SZP sa, podľa mienky asi polovice učiteľov, nevyskytuje nikdy, podľa druhej polovice sa objavujú občas.

Školský klub detí v popoludňajších hodinách navštevuje asi 16 % skúmaných žiakov základnej školy, o niečo vyšší počet žiakov s mentálnym postihnutím. Školy pripravujú pre žiakov bohatú ponuku školských a mimoškolských aktivít, zúčastňuje sa ich len nízky počet žiakov. Krúžky s výtvarným, hudobným, športovým a iným zameraním navštevuje zaokrúhlene 2 – 6 % žiakov zo ZŠ, či ŠZŠ, málo sa ich zúčastňuje pripravovaných súťaží, pričom však počet žiakov zo špeciálnej základnej školy je značne vyšší ako počet žiakov základnej školy. Žiadnych akcií sa nezúčastňuje 3 – 5 % žiakov.

Spolupráca s rodinou žiakov na 1. a 2. stupni je, podľa vyjadrenia učiteľov ZŠ, skôr nevyhovujúca, podľa učiteľov ŠZŠ skôr vyhovujúca na 1. stupni, so zhoršujúcou sa tendenciou na 2. stupni. 7 až 9 % respondentov uvádza pomoc rómskej komunity, pričom však iniciatíva vždy vychádza zo strany triednych učiteľov, podľa ostatných spolupráca školy s rómskou komunitou v najbližšom okolí neexistuje.

Učitelia uvádzajú, že pri výchove a vzdelávaní žiakov zo SZP im najčastejšie pomáhajú kolegovia, na druhom mieste vedenie školy, ďalej výchovný poradca, školský psy-

chológ, časti pomáhajú rodičia žiakov, z organizácií pedagogicko-psychologická poradňa a odbor sociálnych vecí. Tretie miesto zaujíma v ZŠ policajný zbor SR, v ŠZŠ špeciálno-pedagogická poradňa. Učitelia uvádzajú spoluprácu so sociálnou kuratelou a s rôznymi združeniami, veľmi nízka je spolupráca s diagnostickým centrom, s nadáciami a inými (neziskovými) organizáciami.

Podstatné pozitíva:

- pozitívny prístup pedagógov k výchove a vzdelávaniu zverených žiakov zo SZP,
- snaha vedenia škôl a pedagogických kolektívov vlastnými silami riešiť problémy vyskytujúce sa v oblasti výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP.

Podstatné negatíva:

- problémy žiakov v správaní, v učení, jazykové a výchovné problémy, záškoláctvo,
- slabý prospech, vedomostná úroveň žiakov, nezáujem o ďalšie vzdelávanie po ukončení ZŠ,
- chýbajú základné hygienické návyky a zručnosť v samoobslužných činnostiach,
- nezáujem žiakov i rodičov o vzdelávanie,
- nedostatočná zapojenosť rómskych asistentov a školského psychológa do práce so žiakmi zo SZP,
- zlé materiálne podmienky, zvrátený hodnotový systém.

K podobným výsledkom v oblasti výchovy a vzdelávania na základe vyhodnotenia prieskumu o postavení rómskeho dieťaťa a žiaka vo výchovno-vzdelávacom systéme SR dospelo **MPC Prešov**.

Na základe uznesenia vlády SR č. 294/2000 v súlade so svojím štatútom bolo MPC v Prešove poverené realizovaním prieskumu o postavení rómskeho dieťaťa a žiaka v školskom systéme SR.

Cieľom bolo zmapovanie skutočného stavu **špecifik a problémov rómskych detí, a žiakov** z hľadiska ich výchovy a vzdelávania, v širšom zábere i zo sociálneho a demografického hľadiska.

Prvá etapa zmapovala zastúpenie rómskej mládeže z hľadiska regionálneho rozloženia a percentuálneho zastúpenia v jednotlivých druhoch škôl, v druhej etape sa zisťovali ukazovatele edukačného procesu v nadväznosti na sociálne podmienky rómskych detí a žiakov v porovnaní s majoritou. Realizovala sa metódou dotazníka, ktorý vyplňali pedagogickí zamestnanci škôl.

Vyhodnotenie získaných údajov ukázalo, že v SR bolo v školskom roku 2000/2001 zaškolených v podmienkach MŠ 4 391 rómskych detí, čo tvorí 3,41 % z celej populácie detí navštevujúcich MŠ. Najvyššie percentuálne zastúpenie je v okresoch Rožňava, Rimavská Sobota a Revúca.

Percentuálne zastúpenie rómskych žiakov v ZŠ je 8,28 %, najviac žiakov navštevovalo základnú školu v okresoch Rimavská Sobota, Revúca, Rožňava, Košice okolie a Gelnica. Každoročne klesá celkový počet žiakov, ale rastie počet rómskych žiakov, ktorí začínajú plniť povinnú školskú dochádzku. Priemerný medziročný nárast rómskych žiakov je v posledných štyroch rokoch 6 %.

Podľa jednotlivých krajov v SR je najvyššie zastúpenie rómskych žiakov v Košickom (19,24 %), Prešovskom (14,49 %) a Banskobystrickom kraji (14,19 %).

V lokalitách Prešovského a Košického kraja je **zaškolenosť rómskych detí v MŠ** nízka. V prípade detí postupujúcich do ZŠ je citeľná a podieľa sa vo veľkej miere na ich prvotnom školskom neúspechu. Aj z týchto dôvodov je opodstatnený návrh na povinné zaškolenie v MŠ pred nástupom dieťaťa do školy. Objavujú sa prípady, že rodič rómskeho dieťaťa má záujem zaškoliť dieťa v predškolskom zariadení, ale nemá možnosť (obmedzené kapacitné možnosti). Rómska asistentka sa nevyskytla v MŠ ani v jednom prípade. Spolupráca MŠ s rómskou rodinou sa javí ako dobrá až veľmi dobrá.

Z celkového počtu **odkladov povinnej školskej dochádzky** tvoria až 48,16 % odklady rómskych žiakov, vysoký počet detí nie je pripravený na úspešný vstup do školy. Alarmujúce je zistenie, že tieto deti nie sú po odklade povinnej školskej dochádzky zaškolené v predškolských zariadeniach, ale zostávajú doma bez potrebnej výchovnej stimulácie. Uvedené zistenie potvrdzuje opodstatnenosť zriaďovania nultých ročníkov v ZŠ.

V sledovaných lokalitách zo žiakov, ktorí **opakovali ročník**, až 93,63 % tvorili rómski žiaci. Príčiny neúspešnosti môžu spočívať v tom, že deti nastupujú do školy nedostatočne pripravené v oblasti mentálnej, sociálnej, emocionálnej a pracovno-motivačnej, tiež v tom, že učebné osnovy sú náročné v obsahu i rozsahu učiva, žiakom nie je venovaná individuálna pedagogicko-diagnostická pozornosť, v triedach sú vysoké počty žiakov, veľké rozdiely medzi žiakmi vo vedomostiach, zručnostiach a výkonoch, ale predovšetkým veľké rozdiely v ochote a schopnosti vzdelávať sa.

Medzi najčastejšie ťažkosti rómskych žiakov pri štúdiu patrí **nedostatočná jazyková príprava**, malá slovná zásoba a neporozumenie mnohým pojmom, vysoká absenčnosť na vyučovaní a žiadna pomoc a podpora z rodiny.

Závažným problémom je **dochádzka rómskych žiakov** do školy – na vymeškaných hodinách sa podieľajú 55,13 %, na počte neospravedlnených hodín až 94,5 %. Jeden rómsky žiak vymešká v priemere jeden mesiac vyučovania.

Postavenie rómskych žiakov v triede a ich vzťah s nerómskymi žiakmi je v 94,87 % hodnotený ako normálny až veľmi dobrý.

V rámci správania žiakov v škole sa pozornosť venovala aj udeľovaniu **pochvál** a **pokarhaní**. U rómskych žiakov vysoko prevyšujú pokarhania nad pochvalami. 66,66 % rómskych žiakov sa správa v norme, menšie priestupky vykázalo 24,36 % žiakov a hrubé porušovanie školského poriadku 8,9 % žiakov. Zníženú známku zo správania malo 29,48 % rómskych žiakov, vylúčený bol jeden žiak.

V Košickom a Prešovskom kraji v sledovaných ZŠ z rómskych žiakov, ktorí dokončili školskú dochádzku v ZŠ, prešlo na SŠ iba 45 %, takže väčšina rómskych absolventov ZŠ sa nepripravuje na žiadne povolanie a nebuduje si profesijnú kariéru z rôznych dôvodov: pre neschopnosť zvládnuť náročnejšie štúdium, prípadne pre vysokú absenciu, pre nezáujem rodičov a ich nedostatok starostlivosti alebo pre snahu, aby boli deti po skončení povinnej školskej dochádzky zapojené do siete sociálnej starostlivosti štátu. Len jeden žiak z prieskumnej vzorky študuje v pomaturitnom štúdiu.

Prieskum vykazuje veľmi vysoké percento nezájumu a pasívneho vzťahu k škole a učiteľom zo strany rodičov rómskych žiakov – 83,33 %, aktívny pozitívny vzťah má 12,82 % a 3,84 % rodičov má k škole aktívny záporný vzťah. Až v 78,2 % sa neprejavuje záujem rodičov o výsledky práce svojich detí, čo je v kontraste s 5,12 % rodičov s pravidelným záujmom o tieto výsledky.

Väčšina rómskych žiakov (74,36 %) žije v nevyhovujúcich podmienkach. Vysoký počet žiakov býva v osadách, čo negatívne ovplyvňuje ich motiváciu k vzdelávaniu. 12,58 % sledovaných žiakov ZŠ a 2,56 % žiakov SŠ býva v chatrči, kde majú len minimálne možnosti a podmienky na učenie.

Z učiteľov, ktorí vyučujú a vychovávajú rómskych žiakov, bolo 22,69 % nekvalifikovaných, na 1. stupni ZŠ až jedna tretina, pričom možnosť ďalšieho vzdelávania učiteľov v sledovaných školách je veľmi zlá.

Kľúčovým momentom sa javí potreba **multiperspektívneho vzdelávania** – takej vzdelávacej stratégie, ktorá umožňuje uplatňovať ideu pluralizmu v školskej triede i v učebniciach. Je to jedna z foriem prevencie proti nacionalizmu, **multikultúrnemu konfliktu**. Súvisí so slobodou osobnosti, s určením identity, s potrebou zvyšovania sebaúcty nielen detí, žiakov a študentov, ale občanov rómskej národnostnej menšiny celkove. Nutná je intenzívna medzirezortná spolupráca pri riešení problémov, ktoré sú produktom podmienok, okolností a skutočností iného charakteru než len školstva (zdravotný, sociálny, ekonomický, demografický aspekt).

2.2.5

Úroveň vedomostí žiakov základnej školy a gymnázia s osemročným štúdiom po ukončení 1. stupňa základnej školy

Meranie a monitorovanie vedomostí žiakov 9. ročníka na konci 2. stupňa ZŠ

Testovanie sa realizovalo 22. apríla 2003 na 1 419 základných školách. Vzorku testovaných žiakov tvorilo 16 701 žiakov 9. ročníka, ktorí si podali prihlášku na gymnázium ľubovoľného zamerania.

Žiaci písali 2 testy: test z matematiky a test podľa vyučovacieho jazyka triedy.

Výsledky:

Žiaci získali:

- v teste z matematiky priemerne 11 bodov, dosiahnutá bola celková priemerná úspešnosť 56 %,
- v teste zo slovenského jazyka a literatúry žiaci získali 23 bodov, s priemernou úspešnosťou 76 %,
- v teste z maďarského jazyka a literatúry žiaci získali 23 bodov, s priemernou úspešnosťou 76 %.

Monitor po ukončení 1. stupňa základnej školy

Štátny pedagogický ústav od roku 2000 v spolupráci s odborníkmi **Direction de la programmation et du développement** Ministerstva školstva, výskumu a technológií Francúzskej republiky plní úlohu Meranie a monitorovanie vedomostí žiakov po ukončení 1. stupňa základnej školy.

Pri výbere výskumnej vzorky do hlavného testovania, ktoré sa uskutočnilo 10. a 11. septembra 2002 v **117** školách v **5. ročníku základnej školy** a v **1. ročníku gymnázia s osemročným štúdiom** vo všetkých krajoch Slovenskej republiky. Testovania sa zúčastnilo **2 774** žiakov. Do testovania neboli zaradení žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (individuálne integrovaní).

Výsledky

Tabulka 27 Úspešnosť žiakov v teste z matematiky

	Počet žiakov (N)	Priemer (v %)	Štandardná odchýlka (v %)
Celková úspešnosť	2 686	72,6	20,4
Úspešnosť v numerácii v obore N	2 686	79,0	21,8
Úspešnosť v početných výkonoch	2 686	71,7	21,5
Úspešnosť v elementoch algebry	2 686	76,5	25,0
Úspešnosť v geometrii a meraní	2 686	72,7	21,7
Úspešnosť v neštandardných úlohách	2 686	68,9	24,1
Úspešnosť v štandardných úlohách	2 686	73,7	19,9

Tabulka 28 Úspešnosť žiakov v teste zo slovenského jazyka

	Počet žiakov (N)	Priemer (v %)	Štandardná odchýlka (v %)
Celková úspešnosť	2 650	77,8	15,8
Úspešnosť v práci s informáciami	2 661	80,9	14,7
Úspešnosť v používaní jazykových prostriedkov v ústnom prejave	2 677	80,1	17,5
Úspešnosť v používaní jazykových prostriedkov v písomnom prejave	2 669	72,3	20,2

2.2.6 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov z matematiky a prírodovedných predmetov v základnej škole a gymnáziu s osemročným štúdiom**Základné školy**

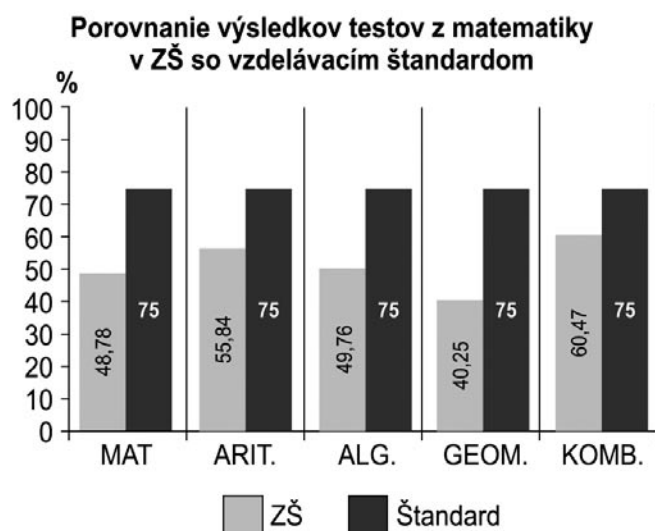
Úroveň vzdelávacích výsledkov z **matematiky** sa overovala testom v 39 základných školách (1 176 žiakov).

Výsledky hodnotenia testu v jednotlivých **ZŠ** sa pohybovali v intervale 18,67 % – 66,9 1 % s priemernou úspešnosťou 48,78 %, očakávaná úroveň zvládnutia je 75 %. Žiaci dosiahli výsledok o 26,66 % horší, ako predpokladá vzdelávací štandard.

Výsledok v **aritmetike** 55,84 % je o 19,16 % horší ako vzdelávací štandard, v **algebre** 49,76 % o 25,24 % horší, v **geometrii** 40,25 % horší o 34,75 %, v kombinatorike 60,47 % o 14,53 % horší ako vzdelávací štandard.

Z hľadiska trendov a iných zistení porovnaním s výsledkami v školskom roku 2001/2002 a 2000/2001 sa zistil:

Graf 56

- pokles v úspešnosti v ZŠ o 10,52 % a o 17,21 %;
- opakovane sa v školách s vyučovacím jazykom maďarským dosiahli horšie výsledky, v ZŠ 30,31 % (VJS – 50,18 %).

Z **regionálneho** hľadiska nemožno stanoviť validné rozdiely v dosiahnutých výsledkoch, hoci rozdiely sú.

Gymnázia s osemročným štúdiom

Úroveň **vzdelávacích výsledkov** sa overovala v 18 gymnáziách (613 žiakov) testom. Výsledky testu sa pohybovali v intervale 29,28 % – 84,18 % s priemerným výsledkom 63,41 %. Žiaci celkovo dosiahli výsledok o 11,59 % horší ako bola očakávaná aspoň 75 % úroveň zvládnutia.

Dosiahnutá úroveň v jednotlivých častiach matematiky bola v **aritmetike** 72,61 %, v **algebre** 57,03 %, v **geometrii** 56,57 % a v **kombinatorike** 76,75 %.

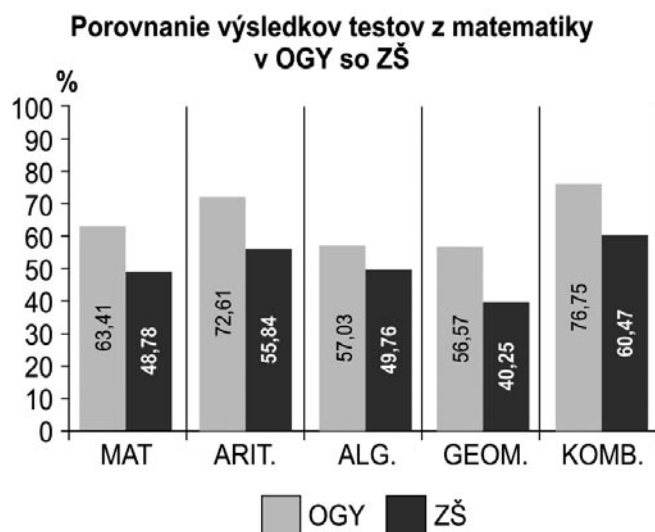
Žiaci OGY dosiahli celkovo priemerný výsledok o 14,33 % lepší, ako žiaci ZŠ.

Z porovnania výsledkov v OGY a ZŠ vyplýva, že 5 (27,8 %) OGY nedosiahlo priemerný výsledok ZŠ a naopak, 1 (2,6 %) ZŠ prevýšila priemerný výsledok OGY.

Z hľadiska trendov a iných zistení porovnaním s výsledkami v školskom roku 2001/2002 a 2000/2001 sa zistil:

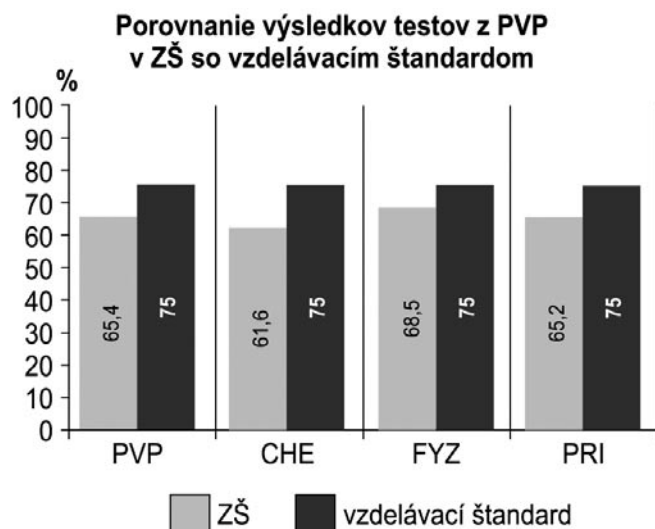
- pokles v úspešnosti v OGY o 3,31 % a o 7,87 %;
- opakovane v školách s vyučovacím jazykom maďarským sa dosiahli horšie výsledky v OGY 37,52 % (VJS – 66,54 %).

Graf 57

Z **regionálneho** hľadiska nemožno stanoviť validné rozdiely v dosiahnutých výsledkoch, hoci rozdiely sú.

Graf 58

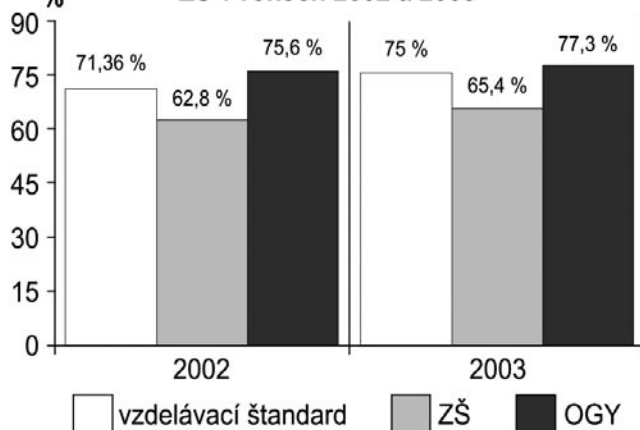
Základné školy

Úroveň vzdelávacích výsledkov z **prírodovedných predmetov** sa sledovala v 40 ZŠ (1265 žiakov). Výsledky hodnotenia testu v ZŠ sa pohybovali v intervale od 40,36 % do 76,32 % s priemerom 65,41 %, očakávaná úroveň bola 75 %. Celkovo je úspešnosť žiakov **ZŠ** v teste o 9,59 % slabšia, ako predpokladajú požiadavky príslušných štandardov. **V chémii** je úspešnosť o 13,4 % nižšia, **v prírodopise** o 9,8 % nižšia a **vo fyzike** o 6,5 % nižšia, ako bol očakávaný výsledok.

Z pohľadu dvojročných skúseností so sledovaním vzdelávacích výsledkov testovaním prírodovedných predmetov možno konštatovať, že žiaci **ZŠ nedosiahli úroveň štandardu** o 8,56 % resp. 9,6%.

Graf 59

Porovnanie výsledkov testov z prírodovedných predmetov v ZŠ a OGY so vzdelávacím štandardom ZŠ v rokoch 2002 a 2003

Gymnázia s osemročným štúdiom

Tematická inšpekcia sa vykonala v 23 gymnáziách (818 žiakov). Hodnotenie výsledkov testu v **OGY** sa pohybovalo v intervale 62,29 % – 87,64 % s priemerným výsledkom 75,56 %, očakávaný výsledok je 75 %.

Výsledky testu boli celkovo o 0,56 % lepšie.

V OGY dosiahli celkovo výsledok o 11,9 % lepší ako v ZŠ.

Z kontrolovaných predmetov dosiahli v OGY lepšie výsledky ako v ZŠ – v **chémii** o 13,9 %, v **biológii** o 13,9 % a aj vo **fyzike** o 9,1 %.

Z pohľadu dvojročných skúseností so sledovaním vzdelávacích výsledkov testovaním prírodovedných predmetov možno konštatovať, že žiaci OGY prevýšili štandard ZŠ o 12,8 % resp. o 11,9 %.

2.2.7 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov zo slovenského jazyka a literatúry v základnej škole a gymnáziu s osemročným štúdiom

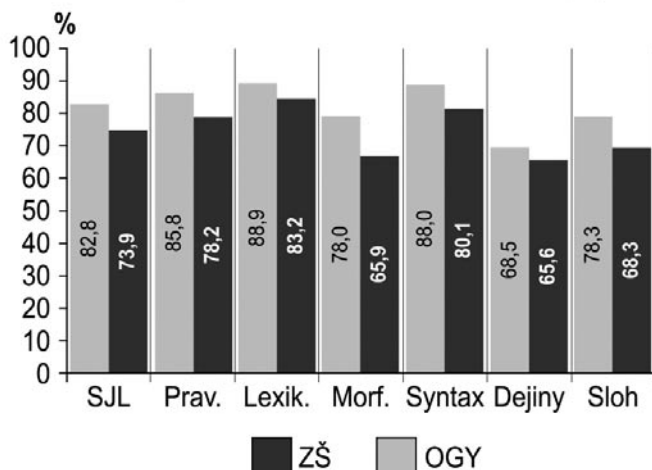
Základná škola

Úroveň vedomostí sa zisťovala testom v **86 ZŠ** (2458 žiakov). Úspešnosť žiakov **základnej školy** v teste sa pohybovala v rozmedzí 58,26 % – 86,22 % s priemernou hodnotou 73,85 %, očakávaná úspešnosť celkovo a pri všetkých úlohách bola 75 %, čo znamená, že úspešnosť bola o 1,15 % horšia.

Horšie výsledky sa zistili v **morfológii** o 9,1 % a **slohu** o 6,7 %. Žiaci boli lepší v **pravopise** o 3,2 %, v **lexikológii** o 8,2 % a v **syntaxi** o 5,1 %, ako bola očakávaná štandardná úspešnosť. Nakoľko z dejín jazyka bola iba jedna otázka, úspešnosť v tejto časti testu nekomentujeme, ale iba registrujeme.

Graf 60

Porovnanie výsledkov testu zo slovenského jazyka

Gymnázia s osemročným štúdiom

Úroveň vedomostí sa zisťovala testom v 35 gymnáziách (1 352 žiakov). Výsledky testu v **gymnáziu s osemročným štúdiom** sa pohybovali v rozmedzí od 68,43 % do 90,7 % s priemerom 82,8 %. Očakávaná celková úspešnosť, ako aj v jednotlivých úlohách, bola aspoň 75 %, čo je celkovo o 7,8 % lepšie. Dosiahnuté a očakávané výsledky v jednotlivých častiach boli v **pravopise** 85,8 %, **lexikológii** 88,9 %, **morfológii** 78 %, **syntaxi** 88 % a v **slohu** 78,3 %. Žiaci OGY dosiahli očakávané výsledky vo všetkých častiach jazykovej zložky predmetu. Výsledky testov v OGY a ZŠ a ich grafické porovnanie uvádza tabuľka a graf.

V **OGY** bol celkovo priemerný výsledok o 8,9 % lepší ako v **ZŠ**. Vyššia úroveň vedomostí ako v ZŠ sa zistila vo všetkých častiach jazykovej zložky predmetu a to: v **pravopise** o 7,6 %, **lexikológii** o 5,7 %, **morfológii** o 12,1 %, **syntaxi** o 7,9 % a v **slohu** o 10 %.

Iné zistenia

Z regionálneho hľadiska možno konštatovať, že:

- najlepšie výsledky v teste dosiahli ZŠ Trnavského (77,89 %) a Bratislavského kraja (75,23 %), ktoré v priemere dosiahli štandard ZŠ a OGY Nitrianskeho (85,22 %) a Prešovského kraja (84,02 %),
- najhoršie výsledky v teste dosiahli ZŠ Košického (71,74 %) a Nitrianskeho kraja (72,51 %) a OGY Žilinského (78,68 %) a Košického kraja (79,34 %).

Úspešnosť cirkevných škôl je mierne vyššia v porovnaní úspešnosťou štátnych škôl. V základných školách o 5,24 % (79,3 % resp. 73,76 %, vzorka žiakov cirkevných ZŠ bola však malá) a v OGY o 1,02 % (83,70 % resp. 82,68 %).

Z pohľadu dvojročných skúseností testovania slovenského jazyka možno konštatovať vyrovnanosť nameraných výsledkov, prípadne mierny vzostup – ZŠ (72,7 % a 73,9 %) a OGY (78,9 % a 82,8 %).

2.2.8 Úroveň vzdelávania v matematike a prírodovedných predmetoch v rámci projektu TIMMS; Úroveň čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti 15-ročných žiakov v rámci projektu PISA

V 2. polroku školského roka 2002/2003 sa uskutočnilo na Slovensku hlavné testovanie dvoch medzinárodných štúdií: PISA 2003 (štúdia OECD) od 7. 4. 2003 do 15. 4. a TIMSS 2003 (štúdia IEA) od 13.5. do 22.5. 2003.

Projektu PISA sa zúčastnilo **281 škôl** a **7 400 žiakov**, projektu TIMSS **179 škôl** s **4 500 žiakmi**.

2.2.9 Odbúranie bariér pre vzdelávaciu mobilitu

Testovanie študijných predpokladov⁵²

V septembri 2002 SGI v spolupráci so Štátnou školskou inšpekciou a firmou EXAM realizovalo testovanie **1 126 žiakov** 1. ročníka stredných škôl. Počas testovania žiaci písali tradičný test, strednými školami bežne používaný pri prijímacích skúškach, a na Slovensku zatiaľ málo používaný alternatívny test, teda test všeobecných študijných predpokladov (VŠP). Tradičný test mal 2 formy: polovica žiakov písala test z matematiky (MAT), druhá polovica zo slovenského jazyka a literatúry (S JL). Test VŠP písali všetci žiaci a overujú sa ním najmä zručnosti ako čítanie s porozumením, analýza grafov a tabuliek, logické myslenie, slovná zásoba. Ako vyplýva i z názvu, takéto testy neoverujú len aktuálnu vedomostnú výbavu ako testy tradičné, ale zisťujú predpoklady pre štúdium. Účelom celého testovania bolo:

- a) zistiť, aké výsledky žiaci dosahujú v týchto testoch
- b) overiť, či VŠP test možno odporučiť na používanie pri prijímacom konaní na stredné školy, resp. overovaní študijných predpokladov žiakov 9. ročníkov.

Vzorku tvorilo **1 126 žiakov** – prvákov z 38 rôznych stredných škôl na Slovensku. Z tohto spĺňa **33 škôl** kritériá reprezentatívnosti z pohľadu: celkového počtu žiakov v danom regióne, v danom type školy a čiastočne aj v meste danej veľkosti (cca 50 % vybraných škôl je z miest s menším počtom obyvateľov ako 20 000). Sledovali sa 3 ďalšie kritériá: vyučovací jazyk vo vybraných školách bol slovenský (pretože celé testovanie prebiehalo v slovenčine), záujem žiakov o vybrané školy v roku 2002 sa rovnal alebo väčšinou prevyšoval plánovanú kapacitu a nakoniec vybrané školy (resp. triedy) organizovali v roku 2002 prijímacie skúšky (dôležité kritérium najmä pri SOU). Zvyšných 5 škôl boli voľne vybrané gymnáziá spomedzi tých, ktoré mali najvyšší previs dopytu uchádzačov nad plánovanou kapacitou (2 z východného Slovenska, 3 z Bratislavy). Vzorka žiakov z danej školy (vždy 1 trieda) bola vybraná buď náhodne alebo podľa odporúčania vedenia školy; preferované boli triedy s podobným počtom chlapcov a dievčat.

⁵² Zdroj: Slovak Governance Institute (SGI)

Záver:

- * Testy, ktoré sa použili, zodpovedajú štandardom kvality z hľadiska štatistických parametrov (reliabilita, obťažnosť a citlivosť položiek, % vynechaných a % nedosiahnutých odpovedí).
- * **Medzi testom všeobecných študijných predpokladov a tradičnými testami (predstavujúcimi bežne používané testy na prijímacích skúškach na SŠ z MAT a SJL) existuje pozitívna korelácia asi 0,68.** Možno povedať, že test študijných predpokladov je relatívne kompatibilný s tradičnými testami. V porovnaní najmä s testom SJL je však test študijných predpokladov menej citlivý na socioekonomické faktory (veľkosť sídla, vzdelanie rodičov, majetok rodiny a pod.).

Tabuľka 29 Korelácie medzi úspešnosťou žiakov v jednotlivých testoch

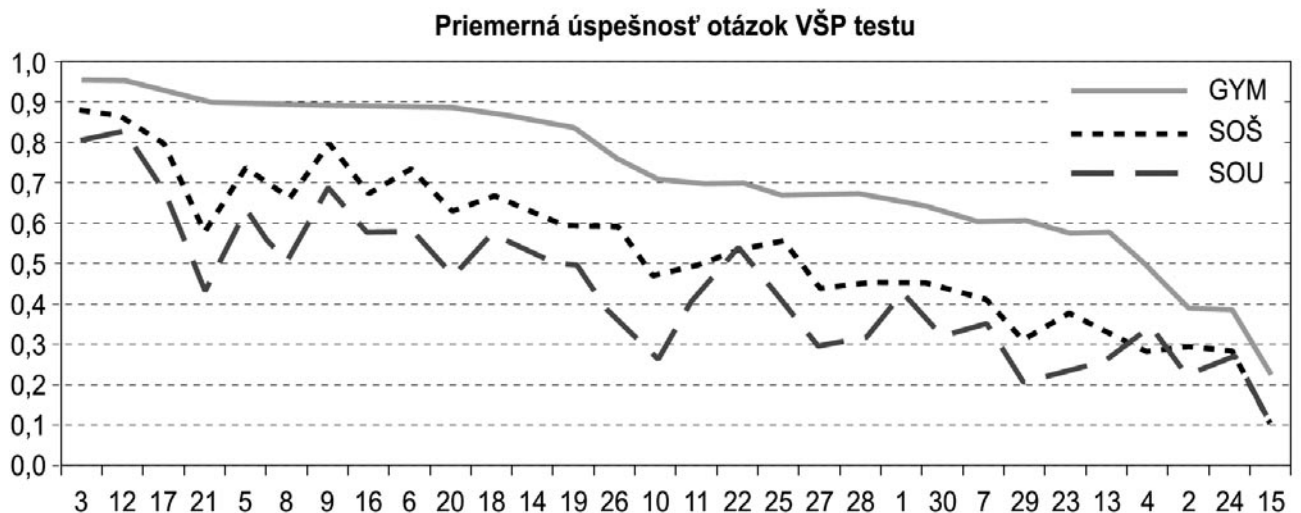
	SJL	MAT	VŠP
SJL	1	NA	0.684
MAT	NA	1	0.678
VŠP	0.684	0.6778	1

- Analýza vysokopravdepodobných prediktorov výberu strednej školy ukázala, že dokážeme určiť prediktory asociované s výberom gymnázia a SOU, nie však SOŠ. Možným dôvodom sú veľké odlišnosti medzi jednotlivými typmi SOŠ v porovnaní s gymnáziami či SOU (nielen odlišné odbory, ale aj atraktívnosť, dostupnosť). Faktory zvyšujúce pravdepodobnosť, že žiak sa stane žiakom gymnázia sú: lepšie výsledky v teste (vyjadrené výsledkom v teste študijných predpokladov), rodičia s vyšším vzdelaním a väčšia veľkosť sídla. Faktory zvyšujúce pravdepodobnosť, že žiak sa stane žiakom SOU sú: horšie výsledky v teste (vyjadrené výsledkom v teste študijných predpokladov), nižší majetok, menej vzdelaní rodičia, menšia veľkosť sídla, ak ani jeden z rodičov nemá VŠ a ak ide o chlapca.

Viacero zaujímavých zistení je spojených s testom študijných predpokladov:

- Pre každý typ školy existuje skupina 10 – 12 testových položiek, ktorých miera úspešnosti nekoreluje s úspešnosťou v teste MAT ani SJL (môže to poukazovať na zručnosti zanedbávané v tradičných testoch),
- Pre takmer všetky otázky testu študijných predpokladov platí, že ich vedelo správne zodpovedať viac gymnazistov ako žiakov SOŠ a ako žiakov SOU. Poradie otázok podľa ich relatívnej obťažnosti sa však výraznejšie nelíšilo medzi typmi škôl. Znamená to, že čo je ťažké pre gymnazistu, je ťažké aj pre žiaka SOŠ alebo SOU, len v odlišnej miere. Test študijných predpokladov netestuje schopnosti, ktoré by diskriminovali žiakov niektorého typu školy.

Graf 61 Priemerná úspešnosť žiakov v otázkach VŠP testu (zoraďených podľa relatívnej obťažnosti týchto otázok pre gymnazistov)

- Test študijných predpokladov možno rozdeliť na 3 čiastočne sa prekrývajúce bloky podľa toho, čo testujú: logické myslenie, čítanie s porozumením a slovná zásoba. So zvyšujúcou sa veľkosťou sídla sa zlepšuje aj výsledok v blokoch logika a čítanie, rovnaký vzťah platí vzhľadom na vzdelanie rodičov. Premenná majetok nie je významná. Ak však pozeráme

na žiakov v rámci 3 skupín podľa druhov škôl, socioekonomické faktory strácajú význam. Možno povedať, že test študijných predpokladov a jeho 3 bloky nemajú významnejšie diskriminačné črty vzhľadom na socioekonomické prostredie žiakov.

Tabuľka 30 Korelácie medzi úspešnosťou žiakov v 3 blokoch VŠP testu a v testoch z MAT a SJL

	LOGIKA	ČITANIE	ZÁSOBA	úspešnosť v teste SJL
LOGIKA	1	0.787	0.602	0.594
ČITANIE	0.787	1	0.616	0.635
ZÁSOBA	0.602	0.616	1	0.541
úspešnosť v teste SJL	0.594	0.635	0.541	1
	LOGIKA	ČITANIE	ZÁSOBA	úspešnosť v teste MAT
LOGIKA	1	0.764	0.593	0.626
ČITANIE	0.764	1	0.578	0.625
ZÁSOBA	0.593	0.578	1	0.507
úspešnosť v teste MAT	0.626	0.625	0.507	1

- Subjektívne názory žiakov ohľadom prijímacích skúšok ukazujú, že ich považujú za skôr ľahké, otázky za skôr očakávané a založené najmä na učive ZŠ, pričom mali dostatok času na ich zodpovedanie.
- Porovnávali sa **relatívne vzdelávacie výsledky žiakov** (vyjadrené úspešnosťou v teste študijných predpokladov) **podľa spôsobu, akým sa dostali na SŠ**. Je zaujímavé, že výsledky žiakov, ktorí sa dostali na gymnázium bez prijímacích skúšok (PS) a tých, ktorí sa dostali v prvom kole PS, sú v priemere rovnaké. Indikuje to, že gymnáziá by mali zvážiť zmenu kritérií na prijímanie bez PS. Dá sa predpokladať, že nimi najviac používané kritérium – priemer známok zo ZŠ – nie je optimálnym rozlišujúcim znakom. 5% žiakov zo vzorky sa na gymnázium dostalo na odvolanie – ich výsledky sú výrazne horšie ako žiakov, ktorí prešli cez 1. kolo PS alebo bez PS. Najlepšie výsledky v testoch dosiahli žiaci, ktorí boli na gymnázium prijatí na základe talentových skúšok. Vzdelávacie výsledky žiakov na SOŠ zoradené od najlepších sú: žiaci bez PS, žiaci v 1. kole PS, žiaci v 2. kole PS. V prípade žiakov SOU sú vzdelávacie výsledky tých, ktorí sa dostali na školu bez PS a tých, ktorí prešli 1. kolom PS, v priemere rovnaké.

Tabuľka 31 Priemerná úspešnosť žiakov v teste VŠP podľa spôsobu prijatia na strednú školu

spôsob prijatia	gymnázia		SOŠ		SOU	
	úspešnosť	počet	úspešnosť	počet	úspešnosť	počet
1 (bez PS)	0.728333	100	0.560119	112	0.443768	115
2 (1. kolo PS)	0.726914	296	0.532302	194	0.443784	185
3 (2. kolo PS)	NA	0	0.333333	6	0.373118	31
4 (talentové skúšky)	0.795833	8	NA	0	NA	0
5 (odvolanie)	0.628070	19	0.491667	8	0.555556	6
6 (prestup)	0.744444	3	0.483333	6	0.412121	11
7 (iné)	0.759649	19	NA	0	0.413333	5
CELKOM	0.725768	445	0.536299	326	0.438055	353

- Asi 7 % žiakov gymnázií by si bolo **vybralo inú školu, ak by neboli obmedzení prijímacím konaním** (najmä iné gymnázium), 15% žiakov SOŠ by konalo rovnako (preferujú najmä inú SOŠ) a takisto 27 % žiakov SOU, ktorí by si vybrali najmä inú SOŠ.

Tabuľka 32 Výsledky žiakov v jednotlivých testoch podľa typu školy a pohlavia

	VŠP – gymnáziá			SJL – gymnáziá			MAT – gymnáziá		
	Priemer	Štd. odch.	Počet	Priemer	Štd. odch.	Počet	Priemer	Štd. odch.	Počet
Chlapec	0,738	0,074	200	0,735	0,051	102	0,910	0,040	98
Dievča	0,715	0,095	244	0,821	0,057	121	0,874	0,072	123
SPOLU	0,726	0,084	444	0,781	0,057	223	0,890	0,057	221
	VŠP – SOŠ			SJL – SOŠ			MAT – SOŠ		
Chlapec	0,566	0,081	176	0,560	0,050	85	0,695	0,077	91
Dievča	0,501	0,079	151	0,614	0,065	76	0,576	0,084	75
SPOLU	0,536	0,082	327	0,586	0,058	161	0,641	0,084	166
	VŠP – SOU			SJL – SOU			MAT – SOU		
Chlapec	0,441	0,090	251	0,410	0,053	126	0,536	0,089	125
Dievča	0,430	0,067	103	0,449	0,044	51	0,505	0,061	52
SPOLU	0,438	0,081	354	0,421	0,050	177	0,527	0,078	177

2.2.10 Overovanie nového modelu maturitnej skúšky MONITOR 2003

Cieľom účasti štátnej školskej inšpekcie na realizácii projektu MONITOR 2003 bolo overiť uplatňovanie pokynov pri testovaní žiakov **maturitného ročníka** vo všetkých druhoch stredných škôl v súvislosti s prípravou novej koncepcie maturitnej skúšky.

Školskí inšpektori vykonali pozorovania v **420** školách (**135** v gymnáziách, **202** v stredných odborných školách, **83** v stredných odborných učilištiach). Z uvedeného počtu škôl bolo **385** štátnych, **25** cirkevných a **10** súkromných.

Vedenia škôl venovali veľkú pozornosť príprave testovania a počas jeho priebehu sa nevyskytli žiadne problémy s organizáciou. Pokyny boli zrozumiteľné a jednoznačné, vo všetkých školách boli dodržané.

Vo väčšine škôl funkciu **koordinátora** vykonávali zástupcovia riaditeľa školy, čo umožnilo organizačne zvládnuť testovanie a súčasne zabezpečiť vyučovanie v ostatných ročníkoch.

Časový harmonogram a poradie zadávania testov školy dodržali. V niektorých školách sa vyskytli problémy v kolízii termínov plánovaných školou s termínom písania testov, pri zabezpečení administrátorov a pomocného dozoru (najmä v malých školách) a pri zabezpečení vyučovania v ostatných triedach, suplovania a dozoru na chodbách.

Kľúčové pozitíva:

- školy pristupovali zodpovedne k príprave a priebehu testovania podľa pokynov, nevyskytli sa žiadne rušivé momenty pri testovaní a školy nemali pripomienky k pokynom.

Cieľom tematických inšpekcií bola kontrola priebehu prijímacieho konania na štúdium na stredné školy v nadväznosti na legislatívne zmeny. Vykonali sa v 30-tich stredných školách (gymnázia 9, stredné odborné školy 9, združené stredné školy 3, stredné odborné učilištia 9).

Riaditelia kontrolovaných škôl po prerokovaní v pedagogických radách škôl a v radách škôl predložili zriaďovateľom škôl návrhy na **počet tried študijných odborov a tried učebných odborov prvého ročníka** v súlade s § 3 ods. 2 vyhlášky MŠ SR č. 145/1996 Z.z. o prijímaní na štúdium na stredných školách v znení neskorších predpisov. Zriaďovatelia škôl, okrem troch prípadov, navrhovaný počet tried 1. ročníka pre školský rok 2003/2004 odsúhlasili v súlade s citovanou legislatívou.

Profilové predmety na prijímacie skúšky určilo Ministerstvo školstva SR a zverejnilo ich v termíne stanovenom uvedenou vyhláškou.

Počty prijímaných žiakov, termíny konania prijímacích skúšok, forma a rozsah prijímacej skúšky z profilových predmetov boli prerokované v pedagogických radách a v radách škôl, so zriaďovateľmi a zverejnené na výveskách škôl v termíne stanovenom vyhláškou. Riaditeľ jednej SOŠ určil počty žiakov v rozpore s § 7 ods. 1 vyhlášky (určil počty žiakov, ktorých možno prijať osobitne pre 1. termín a pre 2. termín ako aj termín konania skúšok v ďalšom termíne). Ustanovenie § 4 ods. 1, 2 vyhlášky (rozhodnutie riaditeľa školy o počte žiakov, ktorých možno prijať do tried prvého ročníka; určenie formy, obsahu a rozsahu prijímacej skúšky a určenie kritérií na úspešné a neúspešné vykonanie skúšky ako aj ostatných podmienok prijatia na štúdium) sa dodržiavalo. V troch kontrolovaných školách o počte prijatých žiakov nerozhodli riaditelia, ale určil ich nadriadený samosprávny kraj (Trnavský samosprávny kraj).

Obsah prijímacích skúšok z profilových predmetov bol v kontrolovaných školách prerokovaný a schválený v predmetových komisiách, zodpovedal učebným osnovám pre 5. – 9. ročník ZŠ a vzdelávacím štandardom. V školách pre prijímacie skúšky použili aj testy vytvorené firmou EXAM.

Kritériá na úspešné a neúspešné vykonanie skúšky pre obidva termíny prijímacieho konania boli takmer vo všetkých kontrolovaných školách vypracované na dobrej úrovni. Kritériá prijatia bez prijímacích skúšok boli vypracované na dobrej až veľmi dobrej úrovni, ojedinele priemerne.

Prijímacie skúšky vo všetkých školách pozostávali z overenia vedomostí z profilového predmetu slovenský jazyk a literatúra a z ďalších profilových predmetov alebo z overenia špeciálnych schopností, zručností a talentu, potrebných na zvládnutie príslušného študijného alebo učebného odboru, prípadne z oboch týchto častí.

Pozvánky na prijímacie skúšky na obidva termíny boli uchádzačom zaslané v dostatočnom časovom predstihu, v termínoch podľa vyhlášky.

Riaditelia škôl zriadili **prijímacie komisie** v súlade s § 6 ods. 1 citovanej vyhlášky. V činnosti 93,33 % prijímacích komisií neboli zistené nedostatky. Poradie uchádzačov bolo určené v súlade s kritériami na úspešné vykonanie prijímacej skúšky a s kritériami prijatia na štúdium v 96,66 % kontrolovaných škôl. Asi u 20 % náhodne vybratých prijatých žiakov sa skontrolovalo hodnotenie písomných skúšok podľa vzorového riešenia a hodnotenia, pričom v nich neboli zistené neprípustné zásahy. Umiestnenie žiakov vo výsledkovej listine bolo v 96,66 % škôl na základe výsledkov prijímacích skúšok a ďalších započítaných údajov o žiakoch podľa stanovených kritérií. V jednom gymnázii bol v prijímacom konaní uprednostnený uchádzač so zmenenou pracovnou schopnosťou pri rovnakom výsledku prijímacích skúšok podľa § 6 ods. 4 citovanej vyhlášky. V gymnáziách, v súlade s kritériami nebol bez prijímacej skúšky prijatý ani jeden uchádzač.

Úroveň rozhodovania riaditeľov škôl o prijatí resp. neprijatí bola dobrá. Riaditelia škôl vydali, okrem jedného, rozhodnutia o prijatí resp. neprijatí uchádzačov podľa vzorov vydaných MŠ SR bezodkladne. Školy v stanovenom termíne zverejnili zoznam uchádzačov na výveske školy podľa výsledkov prijímacieho konania. Postupy riaditeľov škôl pri určovaní termínov zápisov žiakov a pri zapisovaní žiakov na štúdium na strednú školu boli v súlade s § 7 ods. 3 vyhlášky. Riaditelia 93,33 % škôl uplatnili voči uchádzačom, ktorí sa nezúčastnili zápisu, správne konanie o zrušení rozhodnutia.

Zákonní zástupcovia žiakov neprijatých na štúdium sa odvolali proti rozhodnutiam riaditeľov škôl v stanovenej lehote. Riaditelia kontrolovaných škôl postupovali v **odvolacom konaní (autoremedúrou)** v zmysle zákona o správnom konaní a podľa usmernenia MŠ SR pre riaditeľov stredných škôl k prijímacím skúškam. Prijímacie skúšky a odvolacie konanie v 1. a 2. termíne v 96,67 % škôl sa uskutočnili v súlade s platnou legislatívou.

Riaditelia 96,67 % škôl po prerokovaní na pedagogických radách v súlade s § 5 ods. 8 vyhlášky rozhodli o **konaní prijímacej skúšky v ďalšom termíne**. Riaditelia určili obsah, rozsah a kritériá na úspešné a neúspešné vykonanie prijímacích skúšok a stanovili kritériá na prijatie žiakov bez vykonania prijímacích skúšok. Ďalší termín sa realizoval podľa vyhlášky. Voči rozhodnutiam riaditeľov v súlade s platnou legislatívou podali niektorí zákonní zástupcovia žiakov odvolanie. O odvolaniach rozhodli riaditelia na základe autoremedúry v 1 prípade, 10 odvolaní odstúpili na krajské úrady a tie rozhodli o prijatí 8 žiakov.

Prijímacie skúšky v ďalšom termíne sa uskutočnili **v súlade s novelizovanou vyhláškou** na veľmi dobrej úrovni, len v jednej SOŠ riaditeľ v rozpore so stanovenými kritériami započítal trom žiakom výsledky z prijímacích skúšok konaných v 1. a 2. termíne na iných školách.

Plánovaný počet tried a skutočný stav tried k 02. septembru 2003 v študijných odboroch ŠOŠ, ZŠ a gymnázií je zhodný. Do kontrolovaných škôl nastúpilo menej žiakov, ako bol plánovaný počet, lebo žiaci nastúpili na iné stredné školy. V SOU je skutočný počet tried nižší o 1,6 triedy ako bol plánovaný, lebo do niektorých študijných odborov sa neprihlásil ani jeden žiak a do iných študijných odborov sa prihlásilo málo žiakov.

Riaditelia škôl v odôvodnených prípadoch začali **priestupkové konanie** vo veci ohrozovania alebo zanedbávania plnenia povinnej školskej dochádzky podľa ustanovenia § 31 zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Riaditelia kontrolovaných škôl kladne hodnotili skutočnosť, že pri uplatňovaní novej legislatívy prijímacieho konania sa pre žiakov zvýšila možnosť výberu školy, ako aj ich šanca na prijatie.

Negatívom je, že žiaci boli viackrát stresovaní, vykazovali väčšiu únavu v druhom májovom termíne prijímacej skúšky, nakoľko všetci ju absolvovali aj v prvom májovom termíne v iných školách. Nebol jasne určený jednotný postup pre prijímacie konanie. Rodičia neboli dostatočne informovaní alebo nepochopili informácie vyplývajúce zo zmeny legislatívy a zapísali napr. deti aj do školy, o ktorú v skutočnosti ani nemali záujem.

Prijímacie konanie bolo organizačne náročnejšie, výrazne sa zvýšila administratíva a finančné náklady škôl. Tvorba kritérií bola náročnejšia, lebo prijímacie komisie nemali možnosť pri ich tvorbe analyzovať prospech uchádzačov o štúdium v jednotlivých študijných a učebných odboroch a v ojedinelých prípadoch boli stanovené menej náročné kritériá na úspešné vykonanie prijímacej skúšky a na prijatie do školy. Skomplikoval sa proces autoremedúry ako aj možnosť overenia, či pri zápise do konkrétnej školy už žiak nie je žiakom aj inej strednej školy.

Vyskytol sa vysoký počet dvojzápisov. Znížil sa prehľad o výsledkoch odvolacieho konania na krajských úradoch, keď napr. jeden žiak mohol byť v odvolacom konaní prijatý aj na dve stredné školy, resp. krajské úrady svojimi rozhodnutiami v skutočnosti donútili riaditeľov prekročiť počty žiakov v triedach.

Riaditelia niektorých SOU vyjadrili obavu, že pri súčasnej pomerne širokej sieti gymnázií a stredných odborných škôl a klesajúcej populácii bude mať nová forma prijímacích skúšok za následok postupnú likvidáciu školstva pripravujúceho žiakov na kvalifikované robotnícke povolania a následne aj zníženie úrovne kvality vzdelávania v gymnáziách a stredných odborných školách.

Kľúčové pozitíva:

- dôsledné dodržiavanie legislatívnych noriem riaditeľmi škôl,
- veľmi dobrá úroveň výkonu štátnej správy v 1. stupni a postupov pri zapisovaní žiakov na štúdium,
- dobrá až veľmi dobrá úroveň kritérií na úspešné a neúspešné vykonanie prijímacích skúšok,
- dobrá až veľmi dobrá činnosť prijímacích komisií,
- dôsledné zabezpečenie plynulého priebehu prijímacích skúšok a objektivity opráv testov bez nedovolených zásahov,

Kľúčové negatíva:

- výrazne sťažená administrácia dokumentácie o prijímacom konaní z hľadiska časovej a finančnej náročnosti,
- sťažený proces autoremedúry a odvolacieho konania cez krajské úrady.

2.2.12

Záverečné skúšky žiakov v strednom odbornom učilišti za účasti Slovenskej obchodnej priemyselnej komory, Slovenskej živnostenskej komory a Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory

Záverečné skúšky za účasti komôr sa vykonali v **17 školách (12 SOU, 1 súkromné SOU, 4 ZSS)**. Cieľom bolo zistiť stav a úroveň praktickej časti záverečných skúšok so zreteľom na vedomostnú úroveň a praktické zručnosti absolventov. Skúšku za účasti komôr vykonalo **619** žiakov v **18** učebných odboroch. Pre malý záujem škôl sa v Trenčianskom kraji záverečné skúšky za účasti zástupcov komôr v odbore obrábač kovov zameranie na sústruženie a v Trenčianskom a Trnavskom kraji v odbore mechanik opravár zameranie na plynárenské zariadenia nekonali.

V kontrolovaných školách bola pripravená **pedagogická dokumentácia** tried a žiakov na dobrej úrovni. Nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie boli v SOU strojárskom Martine, administratívne nepresnosti sa vyskytovali v triednych knihách, denníkoch majstrov odbornej výchovy, v klasifikačných hárkoch.

Personálne zabezpečenie skúšok bolo na vyhovujúcej až veľmi dobrej úrovni. Predsedovia skúšobných komisií boli vymenovaní podľa legislatívy. V jednom prípade Krajský úrad v Žiline nevymenoval predsedu v stanovenom termíne. Zloženie skúšobných komisií bolo v súlade s platnou legislatívou. Členmi skúšobných komisií boli zástupcovia SOPK, ktorých delegovali regionálne komory. Delegovaní zástupcovia spĺňali podmienky kvalifikácie pre príslušný učebný odbor. Profesionálne boli zastúpení zamestnanci štátnych výrobných podnikov a súkromnej sféry. Regionálna komora v Prešovskom a v Nitrianskom kraji navrhla zástupcov po určenom termíne.

Podľa vyjadrenia učiteľov odborných predmetov, majstrov odborného výcviku (MOV), členov skúšobných komisií a na základe analýz dotazníkov a riadených rozhovorov so zástupcami SOPK boli **témy pre praktickú časť** vhodne zvolené, primerane náročné vzhľadom na profil absolventov. Témy na praktickú časť vypracovala SOPK v spolupráci so školami.

Po odsúhlasení sekciou SOU SOPK boli jednotné zadania zaslané SOU v zmysle pokynov vydaných MŠ SR (SOU chemické Nováky vyjadrilo nespokojnosť s postupom SOPK – zástupcovia školy nemali možnosť vyjadriť sa k témam jednotného zadania). Výber tém bol v súlade s obsahom učebných osnov predmetov jednotlivých učebných odborov. V učebnom odbore kuchár, čašník; kuchárka, servírka zameranie na obsluhu nebol obsah testu v súlade s učebnými osnovami odborných predmetov (ŠIC Nitra).

Podľa MOV vyskytli sa menšie nedostatky v príprave výkresovej dokumentácie zadania pre učebný odbor strojní mechanik a v teste pre učebný odbor elektromechanik nebolo zadanie jednoznačné. SOU v Trnavskom kraji navrhuje zvýšiť náročnosť tém v odbore elektromechanik.

Na praktickú časť záverečných skúšok boli vybrané vhodné pracoviská disponujúce prevažne dobrým až veľmi dobrým materiálno-technickým vybavením. Využívané boli aj prenajaté priestory (ŠIC Nitra). Podľa vyjadrenia zástupcov SOPK je potrebné v 3 SOU modernizovať náradie, meraciu a výpočtovú techniku a používané materiály. V dielňach na opravu motorových vozidiel v SOU Medzilaborce absentovala diagnostická technika.

Praktická časť záverečných skúšok prebiehala plynulo podľa harmonogramov. V SOU strojárskom v Martine nebol dodržaný začiatok konania záverečných skúšok z dôvodu neskorého príchodu predsedu skúšobnej komisie. Žiaci v rámci stanoveného časového limitu dodržiavali príslušné technologické postupy, preukázali dobrú zručnosť pri práci s náradím a prístrojmi. Kvalita výrobkov zodpovedala výsledkom, ktoré dosahovali počas štúdia.

V Banskobystrickom kraji s výnimkou učebného odboru mechanik opravár – cestné motorové vozidlá, neboli stanovené výkonové normy v technologických postupoch, v dôsledku čoho nebolo možné zhodnotiť ich dodržanie. Vo všetkých školách sa rešpektovali zásady bezpečnosti práce a ochrany zdravia. V školských dielňach SOU strojárskeho v Martine boli nedostatočne vybavené lekárničky, chýbali Pravidlá bezpečného správania na pracovisku.

Prácu skúšobných komisií hodnotila inšpekcia pozitívne i napriek tomu, že časť predsedov tak, ako po iné roky, sa nezúčastnila praktickej časti záverečných skúšok. Delegáti

komôr sa v prevažnej miere zúčastnili obidvoch častí záverečnej skúšky. Niektorí pôsobili v komisiách aktívne, so súhlasom predsedov kládli žiakom otázky, na ich hodnotení sa nepodieľali.

V 1 SOU mala účasť delegáta formálny charakter obmedzený len na podpis osvedčenia. V niektorých školách zadávali testy v rozpore s pokynmi SOPK členovia skúšobných komisií za účasti zástupcov komory, v jednom SOU bez prítomnosti zástupcu SOPK. Obsah testov bol primerane náročný. Ojedinele sa vyskytol nesúlad obsahu testu s učebnými osnovami.

Úroveň vedomostí v teste je priemerná. Žiaci preukázali dobré odborné zručnosti a schopnosti pri uplatnení získaných poznatkov v praktickej práci. Zodpovedný prístup žiakov k práci sa adekvátne odrazil na výsledných produktoch.

Zástupcovia SOPK v Trenčianskom kraji odporúčajú začať do praktickej práce v učebnom odbore mechanik opravár viac opravárenskej činnosti a v odbore elektromechanik využívať konkrétne technologické a mechatronické zariadenia, navrhli inováciu obsahu odborného výcviku a spôsobu hodnotenia praktických skúšok.

Vedomosti žiakov na ústnej časti boli hodnotené ako primerané. Rezervy v slovnej zásobe a menšie nedostatky v aplikácii odbornej terminológie sa odrazili v komunikácii počas odpovedí.

Vedomostná úroveň absolventov sa celkove hodnotí ako priemerná až dobrá. V porovnaní s minulým rokom sa konštatovali slabšie výsledky v testoch oproti hodnoteniu praktických zručností. Z testov malo nedostatočný prospech 48 žiakov (7,75 %), zatiaľ čo praktickú prácu nezvládli iba 2 žiaci (0,32 %). V minulom roku nepropelo v teste 9 % žiakov. Stupeň výborný dosiahlo 243 žiakov (39,26 %), v minulom roku boli týmto stupňom hodnotené práce 201 žiakov (38,75 %). Na základe toho možno konštatovať mierne zlepšenie úrovne.

Z celkového počtu 619 žiakov, ktorí vykonali záverečné skúšky za účasti komôr, získalo osvedčenie 362 absolventov (58,48 %), v minulom školskom roku 61,64 %. Osvedčenie komory získalo 157 absolventov, ktorí prospeli s vyznamenaním, z 240 absolventov s veľmi dobrým prospechom obdržalo osvedčenie len 205. V dvoch školách (ZŠŠ, Školská 5, Banská Bystrica a SOU služieb v Bardejove) nerešpektovali pokyny Sekcie SOU pri SOPK o vydaní osvedčenia aj žiakom s veľmi dobrým prospechom.

Školská inšpekcia hodnotí ako

veľmi dobré

- prípravu na záverečné skúšky,

dobré

- priebeh záverečných skúšok,
- vhodný výber pracovísk na praktickú časť záverečných skúšok,
- výsledky praktických zručností,

priemerné

- účasť predsedov skúšobných komisií na praktickej časti skúšky,
- vedomostnú úroveň žiakov v testoch,

Kľúčové pozitíva:

- aktívnejšie pôsobenie delegátov na záverečných skúškach v porovnaní s minulými rokmi,
- motivácia žiakov k zodpovednejšiemu prístupu v príprave na záverečné skúšky,

Kľúčové negatíva:

- obmedzené možnosti modernizácie pracovísk odborného výcviku.

Tematické inšpekcie sa vykonali v **500 subjektoch**, z ktorých bolo **478 materských škôl a 22 základných škôl s materskými školami**. Pracovné listy vyplňalo **6 824** detí, z toho **797** detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Výchovný jazyk slovenský bol v **478** MŠ, maďarský v **10** a slovenský/maďarský v **12**-tich kontrolovaných subjektoch. Mestských bolo **294**, vidieckych **206**. V súkromných ani v cirkevných školách neboli tematické inšpekcie vykonané.

Úroveň vzdelávacích výsledkov sa zisťovala formou šiestich pracovných listov administrovaných učiteľkami v prítomnosti školských inšpektoriek v súlade s Programom výchovy a vzdelávania detí v materských školách.

Obsahovali úlohy zamerané na zisťovanie orientácie v priestore, ľavo-pravý smer grafickej stopy – cesta k cieľu, pravo-ľavú orientáciu/polohu v priestore – doplnenie chýbajúcich častí, rozlíšenie geometrických tvarov (tvar, veľkosť) s farebným vyznačením, dejové usporiadanie prvkov v skupine s použitím termínov prvý, posledný, pred..., určenie počtu prvkov v číselnom rade a na zaznamenanie grafickej stopy a strihanie podľa vonkajšej obrysovej línie.

Úroveň vzdelávacích výsledkov z matematických predstáv

Analýzou pracovných listov sa zistilo, že deti sú spôsobilé **porovnávať, triediť a orientovať sa v priestore aj v rovine**. Občas im robí problém zorientovať sa na ploche pracovného listu v smere „hore – dole“. Cestu k cieľu vyhľadávajú správne, niekedy nie v určenom smere. Nie všetky majú upevnené poznatky o zovšeobecňujúcich pojmoch „listnatý a ihličnatý les“. V dvojjazyčnom prostredí nechápali zadanie niektorých úloh. Ojedinele deti nepochopili termín kľukatá v súvislosti s cestou. Občas dali učiteľky deťom pracovať s nevhodnými pastelkami (voskovými), ktorých grafická stopa nebola jednoznačná z hľadiska farebnosti.

Pri dopĺňaní chýbajúcich častí obrázkov s dôrazom na pravú a ľavú stranu sú deti neisté v **pravo-ľavej orientácii**, v určovaní polohy v priestore a následne na to pri doplňovaní chýbajúcich častí (nedostatky v dodržiavaní tvaru a veľkosti, deformácie celkového tvaru, často nesprávne alebo neúplne doplnený obrázok, sústreďovanie sa na kvalitu kresebného výkonu pred doplnením chýbajúcich častí obrázkov na pravej resp. ľavej strane).

Majú spravidla dobre rozvinuté schopnosti porovnávať a triediť **geometrické tvary**, ale nedostatky sa vyskytli v porozumení a praktickom uplatnení logických vzťahov (určenie tvaru farby aj veľkosti zároveň), v zámene štvorca s obdĺžnikom, v zámene najväčšieho štvorca s najväčším trojuholníkom, v nedôslednosti a nesamostatnosti pri hľadaní najmenšieho trojuholníka...). Tieto skutočnosti poukazujú na nedostatky v plnení obsahu Programu, podľa ktorého sa majú deti postupne oboznámiť s logickými vzťahmi. Príčinou týchto javov je aj skutočnosť, že sa nedostatočne sústredili na celý obrázok (nedostatočne rozvinuté periférne videnie a celková úroveň vizuálneho vnímania tvarov) a zamerali sa prevažne na stred obrázka. Niektoré slabšie výkony boli spôsobené aj nedostatočným porozumením obsahovej stránky reči učiteľky resp. tým, že začali pracovať skôr, ako im učiteľka povedala celé znenie úlohy. Z výsledkov činnosti detí vyplýva aj skutočnosť, že sa nedostatočne zaraďujú činnosti zamerané na manipuláciu s geometrickými tvarmi v rôznych situáciách. Poznajú **základné farby** a úlohu zameranú na určovanie a vyfarbovanie všetkých kruhov na obrázku zvládli najlepšie.

Dejovú postupnosť zvládajú veľmi dobre. Len ojedinele nesprávne označili objekt (najmä na základe pokynu „hneď pred posledným“), čo súviselo spravidla s tým, že sa nedostatočne sústredili na obsahovú stránku pokynu učiteľky. Príčinou môže byť nedôslednosť učiteľiek pri zadávaní úlohy s kombináciou termínov (hneď pred + posledný) ako i nesystematické zaraďovanie úloh zameraných na určovanie polohy vecí v priestore a možnosti zmeny polohy. Vyskytli sa aj nedostatky v samostatnom riešení konkrétnych problémov.

Usporiadanie, triedenie, priradovanie a určovanie počtu prvkov zvládli dobre. Nedostatky, ktoré súviseli s nedostatočnou pozornosťou a nesústreďenosťou na pokyny učiteľky, boli v dokresľovaní chýbajúcich bodiek do dominových kociek a v spájaní súborov s číslicami. Deti navštevujúce materskú školu nepravidelne, alebo len kratšie obdobie (1 rok) majú problémy s rozoznávaním číslic a s orientáciou v číselnom rade.

Celková úspešnosť riešenia úloh z matematických predstáv je 82,42 %, čo je dobrá úroveň. Dosiahnuté výsledky sa pohybovali v intervale 35,56 % – 96,92 %, t.j. od nevyhovujúcej po veľmi dobrú úroveň.

Zo zistení vyplýva, že lepšie výsledky dosiahli deti v homogénnych ako v heterogénnych triedach. Príčinou môže byť aj nie vždy dôsledné uplatňovanie diferencovaného prístupu na základe vekových zvláštností a individuálnych osobitostí detí.

Úroveň rozvoja grafomotorických zručností

Úroveň rozvoja **vizuomotorickej koordinácie a jemnej motoriky** sa overovala prostredníctvom zaznamenávania predkreslených grafických tvarov. Schopnosť napodobňovať a zaznamenať tvarové prvky podľa predlohy je výrazne individuálna. Spôsobilosť zachovať veľkosť je dobrá, problémy sa vyskytli najčastejšie pri zaznamenávaní vlnovky, horného oblúka a slučky. Deti majú tendenciu s postupom pohybu znižovať veľkosť tvaru a meniť pôvodný tvar na iný, podobný. Šírka a istota grafickej stopy je celkovo priemerná. Väčšina 5 – 6 ročných detí nie je dostatočne zreých správne umiestniť požadované grafické tvary do riadku, objavuje sa křčovitosť, či konfliktné momenty – preskľovanie, škrtanie.

Na ploche papiera sa orientujú pomerne samostatne, vyplňajú celú plochu – dokončia požadovanú **grafickú stopu** do konca riadku. Všetky deti držia grafický materiál dominantnou rukou (prevaha pravej ruky napriek zvyšujúcemu sa počtu ľavákov), ale kvalita držania grafického materiálu je len priemerná, u niektorých detí až málo vyhovujúca, čo má priamy vplyv na konečnú kvalitu grafickej stopy. **Držanie grafického materiálu** je u veľkého množstva detí nesprávne aj napriek tomu, že v niektorých materských školách používajú na ceruzky trojuholníkové násadky, resp. používajú ceruzky trojuholníkového tvaru. Veľa detí nemá vypestovaný návyk správneho držania tela pri práci. Na ľahšie zvládnutie úloh si otáčajú papier. Vzdialenosť očí od papiera bola v mnohých prípadoch menšia než odporúčaných 25 – 30 cm. Tieto negatívne zistenia poukazujú na **nedôslednosť učiteliek**, majúcu za následok nesystematický rozvoj grafomotorických zručností a následné problémy detí s nácvikom písania.

Deti nemajú dostatočne uvoľnené zápästie a články prstov. Ďalšími príčinami neuspokojivých výsledkov sú: nácvik grafomotorických zručností na pracovných listoch (resp. v zošitoch) s riadkovým usmerňovaním grafickej stopy, zaraďovanie cvičení nerešpektujúcich fyziologický vývoj ruky, používanie pracovných listov s nahustenými až dekoratívnymi grafickými tvarmi náročnými na zrakovú diskrimináciu aj zaťaženie ruky. Učiteľky nevenujú dostatočnú pozornosť grafomotorickým a uvoľňovacím cvičeniam, neakceptujú odporúčané metodické postupy. Niektoré zistenia poukazujú na skutočnosť, že lepšie výsledky dosiahli deti vo vidieckych materských školách. Prevažne dobré výsledky dosiahli **deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou**.

Špecifickým problémom sa ukázali **rómske deti**, u ktorých sa zistila netrepezivosť pri riešení úloh. Ich zručnosti sú aj napriek veľkému úsiliu učiteliek na málo vyhovujúcej úrovni. Nedokážu samostatne pracovať, resp. zvládnuť zadané úlohy. Príčinou je ich **nepravidelná dochádzka** do materskej školy a nízka až chýbajúca podnetnosť domáceho prostredia.

Techniku strihania zvládajú deti dobre, majú osvojené základy bezpečnej manipulácie s nožnicami. Sú medzi nimi veľké individuálne rozdiely v prospech tých, ktoré dlhšiu dobu navštevujú materskú školu a aj v domácom prostredí majú možnosť narábať s nožnicami. Nesprávne držanie nožníc na palci a ukazováku sťažuje strihanie a nepriaznivo ovplyvňuje konečnú podobu produktu strihania. Problémy sú aj so správnym **držaním papiera** – nedržia ho v dlani, iba nadvíhujú okraj na strane, kde práve strihajú. To ovplyvňuje istotu strihania, dodržanie línie a plynulosť strihu. **Presnosť strihania** podľa vonkajšej obrysovej línie je vcelku dobrá. Deformácie tvaru a veľkosti sú ojedinelé, občas odstrihli presahujúce časti. Nezriedkavým javom je absencia nožníc pre ľavoruké deti, čo nepriaznivo ovplyvňuje kvalitu ich produktov strihania.

Celková úspešnosť v úlohách zameraných na **grafomotorické zručnosti** je 70,54 %, čo je dobrá úroveň. Dosiahnuté výsledky sa pohybovali v intervale 28,81 % – 95,00 %, t.j. od nevyhovujúcej po veľmi dobrú úroveň.

Spoločným negatívnym znakom pri práci s pracovným listom zameraným na rozvoj grafomotorických zručností je nedostatočné utváranie a upevňovanie návykov pri sedení

a pri práci pri stolíkoch – nesprávna poloha pri sedení, „ležanie“ na stole, vytáčanie sa. Nedostatočne cieľavedome sa zaraďujú cvičenia jemnej motoriky v hudobnej a telesnej výchove v rytme riekaniek a hudby (primerane od začiatku dochádzky detí do materskej školy), občas sa tieto cvičenia nezaraďujú vôbec.

2.2.14 Kvalita riadenia a výchovno-vzdelávacieho procesu v súkromných a cirkevných základných a stredných školách

Kontrola sa vykonala v **96 neštátnych školách** a školských zariadeniach, z toho v **68 cirkevných**, čo predstavuje 33,99 % škôl siete cirkevných škôl a školských zariadení a **28 súkromných**, čo predstavuje 13,79 % zo siete súkromných škôl a školských zariadení.

Inšpekčné zistenia sa vzťahujú na **369 tried** a **8 316** žiakov cirkevných škôl a **60 tried** a **1 018** žiakov súkromných škôl.

Celkove sa v cirkevných školách a školských zariadeniach vykonalo **82 inšpekcií** a v súkromných školách a školských zariadeniach **33 inšpekcií**.

V **cirkevných** školách je väčšinou dobrá pracovná a sociálna klíma, školy akceptujú požiadavky rodičov a zriaďovateľov na realizáciu náboženskej výchovy, utvárajú priaznivé podmienky na rozvoj osobnosti žiakov. Na dobrej úrovni sú vzájomné vzťahy, reprezentácia školy, ponuka vhodnej záujmovej činnosti a aktivít. Vytváranie tradície škôl sa stretáva s priaznivou odozvou verejnosti.

Realizácia výchovno-vzdelávacieho procesu, **činnosť učiteľov** a **vedomosti žiakov** sú obvykle primerané až dobré. **Vedomostná úroveň** vyjadrená úspešnosťou v testoch z matematiky, prírodovedných predmetov a slovenského jazyka a literatúry je lepšia v gymnáziách s osemročným štúdiom ako v základných školách.

Podmienky sú priemerné, v niektorých školách menej vyhovujúce. Rozvojové zábery škôl sú koncepčné, s cieľom zabezpečiť kvalitné vzdelávanie a výchovu v duchu kresťanských tradícií, ciele sú reálne a postupne sa plnia. Na primeranej až dobrej úrovni je odborné a pedagogické riadenie. Nedostatkami sú klasické vyučovacie metódy, nerešpektovanie psychohygienických zásad, nedodržiavanie učebných plánov a učebných osnov. Celkove možno hodnotiť kvalitu práce cirkevných škôl ako priemernú až dobrú.

V **súkromných** školách a školských zariadeniach sa zistila výrazne rozdielna úroveň kvality jednotlivých sledovaných škôl. Prednosťou je kultivovaný prístup učiteľov k žiakom, ponuka vzdelávacích aktivít, vytváranie tradície škôl i ciele výchovy a vzdelávania.

Prevažne pozitívne možno hodnotiť priestorové a materiálne podmienky škôl, kvalifikovanosť učiteľov je priemerná.

Koncepcia výchovno-vzdelávacieho pôsobenia časti škôl, kvalita plánovania a realizácia výchovno-vzdelávacích úloh väčšiny škôl je primeraná, odborné a pedagogické riadenie dobré.

Nedostatky sú v nerešpektovaní psychohygienických potrieb žiakov, málo vyhovujúca je orientácia učiteľov v školskej legislatíve, plnenie učebných plánov a učebných osnov, výchova k manželstvu a rodičovstvu. Výsledky testov z prírodovedných predmetov v 4. ročníku osemročného štúdia v gymnáziách sú v chémii pod štandardnou úspešnosťou, vo fyzike a biológii 3,67 % nad štandardom.

Vzhľadom na pomerne veľké rozdiely v kvalite súkromných škôl a školských zariadení možno hodnotiť kvalitu práce ako priemernú až menej vyhovujúcu.

Školská inšpekcia v súkromných a cirkevných základných a stredných školách hodnotí vcelku ako

veľmi dobré

- nadštandardnú úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov v slovenskom jazyku a literatúre a v prírodovedných predmetoch v cirkevných gymnáziách s osemročným štúdiom,
- rozvoj osobnosti detí a aktivity škôl,
- školskú klímu,
- poskytovanie služieb rodičom,

dobré

- úroveň kvality plnenia opatrení na odstránenie zistených nedostatkov,
- dôsledný postup podľa pokynov pre administráciu MONITOR – 2003,
- funkčnosť informačného systému,
- vybavenosť súkromných škôl počítačmi,

priemerné

- metódy práce,
- vybavenosť cirkevných škôl počítačmi,

málo vyhovujúce

- komunikatívne zručnosti žiakov v slovenskom jazyku v ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským,
- psychohygienické podmienky,

Kľúčové pozitíva:

- osobnostný rozvoj detí/žiacov,
- priaznivá pracovná atmosféra,
- interakcia učiteľ – žiak, kultivovaný prístup pedagógov k žiakom,
- široká ponuka vhodnej záujmovej činnosti a aktivít vo voľnom čase,
- podmienky pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v cirkevných ZŠ.

Kvalita riadenia a výchovno-vzdelávacieho procesu v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom národností so zameraním na vyučovanie slovenského jazyka

Inšpekcia sa vykonala v **163 školách s vyučovacím jazykom národností**, čo predstavuje 21,59 % z ich celkového počtu.

Inšpekčné zistenia sa týkajú **544 tried a 9 042 žiakov**. V materských školách sa uskutočnilo **47 inšpekcií**, v základných školách **91**, v gymnáziách **28**, v stredných odborných školách **14**, v stredných odborných učilištiach **6** a v špeciálnych školách **5 inšpekcií**.

Výchovno-vzdelávacia činnosť v **materských školách** bola efektívna, interakcia a komunikácia stimulujúca, psychosociálne klíma pozitívna. Výchovno-vzdelávacie ciele učiteľky splnili priemerne až veľmi dobre, využívali didaktické prostriedky, činnosť bola systematická, efektívna. Deti prejavovali o činnosť záujem, boli aktívne, v slovenskom jazyku vedeli vyjadriť svoje prosby, želania.

Úroveň vzdelávacích výsledkov v oblasti matematických predstáv je dobrá. Kvalita a úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti, personálne, priestorové a materiálno–technické podmienky, strategické a operatívne plánovanie je na dobrej úrovni, riadenie je efektívne, výkon štátnej správy sa realizuje v súlade s platnou legislatívou.

Kontrolný systém má priemernú úroveň, informačný systém dobrú, orientácia pedagógov v školskej legislatíve je priemerná až dobrá. Riadenie celkovo je na priemernej úrovni. Úroveň kvality plnenia opatrení na odstránenie zistených nedostatkov je priemerná.

Priebeh a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu **základných škôl** sa v jednotlivých predmetoch pohybovali v rozmedzí od dobrej po priemernú úroveň. Činnosť pedagógov bola dobre organizovaná, zvolené metódy a formy práce primerané, vedomosti a zručnosti žiakov na priemernej až dobrej úrovni. Školy vykazujú dostatok aktivít, ktoré pozitívne ovplyvňujú rozvoj osobnosti žiakov.

Priestorové podmienky sú priemerné až veľmi dobré. Málotriedne školy väčšinou nedisponujú modernou didaktickou technikou, plnoorganizované školy sú vybavené aspoň v nevyhnutnom rozsahu. Pri tvorbe rozvrhu hodín neboli vždy rešpektované psychohygienické potreby žiakov a pedagógov.

Koncepcia rozvoja v málotriedných školách nie je jednoznačne stanovená, v plnoorganizovaných školách sú koncepcie zámery jasne vytýčené a reálne. Kritéria hodnotenia práce pedagogických zamestnancov sú málo stimulačné. Kontrolný systém je funkčný, informačný systém prehľadný.

Učebný plán a učebné osnovy sa dodržiavajú, orientácia pedagógov v školskej legislatíve má dobrú až nevyhovujúcu úroveň. Riadenie škôl je na nevyhovujúcej až veľmi dobrej úrovni.

Výsledky testov z matematiky v 9. ročníku ZŠ ukazujú, že očakávaná úspešnosť zvládnutia sa nedosahuje, v rámci komplexných inšpekcií bola 49,15 %, v rámci tematických inšpekcií ešte nižšia. Výsledky z prírodovedných predmetov dosiahnuté v rámci komplexných inšpekcií ukazujú úspešnosť 57,70 %, v rámci tematických inšpekcií sú vyššie.

Riaditeľmi ZŠ prijaté opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a ich príčin boli adekvátne inšpekčným zisteniam a boli splnené.

Priebeh a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu v **stredných školách** boli na málo vyhovujúcej až dobrej úrovni. Pozitívne bola hodnotená schopnosť žiakov používať odbornú terminológiu v slovenskom a maďarskom jazyku. Rozvoj ich osobnosti a činnosti multidisciplinárneho charakteru dosahujú priemernú až veľmi dobrú úroveň.

Personálne, priestorové, materiálno–technické podmienky sú priemerné až dobré. Koncepcie zámery sledovaných škôl majú rozdielnu kvalitu, realizácia výchovno-vzdelávacích zámernov je menej vyhovujúca až dobrá. Odborné a pedagogické riadenie dosahuje priemernú až dobrú úroveň.

Overovanie nového modelu maturitnej skúšky MONITOR 2003 signalizovalo, že organizácia a priebeh testovania, personálne zabezpečenie a dodržiavanie zásad administrovania v školách boli na dobrej úrovni.

Čiastková inšpekcia na zistenie stavu plnenia opatrení ukázala, že prijaté opatrenia boli adekvátne inšpekčným zisteniam. 49 opatrení bolo splnených, nesplnené boli opatrenia z 1 školy.

Stav a úroveň zavádzania a využívania informačných technológií v stredných školách s vyučovacím jazykom národností je porovnateľný so situáciou v ostatných SŠ.

Výsledky testov z matematiky ukazujú, že v gymnáziách s vyučovacím jazykom maďarským dlhodobo pretrváva trend veľmi slabej úrovne vedomostí z matematiky a súčasne sa prejavuje nadhodnocovanie vedomostí žiakov v procese klasifikácie. V prírodovedných predmetoch bola úspešnosť lepšia.

Priebeh a organizácia záverečných skúšok v SOU za účasti SOPK, SŽK, a SPaPK bola zabezpečená na dobrej až veľmi dobrej úrovni, hodnotenie úrovne vedomostí a zručností žiakov bolo objektívne.

Kvalita vyučovania v **špeciálnych školách** je z hľadiska činnosti pedagógov na dobrej úrovni, z hľadiska činnosti žiakov priemerná až dobrá. Rozvoj osobnosti žiakov, preventívne a multidisciplinárne aktivity sú na dobrej úrovni. Personálne podmienky v školách sú rôzne – od málo vyhovujúcich až po veľmi dobré, rozdielne sú i priestorové a materiálno-technické podmienky.

Koncepcia rozvoja škôl je vypracovaná na dobrej až veľmi dobrej úrovni, plánovanie je systematické, úroveň odborného riadenia dobrá. Kontrolný a informačný systém je funkčný. Riadenie celkovo je na dobrej úrovni.

Kľúčové pozitíva:

- dobrá interakcia, komunikácia na vyučovacích hodinách,
- koncepčné zámery vychádzajú z regionálnych potrieb,
- ciele výchovy a vzdelávania smerujú k rozvoju školy,

Kľúčové negatíva:

- málo vyhovujúca úroveň vedomostí žiakov v matematike v sledovaných školách,
- nedostatky v kvalite a systéme vnútroškolskej kontroly,
- nízka úroveň orientácie pedagogických zamestnancov v školskej legislatíve.

Úroveň **vyučovania slovenského jazyka s dôrazom na uplatňovanie princípu komunikatívnosti** sa kontrolovala v rámci komplexných inšpekcií v 47 základných školách.

Podmienky vyučovania slovenského jazyka a literatúry vytvárané učiteľmi sú založené na princípoch komunikatívnosti, najmä v zložke literárnej. **Komunikatívne ciele** vychádzajú z praktických potrieb a skutočných situácií. Motiváciu žiakov k verbálnym prejavom a utvrdzovaniu slovných spojení využívaných v praxi podnecujú učitelia na **1. stupni** riadenými technikami a aktivitami. Komunikatívne zručnosti žiakov zdokonaľujú zavedením nepovinného predmetu konverzácia v slovenskom jazyku a zvýšením hodinovej dotácie v 1. ročníku.

Pri zdokonaľovaní komunikatívnych schopností sa ako negatívum javí absencia samostatnej tvorby dialógov žiak – žiak a nesamostatnosť žiakov, čo je zapríčinené vplyvom jazykového prostredia s výraznou prevahou používania maďarského jazyka. Uvedenej skutočnosti učitelia prispôbovali aj celkovú organizáciu vyučovania.

Formy vyučovania prevažne zodpovedali veku a jazykovým schopnostiam žiakov. Vhodným zakomponovaním **hrových foriem** učitelia obohacujú jazykové zručnosti, odstraňujú zábrany pri slovnom vyjadrovaní žiakov a rozvíjajú ich tvorivosť.

V sledovaných školách efektivitu učenia zvyšuje citlivé obmedzovanie používania materinského jazyka. Na 1. stupni sa pomerne často uplatňuje metóda Skabela-Bóna. Podľa vyjadrenia učiteľov je uplatňovaná metóda veľmi dobrá, prijateľná a pre žiakov zaujímavá, najmä v 1. a 2. ročníku.

V jednotlivých zložkách slovenského jazyka a literatúry sa **rozvíjanie jazykových kompetencií** realizuje predovšetkým kladením otázok učiteľmi. Čítanie a počúvanie vekuprimeranej beletrie, ako aj pozitívne slovné hodnotenie motivuje žiakov k upevňovaniu jazykových zručností a rečovej pohotovosti.

Efektivitu a kvalitu vyučovania zvyšuje dobrá odborná pripravenosť učiteľov na vyučovanie. V príprave systematicky využívajú metodické príručky. **Kvalifikovanosť učiteľov** je vysoká. V neplnoorganizovaných školách je **odbornosť vyučovania** zabezpečovaná prevažne učiteľmi v dôchodkovom veku, respektívne dôchodcami.

Správny rečový prejav učiteľov zvyšuje efektivitu činností žiakov a má pozitívny vplyv na psychosociálnu klímu a atmosféru v triedach. Menšie nedostatky v jazykovom prejave učiteľov spôsobuje čiastočná profesijná neistota a vplyv dvojjazyčného prostredia, čo oslabuje spontánny priebeh vyučovania.

Na rozvíjanie rečovej aktivity žiakov sa vhodne a účelne využívajú učebné pomôcky, najmä obrázková stena a situačné obrázky.

Nedostatočné využívanie didaktickej techniky je spôsobené slabým a zastaraným vybavením škôl didaktickou technikou, čím sa znižuje kvalita vyučovania aj učenia sa žiakov. Učitelia tento nedostatok kompenzujú zhotovovaním aktuálnych, účelných a zaujímavých učebných pomôcok umožňujúcich žiakom aktívne sa podieľať na vytváraní jazykových hier a súťaží.

2.3 Výsledky kontroly plnenia opatrení na odstránenie nedostatkov

Úloha sa plnila formou čiastkových inšpekcií. Cieľom bolo zistiť stav odstraňovania zistených nedostatkov v školách a školských zariadeniach v SR.

Kontrola sa realizovala v **344** školách a školských zariadeniach, z toho v **94** materských školách, v **129** základných školách, v **82** stredných školách, v **23** špeciálnych školách, v **8** špeciálnych výchovných zariadeniach a v **8** základných umeleckých školách.

Školskí inšpektori skontrolovali plnenie **3 382** opatrení. Z **1 273 odporúčaní** školskej inšpekcie bolo akceptovaných **1 191** (93,56 %), zo **151 opatrení** uložených školskou inšpekciou bolo **141** splnených (93,37 %) a zo **103** upozornení bolo akceptovaných **96** (93,20 %). **Kontrolované subjekty prijali spolu 1 855 opatrení**, z ktorých **1 765** splnili (95,14 %).

Z celkového počtu prijatých a uložených opatrení (3 382) bolo **splnených 3 193** (94,41 %) a **nesplnených 189** (5,39 %). Dôvodom nesplnenia opatrení boli prevažne objektívne príčiny, v niektorých prípadoch nízke odborné a riadiace kompetencie riadiacich zamestnancov. V porovnaní so školským rokom 2001/2002 sa zvýšil celkový počet opatrení o 1038, z toho počet odporúčaní školskej inšpekcie o 358, počet opatrení uložených školskou inšpekciou o 75 a počet upozornení o 77. Kontrolované subjekty prijali o 528 opatrení viac. Zvýšenie počtu opatrení neznamenal vo všetkých prípadoch zvýšenie kvality prijatých opatrení. Výrazne sa zlepšilo akceptovanie upozornení z 15,38 % na 93,20 %.

V **materských školách** z 800 opatrení bolo splnených 770 (96,25 %), v **základných školách** z 1 367 opatrení bolo splnených 1 321 (96,64 %), v **základných umeleckých školách** bolo splnených všetkých 76 opatrení, v **stredných školách** z 832 opatrení bolo 761 splnených (91,47 %), v **špeciálnych školách** zo 186 opatrení bolo splnených 166 (89,25 %) a v špeciálnych zariadeniach zo 121 bolo splnených 120 opatrení (99,18 %).

Prevažujúce nedostatky, ku ktorým boli prijaté opatrenia:

v materských školách:

- realizácia výkonu štátnej správy v 1. stupni,
- dodržiavanie počtu zaradených detí,
- integrácia detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- vedenie dokumentácie,
- prešetrovanie sťažností,
- používanie pečiatky a vonkajšie označenie budovy,

v základných školách:

- porušenie Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu v ZŠ č.2489/1994-211 (prevládanie písomného skúšania v predmetoch, kde nie sú učebnými osnovami určené kontrolné písomné práce, klasifikácia nácvichných diktátov, nedostatky v realizácii komisió-nálnych skúšok),
- neplnenie a nedodržiavanie učebných plánov a učebných osnov (nedodržanie týždennej dotácie hodín v cudzích jazykoch, nesprávne delenie žiakov do skupín, vyšší počet nepo-vinných predmetov na 2. stupni, nerealizovanie učebných osnov ochrana človeka a príro-dy, nedostatky v plnení učebných osnov výchovy k manželstvu a rodičovstvu),
- nízka efektívnosť vyučovacích hodín zo strany učiteľov a žiakov, absencia tvorivých metód a foriem práce,
- nedodržiavanie postupu pri integrácii detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,

v stredných školách:

- nerešpektovanie platnej školskej legislatívy,
- nedostatky v prvostupňových rozhodnutiach riaditeľov škôl,
- nedostatky vo vnútornom poriadku pre žiakov,
- nízka úroveň kontrolného systému,
- neefektívna, formálna práca metodických a poradných orgánov,
- nedodržiavanie nadväznosti nadstavbového štúdia na učebný odbor,
- nedôsledné realizovanie odbornej praxe v nadstavbovom štúdiu,

v špeciálnych základných školách:

- neplnenie učebných plánov a učebných osnov,
- porušenie metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov,

- nedodržanie psychohygienických podmienok pri organizácii výchovno-vzdelávacej činnosti (nevhodné zoskupenie predmetov),
- zaradenie absolventa školy, ktorý úspešne skončil 9. ročník opäť do danej školy,
- nerealizovanie vstupnej špeciálnopedagogickej diagnostiky, nedodržanie časového intervalu rediagnostiky kontrolných psychologických vyšetrení žiakov,
- nedodržanie zloženia členov odbornej komisie posudzujúcej návrh na preradenie dieťaťa do špeciálnej základnej školy,
- nedostatočné zabezpečenie dôverných informácií o žiakoch pred zneužitím,

v základných umeleckých školách

- výkon štátnej správy v 1. stupni,
- nedodržanie postupu pri zaraďovaní uchádzačov do štúdia,
- nedostatky v protokoloch z komisionálnych skúšok,
- nedostatky v plnení učebných plánov, krátenie časových dotácií v povinných predmetoch, nedodržanie predpísaného počtu v žiakov v skupinách pri kolektívnom vyučovaní,

v špeciálnych výchovných zariadeniach:

- neriešenie kvalifikačných a personálnych otázok,
- nefunkčnosť metodického združenia vychovávateľov,
- nedostatky vo vedení evidencie úrazov a sťažností,
- nedostatky v plánovaní, v kontrolnom a informačnom systéme.

Opatrenia prijaté vedením kontrolovaných subjektov boli prevažne adekvátne zisteným nedostatkom, ojedinEle sa vyskytli nekonkrétne, všeobecné opatrenia. Plnenie opatrení bolo spravidla účinné a viedlo k odstráneniu nedostatkov.

Akceptovanie a splnenie opatrení riadiacimi zamestnancami prispelo k profesionalizácii výchovno-vzdelávacej činnosti, zefektívnila sa kontrolná činnosť, skvalitnilo sa vedenie dokumentácie a odstránili sa rozpory s legislatívou v prevažnej väčšine kontrolovaných subjektov.

Kvalita plnenia opatrení v školách a školských zariadeniach bola v rozpätí od veľmi dobrej po priemernú úroveň.

Pozitívne zistenia pri kontrole opatrení:

- skvalitnenie riadiacej a kontrolnej práce a výkonu štátnej správy v 1. stupni,
- skvalitnenie vnútroškolskej kontroly,
- snaha škôl odstraňovať nedostatky zistené inšpekciou. delegovanie právomocí na metodické orgány školy,
- skvalitnenie vedenia pedagogickej dokumentácie,

Negatívne zistenia pri kontrole opatrení:

- nižšia úroveň obsahu prijatých opatrení a následne priemerné účinky ich plnenia,
- nedôsledná kontrola opatrení zo strany vedenia školy,
- ojedinEle málo vyhovujúca úroveň akceptovania odporúčaní.

2.4 Výsledky prešetrovania sťažností

V období od 01. 07. 2002 do 30. 06. 2003 bolo do centrálnej evidencie Kancelárie hlavného školského inšpektora (KHŠI) doručených **274** podaní, čo je cca o 34 % viac ako v predchádzajúcom školskom roku. Z toho **230** podaní (o 36 % viac ako v predchádzajúcom školskom roku) bolo klasifikovaných **ako sťažnosť**. Štátna školská inšpekcia z nich v tomto období vybavila prešetrovaním **161** (o 34 % viac ako v predchádzajúcom roku). Táto činnosť si vyžiadala spolu **6 442** hodín. **Priemerný čas** potrebný na prešetrovanie jednej sťažnosti je **40** hodín (zníženie oproti minulému školskému roku cca o 18 %). V tom je zahrnutá príprava (priemerný čas 10 hodín), cestovanie (5 hodín), vlastné prešetrovanie (10 hodín) a administratívne činnosti (15 hodín). Ostatné sťažnosti boli vybavené napr. stanoviskom hlavného školského inšpektora, odstúpené so sledovaním, odstúpené bez sledovania, prípadne boli odložené a/a.

Opodstatnenosť sťažností

Zo 161 prešetrovaných sťažností bolo **92 opodstatnených** (57 %, v minulom roku 46 %) a **64 neopodstatnených** (40 %, minulý rok 52 %). Pri ostatných sťažnostiach sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. V uvedenom období Štátna školská inšpekcia nevybavovala žiadnu petíciu. Kým medzi školským rokom 2000/2001 a 2001/2002 sa opodstatnenosť sťažností udržiavala približne na rovnakej úrovni, v školskom roku 2002/2003 došlo k podstatnému zvýšeniu opodstatnenosti sťažností, čo možno pripísať aj zvýšenému dôrazu na objektivnosť zistených skutočností.

Podania podľa jednotlivých typov škôl

	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			Spolu		
Podania spolu	15			155			74			30			274		
Z toho sťažnosti	11			135			60			24			230		
Sťažnosti PVP	10			94			45			12			161		
Opodstatnenosť	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
Sťažností	6	4	0	54	36	4	23	19	3	9	3	0	92	62	7

Legenda: O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť; PVP – priamo vybavené prešetrovaním

Percento opodstatnených sťažností na jednotlivých typoch škôl je nasledovná:

MŠ – 60 % (minulý rok 33,3 %), ZŠ – 58 % (minulý rok 40,8 %), SŠ – 51 % (minulý rok 50 %)

Opodstatnenosť anonymných sťažností je 37 % (oproti predchádzajúcim rokom ide o zníženie).

Podávatelia sťažností

Z hľadiska podávateľov boli najviac zastúpení rodičia, na druhom mieste anonymní pisatelia, na treťom učitelia, zvyšné podania zaslali iné osoby (žiaci, starí rodičia a pod.).

Podávatelia	Počet	Percento
Rodičia	140	51 %
Anonym	57	21 %
Učitelia	44	16 %
Iné osoby	33	12 %

Osoby, proti ktorým sťažnosti smerujú

Najviac sťažností smeruje proti riaditeľom škôl, druhou najpočetnejšou skupinou sú učitelia. Oproti minulému roku sa percento sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl ešte zvýšilo (minulý školský rok 44 %), čo je logické, pretože priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivo (prijímanie do škôl, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.).

Osoby	Počet	Percento
Riaditelia	213	78 %
Učitelia	63	23 %
ŠI	7	3 %
Iné osoby ⁵³	26	10 %

Sťažnosti z hľadiska odosielateľa resp. odstupujúceho orgánu

	Sťažovateľ	MŠ SR	OÚ alebo KÚ	Iné
Doručené od	170	44	41	19

Najčastejšie príčiny podávania sťažností:

Materské školy

Námietky sťažností smerujúcich **proti riaditeľkám** MŠ sa najčastejšie týkajú týchto oblastí: neprispôsobenie prevádzky potrebám rodičov, nevybavovanie sťažností rodičov, nevhodná komunikácia riaditeľka – učiteľka.

Námietky sťažností smerujúcich **proti učiteľkám** sa najčastejšie týkajú týchto oblastí: nevhodná komunikácia s rodičmi, arogantné správanie učiteliek, zanedbávanie bezpečnosti a ochrany zdravia detí, zanedbávanie dozoru, nepedagogický prístup k deťom, používanie fyzických trestov, kričanie na deti, nekvalitný výchovný proces.

Základné školy

Námietky sťažností smerujúcich **proti riaditeľom** škôl sa najčastejšie týkajú týchto oblastí: nevhodná komunikácia s rodičmi, organizácia vyučovania, porušenie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, neplnenie učebných plánov a učebných osnov, nevydanie vysvedčenia, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania, neinformovanie rodiča o zhoršenom prospechu alebo správaní, komisionálne skúšky (zloženie komisie, úlohy v rozpore s učebnými osnovami), správne konanie (vydanie chybného rozhodnutia, nevydanie rozhodnutia), kritériá prijímania do tried s rozšíreným vyučovaním, neodborné vyučovanie, nesprávne prešetrovanie sťažností rodičov, resp. ich neprešetrovanie.

Námietky sťažností smerujúcich **proti učiteľom** sa najčastejšie týkajú týchto oblastí: nevhodná komunikácia s rodičmi, nepedagogický prístup (psychický nátlak, fyzické tresty, nadávky, ponižovanie žiakov), klasifikácia prospechu, neinformovanosť rodičov o podstatnom zhoršení prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, vyberanie peňazí od žiakov, nútenie žiakov chodiť na platenú prípravu na prijímacie skúšky.

Stredné školy

Námietky sťažností smerujúcich proti riaditeľom **škôl sa najčastejšie týkajú týchto oblastí**: prijímacie konanie (neprijatie na strednú školu, neoprávnené prijatie, chyby pri oprave písomných prác, dodatočná zmena kritérií na prijatie, úlohy na prijímacích skúškach v rozpore s učebnými osnovami základnej školy), neobjektívna klasifikácia na ústnych a písomných maturitných skúškach, neinformovanie rodiča neplnoletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, vyberanie peňazí od rodičov proti ich vôli (na nákup učebných pomôcok, na údržbu, stužkovú slávnosť a pod.) – neinformovanosť rodičov o ich použití, nedostatky v správnom konaní (nevydanie rozhodnutia, vydanie chybného rozhodnutia), komisionálne skúšky (zloženie komisie, náročnosť úloh, trvanie skúšky).

- Námietky** sťažností smerujúcich **proti učiteľom** sa najčastejšie týkajú týchto oblastí:
- nízka úroveň vyučovania, nepedagogický prístup k žiakom (nadávky, psychický nátlak), neobjektívne hodnotenie písomných maturitných prác, klasifikácia prospechu.

Poznámka: Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch Štátna školská inšpekcia prešetrovala z toho dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy alebo, že autori podaní spochybňovali objektivitu riaditeľov resp. uvádzali, že riaditelia v ich sťažnosti nekonali.

⁵³ Inými osobami sú napr. starostovia obcí, vedúci odborov školstva, prednostovia OÚ a KÚ a pod.

Osobitnými a závažnými oblasťami, voči ktorým smerujú podania rodičov, sú:

- **Integrácia** postihnutých detí v bežných základných školách. Rodičia týchto detí sa sťažujú, že škola nevytvorila pre ich dieťa podmienky podľa ich predstáv, že dostatočne nerešpektuje postihnutie dieťaťa a rodičia ostatných detí sa sťažujú na agresivitu postihnutých detí, ktorá sa prejavuje vo vulgárnom vyjadrovaní voči spolužiakom i učiteľom, vo fyzickom napádaní spolužiakov a pod. Keďže podľa súčasnej legislatívy o zotrvaní dieťaťa na tom-ktorom type školy rozhoduje výlučne rodič, v bežných ZŠ sa nachádzajú nielen deti s mentálnym postihnutím, ale aj s vážnymi psychiatrickými diagnózami, pričom na ich vzdelávanie sú vytvorené optimálne podmienky (na rozdiel od bežných základných škôl) v špeciálnych školách.
- **Porušovanie zákonov zo strany zriaďovateľov** pri vymenúvaní a odvolávaní riaditeľov škôl a školských zariadení.

Kvantifikácia prijatých opatrení a pozitívne zmeny, ktoré v jednotlivých prípadoch nastali na základe prešetrenia sťažností:

Riaditelia škôl (školských zariadení) na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali cca 280 opatrení, ktoré umožnili najmä nasledujúce pozitívne zmeny:

- zrušenie nesprávnych rozhodnutí v správnom konaní, ktoré porušovali práva žiakov,
- zmena klasifikácie správania,
- zrušenie výsledku komisionálnej skúšky a jej zopakovanie,
- vydanie vysvedčenia,
- odstránenie nedostatkov pri prijímacom konaní,
- zabránenie opakovaniu nedostatkov, prehlbovanie právneho vedomia učiteľov i riaditeľov škôl,
- skvalitnenie práce riaditeľov škôl v oblasti vybavovania sťažností,
- vyriešenie problémov žiakov so špeciálno-výchovnými potrebami,
- zintenzívnenie kontroly zo strany riaditeľov škôl ako prevencia voči nedostatkom,
- personálne zmeny (zmena riaditeľa školy resp. príslušného vyučujúceho).

Odporúčanie Štátnej školskej inšpekcie:

riaditeľom škôl

- dôsledne dodržiavať právne predpisy pri prijímaní žiakov do škôl,
- vyvarovať sa nútenia rodičov platiť vysoké sumy na opravy, údržbu a učebné pomôcky cez rodičovské združenia a rôzne nadácie,
- venovať sa zvyšovaniu právneho vedomia pedagogických zamestnancov,
- zlepšovať úroveň komunikácie s učiteľmi, rodičmi a s radou školy; rešpektovať ich zákonné práva,
- venovať zvýšenú pozornosť klasifikácii správania,
- venovať pozornosť rešpektovaniu ľudských práv žiakov, ich ľudskej dôstojnosti, včas odhaľovať prejavy šikanovania alebo psychického nátlaku tak zo strany spolužiakov, ako aj učiteľov,
- pri prejednávaní závažných vecí jednať s rodičmi žiaka za prítomnosti ďalšieho člena vedenia školy, z jednania urobiť písomný záznam,
- dôkladne sa oboznámiť so zákonom NR SR č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach; venovať pozornosť aj ústnym sťažnostiam a všetky sťažnosti, na ktorých vybavenie je riaditeľ školy kompetentný, vybavovať v súlade so zákonom; problematike sťažností sa venovať i v spolupráci s rodičovským združením a radou školy, upozorniť rodičov, že na vyučujúceho je kompetentný riešiť sťažnosť riaditeľ školy,
- venovať náležitú pozornosť oprávneným pripomienkam rodičov i žiakov, a tak predchádzať vzniku konfliktov a podávaniu sťažností.

zriaďovateľom škôl a školských zariadení

- pri odstupovaní podaní dodržiavať platné právne predpisy; vybavovať len tie podania, na ktoré je zriaďovateľ vecne príslušný – dôsledne dodržiavať § 8 ods. 1 zákona SNR č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov;
- pri menovaní a odvolávaní riaditeľov škôl a školských zariadení dôsledne dodržiavať právne predpisy (napr. spĺňanie kvalifikačných požiadaviek stanovených právnymi predpismi, menovanie uskutočniť výlučne na návrh rady školy).

ministerstvu školstva

- pri vybavovaní sťažností dôsledne dodržiavať Zásady MŠ SR č. 269/98-14 zo dňa 8. 1. 1999 pri prijímaní, podávaní, evidovaní, vybavovaní a kontrole vybavovania sťažností a petícií ...
- vydať (obnoviť) metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl,
- v zákone o výchove a vzdelávaní upresniť vykonávanie opravnej komisionálnej skúšky,
- právne upraviť zaradovanie škôl s vyučovaním jazyka národností do siete.

Opatrenia Štátnej školskej inšpekcie prijaté na základe analýzy vybavovania sťažností

- Iniciovanie zmien v zákone o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, ktoré vytvoria predpoklad pre kvalitnejšie vybavovanie sťažností, sankcionovanie porušovateľov právnych predpisov, a tým pružnejšie odstraňovanie nedostatkov.
- Vydanie vnútornej smernice dôkladnejšie upravujúcej prešetrovanie a vybavovanie sťažností.
- Usmernenie vedúcich zamestnancov ŠŠI – nastalo zníženie časovej náročnosti vybavovania sťažností.
- Na základe rokovania KHŠI s vrchným inšpektorom Úradu pre ochranu osobných údajov prišlo k upresneniu postupu školských inšpektorov pri zistení nedostatkov v oblasti ochrany osobných údajov.
- Prijatie ďalších školských inšpektorov, čím sa vytvoril priestor aj na kvalitnejšie prešetrovanie sťažností.
- Spolupráca s MŠ SR pri vydávaní úradného tlačiva protokol o komisionálnych skúškach, ktoré okrem iného aj metodicky usmerňuje riaditeľov škôl pri vykonávaní tohto druhu skúšok.
- Do plánu kontrolnej činnosti KHŠI boli zaradené kontroly zamerané na oboznamovanie sťažovateľov s prijatými (vykonanými) opatreniami v súlade so zákonom o sťažnostiach a vnútornou smernicou.

Hoci prešetrovanie a vybavovanie sťažností zasahuje do plánovaného inšpekčného výkonu, jeho pozitívom je, že dokáže doplniť výsledky klasickej školskej inšpekcie o ďalší rozmer a zvýšiť tak efektivitu kontrolného procesu. Tá však bude naďalej záležať aj od prístupu riaditeľov škôl a najmä zriaďovateľov k výstupom z prešetrovania a vybavovania sťažností.

3. Poznatky regionálneho charakteru

BRATISLAVSKÝ KRAJ

1. Súčasná školská problematika

Spoločná problematika

V odboroch školstva zriaďovateľov chýbajú pracovníci, ktorí ovládajú problematiku ZŠ, členmi stredoškolskej školskej komisie sú poslanci, ktorí nie sú odborníkmi v školskej problematike, nemajú priamy kontakt so školami.

Zlúčením MŠ a ZŠ vznikli problémy riaditeľom ZŠ v oblasti legislatívy a organizácie práce, v MŠ prevláda formálna činnosť.

Najvýraznejšie pozitíva:

Materské školy

- Vyváženosť pozornosti zo strany obcí v jazykovo zmiešanom prostredí.

Základné školy

- Prezentácia škôl v súťažiach a olympiádach, realizácia projektov, vytváranie veľmi dobrých podmienok na využívanie voľného času žiakov, estetická úprava a čistota školského interiéru, účelné a efektívne využívanie učebných pomôcok na hodinách dejepisu, etickej výchovy, prírodovedy a vlastivedy.

Základné umelecké školy

- Aktívne zapájanie do kultúrneho života v meste, spolupráca so zriaďovateľom, angažovanosť pedagógov v celoslovenských a medzinárodných profesijných organizáciách, vysoko humánny a citlivý prístup v práci so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a v aktivitách pre výchovne ohrozenú časť detskej populácie.

Stredné školy

- Účasť žiakov v regionálnych súťažiach aj s medzinárodnou účasťou, výborné výsledky praktických zručností žiakov, budovanie tradície školy, široká ponuka mimoškolských aktivít.

Najvýraznejšie negatíva:

Materské školy

- Odmietanie zriaďovateľov udeliť právnu subjektivitu školám.

Základné školy

- Orientácia pedagógov v školskej legislatíve, rezervy v uplatňovaní progresívnych metód a foriem vyučovania u niektorých učiteľov, neuplatňovanie strategického plánovania z hľadiska dlhodobého rozvoja školy, slabé vyučovacie výsledky v matematike, v okrese BA I. prechod škôl na právnu subjektivitu má negatívny vplyv na riadenie pedagogického procesu riaditeľmi škôl (výskyt sťažností, nedodržanie legislatívy).

Základné umelecké školy

- Nedostatky v pedagogickej dokumentácii, porušenie učebných plánov, zlý technický stav budovy školy, nepriaznivá situácia v tanečnom odbore.

Stredné školy

- Pretrvávajúci malý záujem o učebné a študijné odbory (najmä strojárskoho zamerania) v SOU a SOŠ, chýbajúce (nevydané) alebo zastarané učebnice, v SOU a v združených stredných školách sú pre niektoré učebné odbory v platnosti učebné plány z roku 1987 s rôznymi dodatkami, usmerneniami, alternatívami, nedostatok kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov.

2. Dlhodobu pretrvávajúce problémy

Materské školy

- Nedostatok finančných prostriedkov vo vzťahu k technickému stavu budov, audiovizuálnej techniky a pomôcok.

Základné školy

- Nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu voľnočasových aktivít, súťaží a olympiád, údržbu budov, spomalenie realizácie projektu Infovek.

Stredné školy

- Pretrvávajúce problémy pri zabezpečovaní materiálno-technického vybavenia škôl z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

- Zlučovanie SOU so SOŠ a vytváranie združených stredných škôl.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

- Nedostatočná spolupráca rodičov a školy, slabá motivácia na výkon učiteľského povolania, nedostatok finančných prostriedkov.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

- Zvýšiť finančné ohodnotenie učiteľov, vypracovať deklaráciu práv učiteľov, poskytnúť mladým učiteľom možnosť získať výhodnejšie podmienky pri riešení bytovej otázky, starostlivosť o budovy škôl preniesť v plnej miere z riaditeľov škôl na zriaďovateľov.

TRNAVSKÝ KRAJ**1. Súčasná školská problematika****Spoločná problematika**

V ZŠ a MŠ je výkon zriaďovateľských kompetencií profesionálnejší v mestách, narastá v nich záujem o riadenie škôl a o vzdelávacie výsledky. Nedostatok financií v obciach ohrozuje existenciu MŠ, zriaďovateľ rieši personálne otázky, reviduje rozhodnutia školských rád pri vymenúvaní riaditeľov stredných škôl. Postoj riaditeľov k rozpočtovej stratégii samosprávneho kraja je kritický, ukazuje sa nekonceptnosť vo vzťahu k racionalizácii, nie je zriadená územná školská rada. Krajský úrad ako zriaďovateľ sa viac venuje problémom špeciálneho školstva ako doteraz.

Postup riaditeľov pri riešení záškoláctva je v súlade s legislatívou a pokynmi ministerstva, vznikajú obavy razantne sa angažovať v dôsledku agresivity rodičov. Problémom je spolupráca s obvodnými lekármi pri posudzovaní oprávnenosti absencie.

Na úseku MŠ vzniká priestor na korupciu pri prijímaní detí (chýbajúce dátumy podania prihlášok, nedôsledná evidencia prihlášok a pod.), v ZŠ ŠIC nezistila konkrétne prípady. Prípád podozrenia zo šikanovania v SOU, prešetrovaný ŠIC a odborníkmi pedagogicko-psychologickej poradne, nebol uzavretý ako šikanovanie, bol však medializovaný v súkromnej rozhlasovej stanici, STV a dennej tlači.

Zaškoloňovanie rómskych detí v MŠ je nízke, súvisí s poplatkami, sporadické je ich zaškolenie v prípravných ročníkoch, dochádzka do školy je slabá. V ZŠ s početnou rómskou populáciou sú žiaci zaraďovaní do vyrovnávacích tried, zložitá je ich adaptácia na školské prostredie, sú problémoví v učení i v správaní. Učitelia nedostávajú potrebnú metodickú a odbornú pomoc, problémová je spolupráca s rodičmi, pretrváva záškoláctvo a nezáujem pokračovať vo vzdelávaní po ukončení povinnej školskej dochádzky.

Práca školských rád je často formálna, zástupcovia mesta alebo obce sa v nich málo angažujú. Neznalosť kompetencií samosprávnych orgánov ovplyvňuje ich rozhodovanie, vo väčšine ZŠ nedostatočne využívajú svoje právomoci,

Najvýraznejšie pozitíva:*Materské školy*

- Zlepšenie úrovne krátkodobého plánovania, takmer 100 %-ná zaškolenosť detí v MŠ pred vstupom do ZŠ, pozitívna psychosociálna atmosféra vo väčšine MŠ, rešpektovanie humanistických princípov vo výchovno-vzdelávacej činnosti, vysoká miera kvalifikovanosti učiteliek, zvyšuje sa ich počet s vysokoškolským vzdelaním.

Základné školy

- Intenzívnejšia spolupráca škôl s pedagogicko-psychologickými poradňami, spolupráca škôl a obecných úradov pri organizovaní spoločenských podujatí, dobrá spolupráca škôl

s občianskymi združeniami a nadáciami, vzdelávanie učiteľov škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

Základné umelecké školy

- Sieť škôl sa rozširuje o netradičné odbory (balet, umelecký tanec). Zvyšuje sa záujem žiakov o štúdium, najmä na vidieku, vznik elokovaných tried.

Špeciálne školy

- Zriaďovanie špeciálno-pedagogických poradní, zriaďovanie tried pri špeciálnych základných školách pre deti s autizmom, príprava projektu otvorenej rodiny (RDM), rozširovanie ponuky vzdelávacích aktivít v školách.

Stredné školy

- Postupujúci trend integrácie zdravotne postihnutých žiakov, zlepšovanie materiálneho vybavenia škôl, rast intenzity konkurenčných vzťahov medzi školami podobného charakteru, zapájanie škôl do medzinárodných projektov, snaha škôl overovať nové perspektívne študijné odbory, zriaďovanie jazykových škôl ako servis pre svojich žiakov i alternatívny finančný zdroj.

Najvýraznejšie negatíva:

Materské školy

- Slabá úroveň právneho vedomia riaditeľiek MŠ, v ZŠ zlúčených s MŠ nedostatočná vzájomná prepojenosť, neznalosť problematiky MŠ riaditeľmi, absencia problematiky MŠ v koncepcných zámeroch školy, málo vyhovujúca úroveň práce metodických orgánov škôl, v MŠ často metodický orgán chýba, podcenenie vzdelávania riaditeľiek a učiteľiek materských škôl zo strany okresných metodikov, nízka ponuka aktivít pre deti so špeciálnymi schopnosťami.

Základné školy

- Nesystémová práca s učebnými osnovami a štandardami, oslabenie činností v mimovyučovacom čase, nezáujem učiteľov o ich organizovanie, zhoršenie správania žiakov, prekračovanie kompetencií zo strany niektorých zriaďovateľov, nedostatočná autoevalvácia škôl.

Stredné školy

- Neprehľadná situácia v plnení plánu výkonov po tohoročných prijímacích skúškach najmä v SOU, nevýrazná činnosť (Štátneho inštitútu odborného vzdelávania ďalej ŠIOV), zavádzanie nových predmetov bez zmeny počtu vyučovacích hodín, pomalá reakcia na potrebu zmien v obsahu vzdelávania, modernizačný deficit v oblasti materiálno-technického vybavenia.

2. Dlhodobó pretrvávajúce problémy

Materské školy

- Nízke právne vedomie riaditeľiek, neuplatňovanie poznatkov z funkčného vzdelávania v riadení, nízka úroveň kontrolnej činnosti, neprímeraná zaťaženosť riaditeľiek administratívnymi a prevádzkovými činnosťami, zlé materiálno-technické podmienky najmä vidieckych MŠ.

Základné školy

- Nedostatok kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov, problém so zabezpečením pitnej vody v málotriednych školách, v pedagogickej praxi postupujúci odklon od progresívnych činností často bez názorných pomôcok a žiackeho experimentu, úroveň vyučovania v triedach ovplyvňuje odchod žiakov do 8-ročných gymnázií.

Základné umelecké školy

- Pretrvávajú priestorové problémy, viaceré ZUŠ sú umiestené v nevyhovujúcich objektoch, nedostatky sú v nástrojovom vybavení, nie je dostatok kvalifikovaných učiteľov pre tanečný odbor a na vyučovanie hry na niektorých menšinových hudobných nástrojoch.

Stredné školy

- Neefektívne prerozdelenie rozpočtu medzi školy kapacitne vyťažené (je o ne záujem) a školy, ktoré majú nedostatok žiakov, negatívne prijímanie decentralizácie štátnej správy v školstve, najmä SOU chýba odborný servis poskytovaný rezortnými ministerstvami,

vybavenosť výpočtovou technikou je záležitosťou mimorozpočtových zdrojov, fluktuácia učiteľov, obsah odborných predmetov nezodpovedá súčasnému stavu poznania.

Špeciálne školy

- Nízka kvalifikovanosť učiteľov v SOU v RDM, nedostatok kvalifikovaných učiteľov v ŠZŠ, nezáujem učiteľov organizovať v týchto zariadeniach záujmovú a výchovnú činnosť, potreba zriadenia odborného učilišťa s vyučovacím jazykom národností v okrese Dunajská Streda.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

Prechod ZŠ na právnu subjektivitu, zmena zriaďovateľov škôl, zvýšený záujem o činnosti škôl zo strany rodičovského združenia, občianskych združení, nadácií, zlučovanie ZŠ a MŠ do jedného právneho subjektu, zvládanie školskej problematiky a legislatívy najmä mestskými úradmi (Trnava, Dunajská Streda), postupné pružnejšie riešenie školských problémov miestnymi samosprávami (Dunajská Streda, mesto Trnava).

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Neznalosť školskej legislatívy mnohými zriaďovateľmi a málo pružné, chaotické prenikanie do fungovania škôl a školských zariadení, vplyv osobných väzieb zriaďovateľov na riešenie personálnych otázok v školách, nedostatok finančných prostriedkov spôsobený nedostatočným transferom finančných tokov zo štátnej správy na samosprávne orgány, úbytok kvalifikovaných učiteľov, umiestnenie špeciálnych škôl v nevyhovujúcich budovách, slabšia koncepcnosť a systémovosť v práci vedenia škôl a v spolupráci so zriaďovateľmi, nesprávna interpretácia niektorých právnych noriem zo strany zriaďovateľov a riaditeľov, neefektívny tok informácií od metodikov k riaditeľom, slabé vybavenie učiteľských knižníc škôl aktuálnou odbornou a metodickou literatúrou.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Potreba zvýšiť aktivitu riaditeľov a učiteľov v styku s mestskými, obecnými úradmi a úradom samosprávneho kraja, rady škôl ako rovnocenní partneri zriaďovateľom, skvalitniť prípravu pedagógov na vysokých školách, vypracovať systém ďalšieho vzdelávania učiteľov, posilňovať konkurenčné vzťahy medzi školami.

6. Návrhy na orientáciu činnosti ŠIC vo vzťahu k školskej problematike

Výraznejšie sa angažovať pri prehlbovaní kontaktov so zriaďovateľmi, iniciovať stretnutia školských inšpektorov s metodikmi v záujme pomoci základným a materským školám, naďalej publikovať v regionálnej tlači výsledky z inšpekcii (pozitívne i negatívne), naďalej sa zúčastňovať na podujatiach organizovaných profesionálnymi pedagogickými organizáciami a interpretovať na nich inšpekčné zistenia.

TRENČIANSKY KRAJ

1. Súčasná školská problematika

Spoločná problematika

Mestské a obecné úrady postupne vnikajú do školskej problematiky, nedostatkom je neznalosť školskej legislatívy a s tým súvisiace nevhodné zásahy pri výberových konaniach na obsadenie miest riaditeľov ZŠ a MŠ, prioritu vidia v riešení ekonomických otázok škôl. Vo vzťahoch medzi zriaďovateľmi stredných škôl, špeciálnych škôl a špeciálnych školských zariadení a ich riaditeľmi nie sú problémy.

Školy prichádzajú v ojedinelých prípadoch do konfliktu s rodičmi záškolákov z málo podnetného sociálneho prostredia. Dôvodom je nesprávna informovanosť zo strany médií, kde sa škola považuje za príčinu odobratia príspevku na deti rodičom.

Šikanovanie sa vyskytlo v jednej základnej škole a v 1 strednej škole, riešili ich školskí inšpektori, v SŠ sa riešilo v spolupráci s orgánmi činnými v trestnom konaní.

V kraji nie sú vypuklé problémy s rómskou komunitou. V jednej ZŠ je zamestnaný rómsky asistent, pracuje s deťmi aj v mimoškolskom čase, pomáha i pri komunikácii ZŠ s rodičmi.

Školská samospráva zaktivizovala činnosť, v súčasnosti sa volia nové orgány. Nedo-
statkom je, že zatiaľ vníma svoju úlohu iba pri personálnom obsadzovaní funkcií riadite-
ľov škôl.

Najvýraznejšie pozitíva:

Materské školy

- Realizácia projektov Škola dokorán a Škola podporujúca zdravie, dôležitosť profilácie na zvyšovanie záujmu zo strany rodičov, pozornosť venovaná rozvoju talentovaných detí a deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zvýšenie záujmu primátorov miest a starostov obcí o rozvoj MŠ v rámci zlučovania so ZŠ.

Základné školy

- Vhodná organizácia práce na vyučovaní, utváranie kladného vzťahu žiakov k predmetu, akceptácia požiadaviek rodičov a žiakov v programe školy, zvýšený záujem mestských a obecných zastupiteľstiev o činnosť škôl.

Základné umelecké školy

- Individuálny prístup k nadaným deťom, dobrá spolupráca so zriaďovateľom, prezentácia školy na verejnosti.

Stredné školy

- Zapájanie škôl do projektu INFOVEK, realizácia výchovno-vzdelávacích programov so zreteľom na profil absolventa, vysoký podiel učiteľov s odbornou a pedagogickou spôsobi-
losťou, racionalizácia siete stredných škôl, vznik združených škôl, zapojenie veľkého počtu škôl do projektu Škola podporujúca zdravie.

Špeciálne školy

- Veľmi dobrá interakcia učiteľ – žiak, vhodné používanie názorných pomôcok vo vyučovaní.

Najvýraznejšie negatíva:

Materské školy

- Zhoršujúce sa finančné zabezpečenie a materiálno-technická úroveň, pretrvávajúca veľká zaťaženosť riaditeľiek MŠ administratívnou prácou.

Základné školy

- Nedostatočné materiálno-technické vybavenie škôl, porušovanie učebných osnov, rezervy pri výbere nových foriem a metód práce, rezervy v diferencovanom prístupe k žiakom, odchod mladých kvalifikovaných učiteľov do finančne výhodnejších zamestnaní, veľmi nízka úroveň riadenia málotriednych škôl a výchovno-vzdelávacieho procesu v týchto školách.

Základné umelecké školy

- Nedodržiavanie učebných plánov a učebných osnov, nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie.

Stredné školy

- Nedostatky v orientácii v legislatíve SOU v stupňovitej príprave, nedostatok nových učeb-
níc pre osemročné gymnáziá a pre ekonomické predmety v SOŠ a SOU, nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie, finančne poddimenzovaný rozpočet nepostačujúci na údržbu škôl, nákup učebných pomôcok výpočtovej techniky pre žiakov a na obnovu strojo-
vého parku dielní.

Špeciálne školy

- Malý priestor venovaný technickému kresleniu v rámci výučby pracovného vyučovania, ne-
uspokojivé technické vybavenie škôl, nedostatočná sieť špeciálno-pedagogických poradní.

2. Dlhodobé pretrvávajúce problémy

- Pretrvávajúci nedostatok financií vo všetkých typoch škôl, riešenie tohto problému vede-
ním škôl sponzormi. Nedostatok kvalitných vyučujúcich cudzích jazykov.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

Zmeny zriaďovateľov, obnovená činnosť samosprávnych školských orgánov a prijatie nových (nie vždy kvalitných) právnych noriem, v dôsledku toho vznik niektorých nedostatkov v dodržiavaní platnej školskej legislatívy.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Z dôvodu racionalizácie štátnej správy nedostatočná spolupráca metodikov okresných a krajských úradov so školami, neznalosť školskej legislatívy a školskej problematiky zo strany zamestnancov mestských a obecných úradov a poslancov mestských a obecných zastupiteľstiev.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Zorganizovanie odborného vzdelávania pre zamestnancov verejnej správy (zamestnancov mestských a obecných úradov) z oblasti školskej legislatívy a problematiky.

6. Návrhy na orientáciu činnosti ŠIC vo vzťahu k školskej problematike

Naďalej pokračovať v spolupráci so zriaďovateľmi všetkých škôl a školských zariadení v pôsobnosti ŠIC s dôrazom na pomoc obecným úradom, kde nebude vytvorený spoločný školský úrad.

ŽILINSKÝ KRAJ**1. Súčasná školská problematika***Spoločná problematika*

V budúcom školskom roku vyčlení mesto Martin viac finančných prostriedkov na materiálno-technické vybavenie MŠ, ZŠ. Nevyjasnené sú vzťahy pri prideľovaní osobných príplatkov, príplatkov za riadenie a odmien pre riaditeľov škôl, prideľujú ich starostovia bez akýchkoľvek kritérií.

Riaditelia nahlasujú záškoláctvo starostom, ktorí po právnej stránke nevedia problémy riešiť.

Prípady šikanovania sa riešili v 2 základných školách (telesné napádanie, bitie mladších žiakov staršími, vymáhanie peňazí, predmetov, potravín, služieb, nútenie vykonávať nezmyselné príkazy, posmešky) až na zásah školskej inšpekcie. V prípade zatvorenia základnej školy z finančných dôvodov nebol inšpekciou zistený nesúlad s právnymi normami.

3 základné školy otvárajú nulté ročníky pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, vrátane rómskych detí.

Najvýraznejšie pozitíva:*Materské školy*

- Vysoká kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov, stabilizovaná sieť predškolských zariadení, zvýšené úsilie škôl získať čestný názov, nárast tried s poldennou starostlivosťou, zachovanie určitej rezervy v kapacite (predvídanie rozvoja trhu práce, demografický vývoj), vysoká zaškolenosť 5 – 6 ročných detí, veľmi dobrá spolupráca s obecnými zastupiteľstvami, prezentácia výsledkov materskej školy pred verejnosťou, zapojenosť škôl do projektov, narastajúci počet učiteliek s vysokoškolským vzdelaním.

Základné školy

- Vytvorenie troch tried pre mimoriadne nadané deti, dobré podmienky pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (bezbariérové prístupy, telocvičňa, vytváranie samostatných tried, prípravných ročníkov pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, integrácia postihnutých detí v spolupráci s odborníkmi podľa plánov individuálneho rozvoja). Vzdelávanie pre učiteľky ZŠ – Inovačné prístupy vo vzdelávaní (Združenie Orava), realizácia projektov Regionálna výchova, prvky podľa metodiky Krok za krokom, zvyšujúci sa počet škôl s učebňami výpočtovej techniky (Infovek). Spolupráca škôl a školských zariadení s inštitúciami v oblasti preventívnych aktivít, rozvoj legislatívnej databanky, pestrosť ponuky výchovno-vzdelávacích programov pre žiakov

a rodičov. V súvislosti so zmenou zriaďovateľov narastá počet záujmových aktivít rozvíjajúcich tradície mikroregiónu.

Základné umelecké školy

- Vytvorenie špeciálnej triedy pre deti s telesným postihnutím (Martin).

Stredné školy

- Účasť škôl v medzinárodných projektoch, spolupráca so školami v zahraničí, úspešná prezentácia škôl v SOČ a v ďalších súťažiach, vybavenosť škôl výpočtovou technikou, pripojenie na internet. V gymnáziách je stabilizovaná sieť škôl, výrazné sú úspechy v predmetových olympiádach, vysoká kvalifikovanosť a odbornosť vyučovania, funkčne využívané žiacke knižnice, voľné využívanie internetu žiakmi. V SOU spolupráca so SOPK pri záverečných skúškach, odborné exkurzie v regióne i v zahraničí, experimentálne overovanie odborov, autorstvo učebníc odborných predmetov a učebných pomôcok v odbore stavebníctvo, dobrá spolupráca vedení škôl s radami škôl a so zriaďovateľmi, vhodná kvalifikačná a aprobačná štruktúra pedagogických zborov, akceptácia žiackych samospráv, úspešná prezentácia odborov a ich výsledkov na burzách stredných škôl.

Špeciálne školy

- Zapojenosť do medzinárodných projektov, praktická realizácia integrácie, organizovanie spoločných podujatí so žiakmi základných škôl, vysoká kvalifikovanosť učiteľov, úspešné zapojenie žiakov do regionálnych, celoslovenských súťaží, dobré vonkajšie priestorové podmienky, prezentácia práce škôl na verejnosti.

Najvýraznejšie negatíva:

Materské školy

- Málo uspokojivá úroveň uplatňovania progresívnych metód, redukcia aktivít zameraných na výmenu odborných skúseností, nezaraďovanie detí mladších ako 3 roky (vplyv na príjem platieb), nepravidelná dochádzka 5 – 6 ročných detí v heterogénnom prostredí jednotriednych škôl, nepochopenie potreby zaškolovať čo najviac detí najmä z málopodnetného prostredia, neznalosť školskej legislatívy zo strany zriaďovateľov.

Základné školy

- Útlm v ďalšom vzdelávaní učiteľov, zhoršenie výsledkov výchovno-vzdelávacieho procesu, dlhodobo pretrvávajúce priestorové problémy medzi cirkevnými a štátnymi školami (nevysporiadaný pozemok, budovy), prevažujúci záujem riaditeľov škôl o riešenie ekonomických problémov, neodborné zasahovanie nových zriaďovateľov do odborného-pedagogického riadenia školy, do výberu zamestnancov.

Stredné školy

- Nedostatok učebníc pre odborné predmety a cudzie jazyky, nedostatočné priestorové podmienky pre praktické vyučovanie, nedostatok telocviční v gymnáziách a funkčne vybavených odborných učebníc, absencia zahraničných lektorov na vyučovanie cudzích jazykov a nedostatok bytov pre nich, porušovanie všeobecne záväzných predpisov, v SOU nedostatok učebníc pre odborné predmety a cudzie jazyky, nezáujem absolventov vysokých škôl o prácu v SOU, nedostatok priestorov pre praktické vyučovanie a ich slabá vybavenosť, kapacitne nevyužívané domovy mládeže, problém so zabezpečením odborného výcviku mimo škôl.

Špeciálne školy

- Nefunkčné učebnice matematiky, zastaraná didaktická technika a učebné pomôcky, nedostatočné vybavenie vnútorných priestorov.

2. Dlhodobo pretrvávajúce problémy

Materské školy

- Menej účinná kontrolná činnosť riadiacich zamestnancov vo vyučovacom procese.

Základné školy

- Nedostatok financií na zabezpečenie prevádzky škôl (plyn, elektrina, voda).

Stredné školy

- Nedostatočné materiálo-technické vybavenie v gymnáziách vzhľadom na veľký záujem o štúdium, nepostačujúca kapacita, nedostatok vlastných telocviční, posilňovanie časovej dotácie povinných predmetov z ponuky voliteľných predmetov na úkor vlastnej voľby žiakov, zakupovanie učebníc cudzích jazykov rodičmi. V SOU je to nedostatok učebníc cudzích jazykov, odborných predmetov a cudzojazyčných odborných textov, nedostatok učiteľov cudzích jazykov, nedostatočné priestorové a technické podmienky pre praktické vyučovanie, kapacitne nevyužitie domovy mládeže.

Špeciálne školy

- Nedostatočné materiálo-technické vybavenie.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

Systematická príprava na prechod škôl a školských zariadení na právnu subjektivitu, prechod zriaďovateľských kompetencií a spolupráca so zriaďovateľmi prináša nové fenomény, racionalizácia siete škôl a školských zariadení, racionalizácia študijných a učebných odborov.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Zvyšovanie konkurenčného prostredia vo vzťahu ku klesajúcej demografickej krivke, náročnosť prechodu kompetencií úseku školstva na samosprávy, vplyv nedostatku financií na účasť učiteľov na ďalšom vzdelávaní, nedostatočné uplatňovanie inovačných prístupov vo vyučovacom procese, stagnácia riešenia problémov kompetentnými inštitúciami, nedostatočná znalosť a orientácia v školskej problematike u nových zriaďovateľov, nedostatočné financovanie škôl zo štátneho rozpočtu, vysoký nájom za prenajaté budovy, zvyšovanie nákladov na prevádzku škôl a domovov mládeže.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Rešpektovať právnu subjektivitu škôl novými zriaďovateľmi, umožniť ďalšie vzdelávanie učiteľom so zabezpečením spätnej väzby, zvyšovať limity finančných prostriedkov na prevádzku škôl, realizovať dostavby telocviční podľa vypracovaných projektov, zlepšovať fyzicky opotrebované a morálne zastarané materiálo-technické vybavenie, nevyužitie priestory domovov mládeže upraviť na ubytovanie pre zahraničných lektorov, zvyšovať právne vedomie vedúcich zamestnancov.

6. Návrhy na orientáciu činnosti ŠIC vo vzťahu k školskej problematike

Rozvíjať a upevňovať aktívnu spoluprácu v rámci regiónu na úrovni školskej správy a samosprávy, vo vzťahu k školskej regionálnej problematike na základe inšpekčných zistení naďalej analyzovať stav školskej problematiky v regióne so spätnou väzbou od zriaďovateľov a riaditeľov škôl a zistené informácie využívať na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu, zintenzívniť inšpekčnú činnosť v odľahlých častiach regiónu (Kysuce, Orava).

NITRIANSKY KRAJ**1. Súčasná školská problematika****Spoločná problematika**

Zriaďovatelia očakávajú kvalitné riadenie školy, vzájomnú informovanosť, spoločné riešenie problémov a podiel školy na kultúrno-spoločenskom dianí v obci, racionalizáciu zlučováním MŠ a ZŠ (Žemberovce, Kozárovce, Hrušovany, Chrabrany), spájanie viacerých MŠ v obci (Tekovské Lužany) a znižovanie počtu tried MŠ (Levice, Želiezovce). Prejavujú záujem o účasť na inšpekcii, ale majú nedostatočnú informovanosť v školskej legislatíve, orientujú sa na prevádzkové problémy. Nerešpektujú vnútorný poriadok MŠ, absentuje metodické riadenie, zaznamenal sa 1 prípad narušenia vzťahov medzi riaditeľom školy a zriaďovateľom (Čalovec).

Organizuje sa príprava riaditeľov na povinnosti vyplývajúce zo zmien v sociálnom systéme, záškoláctvo sa pravidelne nahlasuje, zámerom je preniesť na školu výkon rozhodnutia o obmedzení vyplácania prídavku na dieťa.

Podané 3 podnety na riešenie korupcie v školách, vyskytlo sa šikanovanie deťmi v 2 MŠ, v ZŠ (najmä mestských) má stúpajúcu tendenciu, prejavuje sa ako fyzické násilie (agresia, ubližovanie, bitky, brutalita, obťažovanie) a psychický nátlak (posmech, ponižovanie, vydieranie, nemiestne prezývky).

Zaraďovanie žiakov rómskeho pôvodu do špeciálnych škôl obmedzuje nutnosť predchádzajúceho súhlasu rodičov, neochota väčšiny rómskych rodičov znášať náklady na dochádzku do špeciálnych MŠ a ZŠ, nepravidelná dochádzka do MŠ spôsobuje ich nedostatočnú prípravu do ZŠ a odklad povinnej školskej dochádzky, špeciálne školy s vyšším percentom rómskych detí pracujú bez asistentov.

Školská samospráva sa aktivizuje pri výberových konaniach na funkcie riaditeľa školy a zachovania najmä málotriednych ZŠ, málo aktívna je pri posudzovaní koncepčných zámerov. Boli zriadené obecné školské rady.

Najvýraznejšie pozitíva:

Materské školy

- Vysoká zaškolenosť detí, atmosféra v triedach, výchovno-vzdelávacia činnosť, zážitkové učenie, účelné využívanie didaktických prostriedkov, záujem detí o činnosti, vekuprimeraný poznatkový systém, originalita a tvorivosť v prezentácii detí, vytváranie dobrých podmienok na zdravý všestranný vývoj dieťaťa, 100 %-ná kvalifikovanosť pedagogického zboru, dobrá spolupráca školy a rodiny.

Základné školy

- Rozvoj demokratických tradícií, uplatňovanie medzipredmetových vzťahov, individuálny prístup k integrovaným žiakom, starostlivosť o nadaných a talentovaných žiakov, vysoká odbornosť vyučovania v ročníkoch 1. – 4., dostatočný učebnicový fond, aktivity škôl, prezentácia na verejnosti, zapájanie do projektov, súťaží a olympiád.

Základné umelecké školy

- Tvorivosť a inovácia vo výchovno-vzdelávacom procese, vysoká úroveň prezentácie na verejnosti, organizovanie regionálnych súťaží.

Stredné školy

- Pedagogické pôsobenie majstrov odbornej výchovy, ich odborná a technická pripravenosť, plnenie učebných osnov, rozvoj praktických zručností, dostatok odborných učební s dobrou vybavenosťou výpočtovej techniky a využívaním aj v čase mimo vyučovania, aplikácia teoretických poznatkov v praktických činnostiach, vhodná štruktúra pedagogického zboru a odbornosť vyučovania, dobré priestorové podmienky, dostatočný učebnicový fond, vplyv škôl na zdravý spôsob života.

Špeciálne školy

- Podmienky na rozšírenie počtu tried pre deti s autizmom, úroveň komplexnej starostlivosti o chovanky v RDM Zlaté Moravce, dôraz na rozvoj manuálnych zručností, kvalitné mimoškolské a prázdninové aktivity, aktivity s vplyvom na reedukačný proces, účasť učiteľov na tvorbe učebníc občianskej výchovy, publikačná činnosť.

Najvýraznejšie negatíva

Materské školy

- Neefektívna kontrolná činnosť, absencia interných metodických združení, nedostatočná starostlivosť o odborný rast pedagógov, nedostatok odbornej literatúry, nedostatočná databáza zákonov a vyhlášok, nižšia administratívna úroveň pedagogickej dokumentácie, zhoršujúci sa technický stav budov.

Základné školy

- Neodborné vyučovanie cudzích jazykov, chýbajúce a zastarané učebné pomôcky a výpočtová technika, nedostatky v psychohygiene vyučovania, chýbajúca legislatíva pre zriaďovanie tried pre mimoriadne nadaných žiakov, nedostatky vo výkone 1. stupňa štátnej

správy v školstve, neplnenie učebných osnov, nevyužívanie vzdelávacích štandardov, chýbajúce špeciálne učebne a telocvične, nezodpovedajúci technický stav budov, nevykonávanie predpísaných revízií.

Základné umelecké školy

- Nedoriešená otázka zriaďovateľov, pretrvávajúce priestorové problémy.

Stredné školy

- Málo efektívne metódy a formy práce v odborných predmetoch poľnohospodárskeho zamerania, častá absencia názorných učebných pomôcok, klesajúca pravopisná úroveň písomného prejavu, nedodržovanie psychohygienických zásad, nedostatočný priestor na konverzáciu v jazykových predmetoch.

Špeciálne školy

- Menej vyhovujúca kvalita výsledkov výchovy a vzdelávania žiakov, chýbajúce zriaďovacie listiny pre ZŠ a SOU pri RDM, neuspokojivá situácia vo financovaní špeciálnych škôl a školských zariadení.

2. Dlhodobé pretrvávajúce problémy

Materské školy

- Nárast chýb reči a iných porúch, absencia metodikov, nedostatočná ponuka vzdelávacích aktivít, zhoršujúce sa životné podmienky, sociálne prostredie rodín detí.

Základné školy

- Nevyhovujúce učebnice.

Stredné školy

- Nevyhovujúce učebnice, uplatňovanie klasických metód a foriem vyučovania, nezabezpečená nadväznosť vyučovania cudzích jazykov v SOU.

Špeciálne školy

- Nevyhovujúce učebnice v ŠZŠ uplatňujúcich variant B, nedostatok finančných prostriedkov, nenávratnosť neinvestičných úhrad od rodičov školám v plnej výške, chýbajúce telocvične.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

Vznik zlúčených subjektov ZŠ a MŠ, zriadenie združených stredných škôl, príprava transformácie ŠZŠ internátnych na detské domovy rodinného typu.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Zvýšený počet detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou, nepravidelná dochádzka detí do MŠ, vysoké finančné náklady na prevádzku málotriednych ZŠ, neprofesionalita zo strany niektorých zriaďovateľov, absencia spolupráce metodických oddelení OŠMaTK OÚ so školami a školskými zariadeniami, nedostatok špeciálnych pedagógov a systemizovaných miest školských psychológov, málo účinný vnútorný školský systém kontroly, nedostatok vhodných učebníc pre ŠZŠ uplatňujúce variant B.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Skvalitniť metodickú pomoc učiteľom, zefektívniť manažérsku prácu škôl, odstrániť nedostatky vo vydávaní zriaďovacích listín, skvalitniť prácu predmetových komisií v oblasti metodickej, koordinačnej a kontrolnej, využívať dostupné učebné pomôcky, technické a didaktické prostriedky.

6. Návrhy na orientáciu činnosti ŠIC vo vzťahu k školskej problematike

Prehlbovať spoluprácu so zriaďovateľmi, nabádať zriaďovateľov na osvojovanie školskej legislatívy a na jej uplatňovanie, zvýšiť podiel merateľných ukazovateľov v hodnotení škôl, výsledky zistení analyzovať so zriaďovateľmi, v regionálnych médiách prezentovať inšpekčné zistenia.

BANSKOBYSSTRICKÝ KRAJ

1. Súčasná školská problematika

Spoločná problematika

Zo strany zriaďovateľov sa vyskytuje neodborné zasahovanie do kompetencie riaditeľiek MŠ pri prijímaní detí, porušovanie platnej legislatívy pri spájaní MŠ a ZŠ.

Vyskytuje sa nepedagogický prístup voči žiakom ZŠ a SŠ – používanie hanlivých výrazov, zosmiešňovanie žiakov dokumentujú opodstatnené sťažnosti. Pretrvávajúci výskyt šikanovania žiakov ZŠ spolužiakmi (zistený anonymnými anketami žiakov pri prešetrovaní sťažností), zverejnenie výsledkov prešetrenia opodstatnenej sťažnosti prípadu šikanovaného žiaka ZŠ v Závadke nad Hronom školníkom v dennej tlači.

Prístup zriaďovateľov k zaškoľovaniu rómskych žiakov v príslušnom druhu školy podľa ich špecifických potrieb je indiferentný, takmer 50 % žiakov rómskej populácie je zaškolených v SZŠ, reakcie škôl na pôsobenie rómskych asistentov sú pozitívne, všetky kontrolované ZŠ sledovali adaptačné problémy rómskych žiakov, pretrvávajú záškoláctvo, vulgárne správanie a vandalizmus rómskych žiakov, nezáujem o dokončenie prípravy na povolanie, absencia spolupráce škôl s rómskymi komunitami.

Pretrvávajú aj nefunkčnosť, resp. formálna činnosť školských rád vo väčšine základných a v niektorých stredných školách.

Najvýraznejšie pozitíva:

Materské školy

- Využívanie interaktívnych a aktivizujúcich metód a zážitkového učenia, využívanie hry, výrazná aktivita detí, ich schopnosť aplikovať nadobudnuté poznatky, využívanie rôznych foriem kontrolnej činnosti, vysoká kvalifikovanosť učiteliek, zvyšujúci sa počet učiteliek s vysokoškolským vzdelaním, dobré vonkajšie aj vnútorné priestorové podmienky, vysoká estetická úroveň interiérov, aktívna účasť na akciách a aktivitách športového, kultúrneho a spoločenského charakteru.

Základné školy

- Reálnosť vytýčených hlavných cieľov výchovy a vzdelávania, plnenie učebných osnov a vzdelávacích štandardov vo väčšine predmetov, uplatňovanie progresívnych metód a foriem práce, využívanie heterogénneho prostredia v málotriedných školách, účinná interakcia žiakov a učiteľov s pozitívnym vplyvom na školskú a triednu atmosféru, organizovanie spoločenských, športových a kultúrnych akcií so zreteľom na regionálnu výchovu, fungujúca vnútorná a vonkajšia komunikácia, dobrá spolupráca s rodičmi, s odberateľskými školami, vysoká estetická úroveň interiérov.

Základné umelecké školy

- Pretrvávajúci záujem o štúdium v ZUŠ, poskytovanie možností cieľavedomého využívania voľného času pre deti a mládež, pozitívny vplyv na osobnostný rozvoj detí.

Stredné školy

- Konceptnosť a zameranie jednotlivých typov škôl sú v súlade s ich vonkajšími a vnútornými podmienkami. Kvalifikované výchovné poradenstvo, zapájanie sa do projektov, kvalifikovanosť učiteľov a odbornosť vyučovania, zvyšovanie počtu majstrov odborného výcviku s ukončeným bakalárskym štúdiom, konceptnosť zamerania jednotlivých typov škôl, reálne ciele výchovy a vzdelávania, plnenie učebných plánov v SOŠ.

Špeciálne školy

- Zvyšujúca sa úroveň a kvalita výchovno-vzdelávacieho procesu, rozširovanie ponuky vzdelávacích aktivít vo vzťahu k schopnostiam a potrebám žiakov a požiadavkám rodičov, úroveň a kvalita vyučovania výchovných predmetov s využívaním zážitkových foriem vyučovania, motivácia žiakov oceňovaním úspechov žiakov v súťažiach, plnenie učebných plánov a učebných osnov vo vzťahu k vnútornej diferenciacii, činnosť záujmových útvarov vedúca k efektívnemu využívaniu voľného času žiakov a eliminácii negatívnych vplyvov na ich správanie a konanie.

Najvýraznejšie negatíva:*Materské školy*

- Nedostatky v systematickom spracovaní koncepcných zámerov, nedodržanie pedagogických a psychohygienických zásad plánovania (nedodržiavanie súbežnosti plnenia obsahu z jednotlivých tematických celkov a kategórií), zámena didaktických aktivít s didaktickými hrami, realizácia riadených aktivít na úkor spontánnych ranných hier, nedostatky v pravoľavej orientácii a určovaní polohy v priestore, nedostatočná orientácia riaditeľiek a učiteľiek v platnej školskej legislatíve.

Základné školy

- Podceňovanie koncepcných zámerov v málotriednych školách, nedôsledné rešpektovanie učebných osnov slovenského jazyka a literatúry na 1. stupni, telesnej a technickej výchovy, nedostatočná vnútroškolská kontrola a činnosť metodických orgánov, slabšie výsledky v testoch z matematiky, slovenského jazyka a literatúry, chémie a fyziky, nedostatok kvalifikovaných učiteľov výchovných predmetov a cudzích jazykov, značná časť riaditeľov málotriednych škôl nespĺňa kvalifikačné požiadavky, nižšie právne vedomie učiteľov, zhoršovanie stavu školských objektov, zastarané učebné pomôcky, nedostatok výpočtovej techniky, moderných učebných pomôcok, nesprávna integrácia žiakov s postihnutím (najmä mentálnym) v uplatňovaní individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov, neobjektívnosť rád škôl pri hodnotení riadenia škôl.

Stredné školy

- Málo motivujúce hodnotenie žiakov, nedostatok učiteľov cudzích jazykov najmä v SOU, nekvalifikovanosť majstrov odborného výcviku, zlý technický stav budov niektorých SOŠ, priestorové a materiálne – technické podmienky, chýbajúce telocvične najmä v SOU, nedostatočná vybavenosť laboratórií a odborných učební moderným prístrojovým vybavením, zastarané alebo chýbajúce učebnice odborných predmetov, nekoncepcná a formálna práca predmetových komisií vo väčšine škôl, málo účinný vnútorný kontrolný systém, nedôsledné dodržiavanie učebných plánov a učebných osnov v SOU, najmä realizácie cvičení a laboratórnych prác.

Základné umelecké školy

- Nízka úroveň uplatňovania vnútornej školskej kontroly, vysoké percento nekvalifikovaných učiteľov, nedostatky v uplatňovaní školskej legislatívy, nedostatočné materiálne-technické vybavenie niektorých škôl, zhoršenie personálnych a priestorových podmienok škôl.

Špeciálne školy

- Nevhodná štruktúra pedagogických zborov (v priemere 55,48 % pedagogických zamestnancov nespĺňa požiadavky vzdelania), nedostatočná činnosť metodických orgánov najmä na 2. stupni, málo účinná vnútroškolská kontrola, málo vyhovujúce priestorové a materiálne-technické podmienky väčšiny špeciálnych škôl, záškoláctvo žiakov napriek uplatňovaniu príslušnej legislatívy.

2. Dlhodobó pretrvávajúce problémy*Materské školy*

- Málo vyhovujúci výkon štátnej správy v 1. stupni, nedostatočná orientácia v platnej legislatíve, nedostatočné odborné a metodické usmerňovanie, nedostatok logopédov a špeciálnych pedagógov, absencia finančných prostriedkov na údržbu a opravu starších budov, takmer 100 % absencia výpočtovej a rozmnožovacej techniky, minimálna údržba škôl.

Základné školy

- Vzdelávacie výsledky žiakov 9. ročníkov v testovaných predmetoch, neplnenie učebných osnov slovenského jazyka a literatúry na 1. stupni, nesystematická vnútroškolská kontrola, neodborné vyučovanie výchovných predmetov, priemerná orientácia pedagogických zamestnancov v školskej legislatíve, nedostatok finančných prostriedkov na učebné pomôcky a na obnovu knižničného fondu.

Základné umelecké školy

- Prijímanie žiakov nad rámec kapacitných možností škôl, neplnenie učebných plánov.

Stredné školy

- Otváranie tried na dolnej hranici v SOU, neotváranie niektorých technických študijných a učebných odborov pre nezáujem žiakov, problémy pri zabezpečovaní praxe, zlý technický stav budov, najmä v SOŠ, nedostatočné materiálo-technické a priestorové vybavenie, zhoršovanie vybavenia laboratórií a odborných učební, úbytok moderných, učebných pomôcok.

Špeciálne školy

- Zhoršovanie kvalifikačnej štruktúry pedagogických zborov, zvyšovanie počtu žiakov s poruchami správania, narastanie výchovných problémov žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, pokles záujmu žiakov pokračovať v príprave na povolanie, nevhodné priestorové podmienky, nevhodné materiálo-technické podmienky škôl.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

Vznik združených stredných škôl, spájanie základných a materských škôl do jedného právneho subjektu.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Nedostatok financií na vybavenosť škôl, absencia motivácie a nezáujem o rozširovanie kvalifikácie, absencia zručností pri tvorbe stratégie dlhodobého rozvoja škôl a v realizácii kontrolného systému, neúčinná a neúčelná vnútroškolská kontrola, nedostatočná orientácia v školskej legislatíve.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Posilniť motiváciu na ďalšie rozširovanie vzdelávania, získavať nové kompetencie a zručnosti ďalším vzdelávaním, účinnou a účelnou vnútroškolskou kontrolou sledovať kvalitu a úroveň vyučovania, zavádzať inovačné trendy, riešiť finančnú situáciu v školách, vo vzdelávacom projekte Riadenie školy (MPC B. Bystrica) venovať viac priestoru aktivitám na získavanie zručností v tvorbe strategického plánovania.

6. Návrhy na orientáciu činnosti ŠIC vo vzťahu k školskej problematike

Plniť aktuálne a operatívne úlohy vyplývajúce z požiadaviek MŠ SR, prehĺbovať súčinnosť s ostatnými orgánmi štátnej správy v školstve a so zriaďovateľmi, posudzovať kvalitu riadenia a výchovno-vzdelávacieho procesu v súkromných a cirkevných školách, v školách s vyučovacím jazykom národností, sledovať stav a úroveň integrácie detí a žiakov do MŠ, ZŠ, SŠ, pokračovať v komplexných inšpekciách v ŠZŠ, vykonávať ich aj v špeciálnych stredných školách.

Osobitne sledovať stav a vývoj regionálnej školskej problematiky, ovplyvňovať kvalitu riadenia a výchovno-vzdelávacej práce škôl a školských zariadení, vyhľadávať pozitívne príklady a vzory, dokumentovať ich a oboznamovať s nimi školy a verejnosť, spolupracovať s metodicko-pedagogickým centrom.

PREŠOVSKÝ KRAJ

1. Súčasná školská problematika

Spoločná problematika

Prejavuje sa snaha starostov obcí o odvolanie riaditeľov škôl bez vážnych dôvodov, v niektorých ZŠ narastá napätie medzi vedením a zriaďovateľom. Ukazuje sa zvýšený záujem zriaďovateľov o školy, pričom málo poznajú svoje kompetencie. V obciach sa prejavuje trend zlučovania MŠ a ZŠ. Starostovia obcí majú priemerný prehľad o školskej problematike, dominuje ekonomická stránka prístupu.

Niektoré školy nevedia o povinnom nahlásení záškoláctva, v ostatných prípadoch jeho využitie pozitívne vplýva na školskú dochádzku žiakov.

Problémy šikanovania a korupcie sa zistili vo všetkých druhoch škôl. Už v MŠ možno sledovať väčšiu agresivitu medzi deťmi, tieto problémy sú ťažko sledovateľné a dokázateľné.

Evidentný je nezáujem Rómov o vzdelávanie. V MŠ je nízky počet zaškolených rómskych detí. Zaradovanie Rómov do špeciálnych tried je často v rozpore s legislatívou.

Rómski asistenti sú prijatí do škôl vo veľkých mestách, kde nie sú potrební, žiadúcejšie je zaraďovať ich do škôl v menších obciach, kde vznikajú problémy s komunikáciou.

Rady škôl sú prevažne málo funkčné, nedostatočne plnia funkciu verejnej kontroly práce škôl.

Najvýraznejšie pozitíva:

Materské školy

- Uplatňovanie prosociálneho štýlu práce orientovaného na rozvoj identity dieťaťa, prevažuje premyslená koncepcia výchovy a vzdelávania, zvyšuje sa počet škôl, ktoré plnia certifikované projekty.

Základné školy

- Významné aktivity škôl ovplyvňujúce rozvoj osobností žiakov, spolupráca škôl so zriaďovateľmi, rodičmi, odberateľskými školami a ďalšími inštitúciami, postupné zlepšovanie v oblasti vybavenosti škôl výpočtovou technikou.

Základné umelecké školy

- Kultivovanosť prejavu žiakov s dobrým technickým i muzikálnym zvládnutím skladieb, vysoká úroveň práce orchestrov, súborov a komorných zoskupení, strategické a operatívne plánovanie.

Stredné školy

- Pripojenie škôl na internet a možnosť jeho využívania aj v mimovyučovacom čase, veľmi dobrá spolupráca vedenia škôl s radou škôl a ostatnými inštitúciami, dobrá osveta v oblasti prevencie nežiadúcich javov.

Najvýraznejšie negatíva:

Materské školy

- Klasická organizácia činnosti počas zamestnania, menej využívané tvorivé didaktické aktivity, priemerná úroveň vedomostí, schopností a zručností detí, nevyhovujúca vybavenosť výpočtovou technikou, nedostatočná orientácia pedagogických zamestnancov v školskej legislatíve.

Základné školy

- Uplatňovanie klasických metód a foriem práce s dominantným postavením učiteľa, klesajúca úroveň písomného a grafického prejavu žiakov, pretrvávajúca vysoká neodbornosť vyučovania cudzích jazykov a výchovných predmetov, slabá úroveň rozvíjania komunikatívnych a tvorivých zručností žiakov, nedôsledná vnútorná kontrola.

Základné umelecké školy

- Nedostatky v plnení učebných plánov v hudobnom odbore, nižšia úroveň znalostí a praktického uplatňovania legislatívnych noriem.

Stredné školy

- Zastaranosť a absencia učebníc, fyzická a morálna opotrebovanosť laboratórií a kabinetov, porušovanie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, nesystematická kontrolná a hospitačná činnosť, priemerná až málo vyhovujúca úroveň vedomostí žiakov v SOU, absencia kritérií na hodnotenie žiakov a pedagógov.

2. Dlhodobó pretrvávajúce problémy

- Zlý technický stav budov, chýbajúce a nefunkčné učebné pomôcky, slabá vybavenosť didaktickou a výpočtovou technikou, neodborné vyučovanie, najmä cudzích jazykov.

Materské školy

- Nedostatok finančných prostriedkov na opravu budov, inováciu učebných pomôcok, nákup hračiek a spotrebného materiálu, nedostatočný záujem rodičov rómskych detí o ich zaškolenie.

Základné školy

- Nízka úroveň vnútornej kontroly zo strany vedenia škôl, podceňovanie významu a úlohy poradných a metodických orgánov vedením škôl, nedostatky v realizácii predpísaných kontrolných diktátov a laboratórnych prác a celková nízka úroveň písomného prejavu žiakov.

Stredné školy

- Zastaranosť a absencia učebníc (najmä odborných predmetov), preťažovanie žiakov v dôsledku porušovania psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín (z dôvodu prispôbovania cestovnému poriadku), nízke počty žiakov v triedach a odborných skupinách v SOU.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

Prechod zriaďovateľských kompetencií na samosprávne orgány.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Nedostatočné finančné krytie škôl, nízka úroveň motivácie práce pedagógov, slabšia orientácia vedenia škôl v školskej legislatíve.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Legislatívne upraviť povinnú predškolskú výchovu a vzdelávanie pre päťročné deti, deti s odkladom povinnej školskej dochádzky bez ohľadu na ich sociokultúrne prostredie, venovať zvýšenú pozornosť uplatňovaniu inovačných trendov v edukačnom procese, zlepšiť financovanie všetkých druhov škôl, zlepšiť odbornosť vyučovania, racionalizovať sieť stredných škôl, vydať nové pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl, novelizovať vyhlášku č. 80/91 Zb. o stredných školách v oblasti zriaďovania tried, odborných skupín a počtu žiakov.

KOŠICKÝ KRAJ

1. Súčasná školská problematika

Spoločná problematika

Zriaďovatelia prijímajú nekvalifikované učiteľky MŠ, v stredných školách sa pri zmenenom počte žiakov v 1. ročníku zvýšil počet tried bez vnútornej diferenciacie a súhlasu zriaďovateľa, narastajú výnimky zriaďovateľa z najnižšieho počtu žiakov v triede v okrajových školách regiónu.

Nezaznamenali sa pozitíva v súvislosti so zmenami v sociálnom systéme. Narastá používanie telesných trestov zo strany učiteľov vo všetkých stupňoch a druhoch škôl.

Častý je výskyt rôznych foriem šikanovania v rámci rovesníckej skupiny (psychické, fyzické a verbálne útoky).

Možno konštatovať zapojenie škôl do experimentálnych programov (prípravné triedy) pre šesťročné deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, pozitívne pôsobenie rómskych asistentov v SZŠ a ZŠ s vysokou koncentráciou rómskych žiakov, nízku zaškolenosť rómskych detí v predškolských zariadeniach, malý počet žiakov navštevujúcich školské kluby detí a mládeže, nepripravenosť rómskych rodičov na starostlivosť o žiaka, nevhodné domáce podmienky, nízku úroveň spolupráce rodičov so školou, plošné zaraďovanie rómskych detí do špeciálnych škôl alebo tried, nerešpektovanie požiadaviek škôl na rómskych asistentov, nevyhovujúcu školskú dochádzku, nárast počtu ospravedlnených i neospravedlnených hodín.

Činnosť školských samospráv pri zmenách zriaďovateľských funkcií sa zefektívnila, zriaďujú sa obecné školské rady.

Najvýraznejšie pozitíva

Materské školy

- Pozitívne reakcie na inovačné trendy v predškolskej výchove, prepojenie aktivít školy s výchovno-vzdelávacím procesom.

Základné školy

- Efektívnejšia spolupráca učiteľov 1. ročníkov s predškolskými zariadeniami v snahe urýchliť adaptáciu žiakov na školské prostredie, aktívne zapájanie do celoštátnych i medzinárodných projektov s cieľom zlepšenia materiálnych podmienok škôl, zdravšieho životného štýlu a využitia voľného času, zavádzanie výpočtovej techniky a výučby cudzích jazykov, účasť škôl v projektoch Infovek, Sokrates.

Stredné školy

- Zapájanie do celoštátnych i medzinárodných projektov, zodpovednejší prístup vedenia škôl k tvorbe vnútorných noriem, prísnejšie kritériá na udeľovanie výchovných opatrení v súvislosti so záškoláctvom, správaním žiakov a ich dôsledná realizácia v praxi, výrazné zlepšenie vedenia pedagogickej dokumentácie, skvalitňovanie rozhodovacieho procesu riaditeľov, rešpektovanie a sledovanie plnenia inšpekčných zistení zriaďovateľmi a metodikmi KÚ a OÚ, prehĺbenie spolupráce ŠŠI so zriaďovateľmi štátnych i neštátnych škôl, utváranie pozitívnej atmosféry v školských a žiackych kolektívoch, zapájanie škôl do projektov Infovek, Sokrates, rozširovanie odborov SOU podľa požiadaviek trhu práce, regionálnych podmienok a záujmu rodičov, rozširovanie počítačovej gramotnosti, zavádzanie učebných odborov so zameraním na výpočtovú techniku a výučbu cudzích jazykov a informačno-komunikačných technológií do odborných predmetov.

Špeciálne školy

- Zapájanie do celoštátnych i medzinárodných projektov s cieľom skvalitnenia materiálnych podmienok škôl, zdravšieho životného štýlu a využitia voľného času.

Najvýraznejšie negatíva*Materské školy*

- Nerešpektovanie legislatívy pri obsadzovaní miest učiteliek a riaditeľiek. Absencia špeciálnych pedagógov, psychológov a logopédov pre deti MŠ.

Základné školy

- Vysoká miera nekvalifikovanosti a neodbornosti vyučovania v školách s vyučovacím jazykom maďarským, vo vyučovaní cudzích jazykov v ZŠ, nekvalifikované vyučovanie etickej výchovy napriek existencii kvalifikovaných učiteľov, absencia špeciálnych pedagógov, psychológov a logopédov, slabé výsledky žiakov v testoch z matematiky a prírodovedných predmetov v školách s vyučovacím jazykom maďarským, absencia individuálnych vzdelávacích plánov pre žiakov so špecifickými poruchami učenia, tendencia porušovať legislatívu pri zavádzaní vyučovania nepovinných predmetov (počet a týždenná hodinová dotácia), slabá úroveň samostatnosti a tvorivosti vo vyučovaní, dlhodobé problémy s rómskymi žiakmi.

Stredné školy

- Úprava učebných plánov gymnázií bez súhlasu MŠ SR, nedostatočná vybavenosť učebnicami, prispôsobovanie učebných osnov vyšších ročníkov 8-ročného štúdia učebným osnovám 4-ročného štúdia, pri zriaďovaní študijných a učebných odborov v SOU nie je rešpektovaný dopyt trhu práce, prevaha písomných testov na overenie vedomostí z tematických celkov, prevaha teoretického vyučovania v delených hodinách prírodovedných predmetov, vyučovanie založené na činnosti učiteľa bez samostatnej praktickej a tvorivej činnosti žiakov, neplnenie učebných plánov a učebných osnov, nedostatok moderných a učebných pomôcok, trvajúca absencia progresívnych aktivizujúcich metód a foriem práce, individuálneho a diferencovaného prístupu k žiakom vo vyučovacom procese.

Špeciálne školy

- Nízka úroveň verbálnej a písomnej komunikácie, nedostatky vo výkone štátnej správy, nedostatočná spolupráca školy s rodičmi, všeobecná absencia voľnočasových aktivít, zníženie výkonnosti i kvality práce škôl, nárast záškoláctva, problémy pri hodnotení a klasifikácii správania žiakov, vnútorné poriadky nerešpektujú legislatívu. Absencia špeciálnych pedagógov, psychológov a logopédov.

2. Dlhodobo pretrvávajúce problémy*Materské školy*

- Stagnujúca práca s programom výchovy a vzdelávania v oblasti využívania inovačných metód a foriem práce.

Základné školy

- Porušovanie školskej legislatívy pri výkone štátnej správy v 1. stupni riadenia, nekvalifikovanosť a neodbornosť vyučovania v špeciálnych základných školách a v školách s vyučovacím jazykom maďarským, slabá znalosť školskej legislatívy, nízke právne vedomie

a úroveň rozhodovania riaditeľov, nedostatočné materiálne vybavenie škôl, málo vyhovujúce priestory, nízka miera modernizácie vyučovania.

Stredné školy

- Nízka úroveň modernizácie vyučovania, zhoršovanie správania žiakov a dochádzky na vyučovanie, nezáujem rodičov o školské výsledky žiaka, nízka efektívnosť kontroly a hodnotenia.

3. Výrazné zmeny v regionálnom školstve

- Prechodom zriaďovateľských kompetencií na obce sa znížil prístup k informáciám a vznikol deficit v metodologickej pomoci v predškolských zariadeniach a v ZŠ.

4. Dôvody a príčiny vyskytujúcich sa javov v regionálnom školstve

Liberálny prístup v riadení a novovznikajúce prejavy klientelizmu v pracovno-právnych vzťahoch, dlhodobé neriešenie racionalizácie siete škôl, poddimenzovaný rozpočet, nedostatočná metodická a odborná pomoc školám zo strany zriaďovateľov, chýbajúci systém a koncepcia regionálneho školstva.

5. Návrhy na odstránenie nedostatkov, zmiernenie problémov

Realizácia zmien v školskej politike a financovaní školstva, dôsledné uplatňovanie a kontrola legislatívnych noriem a využívania účelovo viazaných finančných prostriedkov, dôsledná racionalizácia siete škôl.

6. Návrhy na orientáciu činnosti ŠIC vo vzťahu k školskej problematike

Zúčastňovať sa na pracovných poradách riaditeľov, okresných zasadnutiach metodických orgánov a iných aktivitách organizovaných zriaďovateľom. Z metodicko-pedagogického centra získavať informácie a materiály zo stretnutí a seminárov pre učiteľov. Kontrola realizácie racionalizačných zámerov a úrovne plnenia zriaďovateľských funkcií. Zameranie činnosti na kontrolu a hodnotenie málotriednych škôl regiónu.

4. Závery z inej činnosti

Štátna školská inšpekcia okrem plnenia funkcie kontroly štátu nad úrovňou výchovy a vzdelávania vykonávala ďalšie činnosti, ktoré pozitívne ovplyvňovali úroveň informovanosti verejnosti o stave výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike, kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu, riadenie škôl a školských zariadení, právne vedomie učiteľov a vedúcich školských zamestnancov aj rodičovskej verejnosti, ale súčasne prezentovali systém kontroly výchovy a vzdelávania aj v zahraničí.

Školskí inšpektori v školskom roku 2002/2003 publikovali celkom **60 odborných článkov** v odbornej pedagogickej tlači – v Učiteľských novinách (8), Technológii vzdelávania (1), Pedagogickom spektre (1), Predškolskej výchove (5), Pedagogických rozhľadoch (3), Škola a právo, Vedenie školy (10), v regionálnej tlači a denníkoch; boli autormi **3 učebníc a učebných textov** a 2 učebnice recenzovali. Zverejnením analýzy výsledkov testu z matematiky, prírodovedných predmetov a slovenského jazyka a literatúry získali informácie o vedomostnej úrovni žiakov s možnosťou porovnania vlastných dosahovaných vyučovacích výsledkov. V prílohe denníka Sme – Škola a rodina – sa na požiadanie redaktorov vyjadrovali k akútnym problémom vyskytujúcim sa v školstve a poskytovali informácie nielen o výsledkoch kontroly, ale zaujímali stanoviská k rozličnej problematike v školstve.

25 školských inšpektorov vykonalo 63-krát lektorskú činnosť v príprave vedúcich zamestnancov (školských inšpektorov, riaditeľov MŠ, ZŠ, SŠ a ich zástupcov) v oblasti vysvetľovania nových prístupov vo výkone školskej inšpekcie, ale aj výkladom školskej legislatívy na odborných podujatiach pre učiteľov.

Školskí inšpektori ovplyvňovali výchovno-vzdelávací proces prácou v regionálnych a celoštátnych odborných komisiách, súťažných porotách, redakčných radách (635) a činnosťou v komisiách MŠ SR aj rozhodovanie vo vybraných oblastiach (akreditácia vzdelávacích projektov, udeľovanie čestných názvov školám a školským zariadeniam).

Školskí inšpektori participovali na tvorbe učebných osnov, učebníc, pracovných zošitov, vzdelávacích štandardov, vypracovali záverečné práce k 1. a 2. kvalifikačnej skúške.

Riaditelia školských inšpekčných centier sa zúčastňovali pracovných porád vedúcich OŠMaTK krajských a okresných úradov a školskí inšpektori regionálnych porád riaditeľov škôl a školských zariadení s cieľom informovania o poznatkoch školskej inšpekcie v SR.

23 školských inšpektorov sa zúčastnilo na **13 medzinárodných podujatiach** (organizovaných OECD, SICI, PISA, Comeniom, MŠ SR, OMEP, Britskou radou, Univerzitami v ČR, SR), a na **22 celoštátnych podujatiach**. Zúčastnili sa na 6 zahraničných pracovných cestách (Česko, Mexiko, Taliansko, Francúzsko).

5. Poznatky orgánov štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení a vzdelávacích ustanovizní a organizácií v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach

Vplyv rodiny na kvalitu prežívania voľného času školskej mládeže¹

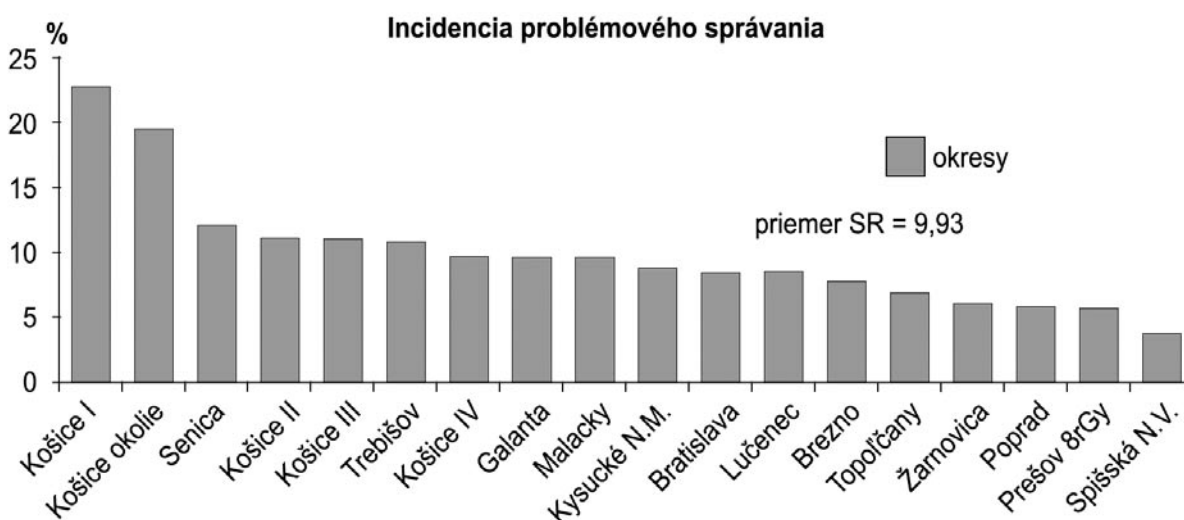
Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2002

V roku 2002 riešil Ústav informácií a prognóz školstva – oddelenie analýz a výskumu mládeže výskumnú úlohu pod názvom: Vplyv rodiny na kvalitu prežívania voľného času školskej mládeže.

Cieľom bolo overiť do akej miery súčasná rodina ovplyvňuje a podmieňuje aktívne a zmysluplné prežívanie voľného času stredoškolskej mládeže, objasniť ako sa charakter rodinného prostredia premieta do voľnočasových aktivít preferovaných stredoškolskou mládežou. Pozornosť bola venovaná mládeži zo všetkých typov stredných škôl v rámci každého kraja Slovenskej republiky. Výskumu sa zúčastnilo 605 respondentov vo veku od 15 do 20 rokov.

Na základe získaných výsledkov sa začína črtiť relevantný vzťah medzi voľným časom žiakov a záujmom o túto oblasť zo strany rodičov. Len 4,5 % rodičov respondentov nikdy nevie, ako ich potomkovia trávia svoj voľný čas. Zvyšných 95,5 % je orientovaných opačným smerom, z toho 58 % rodičov nemá prehľad vždy, za každých okolností, 37,5 % rodičov je informovaných v tomto smere vždy. V zásade rodičia prejavujú súhlas so zameraním voľnočasových aktivít svojich detí. Toto zameranie však nepodmieňujú svojím osobným príkladom a vo významnej miere ani verbálnymi zásahmi. Jednoznačne sa do tejto pozície ako dominujúci socializačný činiteľ dostala partia. Výsledky výskumu nepotvrdili zásadný vplyv úrovne finančného zabezpečenia a kvality vzťahov medzi členmi rodiny, ani vplyv typu rodiny (jej úplnosť a neúplnosť), vzdelania rodičov a ich spôsob trávenia voľného času na stredoškolskmi preferované voľnočasové aktivity. Pri posudzovaní spôsobov trávenia voľného času a foriem preferovaných činností prevažujú tie, ktoré nie sú blízke zmysluplnosti, aktivite a osobnému rozvoju. Patria medzi ne stretávanie sa s partiou, sledovanie televízie, videa, počúvanie hudby. V sieti týchto činností je kontrastný práve šport, ktorý patrí do tretice preferovaných aktivít vo voľnom čase. Návšteva kultúrnych podujatí, vlastná umelecká tvorba, záujem o knihy či počítače, zberateľstvo sú v porovnaní s vyššie uvedenou náplňou voľného času v menšinovom zastúpení.

Graf 62

¹ Použitý prameň: Majerčíková, J.: Vplyv rodiny na kvalitu prežívania voľného času školskej mládeže. Ústav informácií a prognóz školstva. Bratislava, 2002

Poznatky krajských úradov o situácii v špeciálnych školách a špeciálnych školských zariadeniach²

Krajské úrady sú podľa zákona 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov zriaďovateľmi špeciálnych škôl, špeciálnych školských zariadení a zariadení špeciálno-pedagogického poradenstva.

Riaditelia špeciálnych škôl prijali opatrenia na zlepšenie dochádzky žiakov v zmysle zákona č. 281/2002 Z.z. o prídavku na dieťa a o príspevku k prídavku na dieťa v znení zákona č. 658/2002 Z.z. Postupovali podľa metodického návodu MPSVaR a MŠ SR. V Trenčianskom kraji boli rodičom odňaté prídavky na deti trinásťkrát a neospravedlnená absencia žiakov sa znížila v priemere o 10 hodín na žiaka. V niektorých prípadoch sa riaditelia sťažujú na nízku efektívnosť pri nahlasovaní záškoláctva, chýba spätná väzba zo sociálneho odboru. V okresoch Handlová a Partizánske ohlásené prípady neboli riešené a absencia žiakov pokračuje.

Problémy šikanovania

Vo väčšine špeciálnych základných škôl sa nezistilo šikanovanie. Školám pomáhali pedagogicko-psychologické a špeciálno-pedagogické poradne. V Bratislave sa vyskytlo fyzické napadnutie, v Považskej Bystrici prípad šikanovania učiteľom a riešilo sa 10 prípadov vydierania spolužiakov, v štyroch prípadoch boli riešené políciou. V 1 prípade boli zaevidované formy šikanovania zo strany rómskych žiakov voči spolužiakom formou fyzických útokov, krádeží jedla, vyžadovania finančných prostriedkov.

Náznaky a snahy o šikanovanie sa prejavujú najmä v prvých ročníkoch stredných škôl. Ak sú včas odhalené, nemajú tendenciu pokračovať.

So šikanovaním sa stretávajú vo všetkých výchovných zariadeniach. Niektorí z umiestnených žiakov v minulosti šikanovali spolužiakov v kmeňových školách, čo bol jeden z dôvodov pri umiestnení do zariadenia.

Do špeciálnych škôl a tried sa rómski žiaci zaraďujú na základe dôkladnej diagnostiky. Problémom je psychologické vyšetrenie a súhlas rodičov s preradením. Pre nesúhlas rodičov žiaci zotrvávajú v ZŠ niekoľko rokov, opakujú ročníky.

Žiaci prvých ročníkov sú veľmi nesamostatní, neovládajú slovenský jazyk, nemajú utvrdené základné hygienické návyky, vypestovaný vzťah k povinnostiam, disciplíne. Zaraďujú sa do výchovno-vzdelávacieho procesu bez obmedzení a ich výsledky sú neporovnateľné s výsledkami ostatných žiakov.

Postoj žiakov 1. stupňa ku klasifikácii je zodpovednejší, u žiakov 2. stupňa ľahostajnejší, nemajú záujem o ďalšie štúdium. V poslednom ročníku je problémom 14 – 15 ročných žiakov udržať v škole, tehotenstvo a pôrod sa vyskytuje u žiačok už vo veku 11 – 14 rokov. Po ukončení povinnej školskej dochádzky žiaci neprejavujú dostatočný záujem o ďalšie štúdium na stredných školách, mnohí ukončia prvý ročník, splnia tým zákon o povinnej školskej dochádzke a ďalej nepokračujú v štúdiu. Vo východoslovenských krajoch 30 – 35 % týchto žiakov ukončí povinnú školskú dochádzku v ZŠ alebo ŠZŠ. Rómski žiaci, ktorí pravidelne navštevujú školu, dosahujú dobré výsledky.

Najvypuklejším problémom vzdelávania rómskych žiakov a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia je vysoká absencia.

Spolupráca s rodičmi je nedostatočná, rodičia nemajú záujem o výsledky žiaka v škole, o prípravu na povolanie.

V školách sa osvedčili rómski učitelia a vychovávatelia, ktorí sú akceptovateľnejší pre rómsku populáciu. Zásluhou asistentov učiteľov sa školská dochádzka rómskych žiakov zlepšila. V niektorých krajoch nepracuje v škole ani jeden rómsky asistent, v Trnavskom ich je 7, v ŠZŠ v Martine zamestnávajú 3. Problémom je ich vzdelanie.

Poznatky a skúsenosti z oblasti integrácie žiakov

V základných a stredných školách sú vytvárané podmienky pre integrované vzdelávanie žiakov. Pri žiakoch s ťažším stupňom postihnutia pracujú v triedach bežných škôl pomocní vychovávatelia.

² Použitý prameň: Poznatky krajských úradov o situácii v špeciálnych školách a špeciálnych školských zariadeniach, 2003

Výsledky prieskumu správnosti diagnostiky Prešovského kraja ukázali, že asi 10 % žiakov umiestnených v špeciálnych základných školách by bolo schopných absolvovať bežnú ZŠ a opačne, asi 10 % žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami by z bežných ZŠ malo prejsť do špeciálnej školy. Rozhodujúcim faktorom je vzdialenosť školy od bydliska žiaka a rozhodnutie rodiča. Prítomnosť rómskych žiakov v ŠZŠ odrádza ostatných rodičov umiestniť svoje dieťa v špeciálnej škole. Do bežných stredných škôl sa integruje len malý počet žiakov s postihnutím. Pomerne dobre sa integrujú žiaci so zmyslovými poruchami (slabozrakí, nedoslýchaví, telesne postihnutí). V špeciálnych stredných školách však prebieha tzv. „opačná“ integrácia – medzi postihnutými sa vzdeľáva niekedy až 25 % intaktných žiakov.

Integrácia žiakov s mentálnym postihnutím prebieha často v záujme rodičov a nie v prospech dieťaťa. (Priaznivé výsledky sú len pri deťoch s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, a to iba v rámci 1. stupňa ZŠ.) Školy nevenujú integrácii dostatočnú pozornosť, finančné požiadavky nie sú plánované, nemajú vytvorené personálne a materiálne-technické podmienky, chýbajú kompenzačné pomôcky.

V bežných školách chýbajú špeciálni pedagógovia a ZŠ sa pri vzdelávaní neriadia metodickými pokynmi MŠ SR.

Podľa krajskej pedagogicko-psychologickej poradne pribúda v populácii počet žiakov so špecifickými poruchami učenia, ktorým sa v ZŠ bežného typu nevenuje dostatočná pozornosť. Pedagógovia nedokážu rozlíšiť poruchu učenia od osobnostných vlastností.

Pretrvávajú problémy vo vypracúvaní individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu, ktorý chápajú učitelia len ako zredukovanie učiva obsiahnutého v osnovách ZŠ.

Neobyčajnú formu integrácie realizovala ŠZŠ a ŠMŠ sv. Jozefa v Turzovke. Podarilo sa im zaradiť do náhradných rodín 3 deti zo ŠMŠ. Veľmi úspešne realizujú školy sociálnu integráciu žiakov pri rôznych kultúrnych a športových podujatiach.

Zabezpečenie bezbariérovosti

Len malá časť škôl má vybudované bezbariérové vstupy do budovy, upravené priestory, ani ŠZŠ určená žiakom s telesným postihnutím nemá bezbariérovú budovu.

Problémy drogových a iných závislostí

V ŠZŠ sa zameriava pozornosť na drogovú prevenciu formou prednášok odborníkov, návštevami protidrogového centra. Najväčším problémom je tabakizmus. Veková hranica žiakov – fajčiarov sa posúva do kategórie 10 – 12 rokov, a to najmä v rómskej populácii. Najvypuklejšie problémy so závislými majú v diagnostických centrách a v reedukačných domovoch. Do výchovných zariadení sú žiaci umiestňovaní po detoxikácii v zdravotníckom zariadení, ale pri dostavení abstinenčných príznakov často utekajú zo zariadenia v snahe zabezpečiť si drogu. Pozitívom je, že čoraz viac žiakov stredných škôl nechce mať kontakt s drogou a prezentujú tento názor i v kolektíve.

Ďalšie vzdelávanie pedagógov a riadiacich zamestnancov škôl³

MPC Prešov, MPC Bratislava, Exnárova 20, MPC Bratislava, Tomášikova, 2003

Metodicko-pedagogické centrá (MPC) sa v školskom roku 2002/2003 zamerali na udržiavanie a zvyšovanie spôsobilosti pedagogických zamestnancov vychovávať a vzdelávať mládež v duchu humanizmu, demokracie a v súlade s najnovšími vedeckými poznatkami. Kľúčovou oblasťou ďalšieho vzdelávania bolo priebežné vzdelávanie, organizované formou jednodňových seminárov a prednášok. V školskom roku 2002/2003 sa v 3 MPC realizovalo viac ako 70 projektov zameraných na tvorivosť, pedagogicko-psychologickú diagnostiku, na problematiku drogovej prevencie, na využitie nových informačných a komunikačných technológií v pedagogickej praxi, na nový model maturitnej skúšky. Okrem priebežného vzdelávania mali pedagogickí zamestnanci možnosť zvyšovať svoju odbornosť a kvalifikáciu ďalšími formami vzdelávania.

1. kvalifikačnú skúšku absolvovalo v školskom roku 2002/2003 854 pedagogických zamestnancov, čo je o 53 menej ako v minulom školskom roku. 2. kvalifikačnú skúšku

³ Použité pramene: Vyhodnotenie plánu hlavných úloh za 1. polrok 2003, MPC Prešov, Hodnotenie činnosti MPC za školský rok 2002/2003, Bratislava, Exnárova 20, Hodnotenie práce za školský rok 2002/2003, MPC Bratislava, Tomášikova

absolvovalo 146 pedagogických zamestnancov. V porovnaní s minulým školským rokom je to o 107 menej.

Špecializačné kvalifikačné štúdium (ŠKŠ) absolvovalo 558 pedagogických zamestnancov. Projekty boli zamerané na cudzie jazyky, špeciálnu pedagogiku, technickú výchovu, informatiku, psychológiu a sociológiu, aplikovanú ekonomiku, etickú výchovu, na vzdelávanie majstrov odborného výcviku a vychovávateľov v školských zariadeniach. V porovnaní s minulým školským rokom stúpol počet absolventov o 499.

Špecializačné inovačné štúdium (ŠiŠ) absolvovalo 218 pedagogických zamestnancov v projektoch: Riadenie školstva- školská inšpekcia, Hospodárska nemčina, Výchovný poradca, Globálna výchova, Onkologická výchova, Zdravá škola pre pedagógov materských a základných škôl, Informačno-komunikačné technológie vo vyučovaní matematiky, Aktuálne otázky vyučovania účtovníctva, Zvyšovanie pedagogicko-psychologických zručností a psychohygienu učiteľa a žiaka. V porovnaní s minulým školským rokom stúpol počet absolventov o 148.

Príprava vedúcich pedagogických zamestnancov (PVPZ) sa orientovala na skvalitnenie vykonávania riadiacich funkcií v školách a školských zariadeniach. Novým prvkom bolo zaradenie komplexného riadenia školy (TQM), spojené s výcvikom na vypracovanie akčného plánu školy. S dobrým ohlasom sa stretávajú exkurzie do škôl a školských zariadení v Rakúsku. PVPZ absolvovalo v školskom roku 2002/2003 620 pedagogických zamestnancov.

V tomto školskom roku klesol počet absolventov 1. kvalifikačnej skúšky, čo je pravdepodobne spôsobené tým, že pedagogické kolektívy na školách sú stabilizované a väčšina pedagogických zamestnancov ju už absolvovala. Zvýšil sa počet záujemcov o špecializačné kvalifikačné a špecializačné inovačné štúdium. MPC ponúkali aktivity pre začínajúcich pedagogických zamestnancov, ktoré neboli dostatočne využité a účasť na nich bola nepravidelná.

Zaujímavým prvkom v činnosti MPC je realizácia projektov PHARE zameraných na riešenie problémov súvisiacich so vzdelávaním Rómov a vytvorenie databanky údajov o aktivitách vládnych a nevládnych organizácií na úseku rómskej menšiny.

Zvýšený záujem pedagogických zamestnancov o ponúkané vzdelávacie programy je potvrdením pružného reagovania MPC na aktuálne požiadavky vyplývajúce z činnosti škôl a školských zariadení.

Centrá voľného času v pôsobnosti miest a obcí⁴

IUVENTA. Bratislava, 2002

Prechodom kompetencií na samosprávne orgány sa oblasť práce s mládežou dostáva do novej polohy. Všetky subjekty, ktoré sú v tejto oblasti aktívne, môžu efektívnejšie spolupracovať a ponúkať mladým ľuďom nové možnosti participácie na živote obcí a regiónov.

Do pôsobnosti miest a obcí prešli v júli 2002 aj centrá voľného času (CVČ). V tomto období realizovala Iuventa prvú časť informačných návštev, ktoré boli zamerané na monitorovanie stavu pripravenosti centier voľného času a ich zriaďovateľov na prechod vybraných pôsobností zo štátnych orgánov na samosprávne orgány. Navštívených bolo 12 CVČ, 7 mestských úradov (MÚ), 2 okresné úrady (OÚ). Poznatky sa získali aj dotazníkom. Zaslaný bol 130 riaditeľom CVČ a primátorom všetkých 130 miest, v ktorých CVČ pôsobia. Prieskumom sa zistilo, že 93,5 % samospráv v mestách, kde sú zriadené CVČ, začlenilo do svojho programu rozvoja miest aj aktivity na podporu detí a mládeže.

Z výsledkov prieskumu vyplynulo, že po prechode kompetencií na miestnu samosprávu sa podmienky činnosti u podstatnej väčšiny CVČ v SR nezhoršia. Zostanú na rovnakej úrovni alebo sa čiastočne, prípadne podstatne zlepšia. V otázkach zmeny obsahu činnosti a štruktúry oddelení CVČ sa výrazná väčšina primátorov prikláňa k zachovaniu doterajšieho obsahu ich činností.

Podľa získaných poznatkov sa potvrdilo, že vzájomná komunikácia medzi predstaviteľmi samosprávy a CVČ je založená na viacročných dobrých vzťahoch. V prípade nedostatočnej komunikácie sa potvrdila závislosť zhoršujúcich sa podmienok činnosti CVČ.

⁴ Použitý prameň: Názory primátorov a riaditeľov CVČ na pôsobenie CVČ po transformácii štátnej správy. IUVENTA. Bratislava, 2002

Iuventa následne venovala pozornosť získavaniu informácií o začiatkoch pôsobenia CVČ pod zriaďovateľskou funkciou samosprávnych orgánov. V tomto roku sa orientuje Iuventa na spoluprácu so zástupcami ZMOS, ich regionálnymi vzdelávacími centrami a pokračuje aj v informačných návštevách.

Incidenca „problémového“ správania detí v základných školách⁵

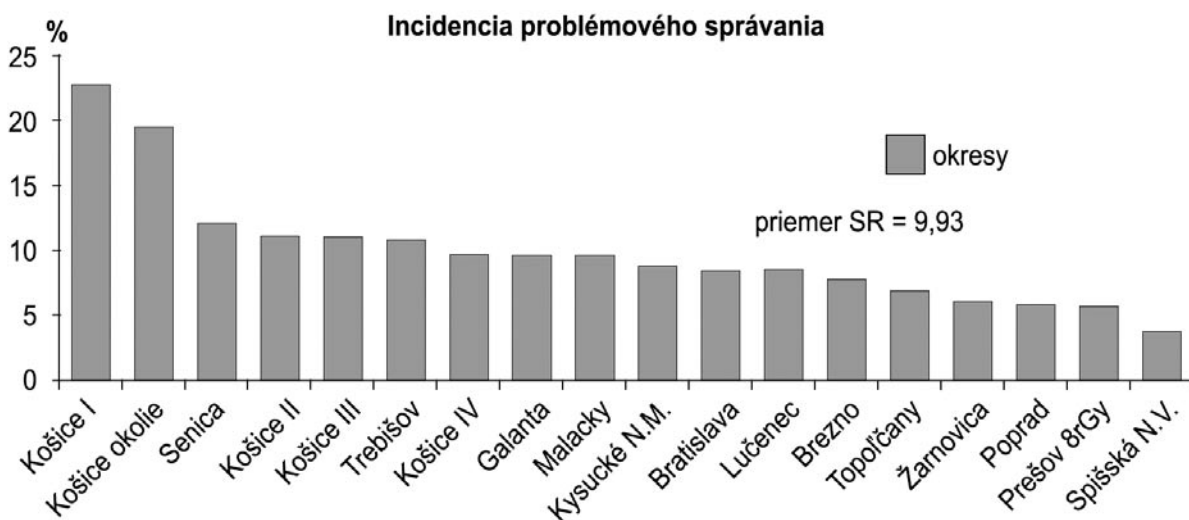
Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie Bratislava, 2003

Žiaci, ktorí svojim správaním v škole spôsobujú problémy, sa označujú ako „problémoví“. V rámci mapovania incidencie problémového správania sa v rokoch 2000 – 2002 sledoval na základných školách vo vybraných okresoch výskyt žiakov, ktorí produkujú problémy v správaní takého rozsahu alebo charakteru, že ich už nie je možné zvládnuť pedagogickými prostriedkami v škole a podľa názoru pedagógov by si už vyžadovali špeciálnu poradenskú alebo psychologickú starostlivosť.

Zostupne usporiadaný percentuálny podiel výskytu rizikových žiakov v 5. a 6. postupných ročníkoch v sledovaných okresoch v školskom roku 1999/2000 je zobrazený na grafe.

Graf 63

Incidenca problémového správania žiakov v 5. a 6. postupnom ročníku ZŠ v sledovaných okresoch v školskom roku 1999/2000

Cieľom ďalšej fázy skúmania incidencie bolo sledovanie vzorky problémových žiakov vo vybraných okresoch SR a analýza aktuálnej incidencie problémových žiakov v 5. ročníkoch ZŠ. Porovnával sa výskyt problémových žiakov 5. ročníkov ZŠ v školskom roku 1999/2000 s ich výskytom v školskom roku 2001/2002.

Zistilo sa, že naďalej pretrváva trend výskytu problémového správania žiakov 5. ročníkov ZŠ na úrovni 10 % populácie.

Ďalšie sledovania smerovali k detailnejšej analýze výskytu problémového správania. Mapovala sa aktuálna situácia v ZŠ a SŠ v Bratislave. Skúmalo sa, aké je v bratislavských školách percento žiakov, ktorí vykazujú znaky problémového správania, a ktoré možno považovať za ohrozené sociálnou patológiou.

V školskom roku 2001/2002 označili učitelia bratislavských základných škôl 10,2 % žiakov za takých, ktorých problémy v správaní, sa už nedajú zvládnuť pedagogickými prostriedkami v škole. Najvyššie percento takýchto žiakov sa vyskytuje v okrese Bratislava IV (12,1 %) a najnižšie v okrese Bratislava I (7,5 %). Pri priemernom počte 30 žiakov v triede sú v každej triede priemerne 3 „problémoví“ žiaci. Extrapoláciou možno odhadnúť, že v bratislavských základných školách sa nachádza cca 3 600 žiakov s takými poruchami správania, ktoré by si, podľa názoru učiteľov, vyžadovali špeciálnu psychologickú a preventívnu starostlivosť. Súčasný personálny stav poradenských a preventívnych zariadení je z tohoto hľadiska poddimenzovaný.

⁵ Použitý prameň: Incidenca „problémového“ správania detí v základných školách. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie Bratislava, 2003

Najviac žiakov s problémovým správaním sa vyskytuje v 8. ročníku a potom ich počet prudko klesá, čo je spôsobené aj tým, že mnohí žiaci s poruchami správania opakujú aspoň jeden postupný ročník a do 9. ročníka nepostúpia.

V gymnáziach učitelia označili 6,4 % problémových žiakov, v stredných odborných školách je to 6,8 % a na SOU a OU 12,5 %. Priemerne triedy stredných škôl navštevuje cca 7,6 % problémových žiakov.

20 % problémových žiakov má neospravedlnené vymeškané hodiny a taký istý počet žiakov má zníženú známku zo správania. 12 % problémovej populácie základných škôl opakovalo ročník.

Môžno konštatovať, že približne 1/5 týchto žiakov, má problémy s pravidelnou dochádzkou do školy, 1/10 fajčí a každý dvadsiaty má skúsenosti s alkoholom. Prekvapivým zistením bolo, že len 21 % z nich má zníženú známku zo správania a len 50 % je v starostlivosti psychologickú inštitúcie. Prognosticky pesimistické je veľké percento (40 %) nedostatočne spolupracujúcich rodičov.

Prevenca a eliminácia šikanovania na základných školách⁶

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie Bratislava, 2003

Projekt s vyššie uvedeným názvom sa realizoval pod garanciou MŠ SR a VÚDPaP v piati vybraných okresoch Slovenska: Bratislava, Košice II, Košice – okolie, Dolný Kubín a Námestovo. Realizácii predchádzal prieskum šikanovania vo vybraných okresoch. Prieskum sa uskutočnil v 20 ZŠ v 7. a 8. ročníkoch. Celkový počet žiakov zapojených do prieskumu bol 2 276, z toho 1 386 chlapcov a 1 390 dievčat. Zisťovalo sa, či žiaci zažili v škole, že ich niekto trápi, ubližuje im, vysmieva sa, bije alebo ich zastrašuje. Skoro polovica žiakov sa stretla s takýmito situáciami (43,9 %) a najviac ich bolo krátkodobých. Aktérom jednotlivých situácií bol spolužiak (57,7 %), zarážajúce je, že v takejto pozícii sa ocitol aj učiteľ (2,4 %). Z celkového počtu žiakov, ktorí uviedli, že boli šikanovaní 30,6 % uviedlo, že o tomto probléme s nikým nehovorili. Medzi naj dôveryhodnejšie osoby pre tých, ktorí sa s problémom zdôverili, patria kamaráti (48,63 %), rodičia (33,18 %), učiteľom sa žiaci zdôverujú len málo (13,1 %).

Z uvedených údajov vyplýva, že v našich školách prejavy šikanovania existujú a preto je potrebné venovať tomuto problému pozornosť. Pracovníkom pedagogicko-psychologických poradní a centráram výchovnej a psychologickú prevencie na celom Slovensku bol prezentovaný program na prevenciu a elimináciu šikanovania.

Správa odboru hygieny detí a mládeže Štátneho zdravotného ústavu o činnosti v roku 2002⁷

Odbor v roku 2002 riešil 5 projektov zameraných na zdravotný stav detí a mládeže (Sledovanie telesného vývoja detí a mládeže v SR, Prevencia chybného držania tela u školských detí a mládeže, Školský prieskum užívania legálnych drog u žiakov ZŠ a SŠ a učiteľov ZŠ a SŠ, Zdravá výživa a zdravé srdce a Školy podporujúce zdravie), ďalej riešil niektoré lokálne projekty dotýkajúce sa problémov hygieny, výživy a zdravia v rodine, žien a pod. V rámci sledovania Školského mliečného programu sa zisťovalo plnenie úlohy zvýšenia spotreby vápnika u školopovinných detí obnovením mliečnych desiat. Celkovo sa konštatuje pokles škôl a detí, ktoré sa ho zúčastňujú.

Odbor vykonal analýzu hygienických podmienok v školách a školských zariadeniach s takýmto výsledkom:

V predškolských zariadeniach je prevádzka a úroveň starostlivosti o deti na dobrej, resp. priemernej úrovni. Stále sa však vyskytujú zariadenia so suchými záchodmi, lokálnym vykurovaním, objekty postavené z drevotriekových materiálov a pod..

Viacere MŠ sú zapojené do projektu „Školy podporujúce zdravie“. Objavujú sa MŠ s novým zameraním – poskytujúce špeciálnu starostlivosť autistickým deťom, deťom s poruchami zraku, s alergickými ochoreniami, s mentálnym poškodením. Zriaďujú sa sanatóriá (očné choroby, choroby dýchacích ciest, zažívacieho traktu, pohybového aparátu, kožné

⁶ Použitý prameň: Prevencia a eliminácia šikanovania na základných školách. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava, 2003

⁷ Použitý prameň: Štátny zdravotný ústav, Bratislava, 2003

ochorenia). Zavádzajú sa rôzne ozdravné prvky do výchovy (výchova k zdravému spôsobu života, otužovanie, správne stravovanie, zásady psychohygieny, pohybové aktivity).

Úroveň prevádzky predškolských zariadení zostáva nezmenená zásluhou výraznej finančnej pomoci rodičov a sponzorov. V porovnaní s minulým rokom sa vo viacerých prípadoch úroveň prevádzkovej hygieny zhoršuje krátením finančných prostriedkov.

V základných školách ojedinele nastalo mierne zlepšenie v stave objektov a vnútorných priestorov (vylepšenie statiky, adaptácia priestorov, dokončenie prístavieb, obnovenie náterov, rekonštrukcia osvetlenia, zariadení na osobnú hygienu, plynofikácia kotolní a ďalšie). Výstavba objektov je však stále zastavená. Odbory školstva mládeže a telesnej kultúry OÚ z dôvodov nedostatku finančných prostriedkov riešili iba havarijné situácie. V mestách naďalej pretrvávajú preplnenosť tried, nevyhovujúce mikroklimatické podmienky (osvetlenie), nedostatok prestávkových plôch a i. Ide väčšinou o neúčelové budovy.

Školské kluby detí tak, ako v roku 2001, majú priestory nevyhovujúce, sú umiestnené najčastejšie v triedach, kde sa predpoludním vyučuje. Kapacitné možnosti sú nepostačujúce, preto sa mimoškolská výchovná činnosť poskytuje iba žiakom najnižších ročníkov. Vzhľadom na vysoký počet žiakov v kluboch, nie sú plne rešpektované požiadavky na režim práce a odpočinok v rámci mimoškolskej činnosti.

Ojedinele sa zaznamenali aj zmeny v obsahovej činnosti, ktorá sa mení na klubovú a záujmovú činnosť a využívajú sa aj ďalšie priestory školy, ako je telocvičňa, dielne, učebne na hudobnú výchovu, počítače a pod. Na mimoškolskej činnosti detí sa zúčastňujú aj iné zariadenia (strediská sociálnej prevencie, príp. ďalšie).

V gymnáziách a stredných odborných školách možno konštatovať, že ich hygienická úroveň (najmä gymnázií) je relatívne priaznivá a nezmenená oproti r. 2001. Zlepšenie situácie sa zaznamenalo prevažne v súkromných a cirkevných gymnáziách. Iba ojedinele sa zriadili nové školy, ktoré majú nové zariadenie (najmä súkromné), v niektorých sa realizovala prístavba k objektom, resp. rekonštrukcia budov.

Pretrvávajúcim problémom je neuspokojivá úroveň a spôsob zabezpečovania zdravotnej starostlivosti o žiakov pred nástupom do stredných škôl, najmä SOU. Vedenia škôl nie vždy rešpektujú prijímanie žiakov až po posúdení ich zdravotnej spôsobilosti. Zistili sa nedostatky na úseku dodržiavania správneho režimu práce a odpočinku mládeže, ako aj nedostatky v technickom vybavení – nevyhovujúce priestory, chýbajúce zariadenia na osobnú hygienu a pod. Na úseku **stredných odborných učilíšť** sa situácia oproti r. 2001 podstatnejšie nezmenila. Pracoviská praktického výcviku sú značne variabilné a celkové hodnotenie ich hygienickej úrovne je problematické. Naďalej pretrvávajú problémy zo strany súkromných prevádzkovateľov odborného výcviku, ktorí nie vždy žiadajú súhlas štátneho okresného hygienika na činnosť, a preto nie je možná dôkladná kontrola pracovísk z hľadiska predpisov na ochranu zdravia mladistvých pri práci.

Pozornosť sa sústreďuje na dodržiavanie predpisov na ochranu zdravia pri práci, objektivizáciu pracovného prostredia, používanie osobných ochranných pracovných pomôcok, stravovanie žiakov. Pri previerkach neboli zistené prípady porušenia predpisov na ochranu zdravia mladistvých pri práci. Zistili sa nedostatky v stravovaní žiakov počas praktického vyučovania – žiaci často nevyužívajú možnosť stravovania ani v prípade, keď majú zabezpečené stravovanie. Nedostatky sú v zabezpečení pracovného odevu, pomôcok a v ich nedostatočnej výmene. Pracovný odev si často žiaci zabezpečujú sami. Možno povedať, že podmienky praktického vyučovania sú lepšie v neštátnych zariadeniach.

Nedostatky na úseku **domovov mládeže** sa prejavujú najmä v absencii študovni, spoločenských miestností a ihrísk, vo vybavení, v zabezpečovaní miestneho osvetlenia a pod. Prevádzková hygiena je na dobrej úrovni.

Pri celkovom hodnotení možno konštatovať, že ich kapacita je prekračovaná v domovoch mládeže pri SOŠ (7). Zariadenia s nenaplnenou kapacitou prenajímajú voľné priestory na iné účely. Najmenší záujem o ubytovanie (najmä finančné dôvody) je zo strany žiakov SOU (vyťaženosť DM 51,3 %).

V ZŠ nastal mierny pokles v percente **zmenujúcich** žiakov na 0,8 %, v roku 2001 ich bolo 1,06 %. Z celkového počtu žiakov prvých ročníkov ZŠ v SR zmenuje menej prvákov ako v r. 2001 – 1,6 %, o 0,7 % menej. Počet škôl s dvojmenným vyučovaním sa v r. 2002 zvýšil o 14 – na 89. Najnižšie percento je v Trenčianskom kraji (0,07 %), najvyššie v Košickom kraji (2,32 %). V Bratislavskom a Trnavskom kraji žiaci nezmenujú.

V r. 2002 sme zaznamenali zmennosť v štyroch stredných školách a to v Žilinskom (3) a v Nitrianskom kraji 1. V SOU je zmennosť zavedená v štyroch SOU – o 1 menej ako v r. 2001 (1 v Žilinskom, 1 v Nitrianskom a 2 v Trnavskom kraji).

V zásobovaní škôl **pitnou vodou** možno konštatovať v porovnaní s r. 2001 mierne zlepšenie. Na verejný vodovod je napojených 90 % škôl, čo je o 3 % viac ako vlani. V 51 prípadoch sa voda (o 3 menej ako vlani) dováža na umývanie rúk. Na pitie sú zabezpečené vhodné nápoje.

Hygienicky závadnou vodou je zásobovaných 4,9 % (o 0,4 % menej), pričom najvyššiu závadnosť vykazujú materské a základné školy.

Nedostatočné množstvo vody je iba v školách napojených na individuálny vodný zdroj. V niektorých lokalitách prevažuje mikrobiologická závadnosť vody nad chemickou. Vzniká najmä v dôsledku nedostatočného technického zabezpečenia vodných zdrojov a nesprávne, resp. v nepravidelných intervaloch vykonávanej dezinfekcie vody.

Aj v r. 2002 sa zistila odstavka dodávky vody z dôvodov neplatenia faktúr za vodu dodávateľom.

V r. 2002 sa zaznamenali 4 ochorenia (o 3 menej ako v r. 2001) na alimentárnu dusičnanovú methemoglobinémiu – v Banskobystrickom kraji (2) a po jednom v Bratislavskom a Košickom kraji. V 2-och prípadoch sa zistilo používanie vody s vysokým obsahom dusičnanov z domácich studní, 1 ochorenie bolo zo stravy a 1 nezisteného pôvodu.

Stravovanie detí a mládeže z vlastného stravovacieho zariadenia zabezpečuje 56,0 % škôl, stravu dováža 11,9 %, zabezpečuje stravovanie v inom zariadení 20,4 %, nemá zabezpečené stravovanie 11,7 % škôl. Situácia je oproti minulému roku nezmenená.

Všetkým požiadavkám na prevádzku stravovní zodpovedá (vykazuje drobné nedostatky) 88,8 %, 11,2 % zariadení vykazuje nedostatky vplývajúce na zdravie, resp. priamo ohrozujú zdravie detí a mládeže.

Z celkového počtu detí a mládeže v SR sa stravuje 48,0 %, v r. 2001 47,0 %. Najmenej stravujúcich sa žiakov je v SOU (17,7 %), SOŠ (27,9 %), v špeciálnych ZŠ (34,1 %). Kapacita stravovacích zariadení je vyťažená na 69,1 % (v r. 2001 68,3 %).

V r. 2002 sa v dôsledku výskytu BSE zaviedla kontrola používania hovädzieho mäsa v spoločnom stravovaní.

V stravovacom režime žiakov nedošlo k podstatným zmenám. Deficitnými zložkami potravy sú vitamín C a vápnik, spôsobené najmä nedostatkom čerstvého ovocia, zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov. Zisťuje sa tiež prekračovanie množstva bielkovín v jedlách pripravovaných podľa receptúr neprispôbených novým odporúčaným výživovým dávkam.

Miera účasti obyvateľstva na predškolskej výchove a vzdelávaní v SR – súčasný stav a vývoj od roku 1980⁸

Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2003

Prevažná časť detí zapojených do inštitucionálnej predškolskej výchovy a vzdelávania navštevuje materské školy. K 30. 09. 2002 to bolo 151 125 detí (okrem detí prijatých do špeciálnych tried), čo predstavuje 99,47 % z celkového počtu detí zapojených do inštitucionálnej predškolskej výchovy a vzdelávania.

Miera účasti obyvateľstva na predškolskej výchove a vzdelávaní je hrubé percento 3 – 5 ročných detí prijatých do predškolských zariadení. Zaškolenie detí v materských školách v roku 2002 bolo 89,36 % a zaškolenie detí v špeciálnych materských školách (vrátane materských škôl pri špeciálnych výchovných zariadeniach) a v špeciálnych triedach spolu bolo 0,48 %.

Čisté percento 3 – 5 ročných detí prijatých do predškolských zariadení je nižšie ako horeuvedené hrubé percento, nakoľko do materských škôl, ako aj do špeciálnych materských škôl sa prijímajú i deti 2-ročné, ako aj deti 6-ročné a staršie (t.j. s odloženou povinnou školskou dochádzkou).

Z celkového počtu 151 125 detí, ktoré boli prijaté do materských škôl (okrem špeciálnych tried) k 30. 9. 2002, k 31. 12. 2002 9 561 detí (6,33 %) dovŕšilo iba 2 roky veku

⁸ Použitý prameň: Miera účasti obyvateľstva na predškolskej výchove a vzdelávaní v SR – súčasný stav a vývoj od roku 1980. Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2003

a 21 994 detí (14,55 %) dovŕšilo 6 alebo viac rokov. Takže čisté percento 3 – 5 ročných detí prijatých do materských škôl v roku 2002 bolo iba 70,70 %. Vývoj hrubého percenta 3 – 5 ročných detí prijatých do materských škôl dokumentuje tabuľka 31.

Účasť detí na inštitucionálnej predškolskej výchove a vzdelávaní nie je na celom území SR rovnaká – diferencuje sa podľa krajov a najmä podľa okresov. Na ilustráciu uvádzame zaškolenie 5-ročných detí v materských školách v SR v roku 1999 podľa krajov (tabuľka 32) a podľa okresov (tabuľka 33).

Zaškolenie podľa krajov a najmä podľa okresov treba chápať orientačne, nakoľko materskú školu v danom okrese môže navštevovať aj dieťa, ktoré má trvalý pobyt v inom okrese. Týka sa to najmä okresov v dvoch slovenských veľkomestách. Preto v tabuľke 33 okrem zaškolenia 5-ročných detí v jednotlivých okresoch je uvedené aj zaškolenie 5-ročných detí v Bratislave celkom a v Košiciach celkom.

Tabuľka 31 Hrubé percento 3- až 5-ročných detí prijatých do materských škôl v SR, r. 1980, 1989 – 2002

Rok	Obyvateľstvo vo veku 3 – 5 rokov	Počet detí prijatých do materských škôl	Hrubý podiel detí prijatých do materských škôl v %
1980	287 881	231 155 ²	80,30 ²
1989	261 613	240 730	92,02
1990	255 405	215 679	84,45
1991	246 121	187 960	76,37
1992	239 311	187 621	78,40
1993	235 382	183 972 ²	78,16 ²
1994	232 215	174 436	75,12
1995	223 393	161 697	70,80
1996	223 575	168 154	75,21
1997	211 742	169 300	79,96
1998	193 759	167 504	84,27
1999	135 730	161 818	87,13
2000	173 717	154 232	86,30
2001	175 063 ¹	150 587	86,02 ¹
2002	169 121 ¹	151 125	89,36 ¹

Poznámky: ¹ Predbežný údaj

² Včítane detí zaradených do špeciálnych tried.

Zdroj: Definitívne údaje ŠÚ SR o počte obyvateľov SR podľa jednotiek veku k 31. 12. v rokoch 1980, 1989 – 2000.

Demografia a sociálna štatistika: Prognóza vývoja obyvateľstva v Slovenskej republike do roku 2025 (podľa jednotiek veku, stredný (najpravdepodobnejší) variant) Bratislava: ŠÚ SR, 2002.

Štatistická ročenka školstva SSR 1980 Bratislava: SPKaÚŠI, 1980.

Štatistická ročenka školstva SSR 1989 Bratislava: ÚIPŠMT, 1989.

Databázy vzniknuté z výkazov Škôl (MŠ SR) 1 – 01 „Výkaz o materskej škole“ podľa stavu k 30. 9. v rokoch 1991 – 2002. Bratislava ÚIPŠ.

Vlastný prepočet.

Tabuľka 32 Percento 5-ročných detí prijatých do materských škôl v SR podľa krajov, r. 1999

Bratislavský	94,53	Žilinský	32,47
Trnavský	87,50	Banskobystrický	34,29
Trenčiansky	36,56	Prešovský	77,55
Nitriansky	37,70	Košický	77,93

Poznámka: Podiel 5-ročných detí prijatých do materských škôl v danom kraji na celkovej počte 5-ročných detí s trvalým pobytom v danom kraji.

Zdroj: Lipská, M.: Medziokresné porovnanie vývoja vybraných ukazovateľov o materských školách v Slovenskej republike v rokoch 1991 – 2000: Interná publikácia Bratislava ÚIPŠ, 2000, 222 s.

Tabuľka 33 Percento 5-ročných detí prijatých do materských škôl v SR podľa okresov, r. 1999

Bratislava I	113,33	Nové Zámky	90,44	Žiar nad Hronom	90,25
Bratislava II	97,58	Šaľa	88,18	Bardejov	78,42
Bratislava III	97,53	Topoľčany	80,02	Humenne	83,46
Bratislava IV	80,84	Zlato Moravce	86,25	Kežmarok	64,86
Bratislava V	94,48	Bytča	79,69	Levoča	81,29
Malacky	92,38	Čadca	78,32	Medzilaborce	78,98
Pezinok	96,58	Dolný Kubm	80,45	Poprad	79,54
Senec	101,15	Kysucké Nove Mesto	87,02	Prešov	75,94
Dunajská Streda	93,42	Liptovský Mikuláš	89,46	Sabinov	74,66
Galanta	87,06	Martin	83,60	Snina	77,52
Hlohovec	82,96	Námestovo	69,15	Stará Ľubovňa	82,16
Piešťany	92,01	Ružomberok	83,74	Stropkov	93,33
Senica	80,39	Turčianske Teplice	79,69	Svidník	79,67
Skalica	92,13	Tvrdošín	82,02	Vranov nad Topľou	78,17
Trnava	84,19	Žilina	89,01	Gelnica	69,96
Bánovce nad Bebravou	92,23	Banská Bystrica	92,65	Košice I	86,57
Ilava	79,49	Banská Štiavnica	87,32	Košice II	82,16
Myjava	93,42	Brezno	78,74	Košice III	102,89
Nove Mesto nad Váhom	88,17	Detva	89,29	Košice IV	90,36
Partizánske	89,04	Krupina	74,13	Košice-okolie	68,00
Považská Bystrica	77,88	Lučenec	81,80	Michalovce	76,47
Prievidza	88,24	Poltár	75,42	Rožňava	88,01
Puchov	77,49	Revúca	84,70	Sobrance	77,43
Trenčín	93,54	Rimavská Sobota	82,47	Spišská Nová Ves	70,34
Komárno	89,30	Veľký Krt i š	75,89	Trebišov	76,44
Levice	87,09	Zvolen	87,32	Bratislava ako celok	93,80
Nitra	88,58	Žarnovica	84,88	Košice ako celok	87,28

Poznámka: Podiel 5-ročných detí prijatých do materských škôl v danom okrese na celkovom počte 5-ročných detí s trvalým pobytom v danom okrese.

Zdroj: Lipská, M.: Medziokresné porovnanie vývoja vybraných ukazovateľov o materských školách v Slovenskej republike v rokoch 1991 – 2000: Interná publikácia Bratislava. ÚIPŠ, 2000, 222 s.

Informácia o realizácii projektu Infovek v roku 2002⁹

Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2003

Cieľom projektu Infovek (ďalej Projekt) je pripraviť mladú generáciu na Slovensku pre život v informačnej spoločnosti 21. storočia a vytvoriť predpoklady, aby bola konkurencieschopná v porovnaní s vrstovníkmi z Európskej únie.

Podpora v oblasti vybavovania škôl technickou infraštruktúrou zahŕňala v roku 2002 nákup výpočtovej techniky pre školy, iný ako vzdelávací softvér na prácu na dodaných počítačoch a na správu počítačovej učebne a pripojenia školy na internet.

Z hľadiska nákupov výpočtovej techniky sa hodnotí rok 2002 ako veľmi úspešný. Pre školy sa podarilo zakúpiť 2986 ks žiackych staníc, 548 ks učiteľských staníc, 548 ks balíčkov na vybudovanie školskej počítačovej siete a 100 ks školských servrov.

V rokoch 1999 – 2002 sa v spolupráci so 14 školiacimi centrami v základných kurzoch práce s informačnými a komunikačnými technológiami (ďalej IKT) vyškolilo 10 000 učiteľov zo škôl, zapojených do Projektu, ale aj škôl, ktoré zatiaľ nie sú v Projekte, avšak majú svoje technické vybavenie a záujem zapojiť sa do neho.

Letná škola projektu Infoveku bola určená učiteľom prírodovedných a humanitných predmetov. Dôraz sa kládol na aktívne cvičenia, diskusie a na vypracovanie a obhajobu

⁹ Použitý prameň: Informácia o realizácii projektu Infovek v roku 2002. Informácia o realizácii projektu Infovek v roku 2002 – Ústav informácií a prognóz školstva. Bratislava, 2003

záverečného projektu – aplikácie IKT do predmetu. Vydaných bolo 10 študijných materiálov, 5 prepracovaných a doplnených z predchádzajúceho roka a 5 úplne nových.

Finálnymi výstupmi Letnej školy sú: záverečné projekty účastníkov Letnej školy Infoveku, výstupné hodnotenia a originálny multimediálny CD-ROM zostavený z výsledkov pracovných aktivít a z výstupných projektov všetkých účastníkov.

V roku 2002 sa pokračovalo v realizácii nadstavbových kurzov pre absolventov Letnej školy. Nadstavbový kurz pre učiteľov sa zameralo na zvýšenie kvalifikácie v implementácii IKT do vyučovacieho procesu, cieľom školenia riaditeľov bolo oboznámiť účastníkov s konkrétnymi ukážkami aplikácií IKT do vyučovania a s možnosťami ich využitia v ma-nážmente školy.

Školenie odborných garantov sa zameralo na získanie prehľadu o možnostiach v oblasti počítačových sietí, ktoré sú využiteľné práve v školských podmienkach, ako aj na získanie základných znalostí a zručností pri správe školských počítačových sietí.

Jadrom virtuálneho vzdelávacieho obsahu Projektu je rozvrh všeobecnovzdelávacích predmetov. Podarilo sa vytvoriť digitálny obsah pre pomerne veľké množstvo všeobecnovzdelávacích predmetov v základných a stredných školách. Každý predmet obsahuje učebné materiály, osnovy a štandardy predmetu, projekty, odkazy na zaujímavé stránky, popis multimediálnych CD a ich využívania v predmete, časopisy a i.

Zriadili sa diskusné skupiny nielen pre učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetov, ale aj odborných a ekonomických, diskusné skupiny pre špeciálne školy, 1. stupeň ZŠ, rodičov, riaditeľov základných škôl... Edukačný portál sa rozrástol aj o stránky venované stavebnici RoboLab, Imaginu a Baltíkovi.

Rozvíjajú sa tieto projekty: Mozaiky, Najkrajšia pohľadnica, Dedinky, Zaspievajme si spolu 2003, Interview 2002, Lovci umenia, Musíme si pomáhať, Netradičné pokusy, Odhal' svoj talent, Liečivé bublinky, Šaty robia človeka, Slangové výrazy žiakov a študentov, SOLAR, Pešiak... Pokračovalo sa v podpore škôl počítačovou stavebnicou Lego Dacta Robolab zakúpením 24 sád.

Edukačný balík 2002 obsahoval 42 edukačných multimediálnych CD a 16 knižných titulov. Bol dodaný do 416 ZŠ a 419 SŠ, 4 metodicko-pedagogických centier, 5 školských výpočtových stredísk, 5-tich školiacich centier. Z prostriedkov Projektu sa realizoval nákup 8 zostáv pre podporu akadémií, ktoré vznikli na pôde škôl podporovaných Projektom. Pre potreby 10 sieťových akadémií sa zakúpil datavideoprojektor. Z rozpočtu projektu sa opätovne hradilo vydanie učebníc Informatiky pre stredné školy.

Vyhodnotenie programu Cesta k emocionálnej zrelosti¹⁰

Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2002

Program pôsobí v smere pozitívneho posilňovania emocionálnej zložky osobnosti detí, ktoré sú účastníkmi programu. Je určený pre vekovú kategóriu detí 12 – 15 rokov, má 10 obsahových tém, z ktorých každá je zameraná na jednu zo zložiek emocionality. Cieľom programu je pomôcť nielen deťom a mládeži, ale aj učiteľom. Je snahou zámerne ovplyvňovať a rozvíjať pozitívny vývin citových procesov a citového dozrievania detí a mládeže.

V školskom roku 2001/2002 sa do programu, ktorý sa realizuje už tretí rok, zapojilo 763 škôl (z toho 23 SŠ) s 2 378 triedami a zúčastnilo sa ho 40 315 žiakov a 1 097 učiteľov v 5 krajoch.

Jednotlivé témy programu predstavujú možné problémy mladých ľudí stredného a staršieho školského veku. Vkusným a citlivým spôsobom sú zapracované otázky partnerstva, medziľudských vzťahov, či riešenia konfliktov, je programom primárnej prevencie drogových závislostí. Stretnutia majú hrový charakter, humorné ladenie, originalitu, vyžadujú aktívny prístup žiakov. Program realizujú učitelia na 2. stupni ZŠ (príp. v gymnáziu s osemročným štúdiom) na hodinách etickej výchovy, v 1. – 9. ročníku ZŠ na triednických hodinách a besedách so žiakmi. Na plnenie programu učiteľov pripravujú koordinátori z pedagogicko-psychologickej poradne a z centra výchovnej a psychologickej prevencie.

V júni 2002 vykonal ÚIPŠ názorový prieskum zameraný na učiteľa – realizátora preventívneho programu a žiaka, ktorý absolvoval tento program. Vyplnených dotazníkov za učiteľov bolo 734, za žiakov 1 963.

¹⁰ Použitý prameň: Vyhodnotenie programu Cesta k emocionálnej zrelosti. Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2002

Učitelia odporúčajú zaradenie preventívneho programu do učebných osnov, do vyučovacieho procesu, aby sa dostal ku každému dieťaťu. Považujú ho za najvhodnejší pre ôsmakov a deviatakov, vyzdvihujú jeho atraktivnosť, originalitu a obľúbenosť. Väčšina učiteľov zaznamenala po jeho absolvovaní posun v správaní a komunikácii žiakov. O pozitívnom vplyve tohto preventívneho programu na emocionálnu a sociálnu sféru osobnosti žiakov vypovedá skutočnosť, že väčšine jeho absolventov pomohla naučiť sa aktívnemu počúvaniu, riešeniu rôznych situácií, pomohla im v komunikácii, z hľadiska socializácie osobnosti spoznať lepšie samých seba, lepšie si rozumieť so spolužiakmi, či rodičmi, naučiť sa vhodnejšie reagovať v niektorých situáciách. Počas realizácie programu sa u väčšiny učiteľov nevyskytli žiadne problémy.

Z pohľadu žiaka sa preventívny program javí taktiež pozitívne. Temer všetci ho považujú za zaujímavý. Najviac sa im páčili témy o medziľudských, či partnerských vzťahoch, životných problémoch, o riešení konfliktov, ako aj vytvorenie priestoru na komunikáciu. Žiaci uviedli i námety, ktoré smerujú hlavne k rozšíreniu programu o ďalšie témy z oblasti dospievania, lásky, partnerských a medziľudských vzťahov, vyhýbania sa náročnej terminológii. Prihovárajú sa za zostavenie menších homogénnejších skupín, v ktorých by sa dala navodiť akceptujúcejšia a diskrétnejšia atmosféra a aspoň na stretnutiach zrovnoprávniť vzťah učiteľ – žiak.

Situačná analýza postavenia mládeže v Slovenskej republike¹¹

Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2002

Výskumná úloha Sociálno-patologická problematika mládeže v SR zachytáva názory a postoje mladých ľudí na závažné spoločensko-negatívne javy. Z výsledkov výskumu vyplýva, že v úplnej rodine, s oboma vlastnými rodičmi vyrastá 65,8 % opýtaných a v neúplnej rodine 14,1 %. Rodinné vzťahy za dobré pokladá viac ako polovica respondentov (54,1 %) a za veľmi dobré viac ako jedna tretina (35,9 %). Zlé medziľudské vzťahy v rodine uvádza 7,1 % respondentov a ľahostajnosť vo vzájomných vzťahoch pociťuje 2,2 % respondentov. Pri hodnotení finančnej situácie 41,0 % opýtaných pokladá svoju finančnú situáciu za dobrú, 16,2 % uvádza, že majú veľmi málo peňazí a 5,6 % nedisponuje žiadnymi finančnými prostriedkami.

Fajčenie tabakových výrobkov a konzumácia alkoholu od roku 1996 stúpa. Denne pije alkohol 1,9 % a 2 – 3x do týždňa 11,4 % opýtaných. Obdobne sa zvyšuje frekvencia hry na hracích automatoch. V roku 1996 ešte nehralo na automatoch 61,1 % opýtaných, v roku 2002 už len 46,4 %.

Výskumná úloha sledovala i problematiku záškoláctva. Až 48,7 % opýtaných sa vo výnimočných prípadoch vyhýba vyučovaniu a 19,9 % vymeškáva vyučovanie často. Ešte nikdy nemalo absenciu v škole 11,6 % respondentov. Medzi najčastejšie príčiny záškoláctva patrí rozpor medzi schopnosťami detí a požiadavkami školy, zmyslové alebo pohybové postihnutie, narušené vzťahy k učiteľom alebo spolužiakom a problémy v rodine.

Prežívanie životných situácií u mladého človeka a saturácia jeho potrieb často súvisí s jeho životnými pocitmi a spokojnosťou so svojim doterajším životom. Za veľmi spokojných a šťastných sa pokladá 15,6 % respondentov a 61,2 % mladých ľudí zastáva názor, že poznajú zmysel svojho života a baví ich žiť. Realistickejší pohľad na život má 17,1 % opýtaných, ktorí uvádzajú, že berú život taký, aký je, a snažia sa žiť tak, ako sa dá. Pesimistickejšie naladených je 5,7 % respondentov, ktorí nie sú spokojní so svojim životom. Vo svojom terajšom živote nevidí nijaký zmysel a najradšej by nežilo len 0,5 % mladých ľudí.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že mládež na život hľadí optimisticky a prevládajú u nej kladné pocity.

¹¹ Použitý prameň: Situačná analýza postavenia mládeže v Slovenskej republike. Ústav informácií a prognóz školstva Oddelenie analýz a výskumu mládeže. Bratislava 2002

6. Záver

6.1 Podnety a odporúčania školskej inšpekcie operatívneho charakteru (v školskom roku 2002/2003)

... Školám a školským zariadeniam

Vo všetkých školách a školských zariadeniach

- zvýšiť účinnosť kontrolného systému, najmä hospitačnej činnosti, zamerať sa na uplatňovanie progresívnych metód a foriem výchovy a vzdelávania, na využívanie vzdelávacích štandardov a orientovať na to aj činnosť metodických orgánov,
- venovať potrebnú pozornosť drogovej prevencii, zvýšiť účasť koordinátora na monitorovaní stavu protidrogovej výchovy, na zosúladovaní a usmerňovaní činností pedagógov v tejto oblasti vo vyučovacom procese, oboznamovaní rodičov a žiakov o možnostiach účinnej prevencie a pomoci preventívnych a poradenských zariadení v mieste pôsobnosti školy, v málotriednych školách ustanoviť funkciu koordinátora a vypracúvať preventívny program,

V základných a stredných školách

- podľa potreby zabezpečiť vyučovanie telesnej výchovy pre oslabených žiakov,

V základných školách

- pri klasifikácii a hodnotení žiakov dôsledne dodržiavať metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu,

V stredných odborných učilištiach

- prehodnotiť opodstatnenosť zaradenia odborov a zosúladiť ich sieť s požiadavkami trhu práce,

V špeciálnych základných školách

- zvýšiť odbornosť vyučovania predmetu individuálna logopedická starostlivosť,
- v školách s ťažko mentálne postihnutými a viacnásobne postihnutými žiakmi vytvárať miesta školských psychológov,

V materských školách

- zvyšovať zaškolenosť 5-6 ročných detí a detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou s využitím všetkých foriem predškolskej prípravy,
- vzdelávať sa v problematike cieleného rozvoja grafomotorických zručností z pohľadu prípravy na elementárne písanie,

V reedukačných domovoch mládeže

- zriadiť samosprávny orgán chovancov,
- dodržiavať časový interval rediagnostikovania žiakov,
- riešiť personálne obsadenie psychiatrom a liečebným pedagógom (terapeutom) vzhľadom na zvyšujúci sa počet chovancov so psychiatrickou diagnózou,

... Zriaďovateľom

- dôsledne dodržiavať platnú školskú legislatívu,
- zabezpečiť primerané podmienky na prevádzku škôl a školských zariadení, zlepšiť ich materiálno-technické podmienky,
- zvýšiť prísun finančných prostriedkov základným a stredným školám s integrovanými žiakmi na zabezpečenie vybavenosti škôl kompenzačnými pomôckami, vytvárať materiálne a personálne predpoklady v školách pre ľahšiu integráciu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- venovať pozornosť koordinácii učebných odborov v SOU a racionalizovať sieť stredných odborných učilíšť a odborov SOŠ v závislosti od potrieb regiónu,

- zabezpečiť iniciatívnejší podiel školskej komisie pri riešení problémov SOU a združených stredných škôl, prizývať na svoje zasadnutia člena SOPK,

... Orgánom štátnej správy v školstve

- vytvárať podmienky pre zamestnanosť mladej rómskej populácie,
- rozšíriť počty rómskych asistentov, sociálnych pracovníkov, terénnych zdravotných a osvetových pracovníkov,

... Slovenskej obchodnej a priemyselnej komore

- zvýšiť náročnosť kritérií na získanie osvedčenia komory,
- vypracovať štruktúru celoročnej spolupráce podnikateľských subjektov so školami,
- v podnikateľskej verejnosti zvýrazniť význam osvedčenia,
- poskytnúť pomoc pri hľadaní sponzorov z radov podnikateľských subjektov na modernizáciu materiálo-technického vybavenia dielní SOU,
- pre praktickú časť záverečných skúšok navrhnúť viac tém, umožniť žiakom výber,
- vydať menovacie dekréty delegátom SOPK na záverečné skúšky najneskôr do konca apríla,
- zintenzívniť spoluprácu s podnikateľskými subjektami v oblasti poskytovania informácií o voľných pracovných miestach pre SOU a ZSŠ, v ktorých sa konajú záverečné skúšky za účasti komôr,

... Metodicko-pedagogickým centráram

- organizovať odborné semináre pre učiteľov základných škôl a gymnázií k práci so vzdelávacími štandardami podľa jednotlivých predmetov,
- do vzdelávacích podujatí pre koordinátorov prevencie drogovej závislosti začleňovať názorné metódy a formy činnosti, riešenie modelových situácií a nácvik komunikačných zručností,
- vzdelávacie aktivity výraznejšie orientovať na realizáciu novej koncepcie slovenského jazyka a literatúry v praxi a priblíženie vývojových trendov vo výchove a vzdelávaní,
- zamerať ďalšie vzdelávanie vedúcich pedagogických zamestnancov základných škôl na oblasť vnútroškolskej kontroly a na zvyšovanie právneho vedomia,
- priebežné vzdelávanie učiteliek MŠ smerovať do oblasti vedenia a využitia pedagogickej diagnostiky, na prípravu stimulačných a rozvojových programov pre deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou a deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako aj na oblasť didaktiky práce s 2 – 3 ročnými deťmi,
- vzdelávacie aktivity orientovať na problematiku cieleného rozvoja grafomotorických zručností a matematických kompetencií detí predškolského veku,

... Štátnemu pedagogickému ústavu

- spracovať vzdelávacie štandardy pre gymnáziá s osemročným štúdiom a zabezpečiť pre školy objektívne nástroje merania úrovne vedomostí,
- inovovať metodiku práce pre jednotriedne materské školy a metodiku intenzívnej jazykovej prípravy zo slovenského jazyka v materských školách s výchovným jazykom maďarským,

... Ministerstvu školstva Slovenskej republiky

- zabezpečiť doplnkové učebné texty k prevencii drogových závislostí pre 2. stupeň základnej školy pre každého žiaka a metodické materiály pre každého učiteľa a ich distribúciu aj do špeciálnych základných škôl,
- zabezpečiť tvorbu učebníc pre cudzie jazyky pre predmety náuka o spoločnosti, slovenský jazyk a literatúra, dejepis, ktorých obsah bude v súlade s platnými osnovami a pri reedícii učebníc dodržať primerané obsahové úpravy, aktualizované podľa učebných osnov,
- pracovné zošity k čítankám pre 1. stupeň ZŠ zaradiť k bezplatne objednávaným učebným textom,
- vydať metodický materiál (usmernenie) k slovnému hodnoteniu žiakov (Metodické pokyny č. 2489/1994 - 211... – sú pre vyučujúcich málo konkrétne) a osobitné jednotné kritériá na hodnotenie predpísaných písomných prác stanovených učebnými osnovami (matematika, slovenský jazyk a literatúra),
- vydať zásady klasifikácie a hodnotenia pre stredné školy,

- zabezpečiť spracovanie nových základných pedagogických dokumentov SOU platných pred roka 2000 s uplatnením doplnkov a zmien vydávaných od toho školského roku,
- zabezpečiť vypracovanie a vydanie vzdelávacích štandardov pre odborné školstvo,
- zabezpečiť a legislatívne upraviť systém ďalšieho vzdelávania učiteliek materských škôl s cieľom zvyšovať počet vysokoškolsky vzdelaných pedagogických zamestnancov v predškolských zariadeniach.

6.2. Podnety a odporúčania školskej inšpekcie aktuálneho charakteru

... Školám a školským zariadeniam

- preskúmať možnosti celodenného vzdelávania a výchovy v priestoroch školy pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,

... Zriaďovateľom

- v reedukačných domovoch mládeže participovať na realizácii projektu otvorenej skupiny s charakterom rodinnej výchovy,

... Orgánom štátnej správy v školstve

- metodicky usmerniť riaditeľov špeciálnych základných škôl o možnostiach zapojenia sa do projektov a získavania finančného grantu na podporu prevencie drogových závislostí,
- systémovo a komplexne riešiť problematiku žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia zo strany regiónov a štátu,

... Metodicko-pedagogickým centrám

- do plánu činnosti zahrnúť projekty na ďalšie vzdelávanie učiteľov ZUŠ,
- zabezpečovať systematické vzdelávacie aktivity (prednášky, semináre) s protidrogovou tematikou pre stredné školy (najmä SOŠ a SOU),
- poskytovať odbornú-metodickú pomoc pedagógom, ktorí pracujú so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia v oblasti priebežného vzdelávania,
- podieľať sa na profesionálnej príprave rómskych asistentov a na príprave výchovných poradcov škôl so zvýšenou koncentráciou žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,

... Ministerstvu školstva Slovenskej republiky

- v učebných plánoch nadstavbového štúdia definovať realizáciu odbornej praxe,
- konzultovať inovácie učebných osnov odborných predmetov s významnými firmami príslušného odboru v regióne,
- vydať metodický pokyn na tvorbu alternatívnych učebných plánov v stredných odborných učilištiach,
- zabezpečiť tvorbu vzdelávacích štandardov pre odborné školstvo,
- aktualizovať učebné osnovy pre špeciálne základné školy (obsah nie je v súlade s novými učebnicami),
- zabezpečiť vypracovanie a vydanie metodických materiálov pre všetky ročníky a predmety tanečného odboru ZUŠ a inovovaných metodických materiálov pre predmety v literárno-dramatickom odbore,
- prepracovať učebné plány schválené ZUŠ v súvislosti s priebežne vykonávanými časťmi zmenami v minulom období, prehodnotiť zaradenie predmetov (štvorročná, komorná, súborová hra a orchester) ako povinných,
- zabezpečiť vypracovanie a vydanie učebníc pre špeciálne základné školy s variantom B (používajú pre tento variant málo vyhovujúce učebnice variantu A).

6.3 Podnety a odporúčania školskej inšpekcie perspektívneho (dlhodobého) charakteru. Odporúčania školskej inšpekcie na úpravu legislatívnych školských predpisov

- v zákone NR SR č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, v znení neskorších zmien a doplnkov, v § 3 ods. 9 doplniť písmeno h) o oslobodení žiaka od štúdia jednotlivých vyučovacích predmetov,
- zvážiť možnosť zníženia týždenného úväzku koordinátora prevencie drogovej závislosti (podobne ako v prípade výchovného poradcu),
- legislatívne upraviť možnosť zriaďovania tried s nízkym počtom žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- zmeniť legislatívu týkajúcu sa zaradovania detí do špeciálnych základných škôl,
- vyriešiť otázku stanovenia normatívu pre určovanie počtu pedagogických zamestnancov v školách s malým počtom tried, ale so špecifickým významom,
- na základe skúseností s novelizovanou legislatívou o prijímaní na štúdium na stredných školách usmerniť prijímacie konanie na školský rok 2003/2004,
- novelizovať Smernice o stredných školách najmä z hľadiska vedenia pedagogickej dokumentácie,
- legislatívne upraviť postavenie a kompetencie zástupcov komôr pri celkovom hodnotení žiakov.

doc. RNDr. Vladislav Rosa, PhD.
hlavný školský inšpektor

7 Prílohy

Príloha 1	Charakteristika indikátorov, meracích nástrojov a hodnotiacich kritérií
Príloha 2	Charakteristika štatistických ukazovateľov, pojmov a skratkové konvencie
Príloha 3	Prehľad o počte vykonaných inšpekcií v SR v školskom roku 2002/2003
Príloha 4	Prehľad pokrytosti siete škôl a školských zariadení všetkými vykonanými inšpekciami
Príloha 5	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v základnej škole v školskom roku 2002/2003
Príloha 6	Kvalita vyučovania na 1. stupni základnej školy vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v školskom roku 2002/2003
Príloha 7	Kvalita vyučovania na 2. stupni základnej školy vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v školskom roku 2002/2003
Príloha 8	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v gymnáziách v školskom roku 2002/2003
Príloha 9	Kvalita vyučovania v gymnáziách vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v školskom roku 2002/2003
Príloha 10	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v stredných odborných školách v školskom roku 2002/2003
Príloha 11	Kvalita vyučovania v stredných odborných školách vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v školskom roku 2002/2003
Príloha 12	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v stredných odborných učilištiach/učilištiach v školskom roku 2002/2003
Príloha 13	Kvalita vyučovania v stredných odborných učilištiach/učilištiach vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v školskom roku 2002/2003
Príloha 14	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v špeciálnych základných školách v školskom roku 2002/2003
Príloha 15	Kvalita vyučovania v špeciálnych základných školách vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v školskom roku 2002/2003
Príloha 16	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v základných umeleckých školách v školskom roku 2002/2003
Príloha 17	Kvalita vyučovania v základných umeleckých školách v jednotlivých odboroch v školskom roku 2002/2003
Príloha 18	Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v materských školách v školskom roku 2002/2003
Príloha 19	Kvalita výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách vo vybraných výchovných zložkách v školskom roku 2002/2003
Príloha 20	Zoznam použitých materiálov štátnych orgánov a inštitúcií

Charakteristika indikátorov, meracích nástrojov a hodnotiacich kritérií

Hodnotiace stupnice pre kvalitatívne ukazovatele

Slovné hodnotenie	Celočíselné hodnotenie	Neceločíselné hodnotenie priemerov	Hodnotenie pomerom pozitív a negatív
veľmi dobrý	2	< 1.6 , 2 >	výrazná prevaha pozitív +++++ -
dobrý	1	< 1.04 , 1.6)	prevaha pozitív +++++ - -
priemerný	0	< -0.2 , 1,04)	pozitíva a negatíva v rovnováhe +++ - - -
málo vyhovujúci	-1	< -0.8 , - 0,2)	prevaha negatív ++ - - - -
nevychovujúci	-2	< -2, - 0,8)	výrazná prevaha negatív + - - - - -

Vzdelávacie výsledky boli merané testami zostavenými na základe požiadaviek na vedomosti a zručnosti vzdelávacích štandardov s exemplifikačnými úlohami. V rámci tematických inšpekcií sa realizovali testy na 60 minút pozostávajúce z 25 – 30 otázok uzavretou množinou 4 odpovedí alebo krátkou otvorenou odpoveďou.

V rámci komplexných inšpekcií sa používali testy na 40 minút s 15 – 20 otázkami s uzavretou množinou 4 odpovedí alebo krátkou otvorenou odpoveďou.

Orientácia na tento typ testovania umožňovala hromadnosť testovania a vysokú objektivnosť hodnotenia.

Obvyklé hodnotiace stupnice škôl pre namerané výsledky štandardizovanými testami

Slovné hodnotenie	Celočíselné hodnotenie	Percentuálny priemerný výsledok školy v teste
veľmi dobrý	2	aspoň 80 %
dobrý	1	< 70 %, 80 %)
priemerný	0	< 60 %, 70 %)
málo vyhovujúci	-1	< 50 %, 60 %)
nevychovujúci	-2	menej ako 50 %

Obvyklé hodnotiace stupnice žiakov pre namerané výsledky štandardizovanými testami

Slovné hodnotenie	Celočíselné hodnotenie	Percentuálny zisk žiaka v teste
výborný	1	aspoň 90 %
chválitebný	2	< 75 %, 90 %)
dobrý	3	< 60 %, 75 %)
dostatočný	4	< 45 %, 60 %)
nedostatočný	5	menej ako 45 %

Štandardná úspešnosť žiaka podľa vzdelávacích štandardov pre ZŠ je 75 %.
Skratky škôl, školských zariadení a stupňov škôl

ZŠ základné školy	ŠZ školské zariadenia
SŠ stredné školy	MŠ materské školy
G gymnázia	DM domovy mládeže
SOŠ stredné odborné školy	CVC centrá voľného času
SOU stredné odborné učilišťa	JŠ jazykové školy
U učilišťa	ŠVZ školské výchovné zariadenia
ŠZŠ špeciálne základné školy	ZŠ1 1. stupeň základnej školy
ŠSŠ špeciálne stredné školy	ZŠ2 2. stupeň základnej školy
ZUŠ základné umelecké školy	DOŠ Dievčenské odborné školy

Skratky predmetov a skupín predmetov, výchovných zložiek

SJL slovenský jazyk a literatúra	SVP spoločenskovedné predmety
VJN vyučovací jazyk národnosti	ODP odborné predmety
CUJ cudzie jazyky	ŠOP špeciálne odborné predmety
MAT matematika	ODV odborný výcvik
VÝCH výchovné predmety	MP matematické predstavy
PRV prvouka, prírodoveda, vlastiveda	JV jazyková výchova
D dejepis	RP rozvíjanie poznania
Z zemepis	TV telesná výchova
PVP prírodovedné predmety	VV výtvarná výchova

Charakteristika štatistických ukazovateľov, pojmov a skratkové konvencie

1	Kvalita priebehu a výsledkov výchovy a vzdelávania
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)
PV	Podmienky vyučovania (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, praktická aplikácia, tvorivosť)
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a záujmová oblasť)
NVV	Namerané výsledky vzdelávania
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity
VAŠ	Významné aktivity školy
VVPC	Výchovno-vzdelávacie procesy celkom
SVH	Súhrnné vyhodnotenie hospitácií
2	Podmienky výchovy a vzdelávania
Ppo	Personálne podmienky
PrP	Priestorové podmienky
MTP	Materiálno-technické podmienky
PsP	Psychohygienické podmienky
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom
3	Riadenie
KZC	Koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania
P	Plánovanie (strategické, operatívne)
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)
KS	Kontrolný systém
IS	Informačný systém
UO	Plnenie učebných osnov
UP	Plnenie učebných plánov
VŠ	Vzdelávacie štandardy
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie (funkčnosť, systematičnosť)
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov
RC	Riadenie celkom
CH	Celkové hodnotenie školy/školského zariadenia

Skratky uvádzané v prílohách označujú nasledujúce údaje:

N	absolútna početnosť
%	riadkové alebo stĺpcové percento (relatívna početnosť)
f	priemer číselne vyjadrených hodnôt v tabuľkách
SD	smerodajná odchýlka, vymedzujúca hranice (f-SD, f+SD), kde sa nachádza podstatná väčšina uvádzaných hodnôt

Príloha 3

Prehľad o počte vykonaných inšpekcií v SR v šk. r. 2002/2003

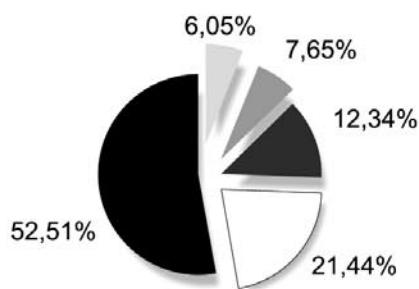
Druh školy	Komplexné inšpekcie		Tematické inšpekcie		Informatívne inšpekcie		Čiastkové inšpekcie		Inšpekcie celkom		
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	
ZŠ	štátne	258	29,62	162	18,60	330	37,89	121	13,89	871	
	cirkevné	11	37,93	4	13,79	10	34,48	4	13,79	29	
	súkromné	2	50,00	0	0,00	0	0,00	2	50,00	4	
	z toho VJN	44	51,76	16	18,82	16	18,82	9	10,59	85	
	celkom	271	29,98	166	18,36	340	37,61	127	14,05	904	
G	G-8										
	štátne	8	3,52	70	30,84	140	61,67	9	3,96	227	
	cirkevné	2	5,88	10	29,41	20	58,82	2	5,88	34	
	súkromné	0	0,00	2	28,57	5	71,43	0	0,00	7	
	z toho VJN	0	0,00	0	0,00	12	85,71	2	14,29	14	
spolu	10	3,73	82	30,60	165	61,57	11	4,10	268		
G8+G4	G-4										
	štátne	11	10,78	5	4,90	81	79,41	5	4,90	102	
	cirkevné	1	8,33	0	0,00	10	83,33	1	8,33	12	
	súkromné	0	0,00	0	0,00	2	100,00	0	0,00	2	
	z toho VJN	0	0,00	0	0,00	2	66,67	1	33,33	3	
spolu	12	10,34	5	4,31	93	80,17	6	5,17	116		
SOŠ	spolu	22	5,73	87	22,66	258	67,19	17	4,43	384	
	štátne	23	7,10	19	5,86	262	80,86	20	6,17	324	
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	4	100,00	0	0,00	4	
	súkromné	0	0,00	0	0,00	6	66,67	3	33,33	9	
	z toho VJN	1	7,69	0	0,00	10	76,92	2	15,38	13	
SOU	spolu	23	6,83	19	5,64	272	80,71	23	6,83	337	
	štátne	35	14,40	26	10,70	143	58,85	39	16,05	243	
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	2	100,00	0	0,00	2	
	súkromné	0	0,00	1	20,00	1	20,00	3	60,00	5	
	z toho VJN	2	18,18	1	9,09	6	54,55	2	18,18	11	
spolu	35	14,00	27	10,80	146	58,40	42	16,80	250		
SŠ	celkom	80	8,24	133	13,70	676	69,62	82	8,45	971	
	štátne	243	29,03	501	59,86	0	0,00	93	11,11	837	
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	
	súkromné	3	75,00	0	0,00	0	0,00	1	25,00	4	
	z toho VJN	22	59,46	9	24,32	0	0,00	6	16,22	37	
MŠ	spolu	246	29,25	501	59,57	0	0,00	94	11,18	841	
	štátne	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	100,00	1	
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	
	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	
	spolu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	
DM	spolu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	100,00	1	

Druh školy	Komplexné inšpekcie		Tematické inšpekcie		Informatívne inšpekcie		Čiastkové inšpekcie		Inšpekcie celkom	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
CVC	štátne	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
	spolu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
JŠ	štátne	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
	súkromné	0	0,00	1	50,00	0	0,00	1	50,00	2
	spolu	0	0,00	1	50,00	0	0,00	1	50,00	2
ŠZ	celkom	246	29,15	502	59,48	0	0,00	96	11,37	844
	štátne	32	56,14	0	0,00	3	5,26	22	38,60	57
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	100,00	1
	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
ŠZŠ	spolu	32	55,17	0	0,00	3	5,17	23	39,66	58
	štátne	0	0,00	10	90,91	1	9,09	0	0,00	11
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
ŠSS	spolu	0	0,00	10	90,91	1	9,09	0	0,00	11
	štátne	9	52,94	0	0,00	0	0,00	8	47,06	17
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
ŠVZ	spolu	9	52,94	0	0,00	0	0,00	8	47,06	17
	celkom	41	47,67	10	11,63	4	4,65	31	36,05	86
	štátne	12	60,00	0	0,00	0	0,00	8	40,00	20
	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
ŠŠ	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
	spolu	9	52,94	0	0,00	0	0,00	8	47,06	17
	celkom	41	47,67	10	11,63	4	4,65	31	36,05	86
	štátne	12	60,00	0	0,00	0	0,00	8	40,00	20
ZUŠ	cirkevné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
	súkromné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
	celkom	12	60,00	0	0,00	0	0,00	8	40,00	20
	štátne	631	23,28	793	29,26	960	35,42	326	12,03	2710
ZUŠ	cirkevné	14	17,07	14	17,07	46	56,10	8	9,76	82
	súkromné	5	15,15	4	12,12	14	42,42	10	30,30	33
	z toho VJN	69	42,33	26	15,95	46	28,22	22	13,50	163
	Spolu za ŠIC (total)	650	23,01	811	28,71	1020	36,11	344	12,18	2825

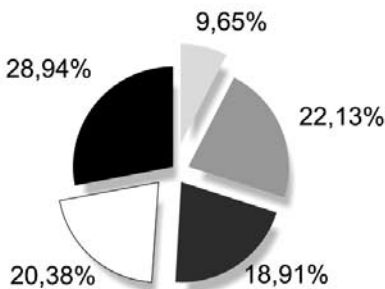
Prehľad pokrytosti siete škôl a školských zariadení všetkými vykonanými inšpekciami v školskom roku 2002/2003

Školy a školského zariadenia v regióne (pôsobnosti ŠIC)		Inšpekcie vykonané v èase								Doteraz nesledované školy a ŠZ	
		od 01.01.00 do 31.08.00		od 01.09.00 do 31.08.01		od 01.09.01 do 31.08.02		od 01.09.02 do 31.08.03			
Druh	Počet	Celkom	%	Celkom	%	Celkom	%	Celkom	%	Celkom	%
Materské školy	3 241	196	6,05	248	7,65	400	12,34	695	21,44	1 702	52,51
Základné školy	2 395	231	9,65	530	22,13	453	18,91	488	20,38	693	28,94
Základné umelecké školy	196	35	17,86	29	14,80	11	5,61	13	6,63	108	55,10
Stredné školy	869	213	24,51	310	35,67	163	18,76	123	14,15	60	6,90
Špeciálne školy	326	32	9,82	19	5,63	66	20,25	41	12,58	168	51,53
Ostatné školské zariadenia	912	19	2,08	61	6,69	61	6,69	19	2,08	752	82,46
Spolu	7 939	726	9,14	1 197	15,08	1 154	14,54	1 379	17,37	3 483	43,87

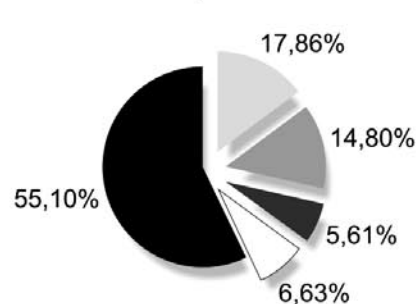
Inšpekcie v materských školách

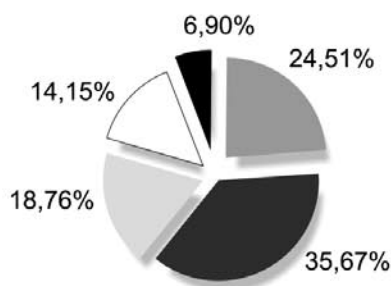
Inšpekcie v základných školách

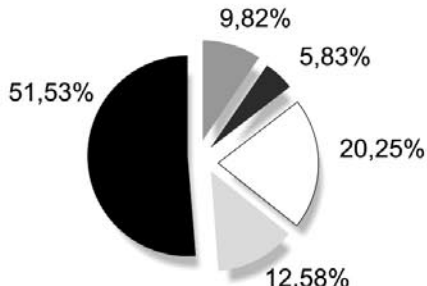
Inšpekcie v základných umeleckých školách

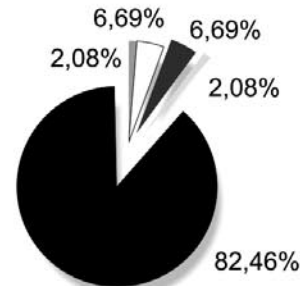
Inšpekcie v stredných školách

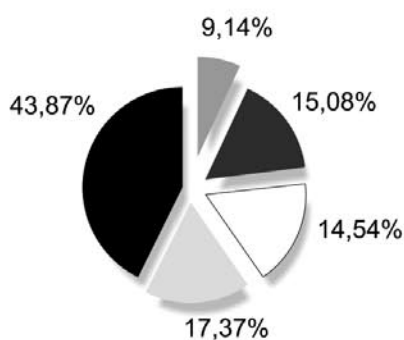
Inšpekcie v špeciálnych školách

Inšpekcie v ostatných školských zariadeniach

Inšpekcie v školách a ŠZ celkom

Legenda: Inšpekcie vykonané v èase:

- od 1.1.2000 do 31.8.2000
- od 1.9.2000 do 31.8.2001
- od 1.9.2001 do 31.8.2002
- od 1.9.2002 do 31.8.2003
- dosiaľ nevykonané

Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v základnej škole v šk. r. 2002/2003

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	271	0,69	1,81	priemerný
	Ukazovatele	N	$\bar{x}$	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)	271	0,99	1,11	priemerný
PV	Podmienky vyučovania (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)	271	0,85	1,13	priemerný
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	271	0,76	1,22	priemerný
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)	271	0,68	1,31	priemerný
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, praktická aplikácia, tvorivosť)	271	0,51	1,28	priemerný
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a záujmová oblasť)	218	0,42	1,52	priemerný
NVV	Namerané vzdelávacie výsledky (testy)	114	-0,42	1,19	málo vyhovujúci
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	271	0,55	1,29	priemerný
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov	271	1,15	1,83	dobry
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	271	0,97	1,83	priemerný
VAŠ	Významné aktivity školy	271	1,01	1,79	priemerný
VVPC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	271	0,68	1,28	priemerný
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	271	0,81	1,70	priemerný
	Ukazovatele	N	$\bar{x}$	SD	
PPo	Personálne podmienky	271	0,83	2,85	priemerný
PrP	Priestorové podmienky	271	0,56	2,39	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	271	0,41	1,99	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	271	0,73	2,27	priemerný
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	271	0,65	1,70	priemerný
3	Riadenie	271	0,96	1,51	priemerný
	Ukazovatele	N	$\bar{x}$	SD	
KZC	Koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	271	0,89	2,09	priemerný
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	271	0,80	2,21	priemerný
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	271	0,85	1,40	priemerný
KS	Kontrolný systém	270	0,64	1,79	priemerný
IS	Informačný systém	271	1,21	1,42	dobry
UO	Plnenie učebných osnov	271	0,89	2,82	priemerný
UP	Plnenie učebných plánov	271	1,18	2,87	dobry
VŠ	Plnenie vzdelávacích štandardov	271	0,84	2,56	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	271	0,78	2,02	priemerný
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	271	0,30	2,54	priemerný
RC	Riadenie celkom	271	0,87	1,51	priemerný
	Celkové hodnotenie škôl v ŠIC	271	0,77	1,21	priemerný

**Kvalita vyučovania na 1. stupni základnej školy vo vybraných predmetoch
a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003**

Predmety	SR		
Slovenský jazyk	0,68		
Počet hospitácií	786	Počet a súhrnné vyhodnotenie hospitácií – 1. st.	2 824
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,00	1 Efektivita činnosti pedagóga	0,96
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,83	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,89
3 Efektivita vyučovania	0,74	3 Efektivita vyučovania	0,82
4 Efektivita činnosti žiakov	0,66	4 Efektivita činnosti žiakov	0,77
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,49	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,62
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,36	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,47
Cudzie jazyky	0,90		
Počet hospitácií	84		
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,19		
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,09		
3 Efektivita vyučovania	1,07		
4 Efektivita činnosti žiakov	0,91		
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,73		
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,42		
Matematika	0,76		
Počet hospitácií	689		
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,06		
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,87		
3 Efektivita vyučovania	0,82		
4 Efektivita činnosti žiakov	0,74		
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,62		
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,47		
Prvouka, prírodoveda a vlastiveda	0,82		
Počet hospitácií	482		
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,06		
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,93		
3 Efektivita vyučovania	0,88		
4 Efektivita činnosti žiakov	0,81		
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,69		
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,55		
Výchovné predmety	0,76		
Počet hospitácií	690		
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,71		
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,92		
3 Efektivita vyučovania	0,84		
4 Efektivita činnosti žiakov	0,89		
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,70		
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,52		

**Kvalita vyučovania na 2. stupni základnej školy vo vybraných predmetoch
a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003**

Predmety	SR		
Slovenský jazyk	0,64		
Počet hospitácií	402	Dejepis	0,76
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,03	Počet hospitácií	157
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,88	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,04
3 Efektivita vyučovania	0,75	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,94
4 Efektivita činnosti žiakov	0,58	3 Efektivita vyučovania	0,84
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,39	4 Efektivita činnosti žiakov	0,63
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,23	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,57
Cudzie jazyky	0,52	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,53
Počet hospitácií	376	Výchovné predmety	0,68
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,86	Počet hospitácií	560
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,76	1 Efektivita činnosti pedagóga	0,87
3 Efektivita vyučovania	0,61	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,82
4 Efektivita činnosti žiakov	0,49	3 Efektivita vyučovania	0,78
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,25	4 Efektivita činnosti žiakov	0,69
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,16	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,53
Matematika	0,60	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,36
Počet hospitácií	401	Súhrnné vyhodnotenie	2 560
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,95	1 Efektivita činnosti pedagóga	0,96
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,77	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,86
3 Efektivita vyučovania	0,68	3 Efektivita vyučovania	0,78
4 Efektivita činnosti žiakov	0,58	4 Efektivita činnosti žiakov	0,82
5 Vedomostí a zručnosti žiakov	0,43	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,48
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,20	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,32
Prírodovedné predmety	0,80		
Počet hospitácií	487		
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,07		
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,02		
3 Efektivita vyučovania	0,97		
4 Efektivita činnosti žiakov	0,69		
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,64		
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,42		
Zemepis	0,76		
Počet hospitácií	165		
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,00		
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,87		
3 Efektivita vyučovania	0,83		
4 Efektivita činnosti žiakov	0,65		
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,61		
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,57		

Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v gymnáziách v šk. r. 2002/2003

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	22	0,93	1,61	priemerný
	Ukazovatele	N	$\bar{x}$	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)	22	1,10	1,07	dobry
PV	Podmienky vyučovania (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)	22	1,03	1,02	priemerný
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	22	1,00	1,05	priemerný
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)	22	0,78	1,02	priemerný
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, prakt. aplikácia, tvorivosť)	22	0,71	1,25	priemerný
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a záujmová oblasť)	13	0,65	1,18	priemerný
NVV	Namerané vzdelávacie výsledky (testy)	12	0,26	0,85	priemerný
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	22	0,78	1,03	priemerný
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov	22	1,26	1,77	dobry
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	22	1,22	1,77	dobry
VAŠ	Významné aktivity školy	22	1,26	1,36	dobry
VVPC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	22	1,25	1,09	dobry
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	22	0,74	1,49	priemerný
	Ukazovatele	N	$\bar{x}$	SD	
PPo	Personálne podmienky	22	1,24	2,61	dobry
PrP	Priestorové podmienky	22	0,18	3,91	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	22	0,65	1,55	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	22	0,68	2,00	priemerný
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	22	0,74	1,49	priemerný
3	Riadenie	22	1,08	1,38	dobry
	Ukazovatele	N	$\bar{x}$	SD	
KZC	Koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	22	1,20	1,73	dobry
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	22	1,10	2,08	dobry
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	22	1,05	1,17	dobry
KS	Kontrolný systém	22	0,69	2,10	priemerný
IS	Informačný systém	22	1,25	1,35	dobry
UO	Plnenie učebných osnov	22	0,95	3,17	priemerný
UP	Plnenie učebných plánov	22	1,32	2,92	dobry
VŠ	Plnenie vzdelávacích štandardov	6	1,00	0,00	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	22	1,11	1,71	dobry
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	22	0,69	1,69	priemerný
RC	Riadenie celkom	22	1,07	1,38	dobry
	Celkové hodnotenie škôl v ŠIC	22	0,98	1,13	priemerný

Kvalita vyučovania v gymnáziách vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003

Predmety	SR	Telesná výchova	1,17
Slovenský jazyk a literatúra	0,94	Počet hospitácií	76
Počet hospitácií	97	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,40
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,25	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,38
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,11	3 Efektivita vyučovania	1,34
3 Efektivita vyučovania	1,09	4 Efektivita činnosti žiakov	1,18
4 Efektivita činnosti žiakov	0,91	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	1,07
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,83	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,66
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,44	Súhrnné vyhodnotenie hospitácií	0,86
Cudzie jazyky (NJ, AJ, FJ)	0,80	Počet hospitácií	759
Počet hospitácií	148	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,12
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,05	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,06
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,05	3 Efektivita vyučovania	1,02
3 Efektivita vyučovania	0,94	4 Efektivita činnosti žiakov	0,81
4 Efektivita činnosti žiakov	0,72	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,73
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,62	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,42
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,42		
Matematika	0,65	Predmety	SR
Počet hospitácií	103	Rímskokatolícke náboženstvo	1,13
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,82	Počet hospitácií	3
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,79	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,07
3 Efektivita vyučovania	0,80	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,76
4 Efektivita činnosti žiakov	0,62	3 Efektivita vyučovania	1,33
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,52	4 Efektivita činnosti žiakov	1,13
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,38	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	1,49
Spoločenskovedné predmety	0,84	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	1,00
Počet hospitácií	111		
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,11	Ukrajinský jazyk	0,29
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,97	Počet hospitácií	4
3 Efektivita vyučovania	0,99	1 Efektivita činnosti pedagóga	0,41
4 Efektivita činnosti žiakov	0,78	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,60
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,81	3 Efektivita vyučovania	0,25
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,37	4 Efektivita činnosti žiakov	0,19
Prírodovedné	0,88	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,30
Počet hospitácií	217	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,00
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,16	Súhrnné vyhodnotenie hospitácií	0,29
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,13	Počet hospitácií	4
3 Efektivita vyučovania	1,07	1 Efektivita činnosti pedagóga	0,41
4 Efektivita činnosti žiakov	0,80	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,60
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,71	3 Efektivita vyučovania	0,25
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,38	4 Efektivita činnosti žiakov	0,19
		5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,30
		6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,00

Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v stredných odborných školách v šk. r. 2002/2003

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	23	0,70	1,69	priemerný
	Ukazovatele	N	∅	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)	23	0,81	0,99	priemerný
PV	Podmienky vyučovania (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)	23	0,70	1,03	priemerný
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	23	0,68	0,82	priemerný
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)	23	0,44	0,72	priemerný
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, praktická aplikácia, tvorivosť)	23	0,42	0,61	priemerný
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a zájmová oblasť)	18	0,36	0,61	priemerný
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	23	0,57	0,71	priemerný
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov	23	1,03	1,26	priemerný
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	23	1,04	2,43	dobry
VAŠ	Významné aktivity školy	23	0,87	2,11	priemerný
VVPC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	23	0,98	1,62	priemerný
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	23	0,88	1,57	priemerný
	Ukazovatele	N	∅	SD	
Ppo	Personálne podmienky	23	1,19	2,00	dobry
PrP	Priestorové podmienky	23	0,76	2,22	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	23	0,78	1,41	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	23	0,73	1,42	priemerný
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	23	0,88	1,57	priemerný
3	Riadenie	23	0,86	1,63	priemerný
	Ukazovatele	N	∅	SD	
KZC	Koncepčnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	23	1,10	2,35	dobry
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	23	1,03	2,30	priemerný
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	23	0,86	1,24	priemerný
KS	Kontrolný systém	23	0,59	1,93	priemerný
IS	Informačný systém	23	1,13	1,24	dobry
UO	Plnenie učebných osnov	23	0,74	2,82	priemerný
UP	Plnenie učebných plánov	23	1,41	2,45	dobry
VŠ	Overovanie nových odborov, realizácia rozvojových projektov	17	0,71	2,19	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	23	0,72	2,86	priemerný
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	23	0,56	2,64	priemerný
RC	Riadenie celkom	23	0,86	1,63	priemerný
	Celkové hodnotenie škôl v SR	23	0,84	1,20	priemerný

Kvalita vyučovania v stredných odborných školách vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003

Predmety	SR		
Slovenský jazyk a literatúra	0,85	Prírodovedné predmety	0,72
Počet hospitácií	68	Počet hospitácií	19
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,28	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,09
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,12	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,89
3 Efektivita vyučovania	1,04	3 Efektivita vyučovania	1,02
4 Efektivita činnosti žiakov	0,72	4 Efektivita činnosti žiakov	0,69
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,52	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,54
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,37	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,08
Vyučovací jazyk a literatúra	1,69	Telesná výchova	0,71
Počet hospitácií	3	Počet hospitácií	46
1 Efektivita činnosti pedagóga	2,00	1 Efektivita činnosti pedagóga	0,93
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	2,14	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,02
3 Efektivita vyučovania	1,56	3 Efektivita vyučovania	0,78
4 Efektivita činnosti žiakov	1,34	4 Efektivita činnosti žiakov	0,62
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	1,56	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,53
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	1,56	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,38
Cudzí jazyk	0,65	Odborné predmety	0,91
Počet hospitácií	108	Počet hospitácií	350
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,93	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,29
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,91	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,12
3 Efektivita vyučovania	0,76	3 Efektivita vyučovania	1,08
4 Efektivita činnosti žiakov	0,52	4 Efektivita činnosti žiakov	0,79
5 Vedomostí a zručnosti žiakov	0,40	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,69
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,41	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,49
Matematika	0,64	Prax	0,85
Počet hospitácií	69	Počet hospitácií	31
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,69	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,24
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,87	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,24
3 Efektivita vyučovania	0,89	3 Efektivita vyučovania	1,01
4 Efektivita činnosti žiakov	0,49	4 Efektivita činnosti žiakov	0,70
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,37	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,45
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,28	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,45
Spoločenskovedné predmety	0,70	Počet a súhrnné vyhodnotenie	0,82
Počet hospitácií	20	Počet hospitácií	714
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,00	1 Efektivita činnosti pedagóga	1,17
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,00	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,06
3 Efektivita vyučovania	0,91	3 Efektivita vyučovania	0,98
4 Efektivita činnosti žiakov	0,56	4 Efektivita činnosti žiakov	0,69
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,62	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,58
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,09	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,42

Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie v stredných odborných učilištiach/učilištiach v šk. r. 2002/2003

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	32	0,70	1,56	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunik., spätná väzba)	32	0,87	1,19	priemerný
PV	Podmienky vyučovania (organiz., štýl práce, metódy, formy a prostried.)	32	0,84	1,02	priemerný
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	32	0,76	1,09	priemerný
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)	32	0,41	1,13	priemerný
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, prakt. aplikácia, tvorivosť)	32	0,29	1,11	priemerný
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a záujmová oblasť)	25	0,25	1,23	priemerný
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	32	0,57	1,04	priemerný
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov	32	0,94	1,03	priemerný
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	32	1,00	1,51	priemerný
VAŠ	Významné aktivity školy	32	0,92	1,73	priemerný
VVPC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	32	0,96	1,19	priemerný
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	32	0,81	1,41	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	
Ppo	Personálne podmienky	32	1,01	2,17	priemerný
PrP	Priestorové podmienky	32	0,80	1,99	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	32	0,65	1,61	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	32	0,82	1,94	priemerný
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	32	0,81	1,41	priemerný
3	Riadenie	32	0,97	1,24	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	
KZC	Koncepčnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	32	1,13	1,56	dobry
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	32	1,10	2,03	dobry
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	32	0,86	1,12	priemerný
KS	Kontrolný systém	32	0,82	1,37	priemerný
IS	Informačný systém	32	1,16	1,08	dobry
UO	Plnenie učebných osnov	32	0,75	2,91	priemerný
UP	Plnenie učebných plánov	32	0,75	3,49	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	32	0,88	2,07	priemerný
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	32	0,71	1,83	priemerný
RC	Riadenie celkom	32	0,97	1,24	priemerný
	Celkové hodnotenie škôl v ŠIC	32	0,83	1,11	priemerný

**Kvalita vyučovania v stredných odborných učilištiach/učilištiach
vo vybraných predmetoch a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003**

Predmety	SR		
Slovenský jazyk a literatúra	0,30	3 Efektívita vyučovania	0,74
Počet hospitácií	95	4 Efektívita činnosti žiakov	0,43
1 Efektívita činnosti pedagóga	0,65	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,24
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,62	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,12
3 Efektívita vyučovania	0,44	Telesná výchova	0,69
4 Efektívita činnosti žiakov	0,12	Počet hospitácií	61
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	-0,05	1 Efektívita činnosti pedagóga	0,88
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	-0,01	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,95
Cudzí jazyk	0,29	3 Efektívita vyučovania	0,77
Počet hospitácií	58	4 Efektívita činnosti žiakov	0,62
1 Efektívita činnosti pedagóga	0,67	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,50
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,62	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,39
3 Efektívita vyučovania	0,53	Odborné predmety	0,51
4 Efektívita činnosti žiakov	0,15	Počet hospitácií	320
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	-0,10	1 Efektívita činnosti pedagóga	0,77
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	-0,11	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,77
Matematika	0,57	3 Efektívita vyučovania	0,75
Počet hospitácií	87	4 Efektívita činnosti žiakov	0,34
1 Efektívita činnosti pedagóga	0,90	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,26
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,86	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,16
3 Efektívita vyučovania	0,81	Odborný výcvik	0,79
4 Efektívita činnosti žiakov	0,42	Počet hospitácií	134
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,26	1 Efektívita činnosti pedagóga	1,03
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,17	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,03
Spoločenskovedné predmety	0,74	3 Efektívita vyučovania	0,99
Počet hospitácií	38	4 Efektívita činnosti žiakov	0,70
1 Efektívita činnosti pedagóga	1,02	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,55
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,00	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,44
3 Efektívita vyučovania	1,00	Počet a súhrnné vyhodnotenie	0,54
4 Efektívita činnosti žiakov	0,57	Počet hospitácií	852
5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,49	1 Efektívita činnosti pedagóga	0,83
6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,38	2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,81
Prírodovedné predmety	0,51	3 Efektívita vyučovania	0,76
Počet hospitácií	59	4 Efektívita činnosti žiakov	0,40
1 Efektívita činnosti pedagóga	0,86	5 Vedomosti a zručnosti žiakov	0,27
2 Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,69	6 Vzdelávacie výsledky žiakov	0,19

**Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie
v špeciálnych základných školách v šk. r. 2002/2003**

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	32	0,84	1,92	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)	32	1,16	1,02	dobrý
PV	Podmienky vyučovania (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)	32	0,96	1,36	priemerný
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	32	0,95	1,22	priemerný
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)	32	0,81	1,08	priemerný
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, praktická aplikácia, tvorivosť)	32	0,48	0,99	priemerný
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a záujmová oblasť)	31	0,47	1,04	priemerný
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	32	0,83	1,32	priemerný
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov	32	0,90	1,94	priemerný
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	32	0,87	1,94	priemerný
VAŠ	Významné aktivity školy	32	0,99	2,30	priemerný
VPVC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	32	0,95	1,67	priemerný
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	32	0,46	2,20	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	
PPo	Personálne podmienky	32	0,19	3,71	priemerný
PrP	Priestorové podmienky	32	0,36	2,63	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	32	0,15	1,90	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	32	0,51	2,80	priemerný
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	32	0,35	2,20	priemerný
3	Riadenie	32	0,95	1,75	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	
KZC	Koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	32	0,98	2,16	priemerný
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	32	0,88	2,12	priemerný
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	32	0,85	1,52	priemerný
KS	Kontrolný systém	32	0,69	2,07	priemerný
IS	Informačný systém	32	1,04	1,51	dobrý
UO	Plnenie učebných osnov	32	1,17	2,27	dobrý
UP	Plnenie učebných plánov	32	1,28	2,62	dobrý
VŠ	Plnenie vzdelávacích štandardov	32	0,88	2,22	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	32	0,78	2,13	priemerný
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	32	0,47	1,98	priemerný
RC	Riadenie celkom	32	0,88	1,75	priemerný
	Celkové hodnotenie škôl v ŠIC	32	0,70	1,54	priemerný

**Kvalita vyučovania v špeciálnych základných školách vo vybraných predmetoch
a skupinách predmetov v šk. r. 2002/2003**

Predmety	SR		
Slovenský jazyk a literatúra	0,73	3	Efektívnosť vyučovania 1,06
Počet hospitácií	138	4	Efektívnosť činnosti žiakov 1,01
1	Efektívnosť činnosti pedagóga 1,05	5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,66
2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 0,85	6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,76
3	Efektívnosť vyučovania 0,86	Individuálna logopedická	0,75
4	Efektívnosť činnosti žiakov 0,81	Počet hospitácií	38
5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,46	1	Efektívnosť činnosti pedagóga 1,13
6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,33	2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 0,98
Maďarský jazyk	0,60	3	Efektívnosť vyučovania 0,73
Počet hospitácií	9	4	Efektívnosť činnosti žiakov 0,82
1	Efektívnosť činnosti pedagóga 0,90	5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,39
2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 0,80	6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,47
3	Efektívnosť vyučovania 0,73	Výchovné predmety	0,95
4	Efektívnosť činnosti žiakov 0,55	Počet hospitácií	43
5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,38	1	Efektívnosť činnosti pedagóga 1,33
6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,26	2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 1,08
Matematika	0,81	3	Efektívnosť vyučovania 1,17
Počet hospitácií	96	4	Efektívnosť činnosti žiakov 0,98
1	Efektívnosť činnosti pedagóga 1,16	5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,59
2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 1,02	6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,53
3	Efektívnosť vyučovania 1,01	Počet a súhrnné vyhodnotenie	0,85
4	Efektívnosť činnosti žiakov 0,77	Počet hospitácií	432
5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,47	1	Efektívnosť činnosti pedagóga 1,17
6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,42	2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 0,99
Pracovné vyučovanie	0,96	3	Efektívnosť vyučovania 0,98
Počet hospitácií	117	4	Efektívnosť činnosti žiakov 0,88
1	Efektívnosť činnosti pedagóga 1,22	5	Vedomosti a zručnosti žiakov 0,53
2	Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom 1,05	6	Vzdelávacie výsledky žiakov 0,51

**Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie
v základných umeleckých školách v šk. r. 2002/2003**

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	12	0,83	1,33	dobrý
	Ukazovatele	N	∅	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)	12	0,89	1,14	dobrý
PV	Podmienky vyučovania (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)	12	0,75	1,30	dobrý
EV	Efektívnosť vyučovania (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	12	0,70	1,41	dobrý
EU	Efektívnosť učenia (záujem, aktivita, hodnotové postoje žiakov)	12	0,61	1,09	dobrý
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí a zručností (poznatky, praktická aplikácia, tvorivosť)	12	0,57	1,17	dobrý
VV	Vzdelávacie výsledky (kognitívna, praktická a záujmová oblasť)	12	0,54	1,12	dobrý
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	12	0,68	1,18	dobrý
ROŽ	Rozvoj osobnosti žiakov	12	1,16	0,96	dobrý
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	12	1,40	1,07	dobrý
VAŠ	Významné aktivity školy	12	0,85	1,64	dobrý
VVPC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	12	1,14	0,93	dobrý
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	12	0,40	1,39	priemerný
	Ukazovatele	N	∅	SD	
PPo	Personálne podmienky	12	0,31	2,47	priemerný
PrP	Priestorové podmienky	12	-0,13	1,93	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	12	0,20	2,05	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	12	0,77	1,04	dobrý
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	12	0,29	1,39	priemerný
3	Riadenie	12	0,75	0,96	dobrý
	Ukazovatele	N	∅	SD	
KZC	Koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	12	1,01	1,36	dobrý
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	12	0,67	1,82	dobrý
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	12	0,62	1,09	dobrý
KS	Kontrolný systém	12	0,52	1,46	dobrý
IS	Informačný systém	12	1,09	0,59	dobrý
UO	Plnenie učebných osnov	12	0,41	2,22	priemerný
UP	Plnenie učebných plánov	12	-0,10	1,63	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	12	0,55	1,09	dobrý
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	12	-0,21	1,05	priemerný
RC	Riadenie celkom	12	0,71	0,96	dobrý
	Celkové hodnotenie škôl v SR	12	0,68	1,01	dobrý

**Kvalita vyučovania v základných umeleckých školách
v jednotlivých odboroch v šk. r. 2002/2003**

Odbory	SR
Hudobný odbor	0,60
Počet hospitácií	305
Efektivita činnosti pedagóga	0,82
Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,62
Efektivita vyučovania	0,63
Efektivita činnosti žiakov	0,53
Vedomosti a zručnosti žiakov	0,47
Vzdelávacie výsledky žiakov	0,53
Výtvarný odbor	0,79
Počet hospitácií	27
Efektivita činnosti pedagóga	0,87
Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,76
Efektivita vyučovania	0,88
Efektivita činnosti žiakov	0,71
Vedomosti a zručnosti žiakov	0,84
Vzdelávacie výsledky žiakov	0,65
Tanečný odbor	0,66
Počet hospitácií	18
Efektivita činnosti pedagóga	0,79
Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,64
Efektivita vyučovania	0,65
Efektivita činnosti žiakov	0,74
Vedomosti a zručnosti žiakov	0,60
Vzdelávacie výsledky žiakov	0,57
Literárno-dramatický odbor	1,02
Počet hospitácií	23
Efektivita činnosti pedagóga	1,28
Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	1,00
Efektivita vyučovania	0,97
Efektivita činnosti žiakov	1,23
Vedomosti a zručnosti žiakov	0,85
Vzdelávacie výsledky žiakov	0,81
Počet a súhrnné vyhodnotenie hospitácií v ZUŠ spolu	373
Efektivita činnosti pedagóga	0,89
Podmienky vyučovania vytvorené pedagógom	0,75
Efektivita vyučovania	0,70
Efektivita činnosti žiakov	0,61
Vedomosti a zručnosti žiakov	0,57
Vzdelávacie výsledky žiakov	0,54

**Kvantitatívne ukazovatele výsledkov komplexnej inšpekcie
v materských školách v šk. r. 2002/2003**

1	Kvalita priebehu a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu	246	0,91	1,89	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	Slovné hodnotenie
PP	Pedagogické pôsobenie (interakcia, kooperácia, komunikácia, spätná väzba)	246	0,97	1,71	priemerný
PV	Podmienky VVČ (organizácia, štýl práce, metódy, formy a prostriedky)	246	0,84	1,75	priemerný
EV	Efektívnosť VVČ (vo vzťahu k cieľu a obsahu učiva)	246	0,84	1,94	priemerný
EU	Efektívnosť činnosti detí (záujem, aktivita, hodnotová orientácia detí)	246	0,84	1,59	priemerný
ÚV	Úroveň osvojenia vedomostí, schopností a zručností (poznatky, praktická aplikácia, tvorivosť)	246	0,80	1,67	priemerný
VV	Vzdelávacie výsledky detí, poznatkový systém detí	246	0,82	1,63	priemerný
CHV	Celkové hodnotenie vyučovania	246	0,85	1,62	priemerný
ROŽ	Rozvoj osobnosti detí	246	1,27	1,34	dobrý
PMA	Preventívne a multidisciplinárne aktivity	246	0,66	2,39	priemerný
VAŠ	Významné aktivity školy	246	1,13	2,01	dobrý
VVPC	Výchovno-vzdelávacia práca celkom	246	1,02	1,71	priemerný
2	Podmienky výchovy a vzdelávania	246	1,03	1,54	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	
Ppo	Personálne podmienky	246	1,47	2,05	dobrý
PrP	Priestorové podmienky	246	0,87	2,17	priemerný
MTP	Materiálno-technické podmienky	246	0,59	2,11	priemerný
PsP	Psychohygienické podmienky	246	1,00	2,01	priemerný
PVVC	Podmienky výchovy a vzdelávania celkom	246	1,03	1,54	priemerný
3	Riadenie	246	0,87	1,83	priemerný
	Ukazovatele	N	Ø	SD	
KZC	Koncepcnosť, zameranie, ciele výchovy a vzdelávania	246	0,87	2,29	priemerný
P	Plánovanie (strategické, operatívne)	246	0,86	2,16	priemerný
OPR	Odborné a pedagogické riadenie (vedenie, rozhodovanie)	246	1,01	1,52	priemerný
KS	Kontrolný systém	246	0,74	2,09	priemerný
IS	Informačný systém	246	1,14	1,55	dobrý
UO	Plnenie PVaV	246	0,98	2,59	priemerný
KPD	Kvalita pedagogickej dokumentácie	246	0,90	2,19	priemerný
ŠL	Dodržiavanie všeobecne záväzných školských legislatívnych predpisov	246	0,49	2,38	priemerný
RC	Riadenie celkom	246	0,87	1,83	priemerný
	Celkové hodnotenie škôl v SR	246	0,94	1,54	priemerný

**Kvalita výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách
vo vybraných výchovných zložkách v šk. r. 2002/2003**

Výchovné zložky	SR
Matematické predstavy (priemer)	0,88
Počet hospitácií	177
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,96
2 Podmienky VVČ vytvorené učiteľkami	0,85
3 Efektivita VVČ	0,85
4 Efektivita činnosti detí	0,86
5 Úroveň vedomostí, zruč., schop. a návykov detí	0,86
6 VV výsledky detí, poznatkový systém detí	0,93
Jazyková výchova (priemer)	0,81
Počet hospitácií	181
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,96
2 Podmienky VVČ vytvorené učiteľkami	0,81
3 Efektivita VVČ	0,81
4 Efektivita činnosti detí	0,77
5 Úroveň vedomostí, zruč., schop. a návykov detí	0,73
6 VV výsledky detí, poznatkový systém detí	0,78
Rozvíjanie poznania (priemer)	0,85
Počet hospitácií	262
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,96
2 Podmienky VVČ vytvorené učiteľkami	0,89
3 Efektivita VVČ	0,85
4 Efektivita činnosti detí	0,81
5 Úroveň vedomostí, zruč., schop. a návykov detí	0,74
6 VV výsledky detí, poznatkový systém detí	0,82

Výchovné zložky	SR
Telesná výchova (priemer)	0,83
Počet hospitácií	523
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,96
2 Podmienky VVČ vytvorené učiteľkami	0,81
3 Efektivita VVČ	0,81
4 Efektivita činnosti detí	0,84
5 Úroveň pohybových schopností a zručností detí	0,77
6 VV výsledky detí, poznatkový systém detí	0,80
Výtvarná výchova (priemer)	0,90
Počet hospitácií	218
1 Efektivita činnosti pedagóga	1,01
2 Podmienky VVČ vytvorené učiteľkami	0,95
3 Efektivita VVČ	0,89
4 Efektivita činnosti detí	0,92
5 Úroveň rozvoja grafomot. zruč. a návykov detí	0,81
6 VV výsledky detí, poznatkový systém detí	0,82
Počet a súhrnné vyhodnotenie hospitácií	0,85
Počet hospitácií	1 361
1 Efektivita činnosti pedagóga	0,97
2 Podmienky VVČ vytvorené učiteľkami	0,86
3 Efektivita VVČ	0,84
4 Efektivita činnosti detí	0,84
5 Úroveň vedomostí, zruč., schop. a návykov detí	0,78
6 VV výsledky detí, poznatkový systém detí	0,82

Zoznam použitých materiálov štátnych orgánov a inštitúcií

1. Majerčíková, J.: Vplyv rodiny na kvalitu prežívania voľného času školskej mládeže. Ústav informácií a prognóz školstva. Bratislava, 2002
2. Poznanky krajských úradov o situácii v špeciálnych školách a špeciálnych školských zariadeniach, 2003
3. Vyhodnotenie plánu hlavných úloh za 1. polrok 2003, MPC Prešov, Hodnotenie činnosti MPC za školský rok 2002/2003, Bratislava, Exnárova 20, Hodnotenie práce za školský rok 2002/2003, MPC Bratislava, Tomášikova
4. Názory primátorov a riaditeľov CVČ na pôsobenie CVČ po transformácii štátnej správy. IUVENTA. Bratislava, 2002
5. Incidencia „problémového“ správania detí v základných školách. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie Bratislava, 2003
6. Správa odboru hygieny detí a mládeže Štátneho zdravotného ústavu o činnosti v roku 2002, Štátny zdravotný ústav, Bratislava 2003
7. Prevencia a eliminácia šikanovania na základných školách. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava, 2003
8. Miera účasti obyvateľstva na predškolskej výchove a vzdelávaní v SR – súčasný stav a vývoj od roku 1980. Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2003
9. Informácia o realizácii projektu Infovek v roku 2002. Informácia o realizácii projektu Infovek v roku 2002 – Ústav informácií a prognóz školstva. Bratislava, 2003
10. Vyhodnotenie programu Cesta k emocionálnej zrelosti. Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2002
11. Situačná analýza postavenia mládeže v Slovenskej republike. Ústav informácií a prognóz školstva Oddelenie analýz a výskumu mládeže. Bratislava, 2002